EL TEMPS

4/10 desembre 1989

Any VI - No. 285 - Setmanari d'informació general - 275 Ptes.

Mirella Freni

una gran diva per al Liceu

¿Qui impedeix la pau a Euskadi?

Semprún

el ministre amb dues ànimes

ESPECIAL NEU

PRODUCTES PER A LA JUBILACIÓ

Per afrontar el futur amb confiança, actuï avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actuï avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

— Informi-se'n bé. Actuï amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.

— No es deixi portar per previsions massa optimistes.

— Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.

— Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA

EL 285 TEMPS

4/10 desembre 1989

Any VI - No. 285 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes.

sumari

PAIS

8. Quan el metge s'equivoca. E. Company.
13. Matar el missatger: la justícia contra l'avortament. S. Enguix.
16. David contra Goliat. PP: Pedro Agamunt contra José Liberto Brau. J. Sebastià.
18. ERC: «De *batasunització,* res». A. Punsola.

ESTAT

23. ¿Qui impedeix la pau a Euskadi? I. L. B.
24. Entrevista a Jon Idígoras. Portaveu i diputat per HB. «Cal investigar el CESID». I. L. B.
26. Pablo Munoz, director del diari *Eguin*: «ETA vol negociar». I. L. B.
27. Entrevista al secretari general d'EE, Kepa Aulestia: «La pau a Euskadi la nega ETA».

INTERNACIONAL

30. Camèlia Sadat. Recordant el pare. D. Caubet.
31. EL FMLN vol negociar amb força. A. Castel.
Líban, la política de la violència. A. Reig.
33. ¿Qui té por d'Alemanya? J. E. Skully.

TEMPS OBERT

Vint-i-cinc anys de televisió a Catalunya: la història inacabada. B. Lucas. **36.**
Catalunya Films, segell de qualitat A. Sotorra. **40.**
El triomf de la tècnica. Entrevista a la soprano Mirella Freni, èxit al Liceu amb l'obra *Adriana Lecouvreur.* J. Guerrero Marín. **43.**

Benvingut *monsieur* Dufy, per primera vegada a Barcelona. C. Gàmez. **47.**
Una gata sobre el Rialto. C. G. **49.**
Import-export. Ferrant Torrent. **51.**
La crítica, cine, música, teatre, disseny, art i arqueologia. 52.
Especial NEU

CULTURA

X. Garcia entrevista Santiago Riera: «Espero que l'Ateneu no quede polititzat». 60.
Semprún, el ministre (I). A. Maresma. **63.**
Llibres. 68.

CIÈNCIA I MEDI AMBIENT

Clima: Això s'escalfa. X. Duran. **75.**
Contra els ordinadors. V. Villatoro. **79.**

ECONOMIA

Fabià Estapé o l'exercici de l'heterodòxia. A. Vicent. **80.**
Anar a mitges en els negocis: puixança de les Societats d'Economia Mixta (SEM). S. Monfort. **84.**
Agenda. Recomanacions, programació de televisió, pel·lícules i passatemps. 90.

Edicions del País Valencià, S.A. Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. Telefax: 352 09 83. **Redacció de Barcelona:** Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011-Barcelona. Tl. (93) 323 00 71. **President del Consell d'Administració:** Rafael Mansanet. **Editor:** Eliseu Climent. **Director:** Josep Ramon Lluch. **Subdirector:** Josep Ma. Pasqual. **Cap de redacció:** Antoni Robles. **Redacció València:** Miquel Alberola, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià, Nel·lo Pellicer, Albert Vicent, Ismael L. Belda. **Col·laboradors:** Enric Sòria, Víctor Mansanet, Remei Blasco, Esther Roig, Carles Gàmez. Ronan Killeen. **Administració:** Quica Sena i Pilar Martí. **Secretària de Redacció:** Xelo Tortosa. **Redacció Barcelona:** Eduard Company, Sílvia Montfort, Blanca Lucas. **Col·laboradors:** Lluís Bonada, Oriol Castanys, Carles Singla, Òscar Monferrer, Xavier Duran, Andreu Sotorra, Joan Vila, Vicent Partal, Albert Punsola i David Pallejà. **Secretària de redacció:** Mercè Montoliu. **Corresponsalia Alacant:** Francesc Manel Anton. **Corresponsalia Castelló:** Antoni Albalat, Teresa Violeta. **Corresponsalia Mallorca:** Miquel Payeras. **Corresponsalia Andorra:** M. Carme Grau Ribot. **Corresponsalia Madrid:** J. M. Sanmartí, Julio Trujillo. **Fotògrafs:** Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Xesc Amengual (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). **Documentació:** Ma. J. Castellote. **Arxiu fotogràfic:** Jesús Prats. **Disseny:** Enric Satué. **Maquetació:** L. Casanovas. **Cartografia:** Alonso. **Correcció lingüística:** Francesc Sellés, Dolors Sanchis. **Promoció i publicitat:** Jordi Enguix. **Subscripcions:** Begonya Pardo. **Edició:** Eloi Casanovas. **Impressió, composició i enquadernació:** Tip. Art. Puertes, S. L. Palleter, 47. Tel. (96) 325 06 77. 46008-València. **Col·laboradors:** Joan Fuster, Vicent Ventura, Ricard Blasco, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalban, Joan de Sagarra, Vicent Pitarch, Sergi Pàmies, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Julio Máñez, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Mollà, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Manuel Muñoz, Heike van Lawick, Francesc Signes, Manuel de Pedrolo, Vicent Partal, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Ferranda Martí. **Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions:** Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. **Depòsit legal:** V. 853-1984.

El món canvia massa ràpidament

Malgrat l'esforç que EL TEMPS va realitzar en el número 284 per a presentar l'evolució de tot el bloc socialista des que, el passat mes de febrer, es va produir l'eixida de les tropes soviètiques d'Afganistan, sento dir que els esdeveniments superen qualsevol previsió. Així, Txecoslovàquia ocupa ara les primeres pàgines de l'actualitat perquè 21 anys després d'aquella Primavera de Praga els seus ciutadans tenen l'oportunitat de decidir el seu futur. En aquest sentit és lamentable que l'informe que van publicar no en parlés més extensament.

Emili Mir
Girona (el Gironès)

Dibuixants a EL TEMPS

Crèiem que mai no arribaria el moment que els dibuixants valencians, catalans i mallorquins tindrien oportunitat de col·laborar en EL TEMPS. Afortunadament, en la nova etapa que heu encetat incorporeu destacats noms de dibuixants del nostre país i altres que comencen en aquest camp. Això és una iniciativa magnífica perquè el vostre setmanari pot fer un paper destacat en el descobriment i llançament de noves figures en el camp del còmic. Enhorabona per aquest encert.

Lluís Benavent
Algemesí (la Ribera)

Portada revolucionària

Després de tres setmanes des que ha aparegut la nova maqueta d'EL TEMPS, vull fer algunes consideracions. En primer lloc, destacar la coherència de tota la maqueta, ja que en l'anterior disseny hi havia una certa barreja de pàgines i de models de compaginació. Enric Satué ha configurat un producte nou, però que alhora no trenca d'una manera absoluta amb el *vell* EL TEMPS. La portada, però, sí que és trencadora i revolucionària. És una idea nova. La innovació d'incorporar-hi cada setmana un element gràfic diferent, relacionat amb el món de la publicitat o de les empreses, la considere molt encertada, ja que aporta al lector una novetat cada setmana.

Únicament un retret. Li falta color.

Eugeni Puig
Catarroja (l'Horta)

Reconeixement a l'obra de Sorolla

Sorolla ha tingut en EL TEMPS el tractament que mereix la seua obra. L'especial de 32 pàgines que publicàreu la setmana passada demostra l'interès que teniu per les coses d'aquest país i pels homes d'aquesta terra. Em sorprèn que des d'instàncies oficials i des de determinats partits *regionalistes* s'acuse aquest setmanari de no ser valencià. La publicació del suplement —sens dubte el més complet i rigorós que ha publicat mai cap mitjà de comunicació d'aquest país— llança per terra aquests arguments. L'estima per un país i per una gent no es manifesta cantant *l'himno* ni disfressant-se una vegada a l'any amb el vestit de fallera, sinó recuperant la memòria d'aquells que se'n van anar perquè ni la població ni les autoritats de l'època no van voler saber-ne res. No és només el cas de Sorolla, sinó que també cal recordar Joan Lluís Vives, el mestre Joaquim Rodrigo, el pare Sant Vicent Ferrer, Blasco Ibánez, els germans Iturbi, etc.

Gràcies per aquest magnífic treball sobre la figura de Sorolla.

Josep Sanchis
València (l'Horta)

Un sol terrorisme

Dia a dia el télex acumula en un mateix paper els morts de tots els terroristes, s'anomenin de dretes o d'esquerres.

El rector Ellacuría i els seus se sumen al miler de víctimes innocents de l'aventura guerrillera a la capital d'El Salvador. Els assassinats per ETA són seguits pels assassinats pel GAL.

Els dos terrorismes són germans siamesos, encara que es vesteixin amb banderes diferents. Se serveixen dels mateixos mitjans: la mina, la pistola o la metralladora. Gasten la mateixa estratègia: enfrontar el seus morts als dels altres. I mamen de la mateixa mare: l'absolutisme, la imposició de la seva voluntat per a dominar o salvar, diuen, els altres.

La democràcia, ni la nostra ni la que consolidà Napoleón Duarte, no és tan brillant. No pot entrar vencedora a la capital amb els llorers de la guerra, ni frueix de la il·luminació per a declarar cap dogma que deixi sense paraula, ni pot disposar del poble com magna comparsa, però crec que és superior per a la salut mental de tots plegats.

Eduard Cardona i Romeu

Regidor de l'Ajuntament de Barcelona per Unió Democràtica de Catalunya-CiU

Visiteu la Barcelona de l'any 0

Si vostè desitja que, després de fer moltes trucades, un dia festiu el facin llevar molt d'hora per anar a una de les visites diàries que organitza l'Ajuntament de Barcelona, i una vegada al lloc de concentració, com molta gent més, patir una espera de tres quarts d'hora, recomanant-li al final de la interminable espera per part de la senyoreta que havia de fer de guia que torni a casa, ja que tal visita no es durà a terme, perquè els conductors fan vaga; i així, en comptes de visitar la Barcelona de l'any 1993, com publicita l'opuscle, visitarà la de l'any 0, tant per la indiferència de l'Ajuntament de Barcelona envers el lamentable fet, com per les precàries condicions que tenen els treballadors, que els obliga a recórrer al dret de vaga.

Si vostè ho desitja de debò, encara que jo ho dubto, no s'ho pensi dues vegades, truqui immediatament al telèfon (93) 3173620, segur que l'Ajuntament de Barcelona li ho agrairà, per a fer més propaganda; i com diu el refrany «sarna amb gust no pica».

Maria del Carme Ensenat

Barcelona (el Barcelonès)

Rectificació

Per una errada al número 284, dins de l'especial Sorolla, en l'article de Manuel García, «Sorolla a les Amèriques», a l'hora de parlar dels tres llegats bàsics de Joaquim Sorolla a l'Amèrica Llatina va aparèixer el Museu de Sant Carles de València en lloc del Museo de San Carlos, pertanyent a l'Instituto Nacional de Bellas Artes del govern de Mèxic.

Solució als passatemps del nº 284

«Com algú que sortís de darrera d'una cortina, el seu informador sorgí d'entremig del grup d'homes joves i no tan joves i es plantà davant seu amb un got a la mà». (*La Casa Rússia,* de John Le Carré — pàg. 31—. Edicions 62, 1989.)

PAS DE RATLLA

Ramon Barnils

Esquerra Republicana (I)

Fa un parell o tres d'anys, Josep Lluís Carod-Rovira va escriure un article sobre la possibilitat de renovar el partit Esquerra Republicana de Catalunya. El punt de vista de Carod era que en el règim parlamentari que tenim instal·lat hi hauria un partit nacional diguem-ne moderat, que era Convergència i Unió; però que, contra la lògica del sistema parlamentari, hi faltava un partit nacional, diguem-ne, progressista. I considerava que de les organitzacions, agrupacions i partits existents en aquell moment, era Esquerra Republicana la que podia rectificar el desequilibri. Unes desenes de persones van signar un paper coincidint en el punt de vista i en la consideració. Àngel Colom, procedent de la Crida, va fer costat a Carod-Rovira i Heribert Barrera, aleshores secretari general del partit d'ERC, va treballar amb ells: ell deixaria el càrrec i el passaria a algun dels nous perquè renovessin.

Hi va haver eleccions al partit i un tal Joan Hortalà, amb habilitat i sense manies, es va ficar pel mig i es va endur la Secretaria General.

Dos o tres anys més tard, el projecte d'unió i transmissió entre *històrics* i *renovadors* d'ERC s'ha dut a terme en el transcurs d'un Congrés que l'aleshores secretari general, Joan Hortalà, es pensava tenir lligat i ben lligat: un tal Àngel Colom, amb Carod-Rovira, Miquel Pueyo, habilitat i no gaires manies han deslligat el nus hortalanià per continuar allò de fa dos o tres anys.

(Pel que fa a Joan Hortalà, secretari sortint d'ERC, en deixarem el certificat de defunció a mans d'Horacio Sáenz Guerrero. El modèlic director de la transició de *La Vanguardia Española* a *La Vanguardia,* el diumenge dia 7 d'agost de 1988 va escriure al seu periòdic l'article «Franquismos de olvido o de condena»; cap a la meitat de la primera columna hi ha aquest certificat de naixement del xamós ara difunt. Fa així, textualment i sense traducció: «Ahora recuerdo uno, joven, listo, rico, propietario de cátedra, que un día —ignoro si bueno— salió en los periódicos como jefazo *in pectore* de una formación radical, nacionalista, respondona muy propicia a los ascos monárquicos. Nuestro breve diálogo, me lo aclaró todo.

—'Però, noi, ¿d'on t'ha sortit aquesta filiació política? ¿Des de quan has tingut tu, i encara menys els teus, res a veure amb aquest partit que, a més a més, es sosté amb esparadraps...?' —le dije.

—'Sí, sí, el que vulguis, però no hi havia res més i si jo no pujo al carro un altre ho hauria fet'.

A eso se le llama vocación».

Adéu, Joan. I com que l'efecte bancari de vint milions de pessetes degudes que va arribar al teu ja ex-partit el dia 20, l'endemà de la teva derrota i coincidint amb la teva fugida, ha merescut de l'entitat d'estalvi emissora un ajornament de dos anys, fes-te càrrec que també has perdut la teva arma secreta: que ho has perdut tot. Tret de l'honor, és clar. Adéu, adéu.).

Agustín González i María Asquerino en

EL LEÓN EN INVIERNO

de James Goldman (versió de Luis García Montero)

Amb: (per ordre d'intervenció) Eva García, José Antonio Gallego, Gerardo Giacinti, Juan Polanco i José María Barbero

Vestuari: Pepe Rubio Escenografia: Espacio V44

Direcció: Joaquín Vida

HORARI DE FUNCIONS		
Divendres	**1**	10'30 nit. **(ESTRENA)**
Dissabte	**2**	7 vesprada i 10'30 nit
Diumenge	**3**	7 vesprada
Dilluns	**4**	Descans de la Companyia
Dimarts	**5**	7 vesprada (50% Dto.) i 10'30 nit
Dimecres	**6**	7 vesprada
Dijous	**7**	7 vesprada (50% Dto.) 10'30 nit.
Divendres	**8**	7 vesprada
Dissabte	**9**	7 vesprada i 10'30 nit.
Diumenge	**10**	7 vesprada

Teatre Principal el nostre Primer Coliseu

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

¿Quí té por d'Esquerra Republicana?

La història recent d'Esquerra Republicana de Catalunya, marcada per prop de deu anys d'estancament electoral i d'*impasse* polític, és en certa mesura la història d'una part important del nacionalisme català: la part que no ha pogut o no ha volgut buscar un aixopluc —sempre més confortable— dins de les formacions majoritàries, o la part que ha continuat buscant en el nacionalisme —fora de les petites organitzacions marginals— el senyal bàsic de la seua identitat política.

Successives confrontaciones electorals van demostrar que ERC no podia viure únicament d'un capital històric, ni de la fidelitat d'unes generacions igualment *històriques,* mentre evolucionava ràpidament tot el panorama polític. D'altra banda, la *moderació* creixent dels plantejaments nacionals dels partits majoritaris, tant per la banda de CiU com del PSC, deixaven progressivament un espai possible per a posicions polítiques nacionalment no tan *moderades.* Una nova generació sorgida en part de moviments cívics i en part de grups de reflexió, sense reticència, entra simultàniament en l'arena política catalana. Llavors, el problema era si, d'una banda, el *nou* independentisme podria cabre en una força històrica com ERC, i de l'altra si ERC podia renovar-se tan radicalment en militància, dirigents i estratègia. Els fets han demostrat que era un projete difícil, per tots dos costats.

La manera com s'ha preparat i s'ha resolt el darrer Congrés, amb els resultats coneguts, ha estat potser massa plena d'hostilitats internes, de personalisme i de confusions. La manera com han reaccionat els perdedors ha estat sense dubte poc exemplar. Però tant una cosa com l'altra eren segurament previsibles. Allò que no era tan previsible és la reacció d'hostilitat externa als resultats del Congrés i a la nova direcció: la premsa de Barcelona —i la de Madrid— ho han considerat com una desgràcia o com un perill públic en potència. Expressions com «batasunització» o «perillós element desestabilitzador» han estat aplicades al nou procés que ara inicia ERC. O acusacions de traïció a una història de moderació i de seny (¿a la història iniciada per Francesc Macià, per exemple?). Com si hi hagués un interès molt especial a fer fracassar no tan sols un nou grup dirigent —desqualificat d'entrada— sinó la mateixa possibilitat d'un partit polític coherent i dinàmic on poguera trobar el seu espai l'ampli i encara dispers corrent d'orientació independetista, però d'expressió legal i no violenta. Si el nou equip, amb el partit renovat que pretén impulsar, serà capaç de triomfar en aquest projecte, és una cosa que la seua pròpia actuació futura decidirà. El que no és just és llançar condemnes i anatemes des del primer dia. ¿O és una possible consolidació del seu projecte el que desperta tanta por i tanta reticència?

VANDELLÒS: L'ABSÈNCIA DE PODER

Per primera vegada des que la sensibilitat ecològica ha començat a despertar-se al nostre país, hi ha hagut unanimitat completa: els directament amenaçats, la població en general, els moviments més actius i més conscients, totes les forces polítiques, el Parlament de Catalunya en ple, el govern de la Generalitat. Tots han coincidit en una mateixa decisió: Vandellòs I no ha de tornar a funcionar. Cal tancar una instal·lació que s'ha demostrat com una amenaça immediata i directa per al país (i com més coses se'n saben, més greu és el perill passat). Hi ha, però, un petit problema: les institucions catalanes, el govern català —ni amb el suport de la societat i del mateix Parlament— no té poder per a aplicar aquesta decisió. El poder per a decidir si els catalans han de suportar o no Vandellòs I és encara on ha estat sempre. El poder català és ben poca cosa: *legalment,* institucionalment, no pot ni tancar una fàbrica. Han de donar l'ordre des de Madrid.

PAIS

El pacient, indefens davant d'un error mèdic

Quan el metge s'equivoca

Els errors o negligències mèdiques, com el cas de la sida a Bellvitge, jutjat la setmana passada, tenen sovint com a conseqüència resultats fatals. Davant de la impunitat pràctica del metge, l'usuari de la sanitat es troba en una situació d'indefensió.

VICENTE A. JIMENEZ

El judici recent pel cas de la residència Prínceps d'Espanya de Bellvitge, en què s'acusava la institució hospitalària d'haver contagiat pacients amb anticossos de la sida en fer-los una transfusió sanguínia, ha posat de nou de manifest la situació d'indefensió en què es troben els malalts davant d'un presumpte error mèdic. La condemna a sis mesos de presó per a F. Frias, exgerent de l'Hospital, J. M. Capdevila, ex-director mèdic i C. Ferran, cap del servei d'hematologia, no significa una variació del procediment que usualment se segueix en fets d'aquesta mena, ja que cap dels condemnats, per atenuants diversos, no complirà la sentència de reclusió. Contràriament, el cas de la Residència de Bellvitge hauria establert jurisprudència, perquè no hi ha hagut en tota la història de la medicina al nostre país cap facultatiu que hagi estat empresonat a causa d'una negligència en l'exercici de la seva professió. Respecte a aquest punt, a efectes pràctics, pot afirmar-se que els metges gaudeixen d'una total impunitat.

Ignasi Fina, perit metge i president de l'Associació Catalana de Medicina Legal i Laboral, apunta que «la funció de la justícia és corregir actituds, cosa que, si les poques condemnes que es fan a metges per negligència en la seva labor no es compleixen en la pràctica, vol dir que per part de la justícia se segueix una línia de tolerància que la sentència sobre el contagi dels anticossos de la sida en transfusions sanguínies a Bellvitge no fa més que reformar».

Un error mèdic consisteix a ocasionar en el pacient un dany objectivable, o una lesió que li deixi seqüeles irreparables, sempre que aquestes hagin estat causades per un tractament equivo-

cat per part del facultatiu. Exemples d'això serien la mort del pacient R. Cunillera, l'abril d'enguany, que va ser atès a la clínica del Perpetu Socors, a Lleida, d'una ferida greu en un braç feta per una serra mecànica, i que va finar a la taula d'operacions per una possible sobredosi d'anestèsia. O el cas de M. Gomera, que el febrer del 1985 va ser intervinguda a l'Hospital de Sant Boi per a efectuar-li un raspat i que va sortir del quiròfan amb set metres menys de budells perquè els metges el van confondre amb el cordill umbilical del fetus mort, etcètera.

No es considera un error mèdic el fet que un facultatiu faci un diagnòstic equivocat, si aquest no ocasiona un dany al pacient. Això seria considerat, en cas de mort, un decés produït per la malaltia o, en el més lleu i usual dels casos, la necessitat de canviar de metge fins que s'encerti el diagnòstic adequat.

La negligència mèdica que ocasiona dany o lesió al pacient es troba envoltada de factors circumstancials que fa que sigui un fet complex i difícil de determinar. És per aquesta causa que només als Països Catalans el nombre de denúncies interposades als jutjats per errors mèdics no arriba a cinc-centes a l'any, xifra que és, segons Ignasi Fina, «un nivell de denúncies molt baix».

Miquel Bruguera, vice-president del Col·legi de Metges de Barcelona, afirma que «l'existència d'un gran percentatge de negligències mèdiques és deguda, fonamentalment, al sistema sanitari públic, que està molt massificat, sobretot en el nivell primari. Que un facultatiu hagi de rebre 60 o 70 malalts en dues hores, fa que no tingui temps material per atendre'ls com cal i, per tant, és susceptible de cometre una important quantitat d'errors».

El nombre de denúncies per negligències mèdiques és molt baix. VICENTE A. JIMENEZ

SI ES VOL DENUNCIAR

És usual que el pacient, a causa de la falta d'elements per saber que és objecte d'una negligècia mèdica, i per la relació d'autoritarisme que sovint s'estableix entre facultatiu i malalt, no s'aventuri, en cas de sospita, a posar una denúncia. Quan la negligència mèdica, però, és evident, per exemple l'amputació d'un membre no malalt, o la confusió en una intervenció quirúrgica, l'afectat no ha d'esperar a denunciar el fet, ja que és el mateix hospital o clínica que se li adreça, per mitjà dels seus especialistes jurídics, amb l'objectiu d'acordar una indemnització per les lesions ocasionades. Quan la negligència no és espectacular —òbvia—, i el pacient víctima d'un possible error mèdic està disposat a denunciar-ho, comença per a ell un *via crucis* judicial que es prolonga, per regla general, durant anys.

Segons Rafael Muñoz, advocat de la CUS (Coordinadora d'Usuaris de la Sanitat), «el nostre dret permet tres accions legals davant del fet que una persona se senti objecte d'un dany causat per un error mèdic. Són l'acció civil, la penal i l'administrativa». L'acció civil consisteix que l'afectat per un error mèdic demani una indemnització pels pressumptes danys ocasionats. En aquest procés, ha d'establir-se una relació causal entre l'acció mèdica i la lesió produïda, en la qual la càrrega de

SALA ESCALANTE

CENTRE PERMANENT DE PRODUCCIÓ TEATRAL PER A ESCOLARS I PÚBLIC FAMILIAR

VERSIÓ EN CASTELLÀ

LA GUERRA DELS MONS

Guió de **M. CUBEDO** inspirat en el programa radiofònic d'Orson Welles sobre la novel·la de H. G. Wells.
Música original: **PEP LLOPIS.**
Escenografia i Il·luminació: **PEP ACOSTA.**

REALITZACIÓ: L'ENTAULAT TEATRE

Diumenges i festius, obert a tots els públics.
Funcions: 12 i 17 hores
Entrada d'adults: 300 pessetes.
De dilluns a divendres, coordinació per a col·legis.

INFORMACIÓ:
SALA ESCALANTE
C/. Landerer, 5
Tel. 331 24 42

Agraïm la col·laboració de:
MONTALT, S. A.
PANACEA / AL CAPONE

UNA PRODUCCIÓ DE LA

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

Encarnación Campillo.

la prova recau en el metge, que ha de demostrar que la seva actuació va ser correcta. L'acció penal fa referència a les imprudències fonamentalment temeràries del facultatiu, i existeix una inversió de la càrrega de la prova, que se situa, aquesta vegada, de la banda fiscal: ha de demostrar-se que el metge va actuar de manera temerària.

La diferència entre totes dues accions se centra bàsicament en la intensitat del grau d'imprudència que es determini per a l'actuació facultativa, i resulta un fet difícil de codificar donada la seva subjectivitat. A més, l'acció penal parteix de la presumpció d'innocència de l'acusat, i per tant, en cas de dubte, el benefici recau sobre el metge. És per aquesta raó que gairebé mai les denúncies per negligència es duen a terme per acció penal, decisió que, en última instància, correspon sempre al jutge. Això no obstant, l'acció penal comporta indefectiblement l'acció civil, de tal manera que si existeix una sentència condemnatòria de privació de llibertat, l'acusat ha de satisfer la indemnització corresponent a la víctima.

«L'acció administrativa —explica Rafael Núnez— és la que es dirigeix contra l'administració, a fi i efecte que aquesta indemnitzi el ciutadà lesionat per una iniciativa sanitària». Això fa que el presumpte afectat per l'error no hagi de passar pel contratemps que significa un procediment judicial d'anys, i pertoca a l'administració, una volta ha indemnitzat la persona danyada, demandar l'hospital per a rescabalar-se d'allò que ha hagut de pagar.

Quan una persona possiblement afectada per un error mèdic vol denunciar-lo, el que acostuma a fer es posar-se en contacte amb el seu advocat, que interposa una reclamació contra el centre hospitalari o clínic on s'han produït els fets; és l'acció administrativa, que usualment només té efecte en cas que l'error hagi estat evident. Si com és habitual, el centre hospitalari o clínic no respon a la reclamació, la denúncia s'interposa al jutjat, que seguint la legalitat vigent determina en un termini de 3 a 6 mesos l'habitual sobresseïment, que significa que el jutge ha determinat que no hi ha responsabilitat penal. Aleshores, per via civil, en un procés judicial que acostuma a durar 4 o 5 anys, es fixa —si es conclou que ha existit negligència— la quantitat d'indemnització a l'afectat.

El percentatge de reclamacions que acaben amb indemnitzacions s'estima en un 1‰, de manera que, entre els errors mèdics lleus que no causen dany, i l'ínfima proporció de presumptes negligències denunciades, afegit a l'1‰ de les que són finalment indemnitzades, situen l'usuari de la sanitat, davant d'un possible error mèdic, en un nivell d'incomprensible desprotecció.

E. Company

Encarnación, afectada per un error mèdic: "Estic passant un calvari"

Encarnación Campillo, de trenta-tres anys, mare de dos fills, va quedar embarassada de nou de forma voluntària. Al principi de la gestació se li va diagnosticar un *ou xarbot* (embaràs en què es desenvolupen les membranes però no el fetus), que té un tractament de raspament del contingut de la matriu, conegut per raspat. Una senzilla intervenció de 15 minuts que va durar 5 hores.

«Era el dia 7 de març d'aquest any —explica Encarnación—, que vaig entrar en el quiròfan, i aquí va començar tot. En la intervenció, erròniament van perforar-me l'úter i els budells, i van seccionar-me l'urèter; com si m'haguèssin arrancat l'urèter del ronyó; per tant van causar-me també una ferida en el ronyó. Van haver de cridar a dos uròlegs de l'Hospital de la Vall d'Hebron, perquè tractessin de recompondre el que m'havien malmès abans. A més, a conseqüència de l'anestèsia i les transfusions, se'm va embassar el pulmó esquerre i vaig estar 22 dies a l'UVI i 29 dies ingressada a la Vall d'Hebron. El dia 4 d'abril van donar-me l'alta i des de llavors ha estat un calvari de metges, per les lesions que he patit.

«Fins als 22 dies d'estar ingressada, a més, no vaig descobrir que em faltava un ovari. Vaig preguntar-li a un dels uròlegs de la planta i em va dir que no tenia úter, i que per tant havia quedat estèril. Després, en preguntar al ginecòleg pels ovaris, va dir-me, davant del meu marit, que sols tenia l'esquerre, ja que —textualment— el dret me l'havia extirpat «per a treballar millor». Vaig agafar un estat de nervis brutal, i no vaig voler veure'l més. Aleshores vaig comprendre què és el que m'havien fet, i és com un malson. Un malson horrible».

Un pobre palleter declara la guerra a Napoleó. Vixca Fernando VII i moren els traïdors! (Declaració del palleter. 1808)

HISTÒRIA DEL PAÍS VALENCIÀ

Una Història del País Valencià escrita pels millors especialistes de cada època estudiada, que ha sabut reunir des dels més acreditats corrents de la historiografia tradicional fins als intents més renovadors dels nostres dies.

VOLUM I
Prehistòria i antiguitat.
Època musulmana.

VOLUM II
De la conquesta a la Federació hispànica.

VOLUM III
De les Germanies a la Nova Planta.

Coordinació general: Ernest Belenguer

edicions 62

Demani més informació enviant aquest retall a Edicions 62, Provença 278 - 08008 BARCELONA - Telèfon 93/216 00 62

Nom

Adreça

Telèfon Ciutat C.P.

Hª P.V./Temps

Matar el missatger

¿Hi ha una cacera de bruixes contra els metges que realitzen avortaments? L'actuació de la Justícia contra la clínica Ginetec sembla confirmar-ho.

Crec que tot ha estat un malentès». Així s'expressava l'advocat José Fajula, encarregat de la defensa dels dos metges empresonats de la clínica Ginetec, quan el titular del jutjat d'instrucció número set, Lino Rubio, dictava acte de presó contra els doctors Carlos Marín i Tomás Parra, per presumpta realització d'avortaments il·legals. El fet s'esdevenia el passat 20 de novembre. Quatre dies abans, el jutge, acompanyat del fiscal, ordenava a la policia judicial el registre de la clínica Ginetec d'Alacant, que també té seu a Barcelona, i la requisa de quasi sis-cents historials clínics, segons fonts de Ginetec.

L'acusació del jutge tenia l'origen en unes denúncies presentades, segons el fiscal Ángel Alcázar, per auxiliars clínics i alguns metges, encara que no es va confirmar si dins de la mateixa clínica. El principal problema es plantejava en la intimitat de les dones perjudicades per la requisa dels historials clínics. Això ha estat la principal batalla de l'Institut de la Dona d'Alacant. La seua directora, Consol Català, mantenia, dies després, una reunió amb el fiscal per demanar la discreció total en les investigacions.

El fiscal, que reconeixia la transcendència del assumpte, manifestava que moltes dones serien molestades per a realitzar les investigacions. En el context d'aquestes declaracions, Ángel Alcázar, afirmava que no existia cap ordre de cerca contra el personal clínic. L'endemà, els doctors Carlos Marín, responsable de la clínica en la seu de Barcelona, i Tomás Parra, ginecòleg, eren empresonats després de presentar-se voluntàriament davant el jutge per ser interrogats. Després, Ángel Alcázar, reconeixia l'ordre de recerca que hi havia contra els dos doctors.

RAFA ARJONES

Tomás Parra i Carlos Marín en el moment de la seua detenció.

Els advocats de la defensa, Jose Fajula, Ximo Álvarez Landete i Pedro Miguel Millà, mostraven la seua sorpresa davant la decisió del jutge. El doctor Tomás Parra, vigilat de prop per dos policies, manifestava: «No m'ho puc creure». Ell mateix, abans de ser interrogat per Lino Rubio, assenyalava que tots els avortaments s'havien realitzat dins dels tres supòsits legals. A l'hora de tancar aquesta edició els dos metges continuaven tancats en el centre penitenciari de Fontcalent, a Alacant.

Davant la transcendència del tema, el jutge ha dictat acte de secret sumarial en la investigació sobre la possible realització d'avortaments il·legals en la clínica Ginetec d'Alacant. Tant José Fajula, advocat de la defensa de Ginetec a Barcelona, com Ximo Álvarez Landete, advocat de la defensa de les treballadores de Ginetec a Alacant, parlaven de les dificultats que representa per a la defensa la realització del seu treball després de l'acte dictat.

Els recursos presentats per la defensa no han servit encara per a posar en llibertat els dos metges empresonats. La pressió per a aconseguir aquest objectiu ha vingut també determinada per l'agrupació feminista d'Alacant, protagonista d'una manifestació realitzada davant els jutjats. En un altre aspecte el problema es veu amb més claredat. El director del Servei Valencià de la Salut, Luis Felipe Martínez, assegurava que la intimitat d'aquestes dones estaria garantida. Ell no va voler manifestar-se sobre l'acció judicial contra Ginetec.

Ara advocats de la defensa, col·lectius diversos i d'altres esperen la resolució del jutge davant el cas Ginetec. Per a els col·lectius progressistes sembla que existeixen irregularitats en l'acció del jutge. I per a les institucions, l'actuació ha estat discreta i seriosa.

Salvador Enguix

¿Qui paga l'ecologia?

LA SETMANA

El sector turístic mallorquí comença a posar-se nerviós. La hipotètica crisi, la reconversió necessària i, sobretot, la defensa del medi ambient han provocat l'existència de dos grups clarament diferenciats: d'una banda els hotelers i de l'altra el Govern autònom.

Començava la setmana amb les repercussions d'un article publicat el diumenge al *Diari de Mallorca* per Gabriel Escarrer, el president del Grup Sol, amb el qual es posava de manifest la tensió entre els dos grups. El tema central de la disputa és qui paga la protecció del medi ambient. Per als hotelers són els poders públics els que s'han de fer càrrec de les despeses que comporta la protecció, una protecció més decidida que reclamen al Govern autònom. Per la seva part, Gabriel Canellas, molt molest per les acusacions de Gabriel Escarrer, contestà «que la iniciativa privada prengui com a pròpia la tasca de protecció dels espais naturals com un element més del producte a oferir, i no sols de l'exigència demagògica de protecció, però despreocupada de com s'ha de fer, sinó més aviat assumit amb imaginació, amb responsabilitat i amb inversions sens dubte productives indirectament, la protecció».

Al llarg de la setmana la tensió s'intensificà (la polèmica s'amplià a la reconversió del sector hoteler), fins a tal punt que hagué d'intervenir el president de la Federació Hotelera de Mallorca, Josep Forteza-Rey, que aconseguí una reunió entre els dos grups, representants d'hotelers i Govern, per a tractar el tema.

A pesar que continua havent-hi profundes diferències, la reunió serví per a calmar els ànims i apuntar possibles vies de solució. El president Canellas insinuà la possibilitat que la recentment creada Fundació de les Illes Balears podria assumir el cost d'algunes àrees naturals a protegir «però s'ha de tenir en compte la limitació de pressupost que té la Comunitat». I pel que fa a la reconversió hotelera,assegurà que presentaria als hotelers la Llei d'Ordenació de l'Oferta Hotelera, que «podria sofrir variacions en el decurs del seu pas pel Parlament», que és precisament el que volen els hotelers ja que intenten que sigui una llei sobre la qual puguin tenir incidència.

Vandellòs, sense futur

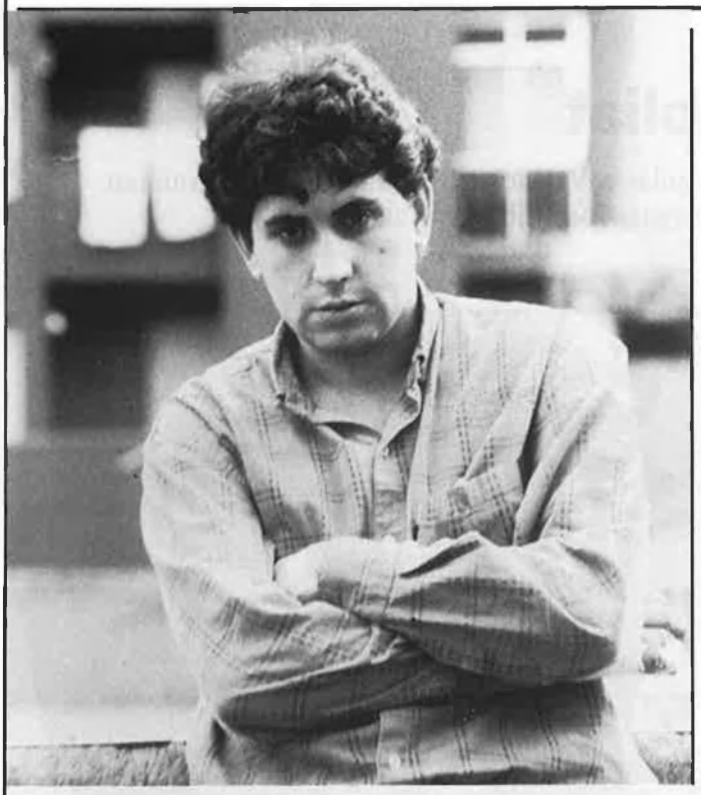
El Vandellòs I té molts números per a no tornar a obrir. La manifestació del passat cap de setmana a Barcelona, en la qual van participar entre trenta i quaranta mil persones, però sobretot l'informe del Consell de Seguretat Nuclear entorn de la situació de la central, fan que el futur de la central tarragonina sigui cada vegada més clar: el tancament.

L'informe del Consell de Seguretat Nuclear no parla de manera explícita del futur de Vandellòs I; de tota manera, ja anuncià que els costos de reparació de la central després de l'incendi que va patir serien molt elevats i que les obres per a rehabilitar la central durarien com a mínim dos anys. A més, l'informe diu que el Consell de Seguretat Nuclear proposarà al Ministeri d'Indústria que retiri temporalment el permís d'explotació de Vandellòs I. Aquest informe del Consell de Seguretat Nuclear té un caràcter preliminar a l'espera que s'elabori un informe definitiu.

Entre les conclusions més preocupants de l'informe cal esmentar la que diu que l'incendi de Vandellòs va tenir implicacions directes amb els sistemes de seguretat i que el pla d'emergència interior de la central no va ser aplicat en cap moment. Tampoc es va activar el PENTA (Pla d'Emergència Nuclear de Tarragona), segons l'informe per falta d'informació. Especialment remarcable és la revelació que indica que si la pressió en el reactor nuclear hagués pujat una mica més s'hauria produït una fuita radioactiva incontrolada.

Rècord d'esmenes

El Grup Socialista al Parlament de Catalunya ha batut el rècord d'esmenes a un projecte de Llei. El projecte de Llei en qüestió és sobre policia de l'espectacle i regulació de les activitats recreatives i els establiments públics. El Grup Socialista ha presentat una esmena a la totalitat i 83 esmenes a un projecte de llei que té poc més d'una trentena d'articles.

Dalt, Xavier Soto, primer secretari de la JSO i diputat al Parlament de Catalunya.

Segons va manifestar Xavier Soto, diputat del Grup Socialista al Parlament de Catalunya, «el projecte de llei té innombrables deficiències, entre elles, segons Soto, la desatenció als cantants catalans i a la música en viu. A més, segons el diputat socialista, no queda prou explícit en el projecte de llei el tema de defensa del consumidor o, dit d'una altra manera, la regulació del dret d'accés als locals d'espectacles. Una de les esmenes és particularment significativa: «En cap cas es podrà negar l'accés dels ciutadans basant-se en actituds discriminatòries o a condicionaments subjectius no admesos ni sancionats per les lleis».

Segons Xavier Soto, el projecte de llei podria contenir certes limitacions per a la llibertat d'expressió. Soto fa referència principalment al capítol IX del projecte de llei, on es diu, entre altres coses, que «es podran regular prohibicions amb l'objectiu de protegir la infància i la joventut, sempre que no signifiquin una limitació dels drets proclamats per l'article 20 de la Constitució». Una de les esmenes socialistes demana, en aquest sentit, la supressió del capítol IX per complet.

Militars fantasmes

Quan encara està fresc el record de la sentència contra els joves insubmisos de Barcelona, Capitania General de València ha celebrat a la Plaça de Bous el festival del soldat amb l'actuació de Luz Casal i Tam Tam Go. Operació d'imatge que difícilment podrà amagar algunes de les últimes accions militars.

Sense anar més lluny, una patrulla de la policia militar buscava la setmana passada José Herraiz Botella tot acusant-lo de pròfug, quan, en realitat, havia mort el dia 19 de setembre mentre realitzava unes maniobres militars al campament de Bétera (Camp de Túria). L'equivocació és doblement tràgica i remarcable. Demostra, per una banda, que les acusacions contra la desorganització de l'exèrcit, realitzades fins i tot des de l'interior de la institució, tenen raó, i de l'altra, que la criticada perillositat del servei militar no és fictícia.

L'accident que costà la vida al recluta tingué lloc quan el vehicle eruga amb el qual viatjaven va caure per un terraplè: el seu company va resultar ferit greument. Lamentablement, no sembla que els accidents hagen de desaparèixer, sobretot si tenim en compte que un 40% dels carros que intervenen en les maniobres de Bétera resulten avariats. Potser per això el Ministeri ha decidit no dotar a la base valenciana amb el nou carro AMX-30 que necessita molta especialització per tal de poder traure-li tot el profit. Els comandaments es queixen del poc temps que ocupen els reclutes i confien en el voluntariat especial per a omplir aquest buit.

Això no obstant, tal com està el pati i per molta *festa del soldat* que hi hagi, amb Luz Casal inclosa, no resulta estrany que en tota la base de Bétera només n'hi haja un, de voluntari.

David contra Goliat

El congrés provincial del Partit Popular a València enfrontarà Pedro Agramunt amb un candidat inesperat i desconegut, José Liberto Brau.

RAFA GIL

Agramunt es troba molt més emparat que cap altre candidat per a afrontar el fred de l'hivern i les poc estimulants eleccions internes.

El pròxim 2 de desembre, d'ací a una setmana, el Partit Popular celebrarà a València el seu congrés provincial. Malgrat l'evident descens de vots rebuts en les passades eleccions generals, que significà la pèrdua d'un diputat, tot feia pensar que el fort suport que la *cúpula de Madrid* havia atorgat a Pedro Agramunt convertiria el congrés en una reunió de societat. Ni revisió interna, ni debat sobre l'escapada de vots a Unió Valenciana. Únicament obrir el camí a l'ex-president de la Confederació Empresarial Valenciana per tal d'aixecar-lo a un primer graó cap a la presidència regional.

L'evident oposició a l'aparició d'un Pedro Agramunt que irromp en el PP després de la cimera empresarial d'Oriola i es col·loca en primer lloc de la llista per València a les eleccions generals, sembla resignada. Agramunt no va signar el document a què el partit obligà els candidats a les darreres eleccions mitjançant el qual renunciaven a ser després presidents provincials. La seua confiança en el suport de l'aparell li va permetre relegar a posicions simbòliques elements clau dins el partit, com el regidor a València, Martín Quirós; i els rumors que seria el pròxim candidat a la presidència de la Generalitat van fer dimitir a la portaveu a les Corts, Rita Barberà, que es considerava designada a fer aquest paper.

Però no havia aparegut cap candidatura alternativa a la de Pedro Agramunt. Ibarra, portaveu del partit en la Diputació, va manifestar que no es presentava «per evitar les divisions» i tant Quirós com Rita Barberà desmentien una i altra volta la possibilitat de fugir a Unió Valenciana com a resposta natural als desgreuges. Malgrat que ara està per confirmar, tot indica que Agramunt s'ha decidit a donar un lloc preferent en les seues llistes a Ibarra i Quirós i integrar així al seu voltant totes les forces existents, llevant de l'*afrontada* Rita Barberà, que ho ha rebutjat. Tot sota control, amb l'única novetat d'un candidat inesperat i desconegut: J. L. Brau.

José Liberto Brau es defineix com a home de partit. Regidor a Alfafar, un poble de 20.000 habitants en la rodalia de València, manifesta ingènuament que: «No tinc suport a Madrid però he treballat molt pels pobles i he contactat amb les bases que, en el fons, són les responsables de l'elecció».

La presència d'aquest nou candidat ha estat qualificada de sorpresa i fonts properes a Agramunt encara confien que al congrés arribarà una sola candidatura.

El senyor Brau, però, ho té difícil, i més en un partit que no sap llevar els ulls de Madrid; però el seu gest invitarà, potser, alguns caps pensants del PP a reflexionar sobre la conveniència de col·locar sistemàticament delegats de Madrid en els primers llocs. Sobretot, amb la presència creixent d'UV, que amb la seua defensa de «lo nostre» és cada vegada més atractiva per a l'electorat popular descontent i, tal volta, no sols per a l'electorat.

Jordi Sebastià

EL TERMÒMETRE

Galeries Costa

Cel clar i suau brisa que empeny Galeries Costa, la galeria d'art de Ciutat que fa tretze anys tancà les seves portes i que ara les ha reobertes. És una de les galeries més antigues i de més *bouquet* dins del món artístic i que reinaugura amb una exposició de Torrens Lladó, recuperant l'activitat que des del 1928 l'ha convertida en una peça clau del panorama artístic de Mallorca.

Policies

Fem pujar sense palliatius l'equip policíac que ha detingut un perillosíssim grup integrista islàmic que operava a València i que, a més, ha interceptat una càrrega d'explosius amagada en una partida de conserves procedents del Líban. Els investigadors que dirigeix el delegat del govern al País Valencià, Eugeni Burriel, s'hi han lluït i cal fer-los arribar aquest reconeixement.

Col.laboració institucional

Raig d'esperança per a la col·laboració institucional. L'alcalde de Barcelona, Pasqual Maragall, i el conseller de Benestar Social de la Generalitat de Catalunya, Antoni Comas, van signar un conveni marc de cooperació per a la programació i finançament dels serveis socials a la ciutat de Barcelona.

L'objectiu d'aquest conveni és donar un tractament integral i coherent a la política de serveis socials que es fa a la ciutat, tant des de la iniciativa pública com des de la privada.

En el marc d'aquest mateix acte, també va tenir lloc la signatura per part del conseller Comas i la tinent alcalde de Benestar Social, Eulàlia Vintró, del conveni de col·laboració entre totes dues institucions per l'atenció a la infància en situació d'alt risc social a Barcelona.

Pasqual Maragai i Antoni Comas.

Cal esperar que aquesta cooperació institucional per a resoldre els problemes que més sensibilitzen l'opinió pública, com és el de les prestacions socials, no sigui un acte aïllat i comenci, d'aquesta manera, a estendre's l'acció conjunta com a substituta de la picabaralla constant.

Interviu

Tempesta de neu per al setmanari *Interviu,* que en el darrer número presenta un reportatge sobre les Illes Balears que les converteix en un camp de batalla entre castellanoparlants i catalanoparlants. Realment la informació no respon, ni de bon tros, a la realitat general. Només reflecteix una minúscula polèmica que de tant en tant es dóna, entre l'apatia i desinterès de la majoria de la població.

José Barrionuevo.

Multa a Acció Cultural

Fem baixar a vuit milions de graus sota zero el ministre Jose Barrionuevo i el director general de Telecomunicacions, Javier Nadal, per la multa de vuit milions de pessetes que ha imposat a Acció Cultural del País Valencià perquè aquesta entitat ha tornat a fer arribar la TV3 a territori valencià. El govern central castiga una vegada més els valencians amb una mesura que els discrimina respecte a altres ciutadans de l'estat espanyol. Però en aquest cas, Barrionuevo i Nadal han topat amb ferro, ja que es preparen un seguit de mobilitzacions i de pronunciaments de diferents institucions per a fer recular l'acció del govern de Madrid. No passaran.

Universitats catalanes

Boira espessa a les Universitats. El rector de la Universitat Autònoma de Barcelona va comparèixer recentment davant d'una comissió del parlament de Catalunya per a exposar la situació de la UAB i comentar el moment actual del món universitari català.

El rector Pasqual va dir que «les actuals proves de selectivitat són un autèntic disbarat, un desastre que no s'aguanta per enlloc» i va afegir que «és intolerable que a finals de novembre encara s'estiguin matriculant estudiants a les facultats». El rector de la UAB també va afirmar que la UAB té un dèficit de pressupostos notable i que caldria que el pressupost augmentés en un 20% cada any per a arribar als nivells de les universitats europees. Segons el rector, el dèficit no és només econòmic sinó humà, tant en professorat com en servei administratiu. Ara bé, mentre tot això passa ja s'està buscant ubicació per a la quarta universitat.

"De batasunització, res"

Àngel Colom, Josep Lluís Carod Rovira i Heribert Barrera, de l'equip de govern d'ERC, debaten per a EL TEMPS les futures estratègies del partit i desmenteixen les acusacions de *batasunització* o radicalitat mal entesa que alguns auguren per a la nova ERC.

Àngel Colom.—La nova estratègia del partit, encara que ha de ser debatuda, haurà de tenir com a eixos fonamentals la intervenció institucional i la intervenció popular. Només una acció combinada en aquests dos terrenys pot fer que s'assoleixin els objectius establerts que són, de moment, continuar per la via pacífica cap a la sobirania plena.

Heribert Barrera.—De fet, tampoc haurà de ser una estratègia radicalment diferent de la que ha mantingut el partit en els darrers anys. Això sí, sense la discontinuïtat i les oscil·lacions del període recent que tots coneixem prou.

Josep Lluís Carod Rovira.—Crec que el que cal primer que res i abans d'abordar altres estratègies és una acció interna de pacificació i de modernització i adequació de l'aparell intern del partit. Quan dic això, no em refereixo tant a democratització, que ja en tenim, com a una major presència i veu de les personalitats del món cívic, sindical, intel·lectual, etc. Una vegada feta la remodelació interna, caldrà abordar amb seriositat la imatge i l'estètica del partit, ja que això compta molt avui dia, però imatge sense contingut no és res; en aquest sentit, jo penso que és urgent recuperar la credibilitat d'ERC com a partit d'esquerra. Ens cal un programa mínim d'esquerres a partir del qual tots puguem treballar sense desavinences.

Heribert Barrera.—La mobilització és un terme important que no ha de fer por a ningú.

Àngel Colom.—Avui dia, els mateixos que l'havien utilitzada l'anomenen desestabilització.

Heribert Barrera.—Els comunistes la utilitzen sovint i la mateixa Convergència ho va fer quan tot l'afer de Banca Catalana.

RADICALITAT I SENY

Heribert Barrera.—No crec que el partit entri ara en una etapa de radicalitat, sinó que continuarà defensant la plena sobirania nacional, que és el que ja defensàvem.

Àngel Colom.—A mi el que em preocupa és que es parli, des d'alguns mitjans, de *batasunització* d'ERC. Sempre he cregut que no hem d'estar constantment pensant en models i punts de referència exteriors i que, en concret, el cas basc és totalment diferent del català. La nostra postura contra la violència és prou explícita i el nostre lema de via pacífica a la sobirania ho diu tot a qui ens acusa de *batasunització*, una altra cosa és que no ho vulguin entendre.

Carod Rovira.—No crec que l'acusació de *batasunització* mereixi donar-li tantes voltes. De *batasunització*, res; al capdavall, és una fal·làcia inventada pels qui han marxat del partit. Ara bé, quan l'acusació ve directament de certs mitjans, l'únic que se m'acut és que per primera vegada veuen que el ventall nacionalista pot deixar d'estar monopolitzat per la dreta i això els fa por, és per això que no troben altres recursos que la desqualificació. D'altra banda, el nostre aliat a Euskadi continuarà sent Eusko Alkartasuna.

Heribert Barrera, Àngel Colom i Josep Lluís Carod Rovira.

Heribert Barrera.—No cal exculpar-se abans d'hora, els fets demostraran que el partit no ha perdut el seu sentit pragmàtic i sobretot que aquest no es contraposa amb l'agosarament.

Àngel Colom.—El que no hem d'oblidar és que ha arribat el moment per a ERC de fer tot allò que fins ara només proclamàvem en els programes. El nostre objectiu més proper ha de ser ara la reforma de l'Estatut, que haurà de ser aprovada primer pel Parlament de Catalunya i després haurà de passar pel govern espanyol. Tornem, si voleu, al pragmatisme, ja que la reforma que proposarem no compor-

tarà cap modificació substancial del *statu quo,* simplement reclamarem un estatut —amb el suport d'altres forces democràtiques— que ens atorgui plenes competències en Hisenda i en policia pròpia. És a dir, res que altres comunitats no tinguin i que per tant estigui reconegut en la Constitució. Ara bé, fet això, el marc constitucional no permetria encara la plena sobirania de Catalunya, per això, abans de final de segle, del nostre partit hauria de ser la reforma de la Constitució espanyola per incloure-hi el dret a l'autodeterminació. Aquests passos tan difícils només es podran donar amb garantia d'èxit amb mobilitzacions de gran unitat nacional com la del 1977.

ANNA NAVARRO

L'ESQUERRA NACIONAL

Àngel Colom.—Jo opino que la nova ERC pot ser el pal de paller d'altres forces nacionalistes i d'esquerres.

Carod Rovira.—No gosaria afirmar-ho amb aquesta contundència, crec fermament en la recomposició de l'esquerra nacional catalana en els pròxims anys, però no m'atreviria a dir que l'eix passi per nosaltres. Cal que no siguem monopolistes. L'esquerra nacional no la farà cap partit sol, sinó elements de molts partits que acabaran trobant, en un llarg procés, els suficients punts d'acord en el tema nacional i social per a engrescar-se en un objectiu comú, tot oblidant altres divergències.

Àngel Colom.—Clar, però justament la nova Esquerra Republicana sorgida del congrés de Lleida té més que mai les portes obertes de bat a bat. Cal que s'integri a ERC tot aquell ciutadà que senti seva la proposta d'alliberament nacional i la d'una política social ben avançada.

Carod Rovira.—Sí, sense oblidar de posar l'accent en l'esquerranisme, perquè el nostre nacionalisme ja es té plenament assumit.

Àngel Colom.—També volia dir que les portes no només són obertes als individus sinó a altres col·lectius i grups socials i polítics.

ERC I LA IMMIGRACIÓ

Heribert Barrera.—En la línia d'obertura que propugnàveu i que jutjo bàsicament correcta, cal no oblidar el tema dels sectors immigrats. En aquests importants sectors de població, la influència d'ERC no és nul·la, però sí escassa en comparació del que podia ser. També cal dir sobre la dificultat de la integració de sectors de població aparentment aliens als nostres objectius, que és una dificultat que minva amb el temps, ja que actualment la majoria de joves ja han nascut a Catalunya, cosa que no passava anys enrere.

Àngel Colom.—Estic d'acord que és un treball de temps i d'explicació, però hi afegiria que quan la població amb mentalitat espanyola s'adoni que a Catalunya se'ls tracta com a catalans, i això és un fet, estaran més disposats a comprendre les discriminacions que pateix Catalunya i per tant ells mateixos com a ciutadans d'aquesta societat.

Carod Rovira.—Aquí cal que juguem fort en les pròximes municipals i cal que introduïm regidors als ajuntaments del cinturó industrial de Barcelona i, si és necessari, amb aliances. Això és vital per a penetrar en aquests àmbits fins ara adversos però també com a accés a un esglaó que és el poder municipal respecte al poder nacional. Estic convençut que la nostra formació política pot atraure el descontentament de molts votants del PSC i d'Iniciativa i fins i tot de Convergència. El nostre antidogmatisme hi pot jugar clarament a favor. A més, podem complir la funció de canalitzar el vot juvenil independentista i apartar-lo així de postures antidemocràtiques que només porten a una via morta en el context actual.

PAÏSOS CATALANS

Àngel Colom.—El nostre creixement no sols ha de tenir en compte l'àmbit sociològic sino també el geogràfic, i parlo, en concret, dels Països Catalans, que per a nosaltres configuren el conjunt de la nació. Aquí se'ns obren diverses possibilitats: implantar-nos directament com a partit, arribar a acords amb forces homòlogues o buscar una forma mixta. Jo, particularment, sóc partidari d'aquesta darrera solució.

Carod Rovira.—El meu punt de vista és que cal ser més caut, perquè una manera poc subtil d'introduir el nostre missatge al País Valencià i a les Illes podria ocasionar un efecte de rebuig desproporcionat. Per tant, valdria més, sense oblidar la unitat dels Països Catalans, intentar acostar posicions a partits implantats en aquelles terres de cara a establir aliances.

Albert Punsola

Miquel Alberola

CAFE DEL TEMPS

«Són 8 milions»

No és cap eslògan nou de la Generalitat catalana. És la quantia de la multa que el director general de Telecomunicacions, **Javier Nadal,** ha preceptuat contra Acció Cultural del País Valencià (ACPV) per reemetre els senyals de TV3 a través de freqüències no assignades oficialment. El correctiu que proclama el català —o l'aragonès— de Franja de Ponent forma part d'un expedient que ha incoat aquell departament i que haurà de ser ratificat pel ministre —¿quin ministre? ¿el ministre en funcions, **Barrionuevo?** ¿el nou?— de Transports i Comunicacions.

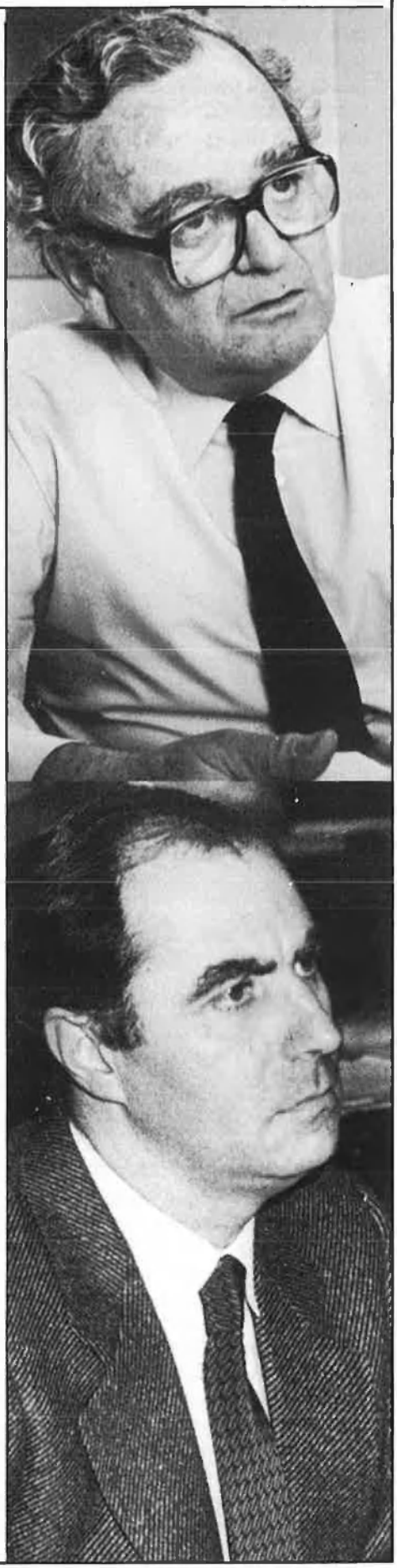
Ben mirat, la cosa té la seua part positiva. El ministeri, amb aquesta mesura de força, acaba de legitimar els arguments que des del mes d'agost ha preconitzat ACPV: hi ha freqüències. Hi ha freqüències disponibles perquè els valencians vegem TV3, perquè els catalans vegen TVV i perquè els balears ho vegen tot. Això ja és alguna cosa: fa uns mesos, oficialment, no en quedaven, de freqüències; ara, transitar-les sense *carnet* costa 8 milions. Probablement, el senyor Nadal —per a un socialista l'equanimitat és un requisit imprescindible— ara imposarà sancions similars a TVE, que, segons algun informe tècnic a què he tingut accés, utilitza un bon feix de freqüències en tot l'estat espanyol que no li han estat concedides. Igual farà amb Amics de TVV a Catalunya, amb els que han facilitat que ETB arribe a Navarra, i amb totes les televisions locals de l'estat. Quin *potaque,* Nadal.

Era més senzill legalitzar la situació que generalitzar el malestar, sobretot quan això està en sintonia amb la voluntat dels parlaments i d'amplis sectors socials. Era, si més no, la millor manera d'acabar amb ACPV. Però com que els que auspicien la maniobra són «d'una mediocritat espessa», que hauria dit **Josep Pla,** han optat pels mètodes tradicionals. Les multes ministerials sobre determinades iniciatives civils ens traslladen a situacions suportades durant els anys 70. El combat, en coseqüència, haurà de ser amb armes d'aquella dècada: la cultura contra la barbàrie. S'imposa la radicalització del món civil i cultural. Ens haurem de reacostumar a la guàrdia civil i a coses com ara que els creadors i els artistes tornen a solidaritzar la seua obra amb els sancionats. I això passa en moments en què, a pesar dels esforços oficials, el divorci entre el món de la cultura i les institucions és un fet consumat. Jo, si fóra el president **Lerma,** no dormiria tranquil.

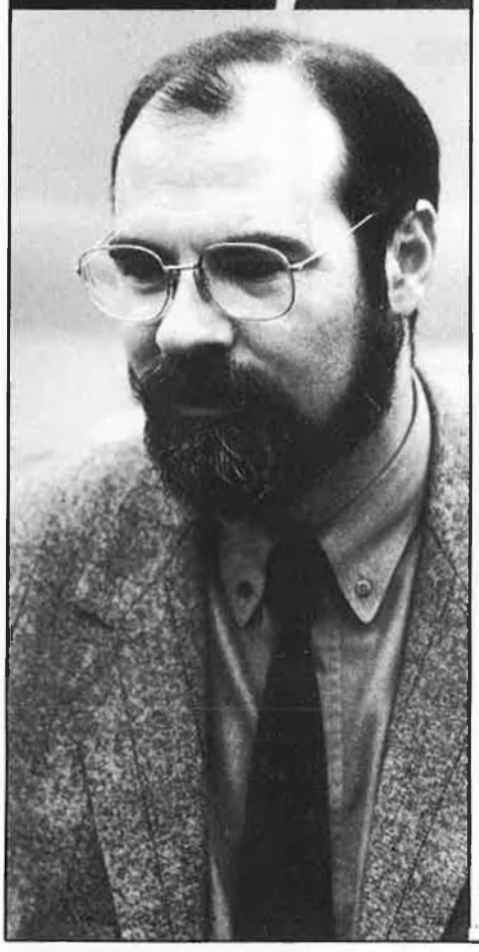
Sayonara

Aquests dies el president **Joan Lerma,** el conseller d'indústria, **Andrés García Reche,** el d'Economia i Hisenda, **Antoni Birlanga,** i una comitiva selecta de negociants han anat a veure nàixer el sol, mentre intenten imantar-se alguna classe d'inversió, al Japó. I això està bé que passe. Encara que el món empresarial només siga el de les estructures organitzatives, aspecte que no resol gran cosa. Encara que alguns d'ells hagen renunciat al viatge pagat, facen programes paral·lels —al marge de la Generalitat— i se'n tornen abans que la comitiva oficial. Encara que els contactes amb els financers nipons només siguen amb departaments dedicats a l'oci. Captar-se el ien no és,

Joan Raventós. Baix, Fèlix Pons.

tot s'ha de dir, bufar i fer ampolles.

Ara: la cosa que no està tan bé és que des de les instàncies de la Generalitat valenciana es pretenga diluir el seu fracàs japonès (una inversió espectacular de 180.000 pessetes, segons el registre de la Cambra de Comerç de València, amb la qual no es paga ni el vermouth dels visitants nipons, o de 10 milions, segons les estadístiques del Consell de les Cambres) fent mans i mànegues per negar l'efectivitat de la Generalitat de Catalunya en aquest sentit (poca cosa, 47.000 milions de pessetes). Si aquest ímpetu el destinaren a convèncer els inversors japonesos, en compte de

dissipar-lo gratis, els beneficis, probablement, serien de major volum. Però la mala consciència no sempre és contenible.

Convergència i Unió (Valenciana)

Vicente (Mister Chance) **González Lizondo,** ha sol·licitat un diputat a CiU per tal d'articular una classe de muntatge amb els canaris i els aragonesos en les Corts espanyoles. Amb l'operació, el municipalista d'UV obtindria una sèrie de prebendes parlamentàries que facilitarien *lo seu* a Madrid. Només hi ha un problema: el Congrés no contempla en el seu reglament la possibilitat dels objectius de Lizondo. I per tant, el diputat només ha posat en relleu la mancança —una de tantes— d'assessoria jurídica del seu partit. Em va pel cap que en la legislatura anterior el CDS va aconseguir una resolució especial per a aconseguir això que ara pretén l'anticatalanista, però, en tot cas, és un requisit previ al de demanar públicament el préstec d'un diputat.

No sé quina classe d'obligacions té CiU —i alguna cosa hi ha, al vot d'UV— amb els municipalistes valencians ni s'ho valia aquirir-ne, però això té mal perfum, encara que no arriben a cedir el diputat. Ni Lizondo podia arribar a tant ni CiU a tan poc.

El cant dels senadors

El passat 21-N, només constituir-se la Cambra Alta, els senadors de CiU van reprendre un tema que havia quedat penjat en l'anterior legislatura, a causa d'haver-se precipitat les eleccions. Van presentar una moció a favor de l'ús de totes les llengües de l'estat en el Senat. L'aspiració, si no vaig errat, era compartida també pel PSC —de fet, **Joan Raventós,** el seu president, així ho va manifestar en aquest setmanari—, però només compartida. Dic això perquè el 23-N el *Diari de Barcelona* es va marcar un editorial que acusa CiU de trencar el consens —¿quin consens?— amb el PSC. Si per alguna cosa s'han caracteritzat els dos partits, no ha estat, certament, pel consens.

I el 24-N el diputat del PSC **Higini Clotas** torna a la mateixa: acusa CiU d'haver fet una acció partidista. Des del meu insignificant pensament això no suposa cap problema, ja que hi ha incidis que CiU durà al Parlament de Catalunya una proposta de resolució en aquest sentit aquesta mateixa setmana. Tinc notícia que CiU retiraria la moció «partidista» del senat, cas d'aconseguir-se una moció de consens. La guerra freda, si això és cert, té els dies comptats. El problema, segurament, és que aquests dies **Fèlix Pons,** el president de les Corts espanyoles, ha declarat que ell no prendria mai una mesura com aquesta. Si les coses són així, el PSC corre el perill que la seua família d'allà els gire l'esquena, com ja és tradició cultural. Aleshores, ¿què fotem?

BADALONA
LA FÀBRICA
D'EUROPA

BADALONA KNOWS HOW

SAP COM FER-HO
SAIT COMMENT LE FAIRE
SABE COMO HACERLO

Cada dia, 400 empreses —entre les més de 2.000 que operen a la ciutat— demostren la seva competitivitat i qualitat tecnològica exportant més de 1000 productes diferents a 100 països d'arreu del món per un valor anual superior als 200 milions de dòlars. **SI NECESSITA**

TROBAR una oferta competitiva per a una peça, un recanvi, un producte, una màquina, un robot o una fàbrica claus a la mà,... en el camp dels envasos, l'electrònica, les arts gràfiques, la química fina, el paper, la pintura, els plàstics, l'equipament domèstic, la manutenció, la comunicació via cable o via satèl·lit...

DISTRIBUIR els seus productes i serveis en un mercat professional d'empreses o de consum massiu.

ACCEDIR a serveis terciaris —sonorització i doblatge per a pel·lícules i TV; formació professional; disseny (gràfic, de producte, moda, interiorisme o arquitectura); distribució,...— i als nous serveis quaternaris emergents —ofertes tecnològiques; centres privats de R/D; Teledocumentació,...— de característiques avançades i elevat nivell tècnic... **CONTACTI DIRECTAMENT AMB:**

REACTIVACIO
BADALONA

Reactivació Badalona, S.A.
Societat creada per l'Ajuntament per contribuir al desenvolupament social, econòmic i tecnològic.

- Serveis per empreses i organismes públics.
- Informació. Assessorament. Intermediació. Ajuts Oficials.
- Promoció exterior de l'oferta econòmica, industrial i tecnològica.
- Foment de la cooperació interinstitucional.
- Servei de Teledocumentació:
  - — Connexió telemàtica directa amb els principals centres mundials de documentació, tecnologia, comerç internacional, patents...
  - — Base de dades amb l'oferta industrial i tecnològica de Badalona.
- Formulació d'iniciatives estratègiques.
- Captació de noves activitats, capitals i tecnologies.

JUMBERCA
LORILLEUX
OLIVER + BATLLE
HAZEMEYER
GIRO
CEBAL-ENTEC
GARNECTO
LLAMAS
LABORATORIS MENARINI
LORY INTERNATIONAL
FEDERICO FERRER
OBM
TAGRA
RAYT
PEDRAGOSA
GELPHA
BUFALO
PREMSA CATALANA
ANIS DEL MONO
GALLART
MOBBA
QUIMILAC-ICI
PARERA
CABALLE
BASI
MAS LLUCH
DAUMAR
ALBERCH
CUBIS
MAS VILALTA
ACEROS ALEADOS
FRIHCUN
INFRANOR
MOTOPLAT
MARSET
CERVERA
TRIGAMO
CRISTALL
SATYR
ASTRA-QUIMICA
MOTOMAN
MICRON
PRYCA
ULTRAESTEATITA
ROLAN
LABORATORI CROS
CRITESA
HYDRA
SERRA MARCH
ALGLASS
EINES CANELA
DREEFS
SERPACK-RAPISTAN LANDE
INAMET
LITE
EMPAC
FUNDISA
AMBAR ELECTRONICA
MOLINA
CRISTALLERIES SANT MIQUEL
PLASTICOS BARTOLOME
INDUSTRIAS BOTELLA
DECORPRINT
IMER
DATA-FORM
DESTINO
LERXUNDI
FLEMING
COSMETICA
ICI
PAINTS
RIBA
BABYJOCS
OPTICA HISPANO
GRIFFITH LABORATORIS SPAIN
DEX
TILFARMA
DRALORIC
QUIMIBOR
BRUGUER
TECNI-3
TECNOFORM INGENIEROS
ROLBA
LACOSTE

Carrer Sant Miquel, 34 - 08911 BADALONA - Tel. 93/ 389 41 04 - Telefax: 93/ 389 42 16 - Minitel: 3616 PCATALA

ESTAT

¿Qui no vol la pau al País Basc?

Euskadi i un revòlver

Després de l'assassinat de Josu Muguruza, EL TEMPS ha viatjat a Euskadi per sondejar les claus del conflicte basc. El pronòstic és que, més tard o més d'hora, la negociació i el diàleg s'hauran de restablir.

L'atemptat del 20-N al restaurant Basque de Madrid que va costar la vida al diputat i ex-cap de redacció del diari basc Eguin, Josu Muguruza, i en el qual resultà greument ferit l'advocat i també diputat d'HB, Inaki Esnaola, també va ser reivindicat pel GAL. Una tesi acceptada fermament per la coalició independentista com a hipòtesi de treball que, segons el seu portaveu, Jon Idígoras, «condueix a les mateixes escales del Ministeri del senyor Corcuera», però estranyament apartada, ja des de el principi, pels homes d'Interior. «Aquesta acció armada és resposta a les accions d'ETA», va dir en un comunicat el GAL. I va afegir: «Realment anàvem per tots els diputats. Farem tot el possible per evitar aquesta negociació».

La credibilitat d'aquesta autoria fou descartada ràpidament pel president Felipe González —«no sabem res d'això»—, i José Luis Corcuera destinava immediatament al cap de l'antiga Brigada Anticolp, el comissari Alberto Elías, ara cap del Servei d'Informació Interior, especialitzat en ultradreta, perquè començara les investigacions al voltant d'aquests grups i individus involucionistes. La tesi d'Interior continua perforant els laberints conspiratius dels militars extremistes, i interrogen llargues cues d'activistes ultra. El GAL i els seus tentacles, encara ben ocults, que connecten amb Amedo, Domínguez i alts càrrecs de la policia, queden de moment fora de perill.

Elías no és precisament un home

© RAFA GIL

Els enfrontaments amb la policia se succeïren incessantment després de l'atemptat.

massa considerat en cercles democràtics. El 21 d'octubre de 1988 l'Audiència Provincial de Madrid va rebre una petició de procesament per part del jutge Vázquez Honrubia contra Elías i el subcomissari general d'Informació i peça clau de la lluita antiterrorista, Jesús Martínez-Torres, repetidament denunciat per nombrosos torturats durant el règim anterior. Tots dos, segons Honrubia, havien revelat secrets, malversat fons d'Interior i actuat infidelment en la custòdia de documents de la Brigada Anticolpista.

Txema Montero, diputat a Estrasburg per HB, era ben lúcid: «Si a més d'Inaki Esnaola, també Josu Muguruza era l'objectiu del crim, ens trobem davant d'una cosa molt més greu, perquè Muguruza era un quadro molt important en HB, però, alhora, pràcticament desconegut fora». Només els serveis secrets d'Interior i de Defensa podien saber la seua altura política, el seu ascens meteòric i rostre de la negociació al si de l'independentisme basc. A Madrid se sabia d'ell més que a Euskadi.

La mort de Muguruza ha obert de nou esquerdes en la delicada i sacsejada societat basca. I en les relacions Euskadi-govern central. El lehendakari del govern basc, José Antonio Ardanza, dirigent del PNV i ben lluny, per tant, d'HB, compartia amb la Mesa Nacional, no obstant això, el qualificatiu de «crim d'estat».

El mateix dia, el ministre José Luis Corcuera passava revista i consulta a totes les forçes basques per parlar, entre altres assumptes, de la investigació en marxa. De com van anar les operacions *gàbia* i *mapa,* i dels més sospitosos. Paradoxalment, cap diputat o dirigent d'Herri Batasuna va ser requerit.

Ismael L. Belda

"Cal investigar el CESID"

Aquesta va ser la primera entrevista oferta per Jon Idígoras, diputat a Madrid de la coalició HB, a un mitjà de comunicació, unes hores després del funeral a Josu Muguruza. Per a ell, els serveis d'intel·ligència del govern espanyol podrien ser culpables d'aquest crim.

Així, doncs, de totes les hipòtesis sobre el motiu i els autors del crim de Josu Muguruza, ¿vostè es queda amb la tesi absoluta que es tracta d'un crim dissenyat des de l'estat?

—Sí, certament. El que va passar a Madrid no va ser cap casualitat. Hi ha un paral·lelisme, pel moment polític en què va ser, amb l'assassinat de Santi Brouard, un paral·lelisme clar. Quan comença a prendre carta de naturalesa l'aposta de la negociació política, llavors apareix immediatament la resposta dels aparells de l'estat, i parle dels aparells de l'estat: llevar de seguida del mig qualsevol element que puga pertorbar els seus plans. Llavors, els que defensen la negociació havien de patir una parada. Amb Santi Brouard va ser així, i aquest cas és similar, quasi idèntic.

—El Ministeri de l'Interior ha descartat fulminantment la relació del GAL amb aquest crim.

—Interior està demostrant un interès excessiu en això. Em va sorprendre com el Ministeri de l'Interior i el president Felipe González es van apressar a desmentir-ho, a dir que el GAL no era l'autor de l'atemptat. Ja sabem que, de moment, tot són hipòtesis, però és molt sospitós que intenten descartar la possibilitat que fóra el GAL... Ho entenc perfectament bé, perquè el govern està embolicat en el GAL i els fons reservats que han manejat Amedo i Domínguez.

—S'ha dit que Josu Muguruza mantenia alguna posició diferent, matisada, amb la Mesa Nacional d'HB respecte a la negociació.

—Estan venent un fum de coses i crec que hi ha una terrible càrrega d'intoxicació. Tant en Josu Muguruza com en la resta de la Mesa Nacional hi havia absoluta unanimitat, total, sobre el plantejament de la nostra intervenció institucional, d'anar a Madrid a adquirir unes credencials per a tenir els plens drets de parlamentaris, per a possibilitar que pogueren intervenir en el moment que nosaltres desitjàrem. I Josu era, amb tots nosaltres, un dels que defensava amb ardor aquesta posició, igual que Inaki Esnaola i la resta de membres de la Nacional i la Permanent.

—També oficialment s'ha parlat d'una brega entre diversos corrents del nacionalisme radical. En concret, ha sonat el nom dels Comandos Autónomos, CCAA.

—Parlar dels CCAA fa riure. I, una vegada més, és el camí de desviar el problema. Aquesta és una possibilitat descartada simplement per grotesca, perquè no s'ajusta a la realitat. Hem de centrar l'atenció precisament on està, en els aparells de l'estat. Hem de centrar l'atenció en el servei espanyol d'intel·ligència, en el CESID...

—¿En els homes que dirigeix el coronel Manglano?

—...Sí, crec que cal investigar per aquí. ¡És que sembla que són intocables tots aquests centres! I tan prompte es comença a parlar dels aparells de l'estat, del Ministeri de l'Interior, dels fons reservats, del CESID, tothom tira a palpar-se la roba com esglaitat. ¡No senyor, no senyor! Ha estat un crim d'estat i jo ho mantinc sota aquestes característiques. Ara ens toca investigar-ho i demostrar-ho, cosa ben difícil, perquè precisament tenen a les seues mans tots els recursos per a impedir que les investigacions puguen progressar. En aquest aspecte, el cas de Santi Brouard és encara un exemple sangnant per a la democràcia.

—El comissari Elias, destinat per Interior a aclarir el crim d'Alcalá, no sembla home del vostre gust.

—Sí. És un antic conegut de nosaltres, avui dia adscrit a la Brigada Antigolpe, especialista en temes ultradretans... Bé, jo, quan em vaig assabentar que havien desig-

RAFA GIL

«Hi ha una vertadera planificació en l'assassinat de Muguruza».

nat el comissari Elias per això, no em va sorprende.

Senzillament, perquè si l'interès del govern està a desviar l'atenció del GAL, centrant-la en grups d'extrema dreta, és evident que ells han triat també el seu home ideal per a fer aquesta paròdia, ¿no?

—Tots els diversos serveis d'informació del govern coneixien, pas a pas, els vostres moviments. I, no hi ha dubte, l'Hotel Alcalá era vigilat per a impedir a qualsevol preu que algú, col·lectivament o individualment, poguera atemptar contra qui representàveu la negociació, el punt final de la insostenible batalla entre el govern de l'estat espanyol i ETA. Va passar tot el contrari. ¿Algú va decidir destapar l'olla, el conflicte?

—Evidentment que sí. És a dir, si aquests del govern tenien molt d'interès en la negociació política i en la nostra intervenció en el Parlament espanyol en aquesta direcció, creant el clima propici per a això, és evident que han tingut una reacció totalment contrària a això. El que va passar a l'Hotel Alcalà va ser una resposta a la nostra posició oberta de crear un diàleg suficient perquè es recuperara l'esperit de les converses d'Alger.

—¿Es podrà recompondre de nou? ¿Tornaran les converses ETA-govern central?

—Estic convençut que sí. No crec que aquesta recomposició siga en l'àrea geogràfica d'Alger, però és necessària i el govern espanyol no ha descartat la possibilitat. Ho dic precisament per l'interès que, fa molt poc de temps, va mostrar a través d'intermediaris, perquè ha intentat prendre contacte no amb l'organització ETA, amb la qual en darrera instància hauria de negociar, sinó amb algunes persones de HB, Patxi Zabaleta o Inaki Aldekoa, contactes que poden tornar a repetir-se. Aleshores, no es descartable que l'esperit negociador d'Alger puga ser recuperat.

En aquest camí encara, el PSOE està intentant arribar almenys a una mesa com aquella. No sé on, però amb unes exigències molt superiors.

—De totes maneres, costarà bastant, ¿no?

—Sens dubte, costarà un poc. En primer lloc, perquè el PSOE, després de totes aquestes equivocacions que ha tingut, de trencar unilateralment les converses i de tot aquest clima de repressió, haurà, fins i tot, de preparar l'opinió pública. També els seus socis de viatge a Euskadi, els del pacte d'Ajuria Enea, Ardanza i companyia, els que es van oposar rotundament que continuara la mesa d'Alger perquè mantinguen una actitud, almenys, de neutralitat.

—¿Canviarà alguna cosa a partir d'ara en la política institucional de la coalició?

—La política d'HB no canviarà per aquest fet en absolut. Ens ratifiquem en les decisions que vam prendre abans d'anar, i per anar, a Madrid. No crec que els nostres òrgans de direcció plantegen cap canvi. No, no s'altera.

I. L. B.

"ETA vol negociar"

En aquesta entrevista concedida a EL TEMPS, Pablo Muñoz, director del diari *Eguin,* opina que ETA té tan ferma voluntat de negociar com de continuar disparant si no es propicia una negociació.

Com a analista polític d'Euskadi, ¿quin objectiu veu en la mort de Josu Muguruza

—Tinc la impressió que els autors d'aquest atemptat, anaven a carregar-se la Mesa Nacional de HB. Simbòlicament, si vol.

—I maten Josu, de qui es va dir que era bàsic, una cèl·lula clau a Alger.

—¿Quines proves en té ningú per a dir això? Quan funcionaven les converses d'Alger, Josu era a la redacció; i tots comentàvem el fet. Josu estava ací amb mi, fins a les cinc del matí. ¡Que no ens vinguen amb històries! ¡Josu no es va moure d'ací!

«Amb el pacte d'Alger no hi hauria hagut més morts». RAFA GIL

—L'acord inicial d'Alger va ser trencat, al parer de Jon Idígoras, per gelosia política...

—Per protagonisme... En més d'un 80% els acords d'Alger van ser trencats per la pressió que, des del pacte d'Ajuria Enea, es va fer perquè el ministre Corcuera no llegira aquell famós punt novè.

—¿Fins a on van arribar a Alger?

—Allò que van fer Rafael Vera, Eguiagaray, Antxon

2 DE DESEMBRE - 28 DE GENER
ORGANITZA: IVAM MUSEU D'ART DE SAN DIEGO

Horaris
Centre Julio González
Guillem de Castro, 118
46003 València
De Dimarts a Diumenge:
de 11 a 20 hores.
Diumenge: entrada lliure.
Dilluns tancat.

J. Sorolla

SOROLLA
A L'IVAM

PINTURES

97 OBRES DE MUSEUS
I COL·LECCIONS PRIVADES
D'ESPANYA, FRANÇA,
ELS ESTATS UNITS, SUÏSSA,
SUÈCIA, ITÀLIA I EL JAPÓ

IVAM CENTRE JULIO GONZALEZ

PATROCINAT PER:
IBERIA
COMITÉ CONJUNTO HISPANO-NORTEAMERICANO
PARA LA COOPERACIÓN CULTURAL Y EDUCATIVA, MADRID
IBM
GENERALITAT VALENCIANA

Etxebeste, Belén i Makario foren converses només. Però és que eixiren uns punts per a una negociació posterior. Mai es va negociar a Algèria. Es conversà.

—¿Creu que ETA deixarà algun dia les armes?

—No m'equivoque si dic que ETA té tan ferma voluntat de negociar com de seguir disparant tirs si no es propicia una negociació. No tenen pressa. Qui en té és el govern. ETA el que té són moltes ganes d'acabar, per tot el que es desprèn dels seus comunicats. Sí, em consta que ETA té una fermíssima voluntat de negociació; però tan ferma com la de seguir endavant si no s'aconsegueixen els punts. Una altra cosa és, ¿negociació fins a quins límits? Això és un acordió. ETA desitja deixar les armes perquè en cap cas n'hi haurà un abandonament unilateral.

—Però, pels vuit punts podrien haver-les deixades.

—Sí, sí, els vuit punts ja estaven, i suposaven una treva indefinida. Una treva en la qual ja s'estava treballant. Faltaven crear els aspectes tècnics: ¿qui tindria les armes?, ¿passarien a un govern neutral?, ¿sota la supervisió de qui?, etc., etc. Però allò era ja l'abandó quasi definitiu de les armes. Llavors, ¿qui s'ha carregat la pau ací?, ¿qui?... Si Corcuera haguera llegit allò que havia de llegir no hi hauria hagut més morts.

I. L. Belda

"La pau a Euskadi la nega ETA"

Kepa Aulestia, secretari general d'Euskadiko Ezquerra, afirma que el procés de pacificació al País Basc és imparable.

Independentment de la profunda diferència política de les opcions basques, ¿la mort de Josu Muguruza podria variar el rumb polític d'Euskadi de cara a Madrid?

—No centraria la repercussió de l'assassinat de Josu en termes de com puga repercutir en la relació Euskadi-Madrid. La importància fonamental és en quina mesura pot repercutir en les relacions entre els mateixos bascos. Els símptomes de debilitat que hem pogut mostrar davant Madrid han estat conseqüència, en definitiva, dels nostres propis enfrontaments. Crec, no obstant això, que hi ha un procés imparable a Euskadi cap a la pacificació, cap a una convivència normalitzada.

—¿Heu acceptat, doncs, com un fet profundament positiu que HB acudira a Madrid?

—Sens dubte. Al nostre entendre seria positiu, especialment si es fa d'una manera coherent, sense cap mena de cinisme. HB ha de reconèixer que ha de situar-se com quatre veus en un hemicicle de quasi quatrecentes, i amb les veus que tinga a l'hemicicle basc i en cada ajuntament. I aquest reconeixement li podria donar una major coherència, evitant que pretenguera continuar parlant en nom del poble, que és el que ha fet inclús després de l'assassinat de Muguruza. Mentre no renuncien a parlar en el seu nom tindrem sempre dificultats de veure'ls de manera coherent a les institucions.

RAFA GIL

«Madrid no fa una altra cosa avui dia que subjectar-se al pacte d'Ajuria Enea».

—¿Participa EE del dit acusatori de Jon Idídoras i HB quan parlen de crim d'estat?

—Espere que no hi haja hagut en el crim intervenció de persones que cobren dels pressupostos generals de l'estat, tinguen o no responsabilitats polítiques. A partir d'ací, cal esperar que haja estat un acte descontrolat i incontrolat des d'un punt de vista polític.

—¿Qui nega la pau a Euskadi: les forçes basques o la duresa i la manca de flexibilitat del govern central?

—La pau a Euskadi la nega ETA. La no-existència d'una convivència normalitzada a Euskadi la neguen els intolerants, els violents, ETA. He de recordar que els que estem dictant doctrina i defensant estratègia per una solució democràtica al problema de la violència basca som els mateixos partits d'Euskadi. Madrid no fa altra cosa avui dia que subjectar-se a l'acord d'Ajuria Enea.

—Després de la ruptura dels acords d'Alger, de no haver-se signat finalment els vuit punts bàsics, es diu que la intervenció dels partits del pacte d'Ajuria Enea ha costat un centenar de morts més.

—No, fals. Cent morts ha costat la pertinaç obsessió dels que pretenen imposar els seus criteris sobre la majoria. Sabem que cada vegada que algú se'ls acosta a dialogar interpreten aquest diàleg com una autèntica baixada de pantalons, i acaben matant més que quan les postures són fermes.

I. L. B.

Manuel Muñoz

Trencaclosques

La política a Madrid sembla cada dia més un trencaclosques. L'atemptat contra els parlamentaris d'Herri Batasuna, que va ferir de mort **Josu Muguruza** i greu **Inaki Esnaola,** està més fosc a mesura que passa el temps. El colp estava acuradament preparat i els assassins comptaven amb col·laboració dins del restaurant de l'hotel Alcalà, on sopaven els parlamentaris aquell 20 de novembre. Un misteriós guàrdia civil que passava per allà, però que estava de servei, perseguí els terroristes i, ¡ai!, els perdé.

La cosa més sorprenent en els primers moments va ser la ferma voluntat dels representants d'Herri Batasuna, expressada en una improvisada conferència de premsa, de mantenir la decisió d'acudir al Parlament per tal d'intentar la negociació entre el govern i ETA. I després vingué el president del Partit Nacionalista Basc (PNB) **Xabier Arzallus,** i digué que el govern volia precisament reprendre el diàleg amb ETA amb l'ajuda dels parlamentaris d'Herri Batasuna, i l'home clau era Josu Muguruza. Hi ha diverses hipòtesis sobre l'atemptat, però l'element important per a pensar en una o en una altra és saber si els trets van estar adreçats contra Esnaola només o també contra Muguruza. Aquesta darrera possibilitat fa pensar en una operació més fosca i complexa que un simple atemptat d'extrema dreta.

El que està clar és que Esnaola millora ràpidament i que, sens dubte, ben aviat els representants d'Herri Batasuna acudiran al Parlament espanyol, sense que la fórmula de jurar o prometre acatar la Constitució siga un problema sense solució. L'eurodiputat de la coalició independentista basca, **Txema Montero,** que ha fet aquests dies de portaveu d'Inaki Esnaola, feu autocrítica per la ingenuïtat dels parlamentaris de no portar escorta, i anuncià que d'ara endavant aniran amb protecció, pròpia evidentment, no de la policia.

González Lizondo, *Bisente.*

'Rambo' se'n va

Un altre basc, de pensament radicalment diferent pel que fa a l'independentisme i al terrorisme d'ETA, **Ricardo García Damborenea,** ha anat també aquests dies a Madrid. Li preguntaren per l'atemptat i vingué a dir que no li agrada que maten gent,encara que siga d'HB, però que comprèn que hi haja qui ho fa. García Damborenea ja no és dirigent del Partit Socialista d'Euskadi-PSOE i tampoc és diputat socialista. La seua presència a Madrid el diumenge 26 de novembre tingué una altra motivació: oficiar com a mestre de cerimònies en la conferència de constitució del corrent Democràcia Socialista que, almenys oficialment, pretén viure en pau i en sana discrepàcina dins del PSOE. La direcció del partit, amb el seu conegut tarannà definit per la famosa frase d'Alfonso Guerra sobre el moviment i les fotografies, advertí a García Damborenea que si feia la reunió, li obririen un expedient.

Rambo(renea), malnom del socialista biscaí, celebrà la conferència, on hi hagué freqüents opinions favorables a la política d'UGT, i digué que ell i el seu corrent només pretenen ser socialistes dins del PSOE (cosa no gens fàcil ara com ara, pel que sembla) i que no hi ha cap motiu perquè li òbriguen un expedient disciplinari. García Damborenea i els seus companys insisteixen molt que no volen anar-se'n del partit i que no hi ha motiu per a fer-los-en fora. El discurs és molt semblant al que emprava **Santiago Carrillo** i els seus amics quan van provocar que els expulsaren del Partit Comunista d'Espanya (PCE) per a formar el Partit dels Treballadors d'Espanya-Unitat Comunista (PTE-UC): «Volem estar en el PCE», deien Carrillo i els seus, «encara que siga de porters». Ni de

porters, doncs, fora i au. Potser és arriscat fer pronòstics encara, però jo tinc el meu: vint duros que García Damborenea acaba fora del partit, i prompte.

I si parlem de Carrillo, que manté la flama del stalinisme *light* a la espanyola en un partit purament testimonial, convé parlar també de **Gerardo Iglesias**, que encapçalava la direcció del PCE que expulsà a Carrillo. La seua ha estat una de les trajectòries més sorprenents de la política espanyola dels darrers anys. Substitut de Carrillo quan don Santiago deixà la secretaria general del partit, molts pensaren en aquell moment que seria un *alter ego* del secretari dimitit. El temps ha demostrat que Iglesias tenia raó quan deia que aquesta acusació no era gens certa. Iglesias fou el secretari general que expulsà Carrillo, qui discrepava amb la idea de coalició d'esquerres que després ha tingut un cert èxit electoral sota el nom d'Esquerra Unida (EU).

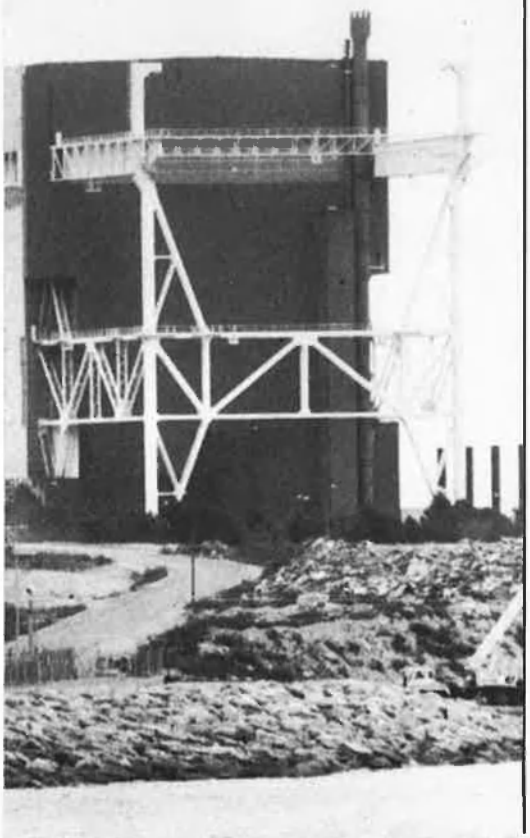

Però la història sempre acaba engolint els seus protagonistes, i Gerardo, ell també, hagué de deixar la secretaria general voluntàriament per tal d'evitar que el tiraren. Ara Iglesias, com fa qualsevol en les seues circumstàncies, ha tornat al seu treball anterior. Però l'antic treball de l'ex-secretari general del PCE era la mina, i a la mina ha tornat. Potser Gerardo fa campanya amb el seu treball a la mina, però també és cert que no és gens fàcil ni còmode, especialment després de 12 anys de fer política, feina més agradable. Gerardo, doncs, ha canviat la corbata de seda per la granota blava i treballa tots els dies sis hores com a picador, traient carbó del ventre de la terra. És, potser, una campanya, però una campanya cara.

Barreiro

Qui sembla que no ha fet una bona campanya, malgrat que sí que n'ha fet, de campanya, ha estat **Xosé Luis Barreiro,** líder de Coalición Galega, partit que, segons una enquesta de Demoscopia publicada pel diari *El País,* pot baixar d'onze diputats que tragué en les autonòmiques de l'any 1985 a sols dos diputats al Parlament gallec. No se sap si aquest fenomen és degut a les aventures judicials de Barreiro, que potser encara no han acabat. Amb l'ajuda dels seus antics amics del Partit Popular (PP), Barreiro ha fet una campanya contra si mateix. Els canvis de partit i de companys de govern —fou vice-president de la Xunta amb el PP primer i amb el PSOE després— i les acusacions de prevaricció, de les quals ha estat per ara absolt, han desfet la seua imatge pública.

Segons l'enquesta, la presència de **Manuel Fraga** com a candidat a la presidència de la Xunta no introdueix canvis importants en el suport electoral al seu partit, el PP. L'enquesta li dóna entre 33 i 37 escons, sense arribar a la majoria absoluta: 38 escons d'un Parlament de 75. El 1985 el partit de Fraga, amb **Gerardo Fernández Albor,** alias *Merendiñas,* com a candidat, n'obtingué 34 d'un total de 71, també una mica per sota de la majoria absoluta. Amb Fraga o sense, la dreta pròpiament dita té el mateix comportament electoral. Pel que fa a l'altra dreta, el CDS trau, segons l'enquesta, de tres a quatre diputats (no en tenia cap) i el PSOE puja clarament de 22 a una xifra que està entre els 27 i els 30. Aquesta situació fa pensar en un possible govern PP, però tampoc es pot descartar que el PSOE obtinga el suport dels altres grups per a mantenir la presidència de la Xunta. També seria curiós que Fraga anara a Galícia a trobar el seu Waterloo.

Bisente, sempre Bisente

Ja que parlem de la dreta, parlem de la més divertida. Bisente (*lo teu,* ja saps) anà l'altre dia a parlar amb el rei, que està pensant qui proposarà com a cap de govern. Bisente digué al rei que no votarà Felipe González com a president perquè «se està arruinando a Valencia y eso es arruinar a España».

Bisente aprofità l'avinentesa per a convidar el rei a visitar València i fer-se una paella, i li digué que, encara que siga de tant en tant, utilitze el títol de rei de València. No calen comentaris.

INTERNACIONAL

'El meu pare i jo', pròxim llibre de Camèlia Sadat

Recordant el pare

Camèlia Sadat, filla d'Anuar El Sadat i directora del Sadat Peace Institut, prepara un llibre sobre el seu pare on inclourà entrevistes amb polítics que conegueren el líder egipci.

Convidada pel que va ser canceller d'Àustria, Bruno Kreisky, Camèlia Sadat ha passat uns dies a Mallorca, en el domicili del polític a Costa d'En Blanes, Camèlia Sadat, la tercera de les filles de l'assassinat mandatari egipci Anuar El Sadat, justament quan es compleixen ara poc més de vuit anys des que Sadat fou assassinat mentre presenciava una desfilada militar. Camèlia Sadat és escriptora, i actualment resideix a Boston on, en el seu moment, va fundar el Sadat Peace Institut, entitat de la qual és presidenta.

Camèlia Sadat, que tenia trenta-dos anys quan van matar el seu pare, es va casar als dotze, i es va divorciar dos anys més tard. Va ser educada al si de la més pura tradició i cultura islàmiques, encara que després de la seva separació matrimonial es va traslladar als EUA, concretament a Boston, on va continuar els seus estudis i on va fixar la seva residència definitiva.

Al llarg del present any, Camèlia Sadat realitza una gira per diversos països amb la finalitat d'entrevistar-se amb polítics i personalitats que en el seu moment van conèixer i tractar el seu pare, com és el cas de Bruno Kreisky. I tot això com a base primordial i fonamental d'un llibre que Camèlia Sadat escriu amb el títol d'*El meu pare i jo,* i que vindrà a ser com un retrat íntim de les relacions que van unir pare i filla.

Cal assenyalar, també, que aquesta és la primera vegada que Camèlia Sadat visita el nostre país, i que únicament Palma, per les raons que abans apuntàvem, serà la capital de l'estat espanyol que aquesta escriptora egípcia coneixerà.

A mitjan vesprada, i quan ja el sol anava amagant-se darrere de la serra de Na Burguesa, tinguérem l'ocasió, sempre en presència del seu amfitrió, Bruno Kreisky, de canviar impressions amb aquesta do-

na realment interessant, tant per la seua tasca com pel seu tracte personal.

Direm també, d'entrada, que Camèlia Sadat viu immersa en les activitats internacionals de la seua fundació, i que en memòria del seu pare, realitza arreu del món una gran activitat en pro de la pau i per la seua instauració en els països immersos en conflictes bèl·lics o de caràcter terrorista. Camèlia Sadat dedica també una gran part del seu temps a fer conferències i xarrades en diferents països, a més d'intervencions periòdiques a la televisió.

—Estic fent —ens va comentar per començar—, el que podríem anomenar un treball de grau superior, de manera que ara, enmig de la gira, he vingut a Mallorca per entrevistar-me amb Bruno Kreisky, un home que té molt a veure amb la pau en el món, i que, d'altra banda, va ser un gran amic del meu pare. Sé que ell sentia una gran estima pel doctor Kreisky, i que era correspost. He de dir que és aquesta la primera vegada que visite l'estat espanyol, i és una llàstima que no tinga més temps per a veure altres ciutats, però des de Palma he de viatjar a París i Anglaterra per saludar altres personalitats que es relacionaren amb meu pare, entre elles, Margaret Tatcher.

—¿Quins records té sobre l'assassinat del seu pare?

—Jo era a Boston quan vaig rebre la notícia, i ja pot imaginar-se com em commogué allò. És una cosa que no podré oblidar mentre visqui. Però, fixi's bé, el passat mes d'octubre, data de l'aniversari de l'assassinat del meu pare, Israel va refusar els deu punts per a lograr la pau i que avalava el president d'Egipte, Mubarak. Doncs bé, en aquell moment vaig sentir per molts motius que el pare tornava a morir. De tota manera, també aquell mateix dia vaig parlar amb el vicepresident dels EUA i em va tranquil·litzar, perquè em consta que estan fent-se molts esforços per tal d'aconseguir la pau per a l'Orient Mitjà.

—¿Pensa vostè que s'aconseguirà?

—Mire, sempre he pensat, com el meu pare, que la pau és molt difícil d'obtenir. Ell deia, per exemple, «és molt fàcil odiar perquè no has de compartir els sentiments de l'odi. Però estimar és molt diferent». Al llarg de la meva vida he vist molts atemptats i també intents vàlids per aconseguir la pau. I el que està fora de dubte és que el meu pare va viure i va morir justament per aconseguir la pau en el món. El meu pare va ser un lluitador de la pau.

—Parli'ns un poc del llibre que està escrivint.

—En realitat, el projecte va començar a gestar-se fa ja bastants anys, concretament quan vaig instal·lar-me als EUA. Des d'aquell país, vaig començar a cartejar-me amb meu pare, de manera que ell em contava els esdeveniments de l'Orient Mitjà, mentre que jo, al meu torn, li explicava quines eren les reaccions als EUA. Amb el temps, el meu pare estava cada vegada més ocupat, encara que això mai va ser un obstacle per a la continuïtat de la nostra correspondència. Fruit d'aquestes missives, d'aquesta correspondència, va nàixer definitivament la idea d'aquest llibre que ara es veurà ampliat amb la sèrie d'entrevistes que li he comentat abans. Els meus editors als EUA pensen que el llibre pot tenir una important difusió, especialment per tota una sèrie de testimonis inèdits fins ara.

UNA LLUITADORA VITALISTA

No hi ha dubte que Camèlia Sadat, igual que ho va ser el seu pare, és una gran lluitadora per la pau. Per a demostrar-ho, el treball que de deu anys ençà realitza de cara al restabliment de la pau en molts països que viuen quasi eternament els seus conflictes bèl·lics. Camèlia Sadat ja ens ha comentat la seua visió al respecte: ni pessimista, ni massa optimista. Però també està en ple funcionament el Sadat Peace Institut de Boston, des del qual, aquesta dona, amb un nombrós equip de col·laboradors, du a terme una immillorable tasca pacifista.

—¿Quina és la dinàmica, el sistema de treball de la fundació que porta el nom del seu pare?

—Per damunt de tot, des de la Fundació Sadat, intentem convèncer la gent normal perquè participi en el procés de pau en el món. Aquest missatge no va dirigit únicament als líders polítics del món, als dirigents de les nacions en crisi bèl·lica, sinó, especialment, als ciutadans del carrer, perquè des del nostre punt de vista, encara que siguin els governs qui decideixen les guerres, són finalment els ciutadans els que hi han de lluitar, i sempre seran aquests els grans perjudicats en els conflictes, tant si són guanyadors com si són perdedors. Algunes vegades pens, per exemple, que la mort del meu pare no va canviar el destí d'Egipte, encara que potser moltes persones canviaren la seua manera de pensar després del seu assassinat. Possiblement, una part d'aquesta gent està ara més a favor de la pau. O almenys això és el que jo pens en aquests moments.

—¿No creu, de tota manera, que hi ha massa interessos creats en relació als conflictes bèl·lics o el terrorisme?

—Bé, això és una cosa que molta gent sap des de fa temps, però també és cert que els ciutadans del món, o almenys els ciutadans lliures, estan ja molt cansats de tants problemes, i el que ara volen és arribar a viure en pau.

Damiān Caubet

Líban, la política de la violència

Líban és ingovernable per molt que s'hi esforcin les potències veïnes i tot el món àrab. Aquesta és la lliçó de l'atemptat que el passat dia 22 de novembre posà fi a la vida del president Muawad. La guerra civil, iniciada fa catorze anys, sembla tenir un futur resplendent i els intents pacificadors fracassen un rere l'altre. Política i violència són les dues cares d'una mateixa moneda que es diu Líban.

Muawad només va durar disset dies en la presidència i la seva mort representa un retorn al punt zero després de mesos de pacients, complicades i treballoses negociacions entre una infinitat de partits, grups, grupuscles, fraccions libaneses i països com Síria i tot el món àrab representat per una comissió tripartida de la Lliga Àrab. Si l'assassinat, el 1982, del president Bechir Gemayel va ser una derrota per a Israel, la de Muawad el 1989 ha estat una desfeta per a Síria. I també per a la Lliga Àrab i per als moderats musulmans i cristians libanesos que havien apostat per una solució de compromís que reequilibrava la distribució de poder dins el Líban. Totes les sospites recauen sobre Israel, sobre el general Acun, enfrontat a Síria des del seu reducte cristià, i sobre l'Iraq, aliat d'Acun. Ara bé, no s'ha d'oblidar que al Líban tots es maten entre tots: cristians i musulmans, cristians entre cristians, musulmans entre musulmans i fins i tot dins de cada comunitat, com xiïtes entre xiïtes. Així mateix, hi ha al país dos exèrcits ocupants, un

La guerra civil al Líban sembla tenir un futur resplendent.

al sud (Israel) i un altre a l'est i al nord del país (Síria).

És difícil trobar una lògica als esdeveniments d'aquell país, però queda clar que l'assassinat de Muawad ha estat un atac per a enfonsar el pla de pau dificultosament elaborat i consensuat per la Lliga Àrab. Fins ara totes les solucions pacificadores més o menys consensuades han estat boicotejades bé amb maniobres polítiques bé per la violència pura i simple.

La dinàmica de guerra civil al Líban no s'ha vist fins ara afectada per la distensió que a nivell internacional està produint la progressiva entesa EUA-URSS que es reflecteix en la minva de la virulència de nombrosos conflictes bèl·lics que tenen per escenari el Tercer Món.

Antoni Reig

El FMLN vol negociar amb força

San Salvador ha viscut les crueltats de la guerra de ben prop. L'ofensiva que la guerrilla del Front Farabundo Martí d'Alliberament Nacional (FMLN) desencadenà el dia 11 de novembre en tot El Salvador, i especialment en la capital, sorprengué l'exèrcit.

Jesuïtes assassinats a El Salvador.

Sembla que la finalitat de l'operació del FMLN era poder negociar des d'una posició de força, una vegada que havia alertat el govern i l'exèrcit de la seva capacitat de dur la guerra al mateix San Salvador. Trencat l'anterior equilibri de forces, la guerrilla no acudí a les converses amb el govern, previstes per a la setmana pasada a Caracas, i demanà un diàleg amb l'exèrcit, difícil d'establir quan encara són ben obertes les ferides de l'anomenada *guerra de San Salvador.*

D'aquesta ofensiva n'han sortit més perdedors que guanyadors. El president Cristiani ha quedat en evidència, com si només fos la part més presentable del seu partit, l'Aliança Republicana Nacionalista (Arena), un cau d'elements tan perillosos com Roberto d'Aubuisson, reconegut com el cap dels *esquadrons de la mort* durant alguns anys. Cristiani, un «ingenu políticament», segons el jesuïta assassinat Ignacio Ellacuría, no sembla dominar ni el partit ni un exèrcit poc acostumat a l'ordre civil. La matança dels sis jesuïtes confirma els temors dels que parlaven del ressorgiment dels *esquadrons de la mort* i de la feblesa de Cristiani.

Antoni Castel

OPINIÓ

¿Qui té por d'Alemanya?

Pràcticament des de la creació dels dos estats alemanys fa 40 anys, l'Oest n'ha buscat la reunificació amb l'oposició dels russos. Si més no, en teoria. Ara que, de sobte, el tema sembla més real, les reaccions dels aliats occidentals d'Alemanya i de Rússia ja no són tan lògiques. Efectivament, *reunificació* té dos sentits: la consolidació d'uns vincles normals i, fins i tot, més forts entre dues societats, d'un costat, i la fusió de dos estats, de l'altre. El secretari britànic d'Afers Estrangers, Douglas Hurd, té probablement raó quan diu que, de moment, el tema dels dos estats és secundari. Però a la velocitat a què es desenvolupen els esdeveniments ningú pot assegurar quant durarà aquest moment.

Com quasi tots els altres, els francesos aproven el projecte d'una vida millor per als alemanys orientals i es commouen amb el drama humà de l'obertura del Mur. El president Mitterrand no s'està de repetir que no hi ha per què tenir por d'una Alemanya democràtica, pacíficament reunificada, mentre un sondeig indica que una majoria de francesos està a favor de la reunificació alemanya.

Això, però, només és la meitat de la història. Els francesos massa joves per a recordar la segona guerra mundial estan preocupats perquè, ben aviat, poden trobar-se amb un gegant econòmic més poderós encara. En els últims sis mesos, els francesos han pogut conèixer una mostra del tipus de comportament —«o ho prens o ho deixes»— que temen en la lluita d'Alemanya per una taxa d'estalvis, que els francesos volien mantenir, i en l'astúcia alemanya quant al tipus d'interès.

Els francesos temen que el canvi de l'Est faça malbé els seus esforços per fer de la Comunitat Europea alguna cosa més que un simple mercat comú de qualitat superior. Quan el canceller

DOMÈNEC UMBERT

Reunificació té dos sentits: consolidació de vincles i alhora fusió de dos estats.

d'Alemanya Occidental, Helmut Kohl, trucà Mitterrand per demanar-li d'incloure el tema d'Alemanya Oriental en l'ordre del dia de la cimera de la Comunitat Europea d'Estrasburg, Mitterrand es va espantar i va convidar els seus companys a parlar d'Europa Oriental en un sopar a l'Elisi el 18 de novembre quan s'esperava que proposara un banc europeu per a ajudar els reformadors de l'Est. No volia que a Estrasburg es parlara de res més que no fóra la unió monetària i la proposada carta social.

Els francesos volien aquests temes no solament per ells mateixos, sinó com una forma d'*enfortir* la Comunitat. Pensen que una Comunitat de dimensió política és la millor manera de sumar Alemanya Occidental a l'Europa Occidental i, deixant de banda la neutralitat d'Irlanda, la base més sòlida per a la defensa europea quan els americans es retiren.

Si els britànics tenen dubtes sobre una Alemanya més gran, aquests dubtes estan més enterrats que els dels francesos. Tàcticament, els esdeveniments de l'Europa de l'Est afavoreixen Mrs. Thatcher, a qui displau la idea d'una Comunitat Europea reforçada, de manera que la dispersió dels seus membres representa menor perill per a ella. Vol que la Comunitat es concentre en l'ajuda a l'economia de l'Europa de l'Est, sobretot, creant alguna classe d'estatut associat per a Polònia i Hongria.

Gran Bretanya té, per tot això, noves i pròpies idees sobre Europa que vol dur a terme. Un primer indici de canvi: finalment, s'ha dit als funcionaris més antics de Whitehall que accepten que, quasi amb tota seguretat, l'OTAN no comprarà les modernes armes nuclears de curt abast per les quals tant havia lluitat Mrs. Thatcher. Més clarament, si continuen les reformes a l'Europa de l'Est, Gran Bretanya pot arribar a veure amb menys escepticisme les noves idees sobre la reforma d'Europa. Al llarg de més de 10 anys, s'ha mantingut freda, per exemple, respecte a la cooperació nuclear amb l'altre costat del canal amb França i ha emfasitzat a canvi d'això el reforçament de l'OTAN, tot i que, ben prompte, pot posar-se en dubte la mera existència de l'OTAN.

Els aliats europeu-orientals d'Alemanya són, ara, el centre d'atenció, en part perquè estan a punt de perdre-la quan el president Busch i Gorbatxov es reunesquen a Malta el més vinent. Lluitant contra un inevitable fantasma, els portaveus americà i soviètic diuen que aquest encontre no serà una altra Yalta amb unes signes diferents, fent referència a l'encontre de Crimea de 1945, quan Amèrica, Gran Bretanya i Rússia ratificaven la divisió d'Europa després de la guerra.

El ministre soviètic d'Afers Estrangers, Edvard Zeverdnadze, deia al seu homònim francès, aquesta mateixa setmana a Moscou, que han estat els russos els qui «van conmençar aquesta revolució pacífica». Sense l'actiu suport de Gorbatxov és pràcticament inconcebible que els líders de l'Europa de l'Est hagueren fet el que han fet. Quan Gorbatxov va anar a Berlín, es pensa que hi va dir a l'ara retirat Erich Honecker que Rússia donaria suport a Alemanya Oriental en qualsevol circumstància perquè era un aliat, però que preferiria molt més donar suport a un aliat que es reformara per ell mateix.

Els russos, amb mentalitat reformada, pensen que la «socialdemocratització» de l'Europa Oriental és ara probablement imparable. A la seua manera, l'han abonada. Efectivament, els russos volen seguretat: els partits comunistes no han de ser humiliats, els països no poden abandonar el pacte de Varsòvia al seu aire, les fronteres només poden canviar-se negociant. Oficialment, els russos encara diuen que hi hauria d'haver dues Alemanyes. Però en àmbits de la política exterior de Moscou, els especialistes han començat a dir que, en cinc o deu anys, no seria impensable algun tipus de reunificació alemanya.

John E. Skully

© Cork Examiner

EL TEMPS

4/10 desembre 1989

Any VI - No. 285 - Setmanari d'informació general - 275 Ptes.

OBERT

REPORTATGE

25 anys de TVE-2 a Catalunya

PERSONES

Mirella Freni, una gran diva per al Liceu

TEATRE

'El mussol i la gata'

EXPOSICIONS

Raoul Dufy, a Barcelona

La història inacabada

Fa 25 anys TVE-Catalunya emetia una hora mensual de teatre, ara són 180 hores de programació feta en català. Tot això ha estat possible gràcies a la capacitat de treball dels professionals i a la voluntat de consolidar una programació estable.

La desconnexió total o el *Canalet* poden semblar un somni inabastable, però als catalans que l'octubre del 1964 contemplaven per primera vegada l'emissió de *La ferida lluminosa,* de Josep Ma. de Sagarra, sota la direcció de Jaume Picas (una hora sencera i periòdica de català a la TV franquista) també els devia semblar que somiaven. Perquè era l'any que el franquisme, censor i repressor lingüístic, commemorava oficialment els *25 años de paz*; també era l'any que s'inauguraven oficialment els estudis de Prado del Rey a Madrid.

El fet era realment important, malgrat que el contingut, ideològicament neutre —parlem d'obres d'en Sagarra, Josep Ma. Folch i Torres, Carles Soldevila—, i la presentació dels primers espais dramàtics sota el títol castellà «Teatro catalán» amagaven una certa timidesa i una realitat de semiclandestinitat. Encara tres anys més tard, la presentació en llatí del *Mare Nostrum* —dirigit per Sempronio amb l'estreta col·laboració de Josep M. Lladó— donen idea de la fragilitat de les condicions històriques del moment.

L'evolució dels programes en català a TVE és, però, una història no només quantitativa, és a dir, d'anar esgarrapant hores a la TV estatal, sinó també una història plena de contingut que protagonitzaren un grapat de professionals que van lluitar per una programació i uns informatius de tarannà democratitzador, pensats i fets en català. En 25 anys hi ha hagut altres moments històrics rellevants: possiblement, l'any 1973 amb *Giravolt*; l'any 1977, en què per primera vegada s'aprecia un augment considerable d'hores en català i una primera programació estable; el 1983, amb el traspàs a Sant Cugat i, no ho oblidem, amb l'aparició de TV3; l'any 1987 (de l'etapa Miró), en què s'assolí la reivindicada i, llavors esperançadora, desconnexió, que va permetre l'establiment d'una franja qualitativament i quantitativament important de programes en català, fins al moment actual, que evidencia un decantament cap a la potenciació de Sant Cugat com a centre de producció de programes estatals, o de programes fets en català que serveixen de banc de proves de futurs programes d'implantació estatal (*Tribunal popular, La luna...*), enfront d'una pèrdua qualitativa de la franja horària dels programes en llengua catalana.

DE L'HEROISME A LA NORMALITAT

La història no ha estat fàcil, com molt bé ho podrien testimoniar noms lligats a una primera etapa en què tot es feia pam a pam; gent com Mercè Vilaret, Sergi Schaff, Lluís M. Güell, Antoni Serra, Antoni Chic, Xavier Cano, etc., alguns d'ells artífexs d'un *Giravolt* paradigmàtic de nous aires progressistes i de voluntat de normalització lingüística. El programa, que s'emetia pel circuit català-balear, realitzava reportatges d'actualitat amb un cert to de denúncia, cosa que li va costar més d'un incident que el portà als tribunals de Justícia.

L'etapa inicial, certament heroica, reflecteix un impuls humà que lluitava, a més, amb la precarietat d'uns mitjans tècnics —parlem encara dels estudis de Miramar—, que, d'altra banda, eren els mateixos que s'utilitzaven per a la programació que es feia en castellà. Alguns professionals recorden l'únic plató que existia: un espai d'uns 200 metres quadrats, on es feia tot i on s'estudiava el que en deien la tècnica de *la ceba,* que consistia a instal·lar els decorats dels successius programes, un darrere l'altre; o la *girafa,* que era el micro penjant del sostre.

Malgrat tot, durant els darrers temps del franquisme i en

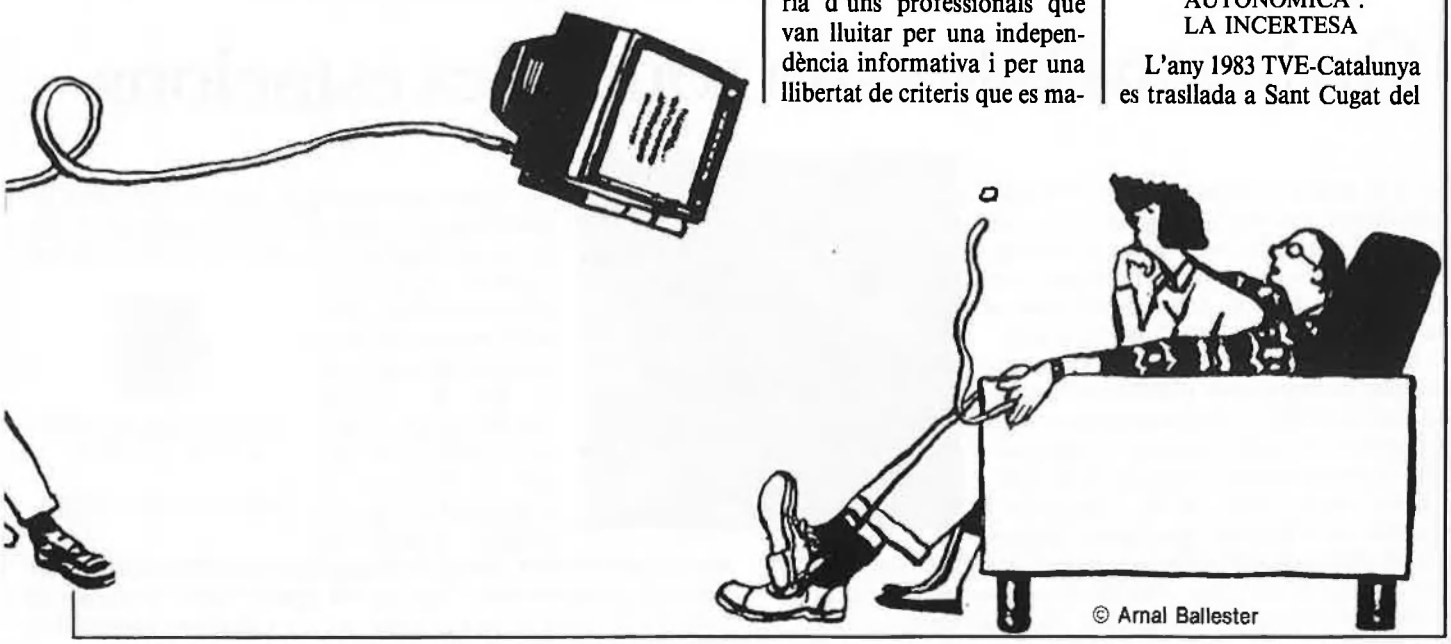
Enric Majó i Àngels Moll en *Vida però no gaire*. Escena de l'obra *El poema del pessebre*. Joaquim M. Puyal en *Vostè pregunta* i Javier Gurruchaga, en *Musical Express*.

el moment de la transició, s'havia aconseguit una programació en català més o menys estable en diferents camps: el *Giravolt* va passar a ser setmanal; es produí una evolució dels espais dramàtics, que es dirien *Lletres catalanes,* i també nous espais com *Tot art,* o espais musicals dedicats a la Cançó. La transició democràtica va suposar també l'accés de professionals d'altres mitjans a la TV, com va ser el cas de J. M. Pujal amb *Vostè pregunta,* de Montserrat Roig amb *Personatges,* de Salvador Alsius (aleshores lligat a la premsa i la Universitat) amb *Memòria popular,* o el fitxatge de J. M. Benet i Jornet per a guions dramàtics.

Fins aquí, part de la història d'uns professionals que van lluitar per una independència informativa i per una llibertat de criteris que es manifestà en una manera de fer televisió bastant més crítica i força diferenciada del gènere de programes que es feien des de Madrid.

SANT CUGAT I LA TELEVISIÓ 'AUTONÒMICA': LA INCERTESA

L'any 1983 TVE-Catalunya es trasllada a Sant Cugat del

On la sensibilitat no coneix les estacions

Per a la majoria d'europeus les Illes Balears signifiquen sol, mar i platges d'arena, els ingredients ideals per a unes vacances d'estiu. Però, per a un nombre creixent de viatgers sofisticats, les Illes Balears estan desvetllant el seu contingut cultural, que abraça tot l'any.

El festival anual de música de Pollença, per exemple, presenta amb regularitat artistes coneguts arreu del món, de la mateixa manera que els concerts en la Cartoixa de Valldemossa, els del Claustre de Sant Francesc de Palma, els de Deià, els de Maó, els de Ciutadella i tants d'altres en escenaris igualment magnífics. Teatre, òpera, ballet, festivals de ball folklòric i modern abunden al llarg de tot l'any. Nombroses galeries d'art mostren les obres d'artistes d'avantguarda, tant europeus com locals.

Monuments màgics, museus i troballes arqueològiques –com és ara el Pont Romà a Mallorca, el Museo Púnic a Eivissa i la Naveta dels Tudons a Menorca– són meravelles d'interès universal, de la mateixa manera que la Seu de Palma, mundialment famosa, la Llotja i el Castell de Bellver. I, abraçant-ho tot, la bellesa natural de muntanyes airoses, de cales amagades, de poblets endormiscats i de gent amable. Tant se val quan vingui, ni quant de temps s'hi quedi, es convencerà que a les Balears certament la sensibilitat no coneix les estacions.

Conselleria de Turisme del Govern Balear

Balears, la gran evasió

Comprovi-ho vosté mateix. La seva agència de viatges en té l'oferta.

DME

Irene Mir i Hilario Millán en *La palmera*.

Vallès. És també l'any que s'inaugura TV3. El moment, contradictori, perfila el que serà un pas cap a la desconnexió i, alhora, cal reconèixerho, s'endevina una decepció per part de la gent que ha treballat per una televisió dependent de l'estat en català, i que veu consolidar en molt poc de temps una nova televisió, autonòmica, en català, feta totalment des de Catalunya, i molt ben dotada econòmicament pel govern català. TVE-Catalunya, que fins aquests moments ha comptat amb un pressupost irrisori (unos 300 milions ptes./any) es fa amb el nou espai i amb els recursos tècnics i tecnològics que comporta i, superada una etapa sempre problemàtica sota la direcció de Jorge Arandes, inicia una etapa directiva més oberta que es manifesta en el protagonisme d'un càrrec clau, en un personatge històric. Sergi Schaff, realitzador i cap de programes des de 1981, esdevé una personalitat combativa amb la televisió de Calviño, i fins al 1987 treballa per una independència professional des d'un punt de vista crític i formal. Sergi Schaff ha confirmat a EL TEMPS que en l'etapa de Pilar Miró és quan més a prop es va estar d'aconseguir un canal que garantís una autonomia plena, i que si no es va aconseguir llavors «dubto que ningú més ho faci. No crec que s'aconsegueixi —manifesta— perquè a Madrid no els interessa aquesta mena d'independència a casa seva. Potser en aquests moments el màxim que es pot obtenir és informatius en bones hores i, en tot cas, producció important i independent».

No voldríem, però, fer un epitafi de les paraules d'un personatge lluitador i estimulant que va deixar el tema històric de la desconnexió en la millor situació i va contribuir substancialment a potenciar el centre de producció de programes de Sant Cugat. Per tant, només indicativament, direm que els pressupostos de TVE-Catalunya han passat, des dels darrers temps de Miramar fins al moment actual, de 300 milions a 1.800 milions de pessetes. Només per als programes fets en català.

PER UNA PROGRAMACIÓ CATALANA COMPETITIVA

Si haguéssim de fer una lectura ràpida del que ha estat la desconnexió en aquests dos anys, diríem que efectivament l'ampliació de la franja horària ha estat un pas qualitatiu important, que TVE-Catalunya ha volgut trencar amb l'esquema d'identificar el primer canal amb Madrid i el segon amb Barcelona, que, especialment en aquest trimestre, s'ha optat per una programació molt més competitiva que ha representat, aparentment, un retrocés en la qualitat de la franja horària dels programes en català, i diem aparentment perquè, efectivament, hi ha un fet qualitatiu a destacar: el pas dels informatius a la primera cadena, que ha donat estabilitat a un sotragat *Informatiu vespre* i ha doblat el temps de l'informatiu del migdia en una hora de màxima incidència (de 2 a 3 de la tarda) a Catalunya, de manera que, de ben segur, un bon nombre d'espectadors habituats a la primera cadena han multiplicat substancialment l'audiència dels informatius en català.

Amb l'actual programació, però, sembla que s'ha optat definitivament per una incidència de la programació feta a Catalunya, en el conjunt de l'estat. Sant Cugat produeix 75 hores setmanals de programació, 45 hores de les quals són de programes fets en català i destinats als dos canals. Les 30 hores restants són de programes que s'emeten a tot l'estat.

Joan Ramon Mainat, cap de programes de TVE-Catalunya, ens ha manifestat: «Hi ha una manera també de fer Catalunya que no passa directament per la llengua catalana, com pot ser un programa fet a Catalunya per a tot Espanya, que és una manera diferent de fer. A nosaltres ens agradaria la fórmula de la RAI italiana de Roma-Milà, de capitalitat compartida: dos grans centres de producció; que la televisió estatal no sigui una televisió feta exclusivament des de Madrid, sinó que sigui una televisió compartida. Volem que la TVE-1, que continua sent la més vista a Catalunya, tingui alguns programes que, encara que siguin en castellà, tinguin el segell català i estiguin fets per professionals d'ací». Pel que fa al *Canalet,* ens ha manifestat: «Si ens diuen que hem de fer el *Canalet,* doncs el gestionarem de la millor manera possible; estem molt interessats a tenirlo, però jo prefereixo tenir 45 hores d'emissió setmanals en català en la primera i la segona cadena amb una audiència garantida, que tenirne 90 (el doble) però que m'ho vegi 10 vegades menys de gent».

Quan el futur del Canalet és més que incert, no podem oblidar, però, que existeix un deute amb la història.

Blanca Lucas

Segell de qualitat

Amb la denominació de Catalan Films el cinema català recorre els mercats àudio-visuals d'arreu del món. Noves tècniques de promoció per a situar un producte que es mou en un terreny dominat pels nord-americans.

Sembla que la crisi del cinema ja no sigui tan latent com fa uns anys. Si bé es cert que els cinemes han anat tancant portes, també és veritat que els espectadors s'han concentrat en unes sales determinades i que els rècords de segons quins films superen en taquilla mitjanes probablement impensables fa uns anys. Tampoc és veritat que no hi hagi un potencial espectador si hi sumem les mitjanes d'audiència dels diferents canals de televisió que emeten més pel·lícules que mai per la petita pantalla.

I això fa observar que aviat caldrà pensar en la crisi del vídeo, o més ben dit, del vídeo-club. A mig camí d'aquest etern dilema cinematogràfic es troba el cinema català. Cinema, s'entén, realitzat en català —tant de forma com de continguts—, o també el doblat al català. I per a ser més explícits, almenys pel que fa a la denominació, aquí és on es troba Catalan Films, nom comercial de l'Àrea de Promoció Internacional del Cinema Català que depèn del Servei de Cinematografia de la Generalitat de Catalunya.

Fins ara, segons expliquen els responsables de Catalan Films, l'objectiu bàsic és el d'obtenir una continuïtat en les accions promocionals del Servei, i de sistematitzar i aglutinar les activitats àudio-visuals a l'estranger de la indústria àudio-visual catalana. Per assolir aquests objectius s'han cobert funcions com les de possibilitar o canalitzar les coproduccions, introduir el cinema català als mercats internacionals, crear contactes internacionals i posar-los a disposició de la indústria catalana, organitzar un arxiu de dades, crear una plataforma d'infrastructura i logística per a la indústria catalana davant dels mercats especialitzats, canalitzar la participació del cinema català en les activitats culturals o promocionals de l'estranger, la presència en festivals, mercats, etc., fomentar l'intercanvi entre cinematografies nacionals, setmanes de cinema, o catalogar la producció catalana i la infrastructura de la qual es disposa.

En aquest sentit, Catalan Films ha estat present en mercats de prou ressò com Mipcom, Mifed, Montecarlo, Berlín, Mip TV i Marché du Film dins el Festival de Canes. En tots aquests casos, Catalan Films disposa d'un estand, amb publicitat i projeccions en els mercats de cinema.

Una altra de les tasques de Catalan Films és l'organització de les Setmanes de Cinema Català a l'estranger, els visionats de TV per a diferents televisions de llarg-metratges catalans i per a la possible selecció de diferents festivals. Catalan Films, a més, té acordat amb TV3 assistir conjuntament a tots els mercats, però deixant la iniciativa d'organització a TV3 pel que fa als mercats de televisió, i a Catalan Films per als mercats de cinema.

Catalan Films, a més, es proposa també prestar ajuda a tot productor que tingui una pel·lícula a competició o en la secció oficial d'un festival internacional amb publicitat, viatges o dietes, aquest servei també s'encarrega de realitzar còpies subtitulades a l'anglès, francès i castellà de pel·lícules catalanes per a la seva promoció internacional, de les trameses a diferents festivals i de les despeses de duanes.

Els inicis de Catalan Films caldria buscar-los arran d'una acció promocional després de l'últim èxit del mercat de Sitges de l'any 1986. És aleshores que es veu la necessitat d'eixamplar la promoció del cinema català a altres cultures cinematogràfiques per a oferir amb facilitat un ventall d'ofertes canalitzades, atès que un dels principals hàndicaps del cinema en català és conèixer que realment existeix i què s'hi fa.

No és estrany trobar visitants als estands de diferents indrets com París, o Berlín que descobreixen el cinema de producció pròpia catalana, i no amaguen una certa sorpresa, que s'expliquen momentàniament pensant que no hi ha res de dolent en el fet que col·lectius diferents vulguin representar per mitjà del cinema la seva manera de ser i de fer. Evidentment, aquesta és només una primera impressió que es va rectificar quan es descobreix que el cinema fet en català no reflecteix només aquesta manera de fer i de ser sinó que explica històries completament adaptables a qualsevol cultura.

Algunes de les participacions més importants dutes a terme fins ara de Catalan Films poden resumir-se en la seva assistència inicial a la Primera Setmana de Cinema Català a París, organitzada per l'Àrea de Promoció Internacional del Cinema Català del Servei de Cinematografia. En aquella ocasió, la presentació es va estructurar en tres camps diferents: el de pel.lícules contemporànies com *La ràdio folla,* de Francesc Bellmunt; *La rossa del bar,* de Ventura Pons; *Puzzle,* de Comeron; *Més enllà de la passió,* de Jesús Garay; *Crits sords,* de Raul Contel, i *Karnabal,* de Carles Mira. Una altra mostra retrospectiva de sis pel·lícules de notable varietat temàtica des del cinema de recreació històrica fins al *thriller* passant per les adaptacions literàries, com per exemple *La ciutat cremada,* d'Antoni Ribas, i *La plaça del Diamant,* de Francesc Betriu. Un tercer apartat es va dedicar a Bigas Luna, l'obra del qual connectava a la perfecció amb els gustos i la cultura fílmica francesa.

Des d'aleshores, el recorregut de Catalan Films ha estat intens, amb un catàleg ampli en el qual compten tots els títols que últimament han estat a les pantalles dels cinemes catalans.

D'esquerra a dreta i de dalt a baix: l'actriu Assumpta Serna, la pel·lícula *Un negre amb un saxo* de Francesc Bellmunt i *L'home de neó*.

Per exemple, a Canes es van presentar conjuntament films com *Barcelona Connection,* amb guió d'Andreu Martín i dirigida per Miguel Iglesias, on treballen Sergi Mateu, Maribel Verdú o Fernando Guillén. També *Sinatra,* de Francesc Betriu, amb Alfredo Landa, Ana Obregón, Maribel Verdú o Mercedes Sampietro; *Material urbà,* de Jordi Bayona, amb Mónica Molina, David Sust, Joan Peris i Berta Cabré; *El vent de l'illa,* de Gerard Gomerzano, amb Simon Casel, Mara Truscana, Ona Planas i Anthony Pilley; *Daniya, jardí de l'harem,* de Carles Mira, amb Laura del Sol, Marie Christine Barrault i Ramon Madaula; *L'aire d'un crim,* d'Antoni Isasi, amb Paco Rabal i Maribel Verdú; *El complot dels anells,* de Francesc Bellmunt, amb Stephe Brennan, Ariadna Gil, Mònica Huguet i Josep M. Pou; *Un negre amb un saxo,* de Francesc Bellmunt, adaptació de la novel·la de Ferran Torrent. Una de les últimes produccions inclosa dins el catàleg de Catalan Films ha estat *L'home de neó,* un film d'Albert Abril, amb producció de Paco Poch, en el qual treballen, entre altres, Lluís Homar i Assumpta Serna, amb música de Toti Soler. Aquest mateix any, el mes de febrer, Catalan Films ha assistit el Panorama Berlín 89, seguint amb aquesta línia d'expansió i difusió del cinema català.

Andreu Sotorra

PREMIS
CIUTAT DE
BARCELONA
Ajuntament de Barcelona
Narrativa en llengua catalana
Narrativa en llengua castellana
Poesia en llengua catalana
Poesia en llengua castellana
Mitjans de Comunicació
Arts escèniques
Cinema
Arts plàstiques
Musica simfònica o de camera
Música moderna i jazz
Història de Barcelona
"Agustí Duran i Sanpere"
Investigacio
Restauració d'edificis
Arquitectura i urbanisme
89

El triomf de la tècnica

La soprano italiana Mirella Freni representa aquests dies *Adriana Lecouvreur* al Liceu, juntament amb Plácido Domingo. Als seus 54 anys, la cantant de Mòdena demostra que encara és una de les grans.

Gran ha estat l'èxit obtingut per la soprano italiana Mirella Freni en el seu paper de Tatiana del *Evgueni Onieguin* representat fa poc al Gran Teatre del Liceu de Barcelona, com a inici de la temporada 1989-1990. L'excel·lent resultat correspon al gran moment de l'artista de Mòdena que, als seus 54 anys, està demostrant pertot arreu que és molt encara el que té a dir en el món de l'òpera.

La cantant, en el que ella mateixa ha qualificat amb un bon sentit de l'humor com *minifestival Freni,* representa aquests dies *Adriana Lecouvreur,* i fa una vertadera creació de la que fou actriu de la Comédie Française al segle XVIII. I encara més, tornarà al Liceu pel gener del 1990, per a formar part del repartiment de la nova producció de *Manon Lescaut.*

Mirella Freni sembla marcada pel destí i per la supeditació de qualsevol altre element de la seva personalitat a la intel·ligència, pel que fa a la seva carrera. «Utilizar bé el cervell» és una frase que sol fer servir en les converses sobre la seva vida artística.

—Sempre m'ha agradat el cant i l'òpera. La meva mare em conta que quan jo tenia dos anys, deixava el que estava fent si sentia cantar òpera a la ràdio. És una cosa que porto dins i que, gràcies a Déu, m'ha servit per a poder fer en la vida allò que tant vull.

«Utilitzar bé el cervell» és una frase que sol fer servir sovint.

—Mòdena, ciutat operística on van nàixer Luciano Pavarotti i vostè, potser ha ajudat un poc...

—Certament és una ciutat operística. Però el meu cas és prou singular, perquè a mi l'òpera m'agradava quan era molt menuda, i aleshores ningú parlava d'òpera.

—La seva família va comprendre la seva afició...

—Sí, tota la meva família estimava l'òpera. Una cosina de la meva àvia per part de mare fou una gran soprano dramàtica. El germà de la meva mare tenia una veu de barítion fantàstica, però li feia por presentar-se davant el públic i no va arribar a cantar. Evidentment, quan jo vaig començar, l'alegria va ser general.

—¿Quan va decidir que l'òpera seria el seu mitjà de vida?

—Es va donar a poc a poc. Jo sempre havia pensat de cantar i ja de jove, estudiava i feia actuacions; va ser un procés gradual. Mai em parava a pensar si havia d'arribar a fer allò o allò altre. Cantant en tenia prou.

—Vostè està considerada com una cantant, com se sol dir, «tècnica». ¿Com és aquesta tècnica?

—Per a mi no hi ha dubte que només hi ha una tècnica. Un cantant pot desenvolupar-la segons les seves possibilitats, la seva veu o la seva estructura física. Però la tècnica és única.

—De tota manera, vistos els resultats en els diferents cantants, no deixa de ser di-

fícil acceptar aquesta afirmació.

—Hi ha diferències pel que fa a la interpretació, perquè ací entra la personalitat de cadascú, el temperament, etc., i perquè, a més, no es pot cantar igual Mozart que Puccini. Però la tècnica de la veu és una. Quan vaig començar a cantar el paper de Tatiana d'*Evgueni Onieguin,* en rus, tenia algun problema amb la pronunciació perquè el rus té moltes consonants, i fer que sonen, no és com en l'italià. Però estudiant, he superat els inconvenients. Per a això hi ha la tècnica. Quan parlo amb els meus col·legues, amb els cantants que tenen la tècnica, com Alfredo Kraus i d'altres, entre nosaltres entenem de seguida què s'ha de fer i què no s'ha de fer. La via per a la respiració és única. No hi ha diferents maneres de cantar.

—¿I quina és la clau de la tècnica?

—És difícil de concretar. Són moltes coses juntes; aquest és el problema. No es pot explicar bé en dues paraules. És el diafragma, el control del *fiato,* la posició... La veu és un instrument que està i no està, que és teu i el sents, que has anat construint-lo amb la tècnica... No es pot explicar en un moment.

—Vostè dóna molta importància a l'aspecte teatral, se la considera una bona actriu...

—És que avui no es pot cantar només. Han passat els temps en què únicament es valorava la veu. Ara cal interpretar. Jo sempre ho he cregut i ho he fet així per a arribar al públic de la manera més fàcil possible.

—¿Què és més greu, fallar en la part vocal o en l'escènica?

—Sempre s'ha de cantar bé. No estar bé en escena és més disculpable perquè el públic va al teatre per a escoltar la veu, i quan s'ha cantat bé, n'ix content. Ara bé, és clar que la felicitat màxima es produeix quan tot ha marxat perfectament.

Mirella Freni i Plácido Domingo.

—¿I què prefereix, l'òpera muntada sobre grans veus, o la concebuda sobre bons conjunts?

—Jo preferesc tenir-ho tot. Afortunadament, després de la meva llarga carrera, puc triar i rebutjar coses. Més que comptar amb grans cantants, és important examinar el conjunt i estudiar la producció globalment.

—¿Quin és el secret de la longevitat artística?

—Estudiar molt, treballar bé, ser honrat amb les possibilitats de la teva veu, no enganyar-te, buscar a fons el perquè si alguna cosa no funciona. Has de comprendre que no ho pots cantar tot.

—¿Per què es deixen perdre tantes bones veus joves?

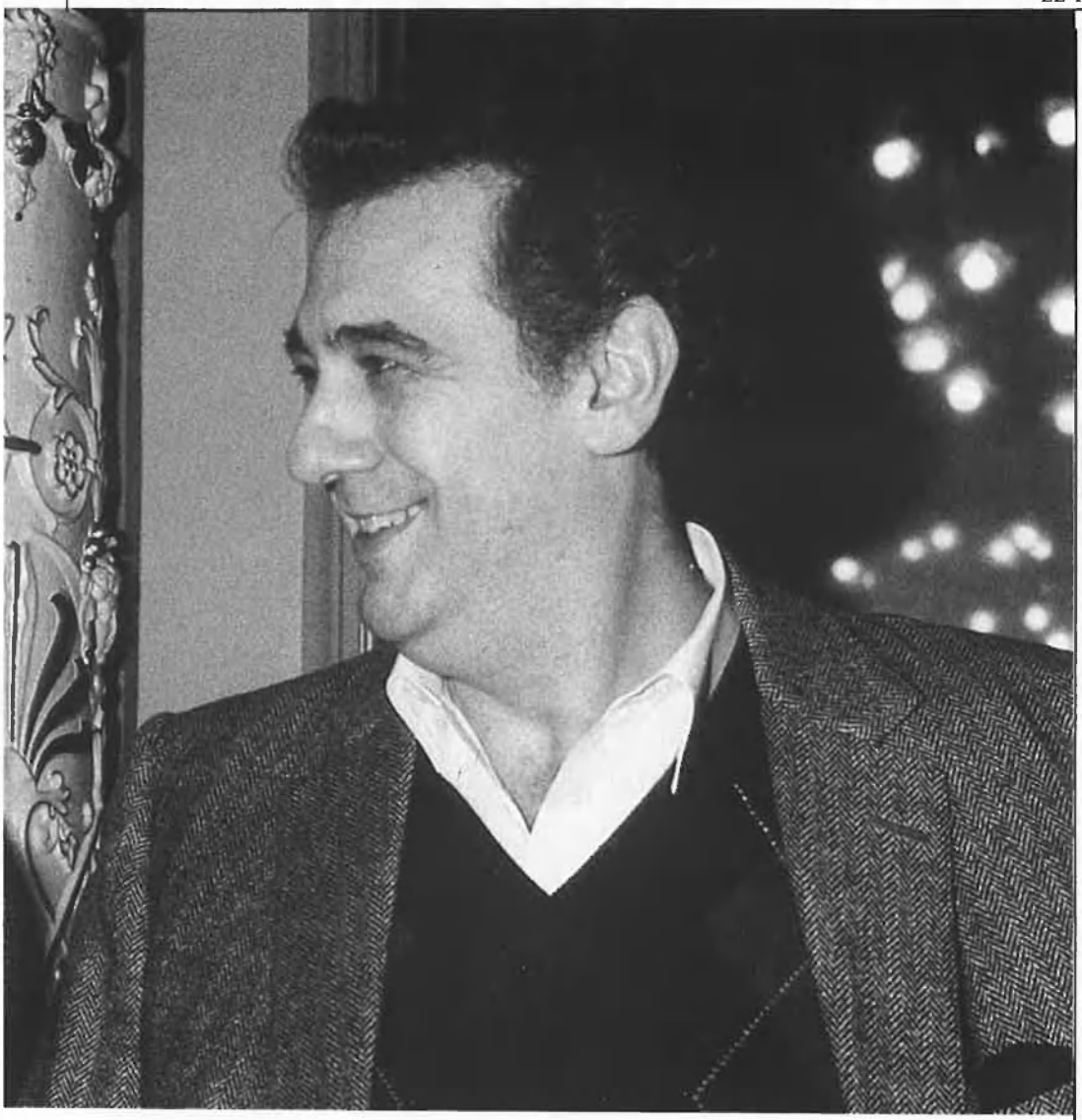
—Perquè canten massa i sense haver assegurat abans la tècnica. També perquè canten repertoris equivocats. No tenen paciència. No saben esperar que cada cosa arribi al seu temps. I les coses arriben sempre. Intentar precipitar-les és perjudicial.

—La veu és important, però tant o més ho és la intel·ligència...

—Cal tenir i usar la intel·ligència per a saber què és el més convenient. Moltes voltes és important saber dir «no». Perquè dir «sí» és molt fàcil.

—Un cantant, ¿no pot arribar a caure en la rutina si canta sempre les mateixes coses?

—En el meu cas, no ho veig possible. Jo sempre trobe motius d'interès i d'entusiasme. No puc caure en la rutina. Si arriba, és millor dir adéu a l'òpera.

DOMÈNEC UMBERT

—¿De qui aprèn més, del director musical o del director d'escena?

—Depèn. El director musical t'aporta molt quant a la interpretació musical, i el director escènic t'ajuda pel que fa al comportament en escena, a la visió de conjunt de l'obra. Els millors resultats s'obtenen quan director musical i director d'escena es comprenen i es compenetren. Aleshores l'espectacle que s'aconsegueix és meravellós. Si no és així, els artistes, moltes voltes, no saben què fer-ne.

—Però un cantant d'experiència també pot aportar idees al regista, ¿o no?

—Naturalment. Sempre se'n parla, se'n discuteix, i junts es troba en solucions. Jo he tingut la sort d'haver pogut treballar amb els més grans registes, que m'han ajudat molt i han respectat la meva personalitat. I això és molt important.

—¿Ha pensat de dedicar-se a l'ensenyament del cant quan es retire dels escenaris?

—Sí, vull provar. Amb l'esperança de no llançar a perdre cap veu. Vull ajudar els joves. De vegades he donat a Amèrica alguna *master class,* i he comprovat que els alumnes m'entenen i em segueixen bé. Així, doncs, tractaré d'ajudar, i no només pel que fa a la tècnica, sinó també pel que fa a l'actitud davant la música, la interpretació, la manera d'encarar-se als problemes...

—¿La crítica ajuda el cantant i el públic?

—Ajuda el cantant quan és una crítica constructiva. El crític ha de conèixer la tècnica vocal, a més de saber moltes altres coses. També ha de saber raonar les seves objeccions. Aleshores, si és així, la crítica m'agrada perquè ajuda. El crític ha de comprendre, però, que els cantants no són màquines, sinó éssers humans. Al meu parer, no està bé, per exemple, que es faci la crítica si s'ha assistit només a una representació, perquè, potser, precisament en aquesta representació hi ha hagut algun problema del tipus que sigui, amb la qual cosa el resultat pot induir a engany. Em sembla més just que el crític assisteixi a algunes representacions i després en tragui les seves conclusions. Al públic no se'l pot enganyar. El seu instint capta les coses que van bé i les coses que van malament. Hi ha una transmissió. Les reaccions poden ser distintes, més caloroses o més fredes, però tots els públics són iguals: s'estimen la música i van al teatre per gaudir de l'òpera, perquè el cantant de torn els arribi.

—¿Com ha anat evolucionant des dels papers de Mozart fins als de Verdi o els russos?

—He sabut esperar. He passat molt de temps estudiant, observant l'evolució de la meva veu i del meu cos, he assajat un poc més cada vegada per no haver de retrocedir per culpa de la precipitació.

—L'excessiva materialització del món, les presses, la tensió constant... ¿Són enemics mortals de l'òpera?

—Són un perill evident, però si el cantant i la direcció del teatre tenen sensibilitat i la deguda organització, no hi ha d'haver problemes.

—¿Contribueix el cant perquè l'home sigui millor?

—L'home necessita la música, l'art en general. La gent, quan s'emociona i plora al teatre, en eixir-ne se sent un poc millor. Bé que d'una manera molt discreta, la música contribueix a millorar l'home.

José Guerrero Marín

NOVETATS EDITORIALS

GENERALITAT VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

LA GENERAL

Benvingut, monsieur Dufy

Cronista dels feliços anys vint, l'obra de Dufy s'exhibeix per primera vegada a l'estat espanyol.

Per primera vegada s'exposa a Catalunya —anteriorment havia estat exhibida a Saragossa— l'obra de Raoul Dufy (1877-1953), artista contemporani de pintors com Picasso, Léger, Braque o Matisse. Precisament ha estat aquest últim, Henri Matisse, amb qui més intensament s'ha lligat el treball artístic de Dufy com a figures representatives del moviment conegut com fauvisme. Justament al Saló de Tardor de 1905 celebrat a París, del qual eixiria la famosa denominació *fauve,* Dufy contempla el quadre de Matisse, *Luxe, calme et volupté.* L'impacte serà decisiu en la carrera de Dufy, que compta en aquell moment trenta anys: «Quan vaig veure —diu Dufy— aquella pintura, vaig comprendre la nova *raison d'être* de la pintura, i el realisme impressionista perdé per a mi tot l'encant davant aquell miracle i imaginació creativa de dibuix i color».

Desafortunadament l'obra de Dufy, a diferència de la de Matisse, ha estat considerada *menor* per la crítica, «pintura agradable», «colorista», però sense l'estatus artístic que els seus contemporanis han ostentat. Una consideració que en les últimes dècades, com assenyala la crítica Maria Lluïsa Borrás al catàleg editat amb motiu de l'exposició, ha donat pas a una acció reivindicadora i «avui la seva obra comença a veure's situada en el lloc que sempre ha merescut».

Pocs pintors com Dufy han sabut captar les dècades d'entreguerres, els *feliços anys vint* i l'*era del jazz.* A París, el modista Paul Poiret ha alliberat la dona de la silueta *fin de siècle* i l'embalenat, mentre Coco Chanel esdevé símbol de la dona moderna dels anys vint. Diaghilev amb els seus ballets acull la plana major de l'avantguarda plàstico-musical: Stravinsky, Picasso, Cocteau, Ravel, Satie, Matisse, Cocteau, Braque, etc. Dufy es converteix en cronista d'aquesta *joie de vivre* a través de les seues aquarel·les: regates, desfilades, vetllades de festa a l'Òpera o al Casino, nits de concerts —la música i el seu món seran una de les aficions que l'acompanyaran tota la vida—, curses de cavalls, etc. Un Dufy cosmopolita, d'imatges seductores, brillants, que finalment descobriria en el món mediterrani la seua millor escenografia.

Tot i així, no fou la pintura l'única ocupació de Dufy. Amb el modista Paul Poiret col·laborà en el disseny tèxtil. Així mateix, va treballar amb el ceramista Llorenç Artigas en els anys vint. D'aquestes dues facetes de Dufy s'exhibeixen mostres a l'exposició de la Fundació Caixa Barcelona. Durant la segona guerra mundial buscarà refugi a Niça per a instal·lar-se més tard a Perpinyà, ciutat en la qual romandrà fins al 1950. Tres anys després moriria.

Avui més que mai l'obra de Dufy se'ns revela inequívocament moderna, actual. El disseny gràfic internacional continua bevent en els seus *grafismes,* mentre els dissenyadors de moda apel·len als seus dibuixos per als estampats dels vestits. Artistes tan diferents com el valencià Xavier Mariscal o el britànic David Hockney *evoquen* en un determinat moment una certa *atmosfera Dufy* en la utilització del color i en la composició de les imatges. Ara, finalment, ja podem contemplar entre nosaltres la seua obra, i, sobretot, gaudir-la.

Carles Gàmez

ELS BONS PRODUCTES A LES BONES BOTIGUES

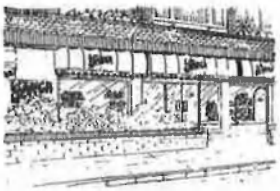
EL GRAN COLMADO
Consell de Cent, 318 BARCELONA

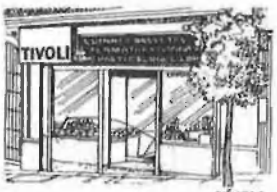
QUEVIURES MURRIA
Roger de Lluria, 85 BARCELONA

TIVOLI FRUITS
Casp, 12 BARCELONA

LA GARRICA
Jacinto Benavente, 6 BARCELONA

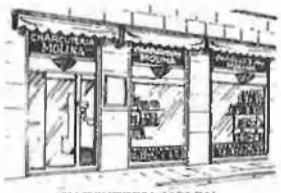
XARCUTERIA-PASTISSERIA TIVOLI
Muntaner, 361 BARCELONA

VILAPLANA
Francesc Pérez Cabrero, 19 BARCELONA

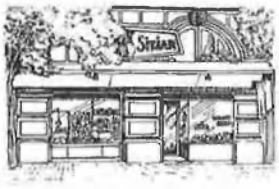
XARCUTERIA AIRO
Manuel, 29-31 BARCELONA

XARCUTERIA MOLINA
Plaça Molina, 1 BARCELONA

XARCUTERIA HOM
Provença, 79 BARCELONA

FRUITES SITJAR
Muntaner, 330 BARCELONA

EL REBOST D'EN PORTET
Plaça Folch i Torres, 16 GRANOLLERS

MARIA GRIFUL
Plaça Pere Sans, 11 SANT CUGAT DEL VALLÈS

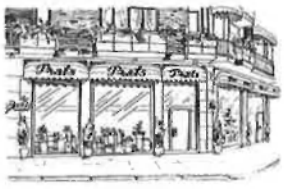
XARCUTERIA JAUME VENTURA
Nou, 7 GIRONA

EL PETIT PARADÍS
Travessia del Carril, 1 GIRONA

COLMADO GINER, S.A.
Raval de Jesús, 46 REUS

PRATS
Gran Passeig de Ronda, 95 LLEIDA

Perquè, a Catalunya, hi ha establiments que han fet de la Qualitat el símbol permanent de llur prestigi.
I que, ara, exhibeixen la marca «Q» daurada sobre fons vermell que distingeix els productes emparats per la MARCA DE QUALITAT ALIMENTÀRIA atorgada i controlada pel Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.
Productes catalans amb garantia d'origen, obtinguts i elaborats amb els criteris més exigents, des d'ara a les vostres botigues de confiança.
Cerqueu la «Q» de QUALITAT dels bons productes, a les bones botigues.

PRODECA
Promotora d'Exportacions Catalanes, S.A.

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca

Una gata sobre el Rialto

Amb *El mussol i la gata* arriba la comèdia al Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana.

El Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana, dins del capítol de produccions pròpies, presenta l'obra *El mussol i la gata,* de Bill Manhoff. L'espectacle, dirigit per Rafa Calatayud, havia optat anteriorment als premis de teatre de la Diputació de València, sense rebre cap ajuda. «Fins ara —explica Rafa Calatayud— el costum en l'escena espanyola havia estat marcat per les adaptacions d'autors nord-americans tipus Woody Allen o Sam Shepard, o bé els clàssics com O'Neil o Miller, però no per aquest tipus de comèdies com *El mussol i la gata.* No hi ha tradició, ací l'únic que hem vist en el camp de la comèdia han estat els vodevils britànics al servei d'un Arturo Fernández o d'un Pedro Osinaga».

The owl and the pussycat —títol original de l'obra— de Bill Manhoff s'estrenà als escenaris de Broadway a finals de 1964 i immediatament aconseguí un gran èxit. La comèdia interpretada per Alan Alda i Diana Sandis es va representar en les principals capitals teatrals del món. Entre nosaltres, però, continuava sent inèdita. «Una obra —comenta el director— que jo vaig descobrir gràcies a la versió cinematogràfica interpretada per Barbra Streissand i George Segal el 1970, dirigida per Herbert Ross. Ara bé, es tractava d'una versió ensucrada a la mida d'una estrella com la Streissand, ja que la prostituta en la versió teatral era de raça negra, mentre en la pantalla era una senyora jueva».

Un escriptor fracassat que es guanya la vida com a venedor de llibres i una patètica prostituta, són els dos únics personatges que componen aquesta història agredolça que connecta amb algunes de les comèdies pessimistes del Billy Wilder d'*El apartamento* o *Bésame tonto.* La versió catalana ha estat a càrrec de Rodolf Sirera. «Hem ajustat l'obra als estàndars de duració actual, sempre respectant l'ambientació del text original». Pel que fa als registres lingüístics —assenyala Sirera— hem matisat més del que ho estan en l'original anglès, jugant entre el valencià que parla Fèlix Sherman, l'escriptor, i el que utilitza la prostituta Doris. Un joc dialèctic que el nostre context propiciava».

L'obra, amb una duració de dues hores, descansa en la interpretació de dos únics actors, Angela Castillo com la miserable prostituta i Carles Pons en el paper del pseudo-escriptor. Per a Angela Castilla ha estat tot un repte en la seua carrera teatral, ja que es tracta de la primera vegada que interpreta en català, i a més, en un paper tant intens com el d'aquesta comèdia. Actriu d'un físic accentuat, la seua Doris evoca les heroïnes de Bob Fosse —Sweet Charity—. Per la seua banda, Carles Pons, ha desenrotllat la seua trajectòria escènica amb el grup castellonenc La Xula, del qual és director. Amb *El mussol i la gata* fa la seua presentació *oficial* a la ciutat de València.

Encara que l'obra presenta un discrus més aviat pessimista, «el problema dels personatges —diu Sirera— no és canviar, sinó acceptar-se. Sense aquesta acceptació el canvi no serà sinó un canvi aparent, una mentida», la comèdia descansa sobre una història d'amor, que ací tindrà un final feliç. Com en les millors comèdies.

C. G.

Àngela Castilla i Carles Pons, protagonistes de l'obra.

EL NOSTRE SÍMBOL

EL NOSTRE SERVEI

"la Caixa"
CAIXA DE PENSIONS

El nostre símbol és conegut.
El nostre servei, reconegut: visió de futur,
creació constant de nous productes,
una experiència de 85 anys
i l'atenció més personalitzada
que reben els nostres clients.
Resultat de la formació dels professionals
que atenen les més de 1500 oficines de "la Caixa".
En qüestió de serveis,
és prudent escollir cinc estrelles.

GGK

EL TEMPS

Amb 137 canons de neu artificial sobre 7 pistes...

Nevi o no nevi a La Molina aprens a esquiar, segur.

I segur que n'aprens!
El programa dels 6 dies i les 6 garanties de La Molina t'ho garanteix.

1. Garantia

Neu segura

Per a esquiar, primer necessites neu. I La Molina és l'única estació d'esquí de l'estat espanyol amb 137 canons de producció artificial de neu, per a quan l'hivern del país no la produeix.

2. Garantia

N'aprens segur!

Al final del curset d'aprenentatge, et farem una prova i si considerem que no n'has après prou, La Molina t'en regalarà un altre.

3. Garantia

Monitors professionals

Per a aprendre a esquiar bé, necessites un monitor professional, i La Molina té més de 50 monitors diplomats a la teva disposició amb els quals, a més d'aprendre bé a esquiar, podràs comptar-hi com amb un amic més.

4. Garantia

Et filmem mentre aprens

Mentre aprens a esquiar, una càmara de video filmarà les teves proeses. Així, podràs adonar-te de la teva evolució al llarg del curset.

5. Garantia

El millor equip al millor preu

Per a aquest programa i pensant en tu, hem seleccionat el material d'esquí més adient perquè estigui en les millors condicions de seguretat i perquè en puguis disposar al millor preu.

6. Garantia

Estas assegurat

El programa «Aprèn segur» de La Molina t'ofereix una assegurança que cobreix el risc d'accident per un valor total de 25.000 ptes.

Novetats' 89

1. Un Telecadira de 4 places, a Pista Llarga.
2. 30 canons més de neu artificial.
3. 1 pista més amb neu artificial.
4. 3 pistes d'squash.

INFORMACIO I RESERVES

Av. Supermolina, s/n.
17537 La Molina-Alp (Cerdanya)
Tel.: (972) 89 20 31. Télex: 57760 LMOL
Telefax: (972) 89 22 04

Telèfon Blanc: (972) 89 21 64
(93) 302 73 45
Informació permanent sobre l'estat de la neu.

La Molina

LORENTE-MUSSONS

Any de neu, ¿any de Déu?

Comença una nova temporada sota la síndrome de la crisi de neu de la passada edició.

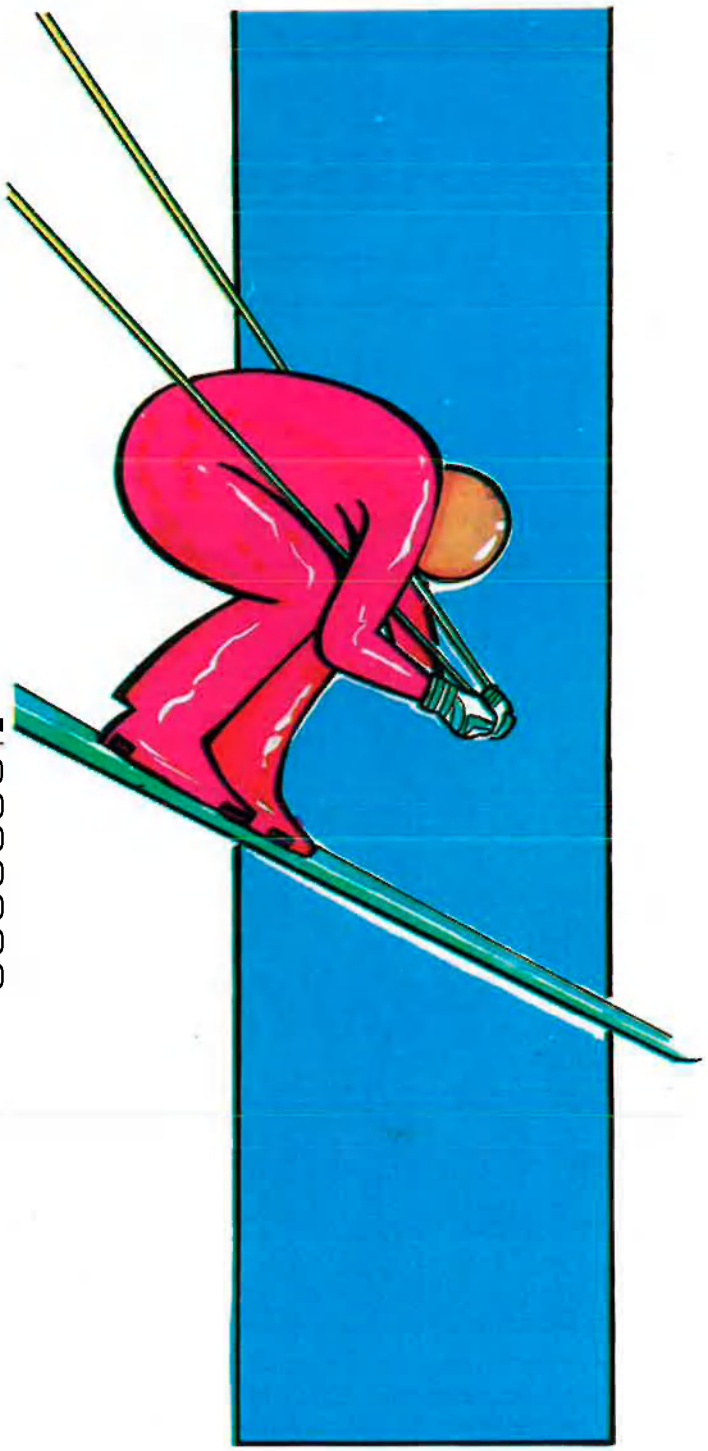

Una vegada més el mes de desembre serà per a molts aficionats l'inici de temporada. La majoria d'ells aprofitaran aquests dies per a fer uns quants quilòmetres i descobrir els Alps, la zona esquiable més gran de tot el món. D'altres repetiran l'experiència de passades edicions —això d'anar als Alps per la Puríssima o per Nadal ja començar a ser una tradició— i per acabar tenim els que esperen que Sant Pere sigui una mica més generós aquest any amb el Pirineu i així poder quedar-se a esquiar a casa. La qüestió és passar aquest dies de festa envoltats per les primeres neus...

Malgrat tot, la febre per aquest esport continua creixent dia a dia. I diem malgrat tot, perquè les condicions meteorològiques dels últims anys van convertint els aficionats en uns constants patidors que veuen amb resignació com cada temporada esquien menys, tot i tenir més ganes de fer-ho. Potser per l'augment d'aquestes ganes o perquè realment hi ha en l'interior de tots nosaltres un xic de masoquisme amagat, el cas és que el nombre de practicants cada dia és més gran. Si fa un any dèiem en aquestes mateixes pàgines que en total podia haver-hi més de mig milió d'esquiadors als Països Catalans, ara, els que viuen de la indústria creada al voltant dels esports d'hivern, asseguren que, si la neu no falta, les previsions seran molt superiors.

Així, doncs, a pesar de les pèrdues que van tenir l'any passat estacions, fabricants de material, venedors, agències de viatge, hotels, agències de transport i un llarg etcètera de gent que viu directament de l'esquí, no es pot dir que l'esport en si estigui en crisi. Ganes d'esquiar i de gastar els més de 60.000 milions de pessetes anuals que es calcula que es poden arribar a gastar tots els aficionats de l'estat espanyol no en falten. El que sí que cal és que el clima acompanyi una mica més, que els hiverns siguin hiverns, con fa vint anys, que a Londres plogui com sempre ha plogut, que a Moscou es pelin de fred i, en definitiva, que l'anticicló de les Açores ens deixi en pau durant un parell o tres de mesos. Llavors serà quan podrem gaudir al cent per cent d'un dels esports més sans. Llavors podrem dir allò d'any de neu, any de Déu.

VII CAMPANYA D'ESQUÍ HIVERN 90

Estació d'Esquí	Allotjament	Preu
ASTUN (Pirineu Aragonès)	Hotel Gran Hotel (Jaca)	23.000
PAL (Andorra)	Hotel Co Prínceps	22.000
SOLDEU-EL TARTER	Hotel Europa	22.000
(Andorra)	Hotel Sant Eloi	22.000
SUPER ESPOT (Pirineu Català)	Hotel Or Blanc	20.000
LA MOLINA (Pirineu Català)	Apartaments Orbis	21.000
PORT DEL COMTE	Residència	17.000

Dades:

Gener - del 21 al 27	Febrer - del 25 al 3 de març
Gener - del 28 al 3 de febrer	Març - del 4 al 10
Febrer - del 4 al 10	Març - de l'11 al 17
Febrer - del l'11 al 17	Març - del 18 al 24
Febrer - del 18 al 24	Març - del 25 al 31

Participen en la Campanya, els centres d'ensenyament de la Comunitat valenciana i ajuntaments, clubs i altres entitats inscrites en el Registre de Clubs, Federacions i Associacions Esportives. L'edat mínima dels participants serà de 12 anys.

Modalitat del Curs:

Els cursos d'esquí de la Campanya comprenen:

- Desplaçament en autobús des del lloc d'origen i retorn.
- Allotjament en règim de pensió completa (dinar en pistes).
- Classes d'esquí per professionals d'aquest esport (dilluns a divendres).
- Forfait de pujades il·limitat.
- Material d'esquí (botes, bastons i esquís amb fixacions).
- Una gratuïtat per al professor acompanyant, a partir de 25 alumnes.
- Cobertura assistencial en cas d'accident esportiu.

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

Les estacions catalanes confien en la neu artificial

La producció de neu artificial serà enguany objecte de fortes inversions. L'administració ajudarà les estacions amb una subvenció de 200 milions.

Les estacions catalanes no presentaran aquest any novetats espectaculars com van fer als inicis de la passada temporada. Canons de neu —això sí— a dojo, algun telesella de quatre, algun que altre remuntador nou, i la resta, millora en les pistes, condicionament de serveis ja instal·lats i poca cosa més. La veritat és que les onze estacions catalanes que enguany funcionaran no estan per a invertir grans quantitats. Primer, perquè les despeses més fortes es van fer l'any passat i els resultats no van ser els esperats per culpa de la falta de neu, i després perquè l'escepticisme comença a ser desesperant.

Les dades a les quals ha tingut accés EL TEMPS fan posar la pell de gallina. Si la mitjana, en una tempora normal, és de 125 dies treballats, més d'un seixanta per cent de les estacions no van arribar l'any passat ni a la meitat d'aquests dies. Rasos de Peguera, per exemple, va obrir només 29 jornades; Núria, 50; Vallter 2000 va obrir els seus remuntadors 47 dies; la Masella, 34; Superespot, 58; Boi-Taüll, la nova, 44 i Port del Comte, 55. Altres estacions van ser més afortunades, com Vaqueira-Beret, que va obrir 117 dies o La Molina, amb 103.

Així, doncs, les poques inversions que es faran aquest any aniran dirigides a aquesta panacea anomenada neu artificial. L'administració ajudarà amb 200 milions de pessetes, que es repartiran les sis estacions que invertiran en canons de neu, és a dir, Boi-Taüll, Superesport, Port del Comte, Vallter, la Molina i Núria. Es tracta d'intentar resoldre de la manera que sigui un problema que comença a ser molt greu per a centenars de famílies repartides per tot el Pirineu català, famílies que en bona teoria haurien de treballar durant cinc mesos per viure tot l'any. Però ni això... Són precisament aquests treballadors els que, ara, asseguren que aquest any serà any de neu «molta, moltíssima neu». Se la tindrien merescuda...

Port del Comte

Comarca: Solsonès. **Km. Barna/València:** 145/445. **Cota mínima:** 1.690 m. **Cota màxima:** 2.400 m. **Total remuntadors:** 16. **Capacitat:** 8.740 esq./h. **Telesquís:** 12. **Teleselles:** 3. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 31. **Verdes:** 8. **Blaves:** 4. **Vermelles:** 14. **Negres:** 5. **Neu artificial:** sí. **Desnivell esquiable:** 2.409 m. **Circuit de fons:** sí. **Forfait festiu:** 2.000 pessetes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (973) 49 23 01.**

Vallter 2000

Comarca: Ripollès. **Km. Barna/València:** 145/450. **Cota mínima:** 2.010 m. **Cota màxima:** 2.500 m. **Total remuntadors:** 7. **Capacitat:** 4.120 esq./h. **Telesquís:** 5. **Teleselles:** 1. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 12. **Verdes:** 2. **Blaves:** 4. **Vermelles:** 4. **Negres:** 2. **Neu artificial:** sí. **Desnivell esquiable:** 1.080 m. **Circuit de fons:** —. **Forfait festiu:** 1.900 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (972) 74 03 53.**

Rasos de Peguera

Comarca: Berguedà. **Km. Barna/València:** 115/415. **Cota mínima:** 1.895 m. **Cota màxima:** 2.050 m. **Total remuntadors:** 4. **Capacitat:** 2.520 esq./h. **Telesquís:** 4. **Teleselles:** —. **Telebaby:** —. **Pistes marcades:** 9. **Verdes:** 2. **Blaves:** 2. **Vermelles:** 5. **Negres:** —. **Neu artificial:** —. **Desnivell esquiable:** 285 m. **Circuit de fons:** sí. **Forfait festiu:** 1.600 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (93) 821 17 48.**

La Masella

Comarca: Cerdanya. **Km. Barna/València:** 148/448. **Cota mínima:** 1.600 m. **Cota màxima:** 2.530 m. **Total remuntadors:** 11. **Capacitat:** 5.854 esq./h. **Telesquís:** 7. **Teleselles:** 3. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 88. **Verdes:** 9. **Blaves:** 31. **Vermelles:** 38. **Negres:** 10. **Neu artificial:** —. **Desnivell esquiable:** 2.104 m. **Circuit de fons:** —. **Forfait festiu:** 2.200 pessetes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, telèfon: (972) 89 01 01.**

Boi-Taüll

Comarca: Alt Ribagorça. **Km. Barna/València:** 338/630. **Cota mínima:** 2.030 m. **Cota màxima:** 2.457 m. **Total remuntadors:** 7. **Capacitat:** 5.900 esq./h. **Telesquís:** 5. **Teleselles:** 2. **Telebaby:** —. **Pistes marcades:** 17. **Verdes:** 4. **Blaves:** 6. **Vermelles:** 5. **Negres:** 2. **Neu artificial:** sí. **Desnivell esquiable:** 1.309 m. **Circuit de fons:** —. **Forfait festiu:** 2.200 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (93) 238 04 73.**

La Tuca

Comarca: Vall d'Aran. **Km. Barna/València:** 315/560. **Cota mínima:** 1.000 m. **Cota màxima:** 2.250 m. **Total remuntadors:** 9. **Capacitat:** 4.120 esq./h. **Telesquís:** 6. **Teleselles:** 2. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 20. **Verdes:** 3. **Blaves:** 5. **Vermelles:** 9. **Negres:** 3. **Neu artificial:** —. **Desnivell esquiable:** 2.314 m. **Circuit de fons:** —. **Forfait festiu:** — ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (973) 64 10 50.**

La Molina

Comarca: Cerdanya. **Km. Barna/València:** 158/458. **Cota mínima:** 1.590 m. **Cota màxima:** 2.465 m. **Total remuntadors:** 17. **Capacitat:** 15.050 esq./h. **Telesquís:** 4. **Teleselles:** 12. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 29. **Verdes:** 8. **Blaves:** 8. **Vermelles:** 9. **Negres:** 4. **Neu artificial:** sí. **Desnivell esquiable:** 4.130 m. **Circuit de fons:** sí. **Forfait festiu:** 2.000 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, trampolí de salts, estadi d'eslalom, etc. **Més informació, telèfon: (972) 89 20 31.**

Port Aine

Comarca: Pallars Sobirà. **Km. Barna/València:** 240/540. **Cota mínima:** 1.650 m. **Cota màxima:** 2.440 m. **Total remuntadors:** 6. **Capacitat:** 4.790 esq./h. **Telesquís:** 3. **Teleselles:** 2. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 18. **Verdes:** 5. **Blaves:** 3. **Vermelles:** 9. **Negres:** 1. **Neu artificial:** —. **Desnivell esquiable:** 1.218 m. **Circuit de fons:** —. **Forfait festiu:** 1.800 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (973) 62 03 25.**

Super Espot

Comarca: Pallars Sobirà. **Km. Barna/València:** 265/546. **Cota mínima:** 1.450 m. **Cota màxima:** 2.320 m. **Total remuntadors:** 6. **Capacitat:** 3.926 esq./h. **Telesquís:** 5. **Teleselles:** 1. **Telebaby:** —. **Pistes marcades:** 21. **Verdes:** 4. **Blaves:** 10. **Vermelles:** 7. **Negres:** 3. **Neu artificial:** sí. **Desnivell esquiable:** 877 m. **Circuit de fons:** —. **Forfait festiu:** 1.800 pessetes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, etc. **Més informació, tel.: (973) 63 50 13.**

Vaqueira Beret

Comarca: Vall d'Aran. **Km. Barna/València:** 340/580. **Cota mínima:** 1.500 m. **Cota màxima:** 2.510 m. **Total remuntadors:** 22. **Capacitat:** 24.095 esq./h. **Telesquís:** 14. **Teleselles:** 8. **Telebaby:** —. **Pistes marcades:** 43. **Verdes:** 3. **Blaves:** 16. **Vermelles:** 20. **Negres:** 4. **Neu artificial:** —. **Desnivell esquiable:** 6.799 m. **Circuit de fons:** sí. **Forfait festiu:** 2.650 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, pistes d'eslalom, etc. **Més informació, tel.: (973) 64 50 25.**

Vall de Núria

Comarca: Ripollès. **Km. Barna/València:** 120/420. **Cota mínima:** 1.963 m. **Cota màxima:** 2.268 m. **Total remuntadors:** 4. **Capacitat:** 1.840 esq./h. **Telesquís:** 2. **Telecadira:** 1. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 9. **Verdes:** 2. **Blaves:** 2. **Vermelles:** 4. **Negres:** 1. **Neu artificial:** sí. **Desnivell esquiable:** 490 m. **Circuit de fons:** sí. **Forfait festiu:** 2.000 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, pista de gel, etc. **Més informació, tel.: (93) 301 97 77.**

Diseny ALTRAFORMA

BAQUEIRA/BERET

Fons: com caminar... però amb esquís

L'esquí de fons és la modalitat nòrdica més practicada a tot el món.

Si a vostè no li agrada fer cues als remuntadors, si li fa por això de posar-se un parell d'esquís i tirar muntanya avall, si li sembla car el preu que es paga per fer esquí alpí, o simplement, si no suporta la incomoditat de les botes alpines, no es desanimi... Vostè té un altra alternativa: l'esquí de fons.

L'esquí de fons és la modalitat nòrdica més practicada a tot el món. En principi, poca cosa té a veure amb l'esquí alpí com no sigui que es practica sobre neu i amb l'ajuda d'un parell de *fustes*, però ni això; perquè, com veurem més endavant, fins i tot el material és diferent.

COM CAMINAR... PERÒ AMB ESQUIS

La primera gran diferència que ens trobem a l'hora de comparar l'esquí de fons amb l'esquí alpí —el més convencional—, és el terreny on es practica. El fons se sol fer en llocs molt plans, mentre que l'alpí només es pot practicar en pistes descendents. Això vol dir que en la disciplina alpina són imprescindibles els remuntadors, mentre que en el fons els aparells mècanics no existeixen.

L'altra gran diferència, la trobem en el material, molt més lleuger que l'esquí alpí, més senzill i, consegüentment més barat. Els esquís són més estrets —d'una amplada que oscil·la entre els cinc i el sis centímetres—, les fixacions immobilitzen només la puntera i no la talonera com en el cas de l'alpí, per la qual cosa és molt més fàcil fer la passa. Les soles no llisquen tant, el calçat és molt més còmode i lleuger i, per acabar, els pals són molt més llargs perquè ens poden servir per a impulsar-nos.

L'esquí de fons és molt més senzill que l'alpí i els riscos que es corren, tant en la seva pràctica com en el seu aprenentatge, són mínims. És per això que es recomana fonamentalment a la gent gran, encara que per les seves característiques és un esport que el pot practicar tothom, un esport que no té edat i que no exigeix cap mena de qualitat física, ja que funcionalment no és sinó una derivació de l'acció de caminar o de córrer. A més, està considerat un dels esports més complets perquè en la seva pràctica s'utilitzen tots els músculs i totes les articulacions del cos. També es desenvolupa el sentit de l'equilibri per l'habilitat que implica dominar els esquís.

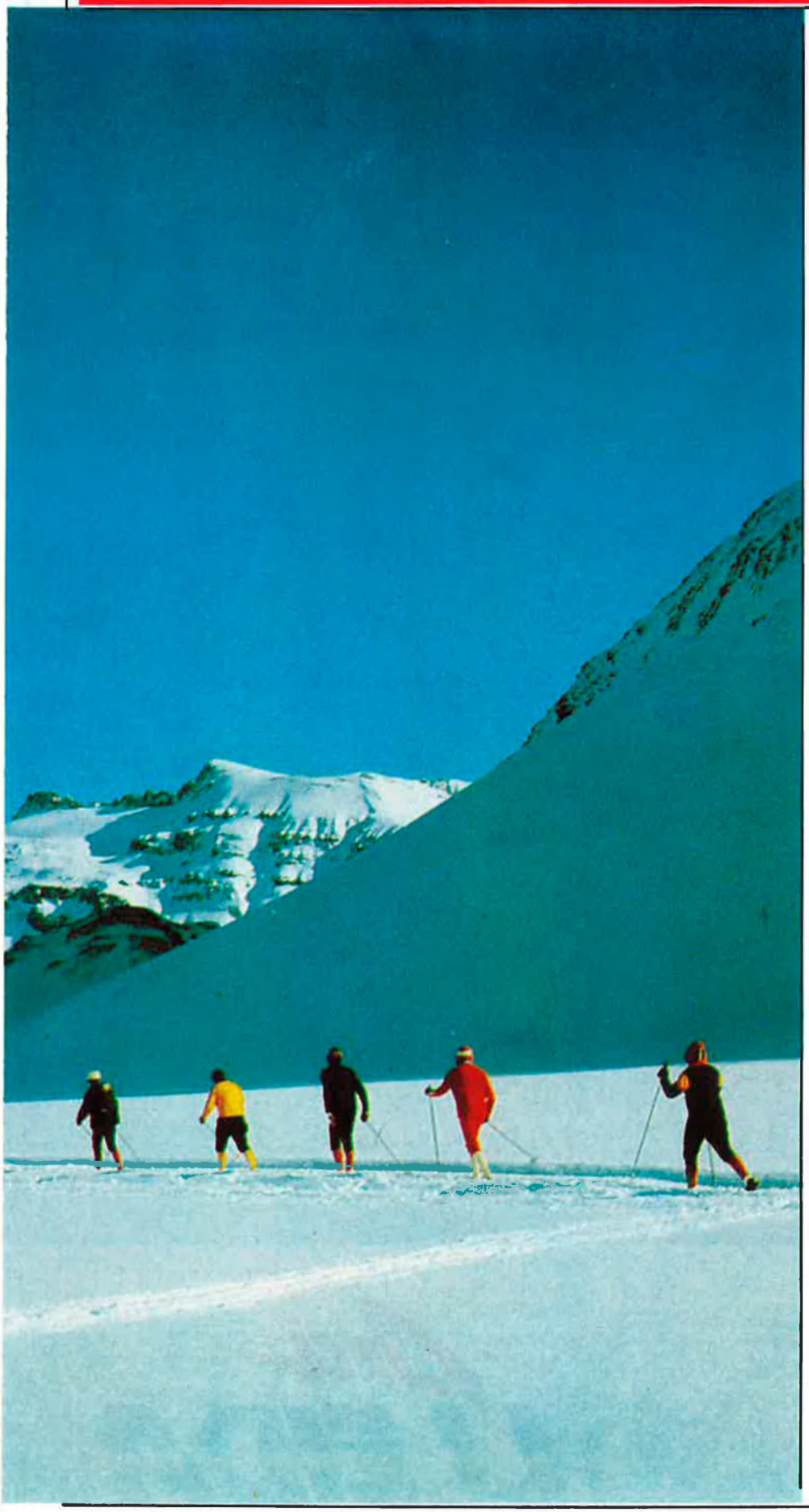
ON PRACTICAR L'ESQUÍ DE FONS

L'esquí de fons es pot practicar en molts llocs del Pirineu català perquè, a més de les sis estacions especialitzades que després detallarem, hi ha circuits de fons en algunes estacions alpines com a la Vall de Núria, la Molina, Rasos de Peguera, Port del Comte i Beret. El circuit de la Vall de Núria és d'un quilòmetre, molt senzill i recomanat especialment per a la gent que comença. La Molina té un circuit de cinc quilòmetres per a esquiadors de tots els nivells, igual que el de Rasos de Peguera, estació pionera a Catalunya pel que fa a l'esquí de fons. Port del Comte marca circuits de diversos quilometratges els caps de setmana, i per acabar, Beret disposa, ara per ara, del circuit més famós del país on cada any es disputa la tradicional Marxa a Beret. A més d'aquestes estacions, on també es pot practicar la modalitat alpina, al Pirineu català disposa de sis centres especialitzats únicament en esquí nòrdic. Són els següents:

LLES (CERDANYA)

Circuits de 20 quilòmetres. Accés per carretera sense asfaltar des de Lles fins a Cap de Rec. Serveis a peu de pistes: refugi, escola d'esquí, i cafeteria. Més informació: tel. 973/51.50.75. Hotel Mirador.

ARÀNSER (CERDANYA)

Circuits marcats de 23,5 quilòmetres. Accés per carretera sense asfaltar des d'Aränser fins al Fornell. Serveis a peu de pistes: refugi, escola d'esquí i cafeteria. Més informació: tel. 973/51.50.01. Hostal de la Pera.

SANT JOAN DE L'ERM (ALT URGELL)

Circuits marcats de 5,10,15 i 25 quilòmetres. Accés per carretera sense asfaltar des de Castellbó fins al pla de la Basseta a peu de pistes. Més informació: tel. 973/35.21.62.

TUIXÉN—LA VANSA (ALT URGELL)

Circuits marcats de 36 quilòmetres. Accés per carretera des de Tuixén a Coll de Port. Tots els serveis, hostal i restaurant a la zona baixa. Més informació: telèfon 973/37.00.47

BONABE (PALLARS SOBIRÀ)

Circuits marcats per a tots els nivells. Accés per carretera —autocar i cotxe—. Tots els serveis. Hostal a la zona baixa. Més informació: tel. 973/62.60.26.

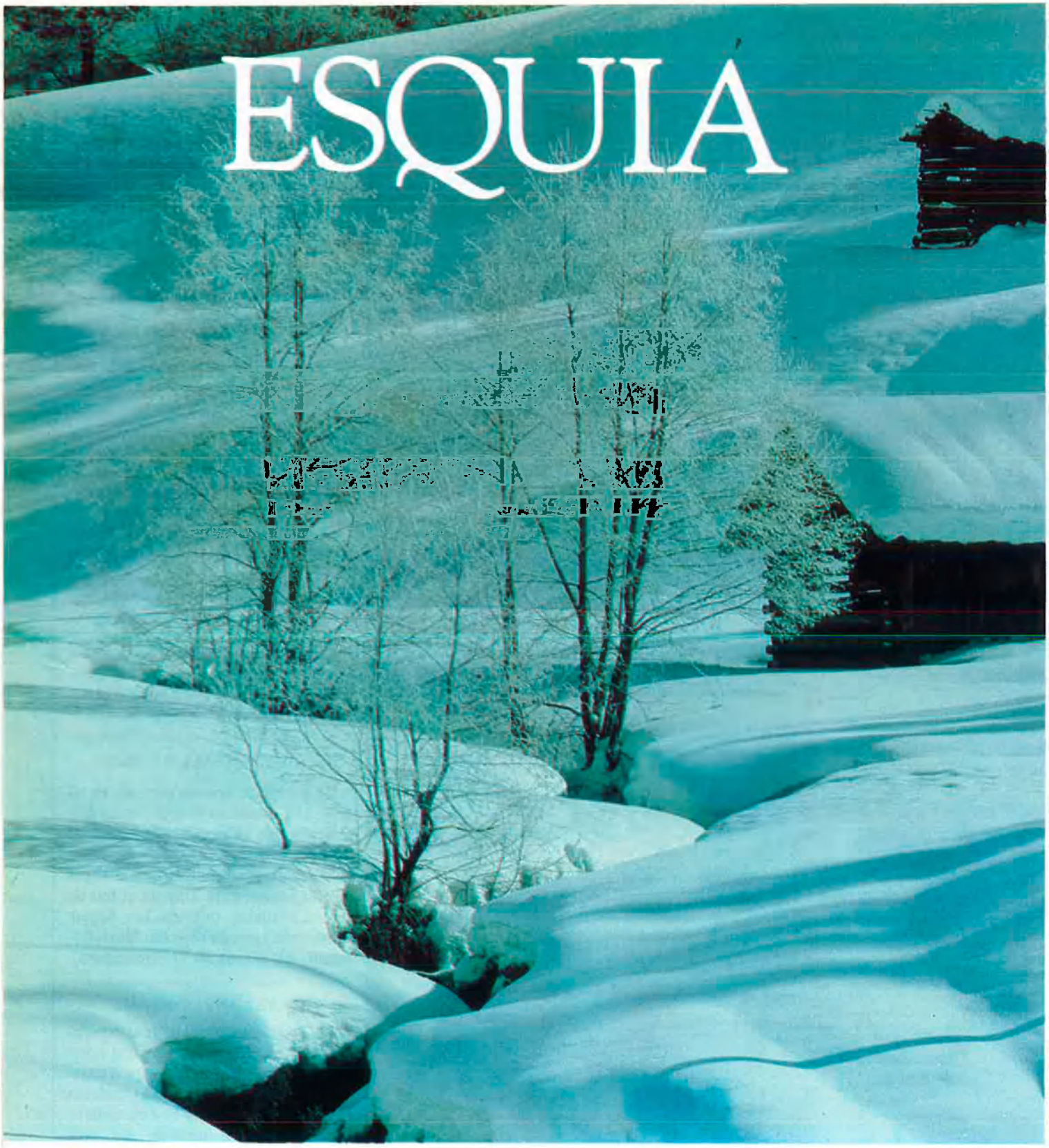
SALARDÚ (VALL D'ARAN)

Té dos circuits marcats per a tots els nivells. Un, anomenat Ombrer de 2,5 quilòmetres que enllaça les poblacions de Salardú i Tredòs. L'altre s'anomena Aiguamog i té sis quilòmetres. S'hi pot accedir per carretera. Disposa de tots els serveis, pàrquing, cafeteria, bar, lloguer de material i guarda-objectes. Més informació: tel. 973/64.50.30 (Ajuntament).

AQUEST ANY, 'FOR-FAIT'

Les estacions d'esquí de fons especialitzades presentaran enguany una novetat important. Per primera vegada en tota la història d'aquest esport a Catalunya es cobrarà un *forfait* a tots els usuaris. Evidentment, la quantitat del preu d'aquest *forfait* no tindrà res a veure amb el de les estacions d'esquí alpines, sinó que serà molt més barat. «De fet —diu Josep Badia, màxim responsable de l'estació de Tuixén—, la temporada passada ja ho van posar en pràctica durant un parell de setmanes. Aquest any entrarà en vigor de forma definitiva i general en totes les estacions de la Mancomunitat de l'esquí nòrdic.

ESQUIA

Patronat Intercomarcal de Turisme
TERRES DE LLEIDA

Ara LLEIDA

Andorra espera una gran 'escapada' d'esquiadors

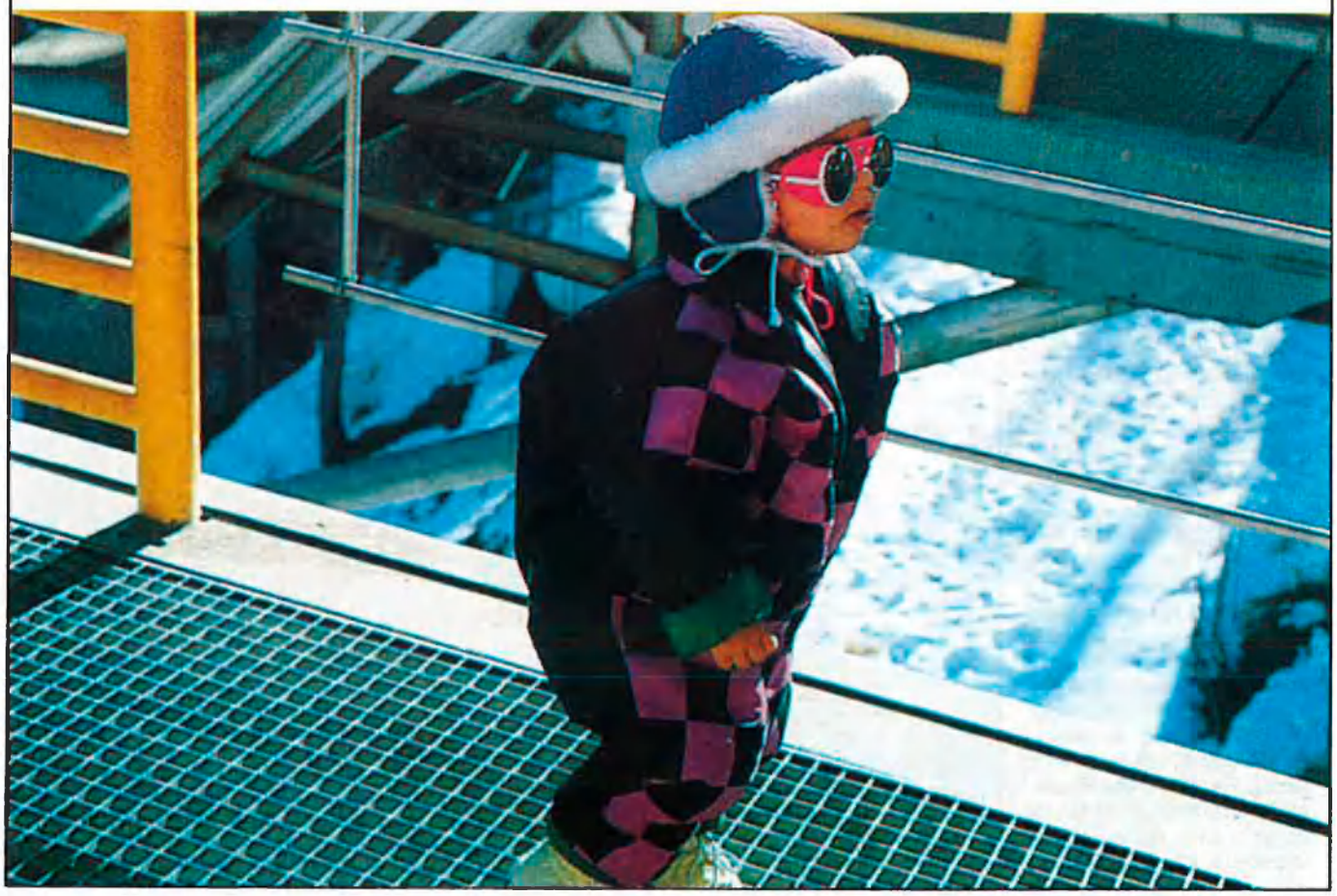
Quatre de les sis estacions han reforçat per a enguany les seves instal.lacions. També ha millorat la producció de neu artificial.

Les estacions andorranes, com totes les d'Europa, tampoc van *escapar* a la crisi de neu de la passada temporada. Tot i que la majoria d'elles eren obertes a principi del mes de desembre, després, el tristament famós anticicló també els va fer la guitza, a pesar que algunes d'aquestes estacions es van defensar millor que les catalanes i les franceses per tenir una xarxa de canons de neu artificial més completa. Evidentment, no es va batre el rècord de 2 milions d'esquiadors assolit la temporada 1987-1988, «però no ens podem queixar —assegura un representant de Pas de la Casa/Grau-Roig— perquè vam tenir l'estació oberta durant tota la temporada».

Així les coses, les sis estacions del Principat d'Andorra es disposen a iniciar una nova temporada sota la síndrome de la crisi de la passada edició i amb ganes de recuperar tot el que van perdre l'any passat. Els esquiadors tampoc trobaran a Andorra novetats espectaculars amb referència al passat any, tot i que, dels sis centres, quatre han reforçat considerablement la seva producció de neu artificial.

Però la novetat més esperada i que enguany tampoc serà realitat és el ja famós enllaç entre les estacions de Grau-Roig/Pas de la Casa amb Soldeu-El Tarter. En aquesta zona, segons els promotors de la idea, es podria haver creat un dels espais esquiables més grans del Pirineu, però la falta d'acord entre les parts interessades no ho ha fet possible.

En fi, que a partir de les pròximes dates el Principat d'Andorra ens convidarà que ens *escapem* cap a les seves terres, cap a les seves neus i, el que és més important per a alguns, cap a les seves botigues. Ara bé, tots aquests atractius tenen un *preu* una mica car per als més impacients: i és que ningú no s'*escaparà* de les maratonianes caravanes de cotxes al llarg dels caps de setmana. Ni a l'entrada, ni encara menys a la sortida... ¿Per a quan la solució?

Pas de la Casa-G. Roig

Municipi: Encamp. **Km. Barna/València:** 190/485. **Cota mínima:** 2.100 m. **Cota màxima:** 2.600 m. **Total remuntadors:** 30. **Capacitat:** 22.000 esq./h. **Telesquís:** 23. **Teleselles:** 5. **Telebaby:** 2. **Pistes marcades:** 40. **Verdes:** 10. **Blaves:** 12. **Vermelles:** 14. **Negres:** 4. **Neu artificial:** sí. **Llits est./Andorra:** 20.000. **Circuit de fons:** 10 km. **Forfait festiu:** 2.400 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, guarderies, etc. **Més informació, tel.: (973) 83 18 16.**

Pal

Municipi: La Massana. **Km. Barna/València:** 220/515. **Cota mínima:** 1.780 m. **Cota màxima:** 2.358 m. **Total remuntadors:** 15. **Capacitat:** 13.500 esq./h. **Telesquís:** 11. **Teleselles:** 3. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 20. **Verdes:** 4. **Blaves:** 3. **Vermelles:** 12. **Negres:** 1. **Neu artificial:** sí. **Llits est./Andorra:** 20.000. **Circuit de fons:** — **Forfait festiu:** 2.000 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (973) 83 62 36.**

Arcalis

Municipi: Ordino. **Km. Barna/València:** 230/525. **Cota mínima:** 1.940 m. **Cota màxima:** 2.650 m. **Total remuntadors:** 10. **Capacitat:** 11.000 esq./h. **Telesquís:** 8. **Teleselles:** 2. **Telebaby:** — **Pistes marcades:** 17. **Verdes:** 7. **Blaves:** 3. **Vermelles:** 6. **Negres:** 1. **Neu artificial:** — **Llits est./Andorra:** 20.000. **Circuit de fons:** 3 km. **Forfait festiu:** 2.000 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (973) 83 64 00.**

Arinsal

Municipi: La Massana. **Km. Barna/València:** 220/515. **Cota mínima:** 1.550 m. **Cota màxima:** 2.497 m. **Total remuntadors:** 15. **Capacitat:** 12.140 esq./h. **Telesquís:** 11. **Teleselles:** 3. **Telebaby:** 1. **Pistes marcades:** 24. **Verdes:** 3. **Blaves:** 6. **Vermelles:** 5. **Negres:** 3. **Neu artificial:** sí. **Llits est./Andorra:** 20.000. **Circuit de fons:** — **Forfait festiu:** 2.100 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (973) 83 58 22.**

Soldeu-El Tarter

Municipi: El Tarter. **Km. Barna/València:** 180/475. **Cota mínima:** 1.710 m. **Cota màxima:** 2.560 m. **Total remuntadors:** 22. **Capacitat:** 15.000 esq./h. **Telesquís:** 13. **Teleselles:** 4. **Telebaby:** 5. **Pistes marcades:** 29. **Verdes:** 14. **Blaves:** 6. **Vermelles:** 6. **Negres:** 3. **Neu artificial:** sí. **Llits est./Andorra:** 20.000. **Circuit de fons:** 12 km. **Forfait festiu:** 2.150 ptes. **Altres serveis:** Escola d'esquí, lloguer i venda de material, cafeteries, restaurants, servei mèdic, etc. **Més informació, tel.: (973) 85 11 51.**

PORT AINÉ

Et farà estimar la neu

Serveis a l'estació
— parc infantil
— servei mèdic
— escola d'esquí
— restauran i cafeteria
— venda i lloguer de material esportiu

Places hoteleres
als voltants
***191 **193 *442

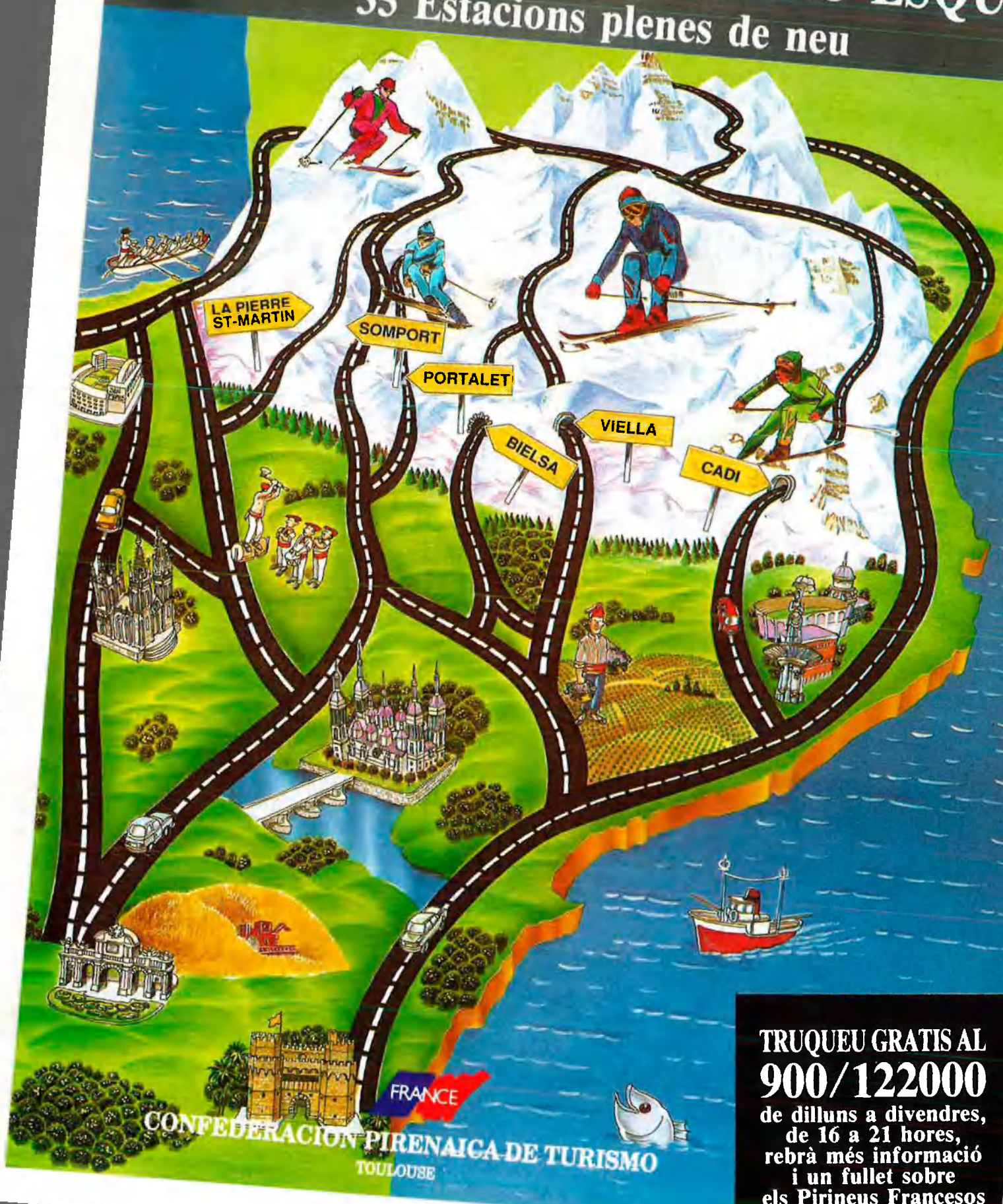
Distància per carretera fins RIALP:

Lleida:	130 Km.	Saragossa	270 Km.
Tarragona:	239 Km.	Madrid:	590 Km.
Barcelona:	240 Km.	València:	450 Km.
Girona:	342 Km.		

Pallars Industrial, S.A.
Av. Flora Cadena, 6
RIALP
(Pallars-Sobirà-Lleida)
Tel. (973) 62 03 25
Fax (973) 371 97 50

PIRINEUS FRANCESOS:
AQUÍ AL COSTAT, EL TEU ESQU

35 Estacions plenes de neu

TRUQUEU GRATIS AL

900/122000

de dilluns a divendres, de 16 a 21 hores, rebrà més informació i un fullet sobre els Pirineus Francesos

Esquiar a la Catalunya Nord

La Catalunya Nord, una immensa zona esquiable del Pirineu, és una altra de les grans alternatives que tenen els aficionats dels Països Catalans.

Fa alguns anys que l'administració francesa potencia, amb gran visió comercial, tota aquesta immensa zona esquiable del Pirineu. Ho han fet i ho fan principalment per dos motius: primer, perquè volen que les estacions pirinenques no tinguin res a envejar a les seves «germanes» —com ells les anomenen— dels Alps; i segon, perquè són molt conscients de l'increïble augment d'esquiadors que, any rere any, hi ha al nord de l'estat espanyol.

Aquest any, per exemple, hi haurà dues novetats molt importants, al marge de les particulars que presentin cadascuna d'elles, que ben segur afectaran positivament el futur de totes aquestes estacions. Una és l'obertura, ja de manera permanent durant tot l'hivern, del túnel Bielsa-Aragnouet, que connectarà els mesos de neu la comarca aragonesa amb la francesa i que molt presumiblement potenciarà entre els esquiadors estacions com Aragnouet-Piau i Saint-Lary, zones molt ben preparades però abans totalment allunyades dels aficionats espanyols a causa de la desconnexió per carreteres.

L'altra novetat important és la confecció d'un *forfait* general i amb un mateix preu per a totes les estacions de l'anomenada *neige catalane*, que són totes les estacions situades a la Cerdanya francesa i, consegüentment, les més properes a Barcelona. El preu del *forfait* per als dies festius de totes aquestes estacions serà de 90 Fr.

.....

ESTACIONS CATALANES A FRANÇA

Font-Romeu: És la més coneguda de totes. Situada a les muntanyes del municipi que porta el seu nom, i a uns 189 quilòmetres de Barcelona i 490 de València. Les seves cotes de zona esquiable se situen entre els 1.880 i 2.204 metres. Té un total de 28 remuntadors amb una capacitat que supera els 25.000 esquiadors per hora. Aquests remuntadors donen accés a més de 30 pistes perfectament marcades i de tots els nivells, encara que destaquen de manera especial les dedicades als esquiadors amb un cert nivell. Font-Romeu també és molt famosa pel seu circuit de fons, amb més de 45 quilòmetres de traçat i sobretot per les seves activitats d'*aprés-ski*. A part de tots els serveis mínims que se li poden exigir a una estació d'hivern, Font-Romeu té una piscina coberta, pistes de tennis *indoor* i un cine. Més informació i reserves, tel. 68.30.02.74.

Els Angles: Situada molt a prop de la localitat de Mont-Louis, a uns 200 quilòmetres de Barcelona, és una de les estacions de la zona que més ha crescut en els últims anys. Les seves cotes esquiables se situen entre els 1.600 i els 2.400 metres. Hi ha un total de 18 remuntadors que donen accés a 25 pistes de tots els colors i nivells, però més recomanables als esquiadors iniciats i mitjans, encara que els experts també s'ho passaran bé amb les 12 vermelles i la negra. Té una bona xarxa de canons de neu i destaca principalment per un immens circuit de fons amb més de 70 quilòmetres de pistes marcades. Els Angles té un cine, una piscina coberta, una pista de patinatge i una biblioteca. Més informació: tel. 68.04.42.04.

Porté-Puymorens: situada prop de la localitat de Bourg-Madame. A uns 191 quilòmetres de Barcelona i a quasi 500 de València, Porté té un total d'11 remuntadors entre les cotes de 1.615 i 2.500 metres. La capacitat d'aquests remuntadors és de 5.500 esquiadors/hora. Hi ha 16 pistes alpines marcades, la majoria d'elles de dificultat mitjana, i els amants de l'esquí de fons tenen un circuit marcat de 18 quilòmetres. Més informació: tel. 68.04.82.41.

Pyrenées 2000: està situada al costat de Font-Romeu i enllaçada amb ella per remuntadors. Hi ha un total de 9 aparells mecànics amb una capacitat de 5.510 esquiadors per hora que donen accés a 10 pistes, la majoria d'elles de color vermell. És una estació molt moderna amb un entorn molt apreciat sobretot pels amants de l'esquí nòrdic, que hi tenen a disposició un circuit de 20 quilòmetres. L'estació de Pyrenées 2000 va ser la primera de tota aquesta zona que va instal·lar una xarxa de canons de neu, que amb el pas del temps ha estat ampliada i modernitzada. Més informació: tel. 68.30.12.42.

EL TEMPS

L'EU

DOPING

Import-export

Em fa l'efecte que aquesta vegada això del mercat d'economia lliure, únic i europeu ha arribat, en la meua opinió, massa lluny. Via Margaret, la dreta occidental ha deixat de banda el discurs ideològic per posar l'èmfasi en el discurs estrictament economicista. José María Aznar, per citar un exemple a tir de pedra, a penes va dir res en les passades eleccions legislatives sobre l'avortament o el divorci; quan ho ha fet, ha estat de forma subtil i tolerant, nadant en tota mena d'aigües. D'aquesta situació, ja se n'ha empeltat l'anomenada socialdemocràcia i així que passen uns anys ho faran Achille Occheto i companyia. Doneu-los temps.

Fa unes setmanes, un audaç intermediari va comprar el ronyó d'una senyora holandesa per cinc milions de pessetes. La senyora continua viva però amb menys pes, mentre el seu ronyó li aprofita a una xiqueta algeriana, el pare de la qual, vista la urgent necessitat, féu servir el seu poder econòmic per tal de salvar la filla. L'operació mercantil i mèdica deixà satisfets a tots: l'esmentada holandesa, amb cinc milions; l'intermediari, amb un bon percentatge i la xiqueta, amb un ronyó de luxe. Però en aquesta història el perillós és l'intermediari.

Imagineu que, posem per cas, Mario Conde tingués un problema greu de priapisme ocasional, és a dir, d'alçament de minga en el moment que toca. Un òrgan de vital importància inserit en l'entrecuix d'un senyor tan generós de cartera mobilitzaria totes les oficines europees d'intermediaris a la recerca d'un individu que, per molt ben pagat que fóra, de segur que es resistiria a l'operació de trasplantament. Recordem que la minga és un dels membres del cos que no té recanvi i, que jo sàpiga, la minga d'un mort no serveix excepte que siga encalçada en un *rigor mortis* especial. Que no s'escampe el pànic, però si l'*import-export* d'òrgans humans no es regula i es controla per la llei, Europa podria veure's poblada per capats amb cinc o deu milions d'ecus al compte corrent. Poseu-vos —els homes— en el lloc de Mario.

Ferran Torrent

CRÍTICA

La follia de Chéreau

TEATRE

Festival de Tardor de Barcelona. Dans la Solitude des Champs de coton, *de Bernard Marie Koltès i Hamlet, de W. Shakespeare. Théâtre des Amandiers.*

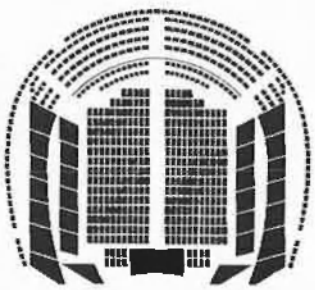
Patrice Chéreau i Gérard Desarthe. XAVIER LUBIERRE

Patrice Chéreau —¡ja era hora!— ha arribat a Barcelona, al Festival de Tardor. I ho ha fet amb dues de les més recents produccions del Théâtre des Amandiers del parisenc barri de Nanterre, centre que fins fa poc ell dirigia: *Dans la Solitude des Champs de Coton,* de Bernard-Marie Koltès i *Hamlet,* de William Shakespeare.

Dir Chéreau vol dir Peduzzi, Schmidt, Delannoy, Cachia... (escenografia, vestuari, llum i so). I en aquest cas també vol dir Gérard Désarthe (Hamlet) i Nada Strancar (Gertrudis). Ell ja ha interpretat gran part del repertori de l'altre Gérard (Philippe), aquells papers que aquí ha fet o farà Juanjo Puigcorbé, per entendre'ns; ella ha estat Fedra, Lucrècia Borja, Dona Elvira... amb Vitez, Strehler, Brook. Una musa.

Com si la consagració fos una *ghymkama,* hi ha obrestòtem amb les quals tot director-estrella acostuma a ensopegar; així com construïm dics per a robar un got d'aigua al mar, fa segles que la gent de teatre ens barallem amb Hamlet, per entendre'l.

També en la follia de Chéreau hi ha un mètode: ell no redacta palimpsestos sobre pàgines velles, no maquilla cadàvers; prefereix arrancar les nines dels ulls de les nines per veure què hi ha a dins. Aquesta posada en escena ens fa arribar aquest text estrany amb una claredat inusitada, l'entenem com si d'un netíssim relat policíac es tractés,

sense trair-ne la frondositat de l'enigma. Allò que pugui tenir d'*històric* aquest *Hamlet* li ho confereix l'extrem rigor en la seva lectura (dramatúrgia), no la monumentalitat ni la cosmètica (gran decorat, especularitat de llum i so, figurins luxosos, cavalls *de debó*...). Com ja abans havia fet amb Marivaux, Genet o Wagner (¡recordem l'escàndol que provocà a Bayreuth la *Tetralogia* Wagner-Boulez-Chéreau!), ara Chéreau ha tornat a perdre el respecte als *clàssics,* a tutejar-los, a recuperar allò que l'autor tenia al cap quan ho va escriure, a il·luminar cada punt fosc del manuscrit per fer-ho contemporani, és a dir no retòric. Claredat o pirotècnia: vet aquí el dilema. I algú es demanarà: ¿I sense tants mitjans, Chéreau seria Chéreau? Llavors cal convidar-lo a desplaçar-se a l'Espai B del Mercat de les Flors, un espai quasi buit, una nau amb els espectadors, pocs, disposats a banda i banda, com *voyeurs,* per assistir a un combat verbal a mort entre el Dealer (també Chéreau, excel·lent actor) i el Client (Laurent Malet).

Dir Chéreau vol dir també dir Koltès, besnét de Baudelaire, pura sang de la raça maleïda, mort als quaranta anys, no fa gaires mesos. Koltès, veu insubstituïble en el teatre d'avui, ens porta de la mà a la solitud dels camps de cotó, a aquest extraradi perillós on el teatre dubta del seu nom, allà on la boira es fa plor i home i bèstia poden batre's o llepar-se les ferides amb paraules manllevades a Racine, ravals metafísics pels quals Beckett continua esperant Déu i Genet, l'home.

I aquí a Chéreau no li calen fastos: només una mica de llum, una mica d'ombra i la Paraula.

Joan Ollé

La responsabilitat col.lectiva, a prova

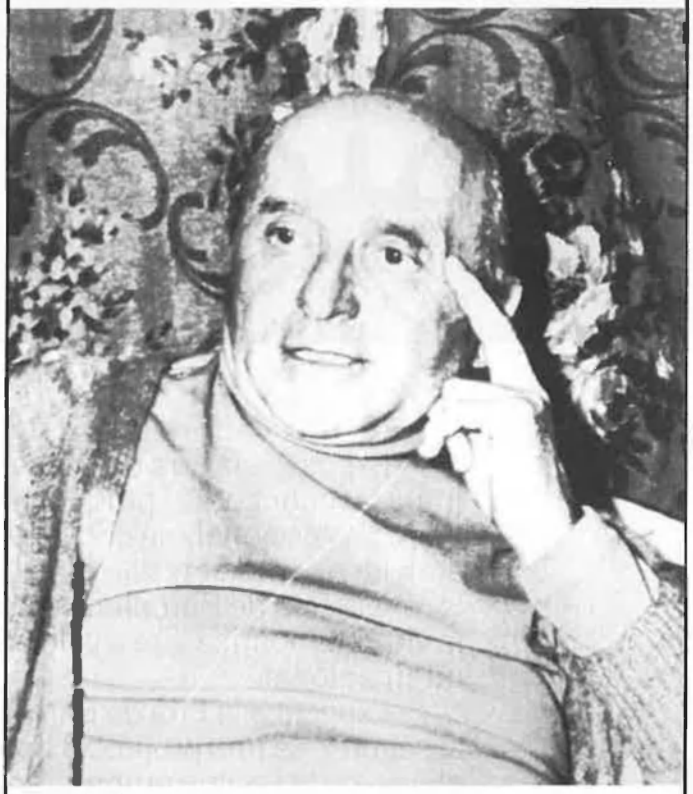
CINEMA

Direcció, producció i guió: Marcel Ophuls. Fotografia: Michael Davis, Pierre Hoffety, Ruben Aaronson, Wilhelm Rosing, Lionel Egros, Daniel Chabert, Paul Conon. EUA. 1988.

La inefable revista *Imágenes* —complement generalment fastigós del no menys inefable *No-Do*— creà en un parell de generacions d'espanyols un immediat, automàtic, instintiu rebuig dels documentals, i és comprensible. Però també lamentable, perquè un bon documental proporciona satisfaccions més grans —a la ment i al cos— que una mediocre pel·lícula de ficció. I la televisió, que tant de mal ha fet al cinema en molts aspectes, ha salvat els documentals de l'ostracisme: encara que els horrors mai falten, rara és ara la setmana en què la pantalla menuda no ens brinda algun documental realment interessant. I aquests dies es dóna el cas singular que en un cine es pot veure un documental que, malgrat durar quatre hores i mitja, no sols és molt més entretingut que *Batman,* per exemple, sinó que a més resulta apassionant. No creguen que el cronista és boig: aquesta pel·lícula existeix i es titula *Hotel Terminus.*

L'Hotel Terminus és un edifici de regust modernista que, durant l'ocupació alemanya a França, va servir a la Gestapo de caserna general a la ciutat de Lió. El seu cap, un tinent de les SS anomenat Klaus Barbie, deportà, torturà i assassinà jueus i membres de la Resistència, entre els quals el llegendari Jean Moulin. Però la biografia de tan sinistre personatge, conegut com *el carnisser de Lió,* no acaba aquí. Finalitzada la guerra, els serveis l'utilitzaren com a agent anticomunista a l'Alemanya derrotada, per inversemblant que semble. I més inversemblant encara, una agència eclesiàstica vinculada al Vaticà li va permetre fugir a Bolívia, on es convertí en un pròsper i influent home de negocis amb el nom fals de Klaus Altman. Desemmascarat per un periodista bolivià, fou extradit a França el 1983 i condemnat a cadena perpètua després d'un clamorós procés.

Klaus Barbie.

Marcel Ophuls, fill de l'admirat cineasta Max Ophuls, es va fer notori el 1971 per *Le chagrin et la pitié,* un extraordinari documental de quatre hores sobre el comportament dels habitants de Clermont-Ferrand (la ciutat on Rhomer situa *Ma nuit chez Maude*) durant l'ocupació nazi, on va exhibir dues rareses: la capacitat per a mostrar temes complexos i difícils sense avorrir l'espectador, i la intel·ligència per a expressar les seues idees personals sense comprometre l'objectivitat del document. Ací reconstrueix la història dramàtica i sarcàstica de Barbie mitjançant el testimoni de companys d'escola, resistents torturats, col·laboracionistes, membres de la Gestapo, exagents de la CIA, comerciants alemanys, polítics bolivians... El seu treball constitueix un exercici magistral de l'art de l'entrevista, una brillant demostració de com es presenta i analitza un tema polèmic, per a posar a prova —i aquest és el gran tema de la pel·lícula— la nostra responsabilitat col·lectiva.

José Luis Guarner

'Swing' i caramels

DISCOS

Benny Carter: Swingin the 20s, *Contemporary NM 23 367 L (1989).*

Si voleu saber, sense enganys, l'autèntica vàlua d'una obra gravada, és ben fàcil: tireu-li temps a sobre, deixeu que passen els anys, les dècades, i se us mostrarà en la seua dimensió real. El temps és el més infal·lible dels crítics, posa les coses en el seu lloc.

Han passat més de tres dè-

cades des de l'enregistrament d'aquest disc. Bo, ¿i què? No es nota per a res el pas del temps. O més ben dit, sí que es nota; però per a bé. Perquè ha guanyat en excel·lència, com els bons vins. Ha madurat.

El que ens ofereix aquesta gravació de 1958, que ara recupera Nuevos Medios, és *jazz mainstream.* Són dotze composicions dels anys 20. Dotze temes que feren fortuna en aquells *anys bojos* de faldilles al vent i festes nocturnes —almenys, així ens els han presentat després—. No és en absolut *jazz* modern, però sí cent per cent vàlid. Perquè és *jazz* viu, fresc, melòdic i, sobretot, té *swing,* molt de *swing.* ¿Hi ha algú que done més, avui dia?

I és que la formació és antològica. Al piano, tenim Earl

El màxim exponent.

Exposar a la Fira de Barcelona és imposar conceptes i productes en un marc professional, on conviuen homes amb idees i projectes amb futur.

A la Fira de Barcelona el motor de la vida econòmica gira a velocitat internacional.

Exposar a la Fira de Barcelona és assegurar-se una projecció universal, i elevar-ne la imatge empressarial a la màxima potència.

Fira de Barcelona

El màxim exponent.

Caixa Barcelona

CATALUNYA 1000 ANYS

Avgda. Reina Mª Cristina, s/n - 08004 Barcelona - Espanya - Tel. (93) 423 31 01 - Telex 53117/50458 FOIMB-E - Telefax (93) 423 [illegible] 51
Delegació a Madrid: Pº de la Castellana, 153, 4t. B. - 28046 Madrid - Tels. (91) 571 65 61/62

Hines, un músic incombustible de debò, un *jazzman* dels pocs que han posseït la clau mestra d'aquesta música. A la bateria —lleveu-vos el barret, Mister Shelly Manne, l'home de les mil gravacions, el *drummer* blanc més elàstic i swinguejant. Al contrabaix, un tal Leroy Vinnegar, un altre home de la costa Oest que amb Manne formava un tàndem precís i molt sol·licitat, com demostren les abundants gravacions que van fer junts. I, per fi, Benny Carter, saxo alt i trompeta.

Un dels majors encerts del disc és l'elecció del material temàtic que, encara que semble una paradoxa, és el que dóna actualitat a la gravació. La raó és ben senzilla, el *jazz* dels orígens està de moda, els músics d'avantguarda fa temps que busquen en Jelly Roll Morton, Scott Joplin o els ritmes de Nova Orleans, l'espurna de la seua inspiració. Sense anar més lluny, el darrer treball de Wynton Marsalis és una immersió afortunada en textures i tonalitats d'aquells anys vint i trenta, quan el jazz posseïa una frescor primitiva i una innocència conceptual que avui, feliçment, s'intenta recuperar.

L'altre gran encert del disc és haver ajuntat quatre músics de generacions diferents, però posseïdors d'estils intemporals. El resultat final és d'una conjunció admirable i fa l'efecte que els quatre s'han passat la vida tocant junts, quan la realitat és que es veien les cares en un estudi per primera vegada.

Sobretot, Benny Carter destil·la ací les millors qualitats del seu estil, que sempre s'ha caracteritzat per ser profundament melòdic. No debades és l'inspirador del popular i acaramelat Dave Sanborn.

La concessió del premi Grammy al treball de tota una vida ha fet tornar a l'actualitat aquest músic savi. *Swingin' the 20s* ens recupera al millor Benny Carter.

Francesc Caballero

Glaser, trangressor i mèdium

DISSENY

Milton Glaser. Saló del Tinell, Barcelona.

L'antològica de Milton Glaser, presentada al Saló del Tinell de Barcelona, ha resultat un esdeveniment fora de mida.

L'èxit de l'exposició era de preveure donat el prestigi internacional de Glaser, la fama dels seus cartells, caràtules, logotips —particularment l'I (love) NY—, etc., i el recent *redisseny* de *La Vanguardia,* preparat en el seu estudi de Nova York, ho pronosticaven.

L'onada dissenyística que envaeix el nostre país ha concitat tots els sectors professionals, i ha provocat que grafistes, fotògrafs, publicitaris, arquitectes, dissenyadors industrials, estudiants... tota mena de públic interessat per la cultura de la imatge passi per aquesta mostra amb admiració, devoció i, gairebé, submissió.

L'obra de Glaser representa, per ella mateixa, tres dècades de disseny gràfic innovador als EUA. Des que els anys cinquanta adopta una estètica *pop,* filla del moviment *hippie* i la contracultura, a través del Push Pin Studios, Milton aporta una opció cultural plena de talent i força creadora capaç d'apropiar-se els elements més vius de cada circumstància històrica i estètica.

Glaser practicà *avant la lettre* allò de la imaginació al poder, en aquest cas el publicitari, el més característic dels EUA. Tant se val manllevar idees de la pintura islàmica, l'estampa japonesa, els primitius italians, els impressionistes, el surrealisme, l'avantguarda russa, Picasso o Walt Disney... tot és legítim si és manipulat amb intel·ligència, imaginació i bon gust.

La incidència de Glaser en la cultura occidental és transcendental: aconsegueix imposar en el món l'escola nord-americana de disseny, transmet als *mass-media* un nivell de qualitat estètica superior i, sobretot, transgredeix les fronteres existents entre disseny gràfic i art, tot barrejant els conceptes en una nova dimensió que inverteix l'escala de valors, de manera que ja no és l'art el que influeix la publicitat, sinó que és la mateixa publicitat la que genera corrents estètics nous.

Daniel Giralt-Miracle

L'obra de Glaser representa, per ella mateixa, tres dècades de disseny gràfic als EUA.

La Temporada d'Òpera de Catalunya Música.

NOVEMBRE 89

Dia 5
Gran Teatre del Liceu
***EUGÈNE ONEGUIN** de Txaikovski.*
Mirella Freni. Denes Gulyas. Wolfgang Brendel. Nicolai Gbiaurov. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Emil Tchakarov.

Dia 12
***FALSTAFF** de Verdi.*
Enregistrament fet per Ràdio França el dia 1 de març de 1985 al Théâtre des Champs Elysées.
Pamela Coburn. Janet Perry. Benedetta Pecchioli. Maureen Forrester. Ingvar Wixell. Cor de Ràdio França. Orquestra Nacional de França. Dir.: Luis A. García Navarro.

Dia 19
***AURELIANO IN PALMIRA** de Rossini.*
òpera en dos actes.
(Primer enregistrament mundial).
Luciana Serra. Helga Muller Molinari. Paolo Barbacini. Cor Gregorio Magno. Orquestra del Teatro dell'Opera Giocosa di Genova. Dir.: Giacomo Zani.

Dia 26
Gran Teatre del Liceu
***ADRIANA LECOUVREUR** de Cilea.*
Mirella Freni. Plácido Domingo. Angelo Romero. Jadranka Jovanovic. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Romano Gandolfi.

DESEMBRE 89

Dia 3
***LA FINTA SEMPLICE** de Mozart.*
Helen Donath. Jutta-Renate Ihloff. Teresa Berganza. Thomas Moser. Anthony Rolfe Johnson. Robert Holl. Robert Lloyd. Orquestra del Mozarteum de Salzburg. Dir.: Leopold Hager.

Dia 10
***SIEGFRIED** de Wagner.*
(Enregistrament en directe fet al Festival de Bayreuth de 1967.)
Wolfgang Windgassen. Erwin Wohlfahrt. Theo Adam. Gustav Neidlinger. Kurt Böhme. Birgit Nilsson. Vera Soukupova. Erika Köth. Orquestra del Festival de Bayreuth. Dir.: Karl Böhm.

Dia 17
Gran Teatre del Liceu
***LA FIAMMA** de Respighi.*
Montserrat Caballé. Elena Obraztsova. Antonio Ordónez. Joan Pons. Marta Szirmay. Mª José Gallego. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: José Collado.

Dia 24
***DON GIOVANNI O IL CONVITATO DI PIETRA** de Gazzaniga.*
Enregistrament fet per Ràdio França el dia 26 de juliol de 1988 al Festival Internacional de Montpeller.
Donald Litaker. Françoise Pollet. Rachel Yakar. Jean-Luc Chaignaud. Cor de l'Opera de Montpeller. Orquestra da Camera di Padova. Dir.: Philippe Herreweghe.

Dia 31
***FAUST** de Gounod.*
Plácido Domingo. Mirella Freni. Nicolai Gbiaurov. Thomas Allen. Cor i Orquestra del Teatre Nacional de l'Òpera de París. Dir.: Georges Prêtre.

GENER 90

Dia 7
Gran Teatre del Liceu
***MANON LESCAUT** de Puccini.*
Mirella Freni. Peter Dvorsky. Enric Serra. Alfredo Mariotti. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Silvio Varviso.

Dia 14
***LIBUSE** de Smetana.*
Enregistrament fet per la Ràdio Txeca el dia 28 d'octubre de 1988 al Teatre Nacional de Praga.
Václav Zítek. Eva Depoltová. Antonin Svorc. Dalibor Novotny. Cor i Orquestra del Teatre Nacional de Praga. Dir.: Franlisek Vajnar.

Dia 21
***IL VIAGGIO A REIMS** de Rossini. (Primer enregistrament mundial)*
Cecilia Gasdia. Lucia Valentini Terrani. Lella Cuberli. Katia Ricciarelli. Eduard Giménez. Francisco Araiza. Samuel Ramey. Ruggero Raimondi. Enzo Dara. Leo Nucci. Cor Filbarmònic de Praga. Orquestra de Cambra d'Europa. Dir.: Claudio Abbado.

Dia 28
Gran Teatre del Liceu
***ELEKTRA** de Strauss.*
Eva Marton. Mignon Dunn. Hermann Winkler. John Brocheler. Nadine Secunde. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Uwe Mund.

FEBRER 90

Dia 4
***IFIGÈNIA A AULIDA** de Gluck. (Versió de concert de Richard Wagner.)*
Enregistrament fet per la Ràdio de la RDA el 31 de maig de 1987 al Kulturalpalast de Dresden.
S. Lorenz, Evangelate, E-M. Dundschuh, P. Schreier, H-M. Nau, U. Selbig, W-M. Friedrich. Cor Filbarmònic de Dresden. Orquestra Filbarmònica de Dresden. Miltiades Caridis.

Dia 11
***TANNHAUSER** de Wagner. Enregistrament fet per Ràdio França el dia 28 d'abril de 1984 a la Sala Pleyel de París.*
Manfred Schenk. William Johns. Wolfgang Brendel. Wolfgang Fassler. Cor de Ràdio França. Nouvel Orchestre Philharmonique. Dir.: Marek Janowski.

Dia 18
Gran Teatre del Liceu
***COSÌ FAN TUTTE** de Mozart*
Pilar Lorengar. Margarita Zimmermann. Eduard Giménez. Stephen Dixon. Tom Krause. Gwendolyn Bradley. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Peter Maag.

Dia 25
***DER FREISCHÜTZ** de Weber. Enregistrament fet per Ràdio França el mes de març de 1988 al Teatre Musical de París.*
Cheryl Studer. Paul Frey. Reiner Buese. Scool Reeves. Richard Cowan. Janet Perry. Cor del Teatre Musical de París. Orquestra Filbarmònica de Ràdio França. Dir.: Marek Janowski.

MARÇ 90

Dia 4
Gran Teatre del Liceu
***I PURITANI** de Bellini.*
Enedina Lloris. Rockwell Blake. Paolo Coni. Alfonso Echeverría. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu.

Dia 11
***LULU** de Berg.*
(Orquestració del tercer acte completada per Friedrich Cerha)
Teresa Stratas. Yvonne Minton. Hanna Schwarz. Franz Mazura. Kenneth Riegel. Toni Blankenheim. Robert Tear. Orquestra de l'Òpera de París. Dir.: Pierre Boulez.

Dia 18
***L'ITALIANA IN ALGERI** de Rossini.*
Samuel Ramey. Ernesto Palacio. Domenico Trimarchi. Kathleen Battle. Clara Foti. Nicola Zaccaria. Cor Filbarmònic de Praga. I Solisti Veneti. Dir.: Claudio Scimone.

Dia 25
Gran Teatre del Liceu
***BORIS GODUNOV** de Mussorgski.*
Nicolai Gbiaurov. Eva Randova. Walter Donati. Kurt Rydl. Horst Hiestermann. Nathalie Stutzman. Peter Wimberger. Martin Egel. Cristine Rubin. Giancarlo Boldrini. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Janos Kulka.

ABRIL 90

Dia 1
***LA FILLE DU RÈGIMENT** de Donizetti.*
Joan Sutherland. Luciano Pavarotti. Spiro Malas. Monica Sinclair. Orquestra i Cor de la Royal Opera House, Covent Garden. Dir.: Richard Bonynge.

Dia 8
***DON GIOVANNI** de Mozart*
Eberhard Wächter. Joan Sutherland. Luigi Alva. Gottlob Frick. Elisabeth Schwarzkopf. Giuseppe Taddei. Piero Cappuccilli. Graziella Sciutti. Cor i Orquestra Philharmonia. Dir.: Carlo Maria Giulini.

Dia 15
***PETER GRIMES** de Britten*
Peter Pears. Claire Watson. James Pease. David Kelly. Owen Brannigan. Orquestra i Cors de la Royal Opera House, Covent Garden. Dir.: Benjamin Britten.

Dia 22
***LA TRAVIATA** de Verdi.*
Renata Scotto. Alfredo Kraus. Renato Bruson. Sarah Walker. Ambrosian Opera Chorus. Philharmonia Orchestra. Dir.: Riccardo Muti.

Dia 29
Gran Teatre del Liceu
***ARIADNE AUF NAXOS** de Strauss.*
Mechthild Gessendorf. Edita Gruberova. Trudeliese Schmidt. Paul Frey. Hermann Prey. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Friedrich Haider.

MAIG 90

Dia 6
***LA REINA DE PIQUES** de Txaikovski.*
Vladimir Atlantov. Tamara Milashkina. Valentina Levko. Vladimir Valuitis. Andrei Fedoseyev. Cor i Orquestra del Teatre Bolshoi. Dir.: Mark Ermler. (150 aniversari de Txaikovski, 7-5-90.)

Dia 13
***LEONORA, Op. 72a.** de Beethoven. (Versió de concert. Adaptació feta per Willy Hess de l'estrena de 1805.)*
Enregistrament fet per la RDA el dia 7 de Febrer de 1989, a la Nova Gewandhaus de Leipzig.
Hermann Christian Polster. George Ionescu. Reiner Goldberg. Helga Wagner. Cor i Orquestra Simfònica de la Ràdio de Leipzig. Dir.: Max Pommer.

Dia 20
Gran Teatre del Liceu
***JENUFA** de Janacek*
Gabriele Benackova. Leonie Rysanek. Marta Moedl. Jan Blinkhoff. Peter Straka. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Vaclav Neumann.

Dia 27
***CAPRICCIO** de R. Strauss.*
Elisabeth Schwarzkopf. Eberhard Wächter. Nicolai Gedda. Dietrich Fischer-Dieskau. Hans Hotter. Christa Ludwig. Philharmonia Orchestra. Dir.: Wolfgang Sawallisch.

JUNY 90

Dia 3
Gran Teatre del Liceu
***SIMON BOCCANEGRA** de Verdi.*
Piero Cappuccilli. Anna Tomowa-Sintow. Jaume Aragall. Paul Pliska. Carlos Chausson. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Uwe Mund.

Dia 10
***A QUIET PLACE** de Bernstein. Òpera en tres actes. (Enregistrament en directe a l'òpera de l'estat de Viena 1986.)*
Chester Ludgin. Beverly Morgan. John Brandstetter. Peter Kazaras. Orquestra Simfònica de la Ràdio Austriaca. Dir.: Leonard Bernstein.

Dia 17
***PARSIFAL** de Wagner.*
Enregistrament fet per Ràdio França el dia 30 d'octubre de 1980 al Théâtre des Champs Elysées.
Bernd Weikl. Kurt Rydl. Kurt Moll. Siegfried Jerusalem. Cor i Maîtrise de Ràdio França. Orquestra Nacional de França. Dir.: Marek Janowski.

Dia 24
Gran Teatre del Liceu
***ELS CONTES DE HOFFMANN** d'Offenbach.*
Neil Shicoff. José van Dam. Ruth Welting. Patricia Orciani. Judith Haddon. Riccardo Casinelli. Cor i Orquestra del Gran Teatre del Liceu. Dir.: Eugene Kohn.

JULIOL 90

Dia 1
***LA CLEMENZA DI TITO** de Mozart.*
Enregistrament fet per Ràdio França al festival d'Aix de Provença 1988.
David Rendall. Giorgio Surian. Charlotte Margiono. Jeanne Piland. Cor The Sixteen. Ensemble Orchestral de París. Dir.: Armin Jordan.

DINA-4

CATALUNYA MÚSICA

CADA DIUMENGE, A LES 5 DE LA TARDA

Breu, però sarcàstic

TELEVISIÓ

«Ya semos europeos». Dissabte, TVE-2. 23 h.

Com s'esdevé amb els millors delinqüents internacionals, el *modus operandi*, d'Albert Boadella i d'Els Joglars —que són pràcticament una mateixa cosa— té una contundència descarada, eficaç i inconfusible, una tècnica precisa per a somoure les idees fetes i preconcebudes. Aquest és

l'estil, el mètode, sobre el qual es fabrica cada setmana el programa de TVE-2 *Ya semos europeos,* un espai dirigit pel mateix Boadella i realitzat per Xavier Manich, que ocupa la programació dels dissabtes, al llarg d'una densa mitja hora, a partir de les onze de la nit.

La sàtira i el sarcasme, inevitablement cruel en algunes ocasions, són els materials amb què està fabricat aquest programa, més o menys encertat, però dotat de l'original personalitat que tenen totes aquelles faules grotesques que Boadella ha fabricat des que té ús de raó. Ell mateix, com a imaginari reporter d'una televisió tan ingènua i bleda com ho puguen ser les de debò, condueix la ficció del programa sobre algun d'aquells temes que es poden considerar l'interès col·lectiu: la hispanitat i la seua recuperació, en el que ha estat fins ara el millor dels espais; la dèria delirant per la seguretat, l'atur...

Indubtablement, el programa aconsegueix escandalitzar un bon sector de públic perquè té la virtut de desvetllar les misèries d'allò que el costum ha convertit en normal, perquè torna absurdes algunes de les coses que ha solidificat el sentit comunament establert. Aquesta és la virtut de *Ya semos europeos,* més enllà de la gràcia concreta d'un o altre esquetx, d'una o altra invenció. A diferència d'un humor que contribueix a consolidar esquemes, d'un humor fàcil i agraïdíssim, Boadella sempre s'ha arriscat en el camí de la farsa social. No dels comportaments individuals sinó d'aquells que tenen valor de signe, que representen un comportament de caire col·lectiu.

Dotat d'uns mitjans generosos i d'una realització creativa i original, el programa té el perill d'esgotar-se en la seua pròpia fórmula, aquell demencial reportatge conduït per un perplex Boadella-enquestador de carrer. Té, però, al seu favor, la brevetat. Mitja hora no és temps per a suscitar el tedi o el cansament.

Ya semos europeos és, per tant, la condensació televisiva d'un humor revulsiu, ara considerablement matisat pel mitjà de masses en què es presenta, que ha caracteritzat el treball d'Els Joglars en la seua trajectòria teatral. És el programa d'un grup i d'un creador que han fet del combat contra l'estupidesa un treball lúdic i entretingut. Però, sobretot, aquest programa delata una actitud molt d'agrair: la d'entendre la incorporació a l'Europa d'aquest final de segle com una immillorable oportunitat per a consolidar la secularització de valors que la nostra societat ha anat assajant, sense grans complexos, al llarg d'aquesta última dècada.

Adolf Beltran

El 'Cabezo Lucero', una mina per a l'escultura ibèrica

ARQUEOLOGIA

La troballa de la Dama del Cabezo Lucero, de la qual ja vam parlar a EL TEMPS, no és més que el cim d'un conjunt important de fragments d'escultura ibérica, malauradament destruïda ja fa segles, les recialles de la qual ens deixen tristos per que intuïm la bellesa que hauríem pogut gaudir si no hi haguera hagut una destrucció brutal i furiosa, que podem datar dins del segle III abans de Crist.

Els fragments escultòrics es van trobar en un jaciment conegut ja fa més d'un segle, en el qual va excavar Pierre Paris, ajudat per un boticari de Redovan, que el va portar al jaciment. El sondeig que hi va fer a l'àrea del poblat, encara es conserva i també el tester que hi va deixar. Pierre Paris fou l'inductor de la compra de la Dama d'Elx i del seu trasllat al Museu del Louvre, cosa que permeté, juntament amb la compra d'altres peces escultòriques, com les esfinxs d'Agost i d'altres peces, que

l'art ibèric fóra conegut a Europa a principis d'aquest segle. Per això caldria agrair la iniciativa de Pierre Paris en lloc d'acusar-lo, com es fa sovint per gent no gens assabentada d'aquella situació, de robatori. Tot plegat, més bé estaria la Dama d'Elx a París que no a Madrid, com és el cas. Tindria molt més de ressò i —tot i que és una peça anòmala dins de l'art ibèric— faria una propaganda de l'art antic d'Ibèria molt més gran que no a l'altiplà. Sortosament, Pierre Paris no va furgar a la necròpoli, i la feina l'hem duta a terme un equip pluridisciplinar franco-espanyol o hispano-francès, que tant se val.

La necròpoli va ser destruïda furiosament com ja ha estat dit: estàtues de bous de mides quasi naturals estan convertides en llesquetes de pedra, els elements decoratius de l'arquitectura fets a bocins, les estructures sobre les quals s'alçaven els animals, rebentades i esparses per terra. Això no obstant, la bellesa intrínseca d'alguns fragments (un cap de bou de gran puresa de línies, un bras voltat d'un braçalet espiral, les urpes d'un felí, les trenes d'una dona, o una palmeta sofisticadíssima) ens fan reviure amorosament l'espectacle que devia haver estat aquella necròpoli, amb cinc o sis plataformes coronades per un bou o un lleó, un griu o una esfinx, les tombes assenyalades per una estela acabada amb una palmeta en relleu, els trons sobre els quals es depositaven els bustos de la Gran Deessa, amb els braços decorats per esfinxs... Una gran deessa que ha deixat memòria popular en una lleganda del Baix Segura, la de l'*Encantà*, que

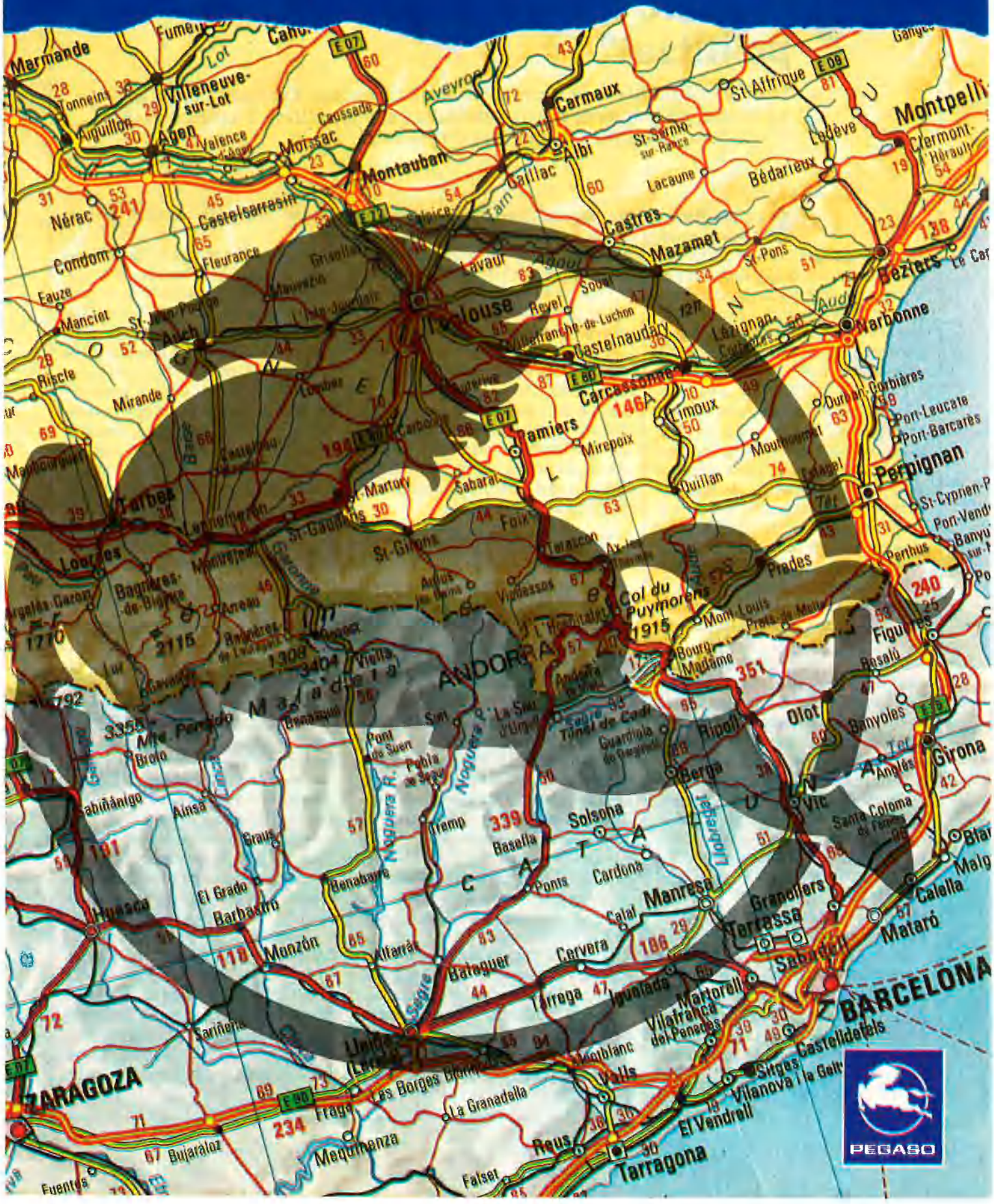

viu en un profund avenc i que una vegada cada cent anys ix de la cova. Si un valent se li acosta, la porta en braços fins al riu Segura i la llança a l'aigua, el malefici es trenca i l'home rep un tresor. Pel camí, però, l'ataquen animals fantàstics i encara ara no l'ha desencantada ningú. No cal dir que l'Encantada és la Dama del Cabezo i els animals els que es podien veure fa centenars d'anys.

Enric Llobregat

SIMBOLO DEL TRANSPORTE.

CULTURA

Xavier Garcia entrevista Santiago Riera

"Espero que l'Ateneu no quedi polititzat"

Professor d'Història de la Ciència i la Tècnica, Santiago Riera porta molts anys a l'Ateneu. La derrota de la seva candidatura a la presidència d'aquest organisme és una bona excusa per a acostar-nos al personatge.

Santiago Riera i Tuébols, candidat a la presidència de l'Ateneu a les eleccions de renovació de la meitat de la junta d'aquesta entitat que van celebrar-se el passat 20 de novembre, s'ha pres la derrota amb el punt de relativisme indispensable per a no anar pel món amargat la resta de la seva vida.

I la revista EL TEMPS, que ho ha intuït, em demana que sigui jo —que he donat suport públic a la candidatura guanyadora, encapçalada per Heribert Barrera, però que sóc, i vull continuar sent, amic de candidats de les dues llistes— qui vagi a fer unes preguntes al Dr. Riera, que al capdavall (això de fer preguntes) és una de les parts de què es compon aquest reconsagrat i sanguinari ofici de periodista, tal com em va advertir, fa disset anys, Josep Pla en persona. Però no tinc remei: continuo fent preguntes.

De manera que em trobo amb el candidat perdedor Santiago Riera, però sobretot amic i col·lega de combats polítics en el nacionalisme esquerrà. Ens trobem a l'Ateneu, escenari de la seva derrota, però escenari també, de fa quinze anys, dels milers d'hores que aquest home es deu haver passat regirant papers per documentar els seus llibres: *Síntesi d'història de la ciència catalana* (Ed. La Magrana, 1983); *Ciència i tècnica a la Il·lustració* (Ed. La Magrana, 1985); *Narcís Monturiol* (CIRIT, 1986) i *Història de l'Associació d'Enginyers Industrials de Catalunya* (La Magrana/Associació d'Enginyers, 1988).

Es professor d'Història de la Ciència i la Tècnica a la Universitat de Barcelona, president de l'Associació d'Arqueologia Industrial de Catalunya i vicepresident de la Societat Catalana d'Arqueologia. Després de tants anys de rondar per la Casa, en fa dos que va ser elegit subsecretari de l'Ateneu en la junta que, fins ara, ha presidit Jordi Maragall. Durant l'any que ara s'acaba, aquesta junta va presentar a consideració dels socis un projecte de reforma i restauració de l'històric edifici del carrer de Canuda, que va ser rebutjat en referèndum fa escassament quatre setmanes, durant les quals —i en vista a les eleccions ja previstes per a canviar la meitat de la junta el passat dia 20— va anar formant-se la candidatura anomenada *renovadora*, contrària a un projecte arquitectònic considerat «faraònic», i impulsada pel qui, ja avui, després de la victòria electoral, és secretari de l'Ateneu, l'advocat i escriptor Josep Miquel Servià.

—¿Quin balanç fas de la campanya electoral?

—Bé, jo estava convençut que les eleccions a l'Ateneu eren una cosa interna d'una entitat privada, però no ha estat així, perquè s'ha polititzat. El que em preocupa és aquesta politització. A més, la despesa de propaganda de la candidatura guanyadora és elevada, i si ho han pagat els mateixos candidats, representarà que, a partir d'ara, caldrà trobar candidats amb diners, i, si no ha estat així, em pregunto qui ho haurà pagat. Em fa por que això representi la imposició de la societat política sobre la societat civil.

—¿Quin és el teu temor?

—Que l'Ateneu esdevingui plataforma de grup o de partit, que és un temor que espero que sigui infundat.

—¿No ha pogut existir aquest temor sota la junta anterior?

—La junta ixent era pluralista des d'un punt de vista ideològic, i la seva actuació, al meu entendre, ha estat profundament democràtica. El referèndum en va ser una prova.

—¿Per què sempre que hi ha eleccions a l'Ateneu s'organitza aquest mullader, quan la transcendència i influència de l'entitat a la vida ciutadana és molt minsa?

—De mullader no n'hi ha hagut. El que hi ha hagut és una voluntat de politització per part de la candidatura guanyadora, que creia que això l'afavoriria. Com ja he deixat entendre abans, crec que a la llarga la politització d'una entitat privada com l'Ateneu és perjudicial.

—Tothom sembla haver-se enamorat de l'Ateneu (estudiants, escriptors, artistes, investigadors, etc.), però, en canvi, es constata un malestar. ¿Què passa?

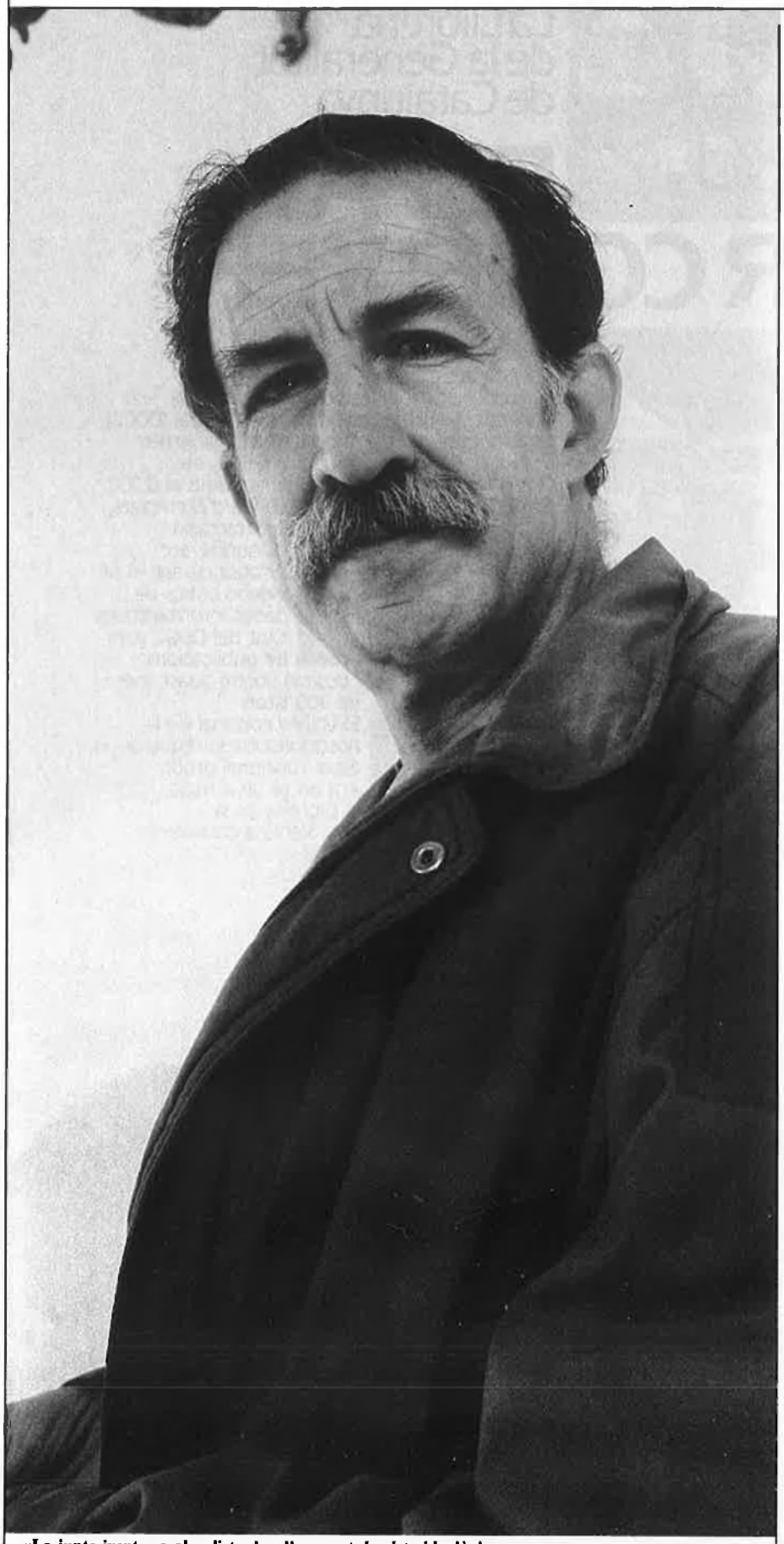
—Bé, la societat actual és diferent de la del segle XIX o la de fa cinquanta anys. Tant el concepte com la manera de desenvolupar la cultura han canviat. Per exemple, la ciència i la tecnologia formen part de la cultura que estem vivint i en canvi l'Ateneu està molt dominat per les Humanitats.

—¿Aquest aspecte també és un temor?

—Que també espero que sigui infundat, naturalment. El nou president, Heribert Barrera, és un científic com se sap, però és un home molt ocupat i, per tant, no sé si podrà dedicar moltes hores a l'Ateneu. Per la seva part, jo havia fet unes gestions per impulsar la Secció de Ciències, però la realitat és que moltes seccions són mortes per manca d'interès dels membres i d'alguns ponents.

—¿A què cal atribuir aquesta manca d'interès? ¿Al fet que les activitats de l'Ateneu no tenen ressò als mitjans de comunicació o que no es fan coses amb prou ganxo?

—Aquest és un dels problemes de l'Ateneu, i espero que la nova junta actuï per canviar-ho, però ara són ells que ho han de fer i al cap d'un temps s'haurà de valorar, però, de moment, prefereixo no vincular-me a cap mena de grup ni intervenir públicament. Continuaré treballant a la Biblioteca i l'Arxiu com he fet fins ara.

«La junta ixent era pluralista des d'un punt de vista ideològic».

—¿Com intentava resoldre aquesta manca d'interès i la renovació cultural la candidatura que tu encapçalaves?

—¡Ah! És prou complex tot això. Ho debatérem en un seminari sobre cultura i noves propostes culturals a la Fundació Bofill, en base a la hipòtesi que cal fer cultura d'una manera diferent, i no només en conferències. Es podrien fer, per exemple, sales petites de seminaris on es puguin reunir grupets de persones interessades en diversos temes, es podria intensificar tot el referent a teatre i concerts, i variar l'oferta amb temes que potser no són tan cultes, però que interessen a la gent, amb l'objectiu de captar socis d'altres estaments socials i culturals.

—¿Què s'ha aconseguit en els dos anys que has estat de junta?

—Hi ha hagut l'organització de la Secretaria i el reordenament i inici de la informatització de la Biblioteca, l'obertura de l'Arxiu als estudiosos, el reglament per a l'ús dels distints espais de la casa, les discussions de criteris per a variar l'oferta cultural i, evidentment, la proposta del projecte d'obres, que abastava l'àmbit cultural, organitzatiu i del finançament, però va ser rebutjada en referèndum pel socis, per poca diferència de vots, i si va guanyar el «no» crec que va ser més aviat per por a unes destruccions d'espais de la casa tan importants com el jardí, que la junta mai no hauria tolerat. Hi ha hagut un esforç per dinamitzar les coses, però ens ha faltat més temps, i el que ha trencat aquest camí ha estat, és clar, el rebuig al projecte. Si ara no es troba una solució, s'ha acabat l'Ateneu, en el sentit que es convertirà en un ens històric, com una Acadèmia.

—¿Les crítiques de «faraònic» fetes a aquest projecte les creus adequades?

—Allò de la sala d'actes sota el jardí va ser una por a priori, perquè des del primer moment es va dir que el projecte es faria per etapes i sempre amb el vist-i-plau dels socis. I respecte a la crítica que no constava d'on sortien els diners, això és il·lògic, perquè no es poden tenir els recursos fins que no presentes l'avantprojecte. Però, escolta ¿com podia jo sostenir que es carreguessin el jardí romàntic, jo que sempre he lluitat per conservar el patrimoni artístic i arquitectònic i el patrimoni arqueològic industrial al Poble Nou? I sempre he perdut, és clar.

Xavier Garcia

La Llibreria de la Generalitat de Catalunya

ESPAI PER CONÈIXER

Un espai important per a Catalunya.
Al centre de Barcelona.
Obert a tot el món.
Per conèixer totes les publicaciones de la Generalitat —llibres, catàlegs, Diari Oficial (DOGC), cartells, etc— i les publicacions d'organismes internacionals com l'ONU, la UNESCO, etc.
Ofereix tots els serveis relacionats amb el DOGC: venda d'exemplars, contractació d'anuncis, etc.

Disposa de servei de vídeo i bancs de dades informatitzats tant del DOGC com de publicacions.
I posa al vostre abast més de 800 títols.
El volum editorial de la nostra institució requeria un espai funcional propi.
Ara en té un a mida: la Llibreria de la Generalitat de Catalunya. Veniu a conèixer-la.

Horari Llibreria:
De dilluns a dissabte, de 9 a 14,30 i de 15,30 a 20 hores

Horari contractació d'anuncis:
De dilluns a divendres de 9 a 13 hores

Adreça:
Rambla dels Estudis, 118 (Palau Moja)
08002 Barcelona
Tels. 302 68 35 - 302 64 62

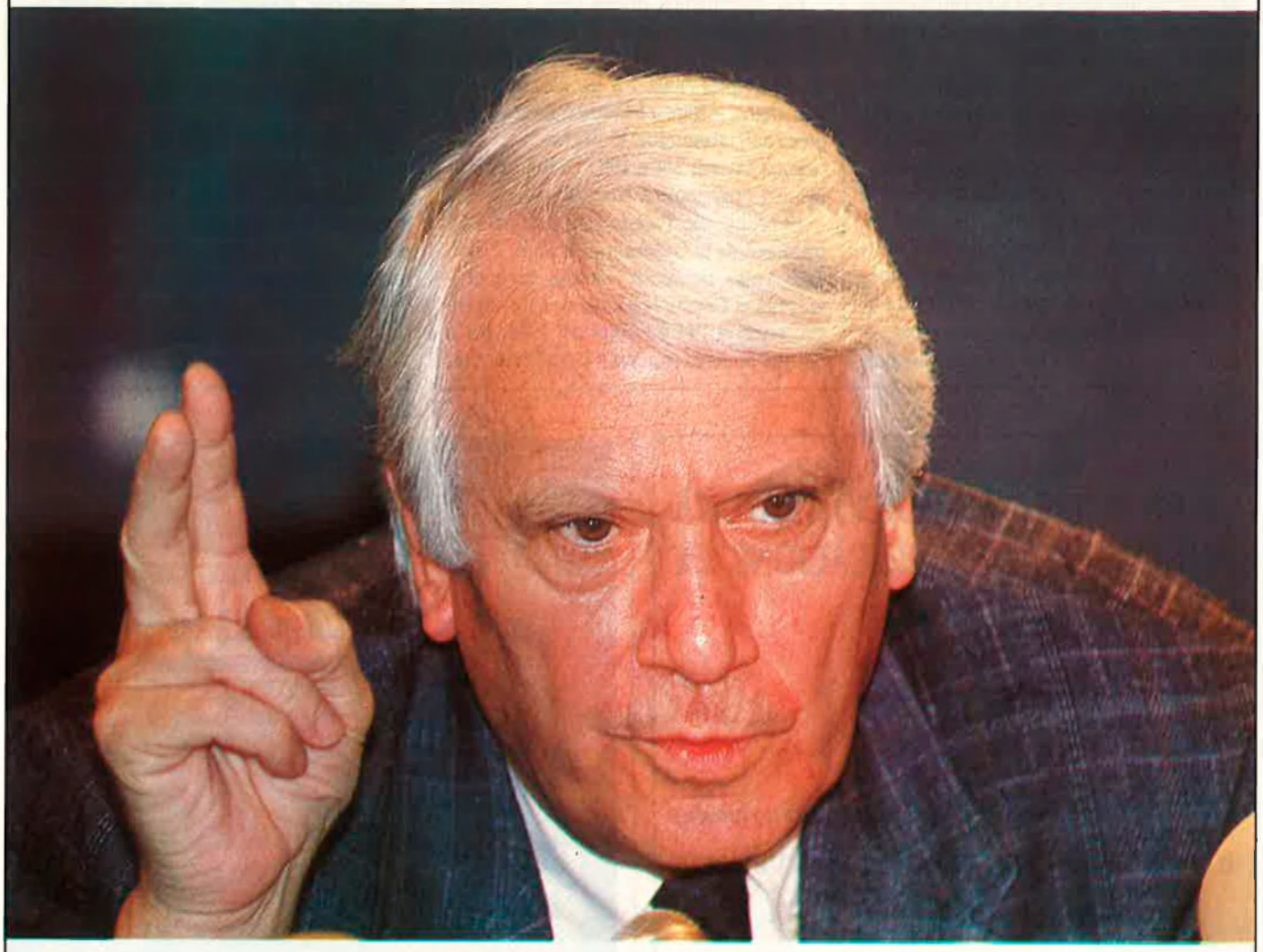
Generalitat de Catalunya
Llibreria

R&B Associats

L'home amb dues ànimes: una de polític i una altra d'escriptor

Semprún, el ministre (I)

Tot i que l'última paraula la té el president espanyol, al Ministeri de Cultura es respiren aires de continuïtat. Els rumors diuen que Semprún mantindrà el càrrec. EL TEMPS ha volgut fer un repàs al seu mandat. La primera entrega, aquesta setmana.

Ni Marsillachs, ni Celas, ni els cineastes més abrandats, ni els constants estira-i-arronsa amb Catalunya semblen pertorbar la voluntat de González de mantenir en el govern aquest cavaller afrancesat, que durant el seu mandat ha torejat les terres catalanes amb aires d'espanyol castís.

Semprún va ser l'home escollit per González, ara fa gairebé disset mesos. La maniobra recordava, poc o molt, la de Mitterrand amb Jack Lang: *charme* i intel·lectualitat. Rendiment previst: *pedigrée*, saber fer i paraules.

Per a Semprún, home a qui agrada dir que té dues ànimes —una de polític i l'altra d'escriptor— i que prefereix ser burgès a petit burgès, aconseguir el rendiment ha estat fàcil. Però en comptes de fer-ho a la francesa ho ha fet a l'espanyola.

La seva vida, de guió dirigible, li ha facilitat les coses. Un ex-comunista, ministre. Un guionista de Resnais i Costa Gavras, ministre. Un supervivent del camp nazi de Buchenwald, ministre. Un premi Goncourt, ministre. Un nebot de Maura, ministre. Un guanyador del Planeta, ministre. Un enemic a mort de Carrillo, ministre. Hi ha qui, sintetitzant, l'ha qualificat d'heroi del segle XX. Si els trumfos tenen forma de polèmica, el rendiment real ha estat més del previst. La polèmica ha estat a perpetuïtat. Això sí, portada amb certa elegància. El saber fer, a l'hora de la veritat, s'ha conver-

tit en un gallardejar del més pur estil hispànic, que Semprún ha venut com l'art d'un seductor espanyol europeïtzat, amb somriure permanent. Gallardejar amb Catalunya ha estat un dels seus esports preferits.

Si anem a resultats més tangibles sobre el seu mandat per les terres catalanes, hi ha dues coses més que clares: que el llegat Miró ha anat de Palma a Madrid, i el llegat Dalí ha anat de Figueres a Madrid. Altres resultats podrien ser la concreció, pendent d'anys, per part del Ministeri de pagar la meitat de l'Auditori de Barcelona, una Llei de Cinema que desagrada als professionals i plantejaments de bona voluntat sobre el llibre i la seva indústria.

Però el fil central de la relació ha estat la provocació constant entre Madrid i Barcelona (temes importants, no n'han faltat). Semprún ha deixat clar que la cultura catalana tenia conducte umbilical directe amb el govern espanyol per pura qüestió d'estat. La pervivència del Ministeri de Cultura, quan per Estatut es reconeixen competències exclusives en matèria de Cultura al govern català, ha estat qüestionada una vegada més. Tot i que les declaracions han estat suavitzades sempre *a posteriori* per les dues bandes, sense cap mena d'escrúpols, durant mesos s'han posat a prova quins són els límits de les paraules i dels fets.

Sobretot perquè el debat no ha quedat reduït a una qüestió dialèctica. Les dades que van arribar l'estiu passat sobre les inversions que ha portat a terme el Ministeri de Cultura durant el període 1983-1987 han posat en evidència els desequilibris inversors del Ministeri de Cultura, en una enquesta feta pública per la Generalitat de Catalunya. Ni la calor no va poder evitar l'escàndol.

Els desequilibris donen com a resultat que el Ministeri inverteixi en matèria de cultura 11 ptes./hab. al Principat, al País Valencià 35 ptes./hab. i a les Illes amb 130 ptes./hab., mentre a Madrid n'inverteix 816 ptes./hab. Resumint, el Ministeri de Cultura ha invertit entre 1983 i 1987 un 53% del seu pressupost a Madrid.

El primer toc d'alerta arribà de part del president de la Generalitat de Dalt. Pujol, amb vestit de partit —sense corbata— aprofità el Consell Nacional de Convergència, celebrat l'11 de juliol del 1988, per a dir que no tenia cap sentit l'existència d'un Ministeri de Cultura. Qüestió que, si bé havia estat latent en el govern Max Cahner, més ho havia estat amb el govern de Joaquim Ferrer, que en va fer gairebé una consigna. Aquestes declaracions eren fetes el dia abans de la possessió oficial del càrrec per part del nou ministre.

Semprún va entendre perfectament el que deia Pujol, i no va fer cas de les matisacions de Roca— que havia proposat la creació d'una Secretaria d'Estat amb tasques de coordinació—. La resposta de Semprún va ser taxativa: «Pujol té el suport de la majoria del poble català, i per tant se l'ha de respectar. Respectaré aquesta majoria de catalans, però crec que en els pròxims anys els demostrarem que es necessita un Ministeri de Cultura, que es necessita un estat espanyol».

Semprún demostrà així el seu coneixement de Catalunya. Ell, que durant anys es proclamà del Barça, i que, a l'hora d'afrontar l'autobiografia de Federico Sánchez, va viure un any al Principat perquè necessitava sentir-se lluny de Madrid, lluny de l'apassionament que provocà el seu passat, la va encertar. Semprún sabia que s'estava parlant de política, no de burocràcia.

¿VOLS REBRE INFORMACIÓ GRATUÏTA PER CORREU DE PUBLICACIONS EN CATALÀ?

Envia aquesta butlleta (retallada o fotocopiada) a l'Apartat de Correus 303. 46080 València

Nom _____

Cognom _____

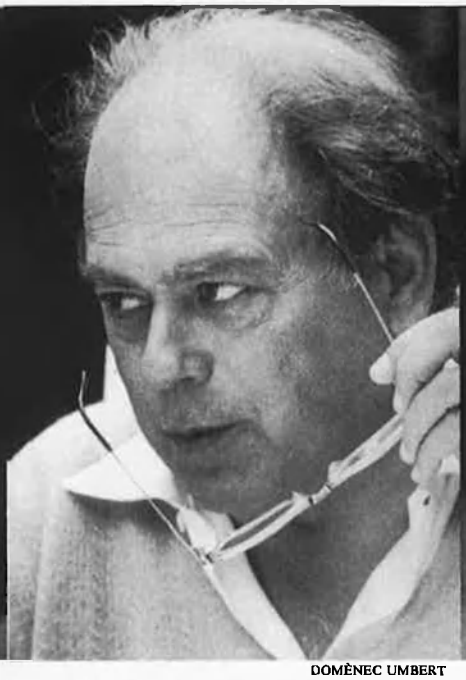
Adreça _____

Població _____

RAFA GIL

DOMÈNEC UMBERT

DOMÈNEC UMBERT

Les relacions de Semprún amb Pujol, un joc de despropòsits. A la dreta, Joan Guitart.

A finals d'estiu, Pujol i Semprún es troben a Madrid en un acte del Mil·lenari. Pujol diu que Catalunya se sent desaprofitada. Semprún s'encarrega de la cloenda i està d'acord amb Pujol. Recorda la manifestació de 1977 i el seu aire pacífic. Comença el primer intent d'enterrar la polèmica sobre l'existència o no del Ministeri de Cultura. El conseller de Cultura, Joan Guitart, és enviat a Madrid en to de pau i el 20 de setembre es reuneix amb Semprún. Els mitjans de comunicació analitzen la reunió com un intent de suavitzar les relacions. Guitart així ho diu: «S'ha entrat en una etapa de col·laboració». Comença un idil·li discret que fa de Guitart un home de diàleg fàcil amb Madrid.

Pujol i Semprún tornen a coincidir al cap de poc. El Liber-88 se celebra a Barcelona. A la inauguració, el mercat europeu i el sud-americà posen distància i cordialitat. Pere Vicens, president del Gremi d'Editors, demana la reducció de l'aplicació de l'IVA fins al tipus zero i un pressupost més gran per al món editorial. Guitart i Semprún coincideixen amb la seva postura poc favorable a la cultura subvencionada.

A penes fa un mes. El 22 d'octubre, Semprún torna a situar les coses en el seu lloc. Aquesta vegada pren la iniciativa ell.

Ho fa a *Le Monde*. La Casa de España a Paris estrena reformes, precisament amb Mirós inèdits. *Le Monde* dedica unes pàgines a la renaixença espanyola, amb una entrevista al ministre i una mirada a Madrid com la vitrina de la democràcia. El periodista del diari francès parla del predomini madrileny davant la decadència barcelonina, provocada pel nacionalisme i els seus mals. Semprún afegeix que: «Barcelona és una ciutat on tothom parla espanyol, com a Madrid», per a continuar dient: «No crec que els problemes que té la ciutat, i que són reals, siguin d'ordre lingüístic. Són, així ho espero, provisionals i lligats a l'afirmació de la nacionalitat catalana». El ministre afegeix: «A Catalunya hi ha un particularisme cultural molt ric i antic que mai ha deixat de desenvolupar-se malgrat les persecucions, però ha arribat el moment que l'afirmació de la identitat provoca una certa crispació i tancament». Les declaracions són contestades a bastament, però, més que res, intenten ser tapades al cap de poc per altres declaracions que matisen el que s'havia escrit en llengua francesa, com si tot fos un problema de traduccions.

Un altre mes més tard, Guitart torna a Madrid. Guitart fa demandes concretes: representació catalana a la UNESCO i creació d'un marc estable de relacions. Guitart, però, sobretot, constata que «Semprún coneix la realitat i la problemàtica de Catalunya i demostra una especial sensibilitat i voluntat de col·laboració». I afegeix: «El ministre, com s'ha explicat, va comentar només que a Catalunya a més del català s'entén i es parla el castellà». L'efecte *Le Monde* ha estat atenuat.

Enmig del període dilatant, Semprún, com a bon ministre amb passat polític, inicia discussió amb Alvaro Cunhal en la inauguració del «I Congrés Internacional sobre l'oposició al règim de Franco», sobre qui i com es va alliberar el polític portuguès. Cunhal replicà ràpidament. Un dia abans que el ministre Semprún celebrés el seus seixanta-cinc anys, Méndez Leite presenta la seua dimissió com a director general de l'ICAA per desacord amb el projecte de Llei de Cinema i per considerar que la reforma s'està fent a la seva esquena. Semprún, que des dels inicis havia tingut contactes amb els professionals del cinema amb una certa complicitat de col·lega, veu com aquests es rebel·len davant un projecte de Llei que consideren nefast. Semprún torna a gallardejar i aprofita l'ocasió per a plantar cara a Pilar Miró i acusar-la, junt amb Méndez Leite, de practicar l'amiguisme com a política. Méndez Leite recomana a Semprún anar al psiquiatre.

A l'endemig hi ha la vaga general del 14-D. Semprún també hi diu la seva. Com a arma de seducció Semprún agafa el paper de castigador. Això sí, sense arribar a extrems d'*enfant terrible,* postura que no lligaria amb els seus cabells blancs.

Però les seves declaracions, qualificades d'insòlites, no impedeixen que la batalla amb els cineastes sigui una de les més dures i més llargues. És una batalla que durarà mesos i que tampoc aconseguiran tapar les fotos esplèndides d'un ministre somrient entre el baró i la baronessa Thyssen. La col·lecció d'art dels Thyssen es quedarà a Espanya. Setanta-cinc peces seran per a Barcelona.

Assumpció Maresma

En qüestió d'aigües, volem posar Mallorca al corrent.

L'aigua corrent ha passat d'esser un privilegi a constituir una necessitat per a la vida moderna. La construcció de ponts i aljubs fou la primera passa. La canalització de l'aigua, la segona. Avui els pobles de Mallorca han crescut i s'han desenvolupat, però molts d'ells encara no compten amb aigua canalitzada, ni tampoc amb una adequada xarxa de clavegueram.
Per a pal.liar aquestes deficiències, el Consell Insular de Mallorca ha posat en marxa un Pla de Sanejament i Abastiment, un pla d'aigües per a posar Mallorca al corrent.

PLA DE SANEJAMENT I ABASTIMENT D'AIGÜES A LA PART FORANA

Un pla per a millorar

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

L'OU COM BALLA

Joan de Sagarra

Un festival de segona fila

El primer Festival de Tardor de Barcelona ha finalitzat. Més de seixanta espectacles en set setmanes. «Per a Barcelona és una oferta fortíssima», va reconèixer Pep Subirós, conseller delegat de l'Olimpíada Cultural, SA (OCSA).

Efectivament, l'oferta és fortíssima i potser caldrà reduir-la en pròximes edicions. Però el que encara m'intriga és quin sentit es vol donar al festival o, més ben dit, quina és la seva filosofia quan arribi el moment de programar-lo.

Pel que hem vist al llarg d'octubre i novembre, que són els dos mesos que ha durat el festival, i cenyint-me tan sols a la seva programació teatral, el festival és un calaix de sastre. Hi predominen els espectacles estrangers, comprats (el terme *coproducció* és moltes vegades sinònim de compra en condicions més o menys avantatjoses). En realitat, els millors títols de la cartellera teatral que ha ofert el festival —Bergman, Langhoff i Chéreau— són estrangers.

¿Massa produccions foranes? Tenint en compte que es mantenen dempeus festivals com el del Grec o el de Sitges —que ja aporten un bon nombre de produccions estrangers—, i que teatres oficials com el Poliorama recorren a autors i directors estrangers (Scaparro, Lavelli i Romans), potser sí.

Després, hi ha el cost d'aquestes produccions, un cost que pot representar un greuge comparatiu respecte a moltes de les produccions nacionals, algunes de les quals no passen desgraciadament de simple projecte.

¿Què es persegueix amb aquest gran aparador de teatre estranger? Si la intenció no és altra que posar-se a l'altura dels grans festivals europeus (Berlín, París, Avinyó), per ara em sembla que OCSA s'equivoca. Aquests grans festivals europeus ho són perquè produeixen o coprodueixen espectacles que difícilment haurien pogut nàixer en altres condicions. No en compren, produeixen, creen teatre, i això implica diners, molts diners. Mentre Barcelona ofereixi aparadors semblants al d'enguany —Bergman, Chéreau, Langhoff, per citar de nou, els millors—, no passarà de ser un festival de segona fila. Cap col·lega francès, alemany o italià es desplaçarà a Barcelona per a veure allò que ja ha vist o que espera veure en el seu país.

Ara queda per veure quin ha estat el cost real d'aquesta primera edició del festival i conèixer la resposta del públic. I una vegada vist això, caldrà pensar seriosament quin enfocament es vol donar al festival. És clar que si es tracta d'un simple *tinglado* pensat per al 1992, sense cap més continuïtat, no val la pena plantejar-se més preguntes.

Makinavaja, el ultimo choriso.

LLIBRES

La poesia, altre cop

Fa força temps que ni les revistes literàries ni les pàgines de cultura dels diaris no parlen de crisi de la poesia i, en alguns casos, fins i tot s'atreveixen a insinuar, tímidament i amb totes les precaucions, una represa prou estimable en aquest camp. L'absència de protagonisme del fenomen poètic —un protagonisme casolà i subsidiari, no cal dir-ho—, és un bon senyal, al meu entendre, si més no perquè significa que ha desaparegut la crispació que comporta tota situació d'emergència i que l'activitat poètica fa la seva via sense escarafalls, que és el que més li escau. Fet i fet, la poesia, de molts anys ençà, ha estat considerada gairebé per tothom com la parenta pobra de les arts, una parenta pobra molt digna, això sí, amb els oficiants de la qual se sol comptar sempre a l'hora de passar llista als representants de les activitats culturals d'un país, i que fins i tot són enaltits públicament i citats amb prou èmfasi per gent de pelatge molt divers, entre els quals no manquen els polítics.

Possiblement, la *glòria* de la poesia és deguda principalment al fet de ser l'última de les arts pobres, com deia en Pere Quart, una art que, estranyament, en una època en què gairebé tothom demana —quan no exigeix— subvencions i ajuts, subsisteix sense pressupostos especials, sense injeccions específiques, per una dinàmica que arranca de la seva mateixa simplicitat i s'alimenta pràcticament dels aires del cel. I és que per a fer poesia, bona poesia vull dir, no es necessita res més que un bolígraf i un paper, i segurament que és aquesta economia de mitjans el que la fa gairebé invulnerable. La crisi que va passar fa uns anys, a mi, francament, no em va traure mai la son. Pensava —i encara ho penso— que es tractava simplement d'una oscil·lació, i que de moviments com aquell el fenomen poètic n'havia fet a dotzenes i, eixamplant una mica la perspectiva, considerava que les oscil·lacions són consubstancials a tota mena d'activitats artístiques i, posats a dir, a tota mena d'activitats, almenys pel que fa a la seva acceptació per part dels consumidors. El problema, si per cas, és que aquesta major o menor acceptació repercuteix sovint en la moral de qui practica l'activitat, per una llei de vasos comunicants, i pot afectar-lo greument. Contra aquest perill, tanmateix, la poesia arbora una envejable immunitat que prové, sobretot, de l'escassetat d'exigències de què parlava més amunt. Si un pintor o un escultor no venen les seves obres, si un actor o un cantant no tenen actuacions, la penúria els pot afectar d'una manera definitiva, mortal; el poeta, en canvi, se salva per una simple qüestió d'autosuficiència. Aquest tret, evidentment, és comú a quasi totes les activitats literàries. Això no obstant, m'atreviria a dir que la capacitat de supervivència de la poesia i, per consegüent, dels poetes, és superior a la dels seus congèneres lletraferits, si més no perquè, en el cas de la poesia, la precarietat no ha estat mai una circumstància anecdòtica sinó una manera de ser. Poquíssims poetes al món deuen viure *exclusivament* d'aquesta activitat; a casa nostra, cap. A més, de col·leccions de poesia sempre n'hi ha hagut poques i de lectors per a aquestes col·leccions encara menys, la qual cosa no ha estat obstacle perquè de poetes n'hi hagi hagut una munió, almenys entre nosaltres, fet, aquest, que no fa res més que reforçar el que he exposat fins ara.

Sembla, doncs, que vivim una altra represa de l'activitat poètica, que va consolidant, a poc a poc, tot de noms nous que el temps, inexorable, es cuidarà de posar al lloc que veritablement els correspongui. Això no vol dir que es venguin molts llibres de poesia, ara, ni que hagin proliferat les col·leccions. Justament fa un parell de setmanes un editor em deia que, com sempre, de llibres de poesia se'n venen molt pocs. Ni a ell ni a mi, però, no ens venia de nou, la cosa. Sospito que el que més aviat ens hauria sorprès hauria estat saber que, de colp i volta, s'exhaurien els tiratges i no hi havia manera de complimentar la demanda. Tranquil·lament constatàvem la represa i, discretament, ens en felicitàvem. (Remarcaré que l'editor també és poeta en actiu). Ni ell ni jo ens fèiem excessives il·lusions, però al mateix temps recordàvem que tampoc no ens havíem desencisat gaire quan més d'un expert (?) s'havia afanyat a estendre la partida de defunció de la poesia, argumentant, per exemple, que en un món tecnificat i suposadament progressista com el nostre hi feia més nosa que servei. Amb el meu amic vam convenir a ratificar l'afirmació que havia fet, fa temps, un comentarista que deia que mentre hi hagués sensibilitat hi hauria poesia; és a dir, que mentre l'home fos capaç de mantenir les *constants* sentimentals que, si més no, li confereixen una certa peculiaritat, hi hauria poesia, s'escriuria poesia, la qual cosa no garantia que es difongués d'una manera òptima, o que es fes, aquesta difusió, com es fa ara. Aquests detalls, dèiem, no tenen gaire importància. El que compta és mantenir les constants per salvaguardar l'existència de la poesia. I si les constants desapareixen, acordàvem, tampoc no calia encaparrar-se: tots dos estàvem convençuts que al cap de poc el món faria un pet com una gla.

Miquel Martí i Pol

El retrobament de molts paradisos perduts

LLIBRE

Montserrat Roig. El cant de la joventut. *El Balancí, 222. Edicions 62. Barcelona, 1989. 173 pàgines.*

Els escriptors no deixen de perseguir una fantasia, la de trobar un llenguatge nou, mai no escrit (...) Espera que li arribin les paraules mai no dites, les que han nascut sense destí i que es mostrin, alhora, com a misteri i profecia. «Avui, que sembla que 'tot ja està dit', l'espera de l'escriptor és optimista: una manera de no morir», deia Montserrat Roig en un article sobre «El nom de les coses»... A *El cant de la joventut,* el seu primer llibre de contes des de *Molta roba i poc sabó...,* el tema de la paraula hi és present tothora. Els sis relats que el conformen, «El cant de la joventut», «Amor i cendres», «Escapats de la guerra i de l'ona», «Mar», «La divisió», «Mare, no entenc els salmons», «La poma escollida i «Abans que no mereixi l'oblit», parlen de morts, d'amors, de memòries, de joventuts perdudes i, per tant, enyorades, de soledats i d'oblits. Sobretot, però, parlen de paraules, reinvindiquen la paraula com a font de coneixement i, així mateix, com a font d'existència. El protagonista d'«Abans que no mereixi l'oblit», al meu entendre el més complex i profund de tots, és un censor que, abans, destruïa les paraules i les imatges dels altres per esborrar el seu record, per oblidar i sobreviure, que es refugiava en la fantasia per tal de no acarar-se a la realitat, al sexe; i que, intenta de recuperar-les a través d'una mirada incompresa pels altres, a través de l'escriptura. Això no obstant, les paraules «també se n'anaven, de mi, elles em rebutjaven perquè les havia maltractades, perquè no les havia escoltades quan n'era l'hora. I, sense paraules només em quedava l'ull, l'ull de l'espia que sotja el món a través de l'escletxa d'un armari, l'ull ridícul d'un home que encara no està massa cansat per a morir, i que no havia sabut guardar els seus secrets per a ser narrats» (pàg. 173).

Montserrat Roig narra secrets. I bocinets de Montserrat Roig farceixen el text: «una manera de no morir». Hi ha un bocí que diu, per exemple, que a les escenes d'amor a l'aire lliure s'ha de donar un color al cel. N'hi ha un altre que afirma que estem massa avesats a veure un cavall galopant a la televisió i que, per tant, n'hem perdut la poesia (i és que tal com deia Salvador Dalí, el primer que va comparar les galtes d'una senyora amb una rosa, era un poeta; el segon, però, un idiota) i un altre, encara, que assegura que tots els escriptors han estat uns mentiders... Bocins de Montserrat Roig, també, a partir dels bocins dels seus escriptors més estimats: Montale, Tolstoi, Carner, Maragall...

Montserrat Roig, una vegada superada una etapa de la seva escriptura en què intentava explicar-se el món (si és que això és possible), iniciava, amb *La veu melodiosa,* una línia literària molt més simbòlica i, fins i tot, molt més lírica. Els contes d'*El cant de la joventut* segueixen aquest rumb i en ells, a més, hi ha un intent de l'autora per distanciar-se dels seus personatges molt més que en altres ocasions. Ja sé que els crítics, sovint, diem moltes bajanades; ja sé que els crítics, de tant en tant, inventem períodes mig ficticis perquè, potser, no tenim res més a fer (a banda d'intentar cobrar el que, amb freqüencia, se'ns deu); ja sé que als crítics ens falta, podria ser, un pèl més de formació. El retrobament d'antics coneguts talment el retrobament d'un paradís perdut, d'una llengua perduda. «La llengua perduda de la màgia era la llengua que a mi em servia per a escriure. La llengua de la queixa era la mateixa que jo utilitzava per a anar-me'n a un altre món. Retrobava, així, el paradís perdut de manera voluntària», deia, també, Montserrat Roig a l'article a l'etorn d'«El nom de les coses»...

Escoltar el cant de la joventut, *El cant de la joventut,* «una manera de no morir»...

M. Milian

DE REVISTES

'La Veu': un setmanari a Mallorca

A finals del mes d'octubre passat es creà a Palma La Veu, una associació germana de l'Obra Cultural Balear, amb l'objectiu d'impulsar la normalització lingüística als mitjans de comunicació escrits. Com a conseqüència d'aquesta voluntat normalitzadora, ha aparegut el número zero de *La Veu*, un setmanari d'informació general en català.

En el marc del II Encontre de Cultura, celebrat els dies vint-i-quatre i vint-i-cinc de novembre a l'Auditòrium, va tenir lloc la presentació de la nova publicació i també una taula rodona amb el tema de «¿Com volem que sigui el nou setmanari?». Hi participaren representants d'algunes publicacions periòdiques dels Països Catalans, oferint diferents perspectives del que pot ser una revista d'aquest tipus.

El número zero, de caire experimental i presentat com a mostra als assistents, reflecteix la intenció de fer una publicació moderna i actual, capaç d'oferir una informació rigorosa i completa a un públic ampli. Temes d'informació, de política, cultura, esports i entreteniments, estructurats en diverses seccions. L'àmbit de difusió de la revista serà tot Mallorca: qualsevol esdeveniment que hagi succeït a l'illa i que sigui d'interès hi té, per tant, un lloc.

La realització del projecte parteix de les aportacions econòmiques de tots aquells que, interessats en la tasca,

en comprin participacions. Una sèrie de participacions de deu mil pessetes cada una són a l'abast dels ciutadans que s'hi vulguin engrescar. D'altra banda les subscripcions, la venda dels exemplars que es podran trobar a les llibreries i als quioscos de Palma i la publicitat, són altres vies de manteniment per a *La Veu*.

L'objectiu principal del setmanari és crear un espai que en aquest moment no existeix, el de la premsa periòdica en català, amb una publicació d'abast general que arribi al màxim nombre de gent possible, i que sigui autènticament popular. Aquesta és la característica, a més d'un increment notable en la periodicitat, que diferencia *La Veu* d'altres publicacions illenques, com són les revistes *Lluc* i *El Mirall*. Perquè ambdues revistes es dirigeixen a un públic concret, i són, sovint, d'àmbit més restringit a causa dels temes que s'hi tracten.

Assolir un mercat ampli i esdevenir un mitjà per a la normalització lingüística, amb els temes de més actualitat al carrer, constitueix un repte. Per això aquest número zero que acaba d'aparèixer, amb col·laboracions ben interessants d'autors distints, alguns dels quals duran endavant seccions fixes de *La Veu*, és una primera fita a destacar.

Maria de la Pau Janer

Sciascia a Sicília

EL CLOT

L'autor de *Todo Modo* ha mort i amb ell s'apaga una de les veus més independents del panorama literari europeu. Però no es pot entendre Sciascia sense Sicília. El seu tarannà de lluitador empedreït ve indestriablement unit a la conflictiva illa que el va veure nàixer.

Sciascia va fer de Sicília una metàfora universal i, des de la seva ingent producció periodística, arribà a encunyar un neologisme afortunat per substituir el simplisme tòpic de la Màfia. Es tracta de la *sicilianització:* un procés que Sciascia definí corruptiu com a conseqüència d'una pèrdua alarmant d'idees i de llibertats individuals alhora.

Conreador contumaç del llenguatge cru de la claredat sense embuts, Sciascia entenia l'art com un instrument de percepció i denúncia de la realitat. Una realitat que al seu parer havia de ser domada per la força racional del dret. Sicília i Sciascia. Una realitat que requeria de la literatura una exigència moral: la recerca de la veritat.

Màrius Serra i Roig

'El pèndol de Foucault' com a elogi de la poesia

Alguns poetes s'han esforçat tant a fer córrer que la poesia ha mort que sembla convenient, de tant en tant, recordar que encara té bon pols. Una lectura possible d'*El pèndol de Foucault* va en aquesta direcció.

El pèndol... fou bastida, segons Eco, sobre dues obsessions: el pèndol de Foucault oscil·lant a la capella desafectada del Conservatoire des Arts et Métiers de París, i un nen tocant la trompeta en un cementiri. Si el pèndol ocupa el títol i bona part de la novel·la, podria semblar que la primera obsessió ha vençut la segona. Però no: el capítol 119, probablement el millor de la novel·la, dóna, per un moment, la clau última i més profunda de Belbo, un dels protagonistes.

La conclusió, en definitiva, és si fa no fa, que no s'han de cercar sentits ocults al darrera de les aparences. La figuració o recerca d'un ordre és un joc perillós, va i forassenyat. L'únic *punt fix* que l'univers mai hagi tingut per a Belbo és aquell que el nen Belbo fa existir amb la seva trompeta, en la glòria solar d'un migdia, contemplat per l'amiga de qui se sent enamorat i pel públic assistent a una cerimònia militar al final de la guerra mundial. És un moment com aquest, l'*ocasió,* el que justifica el naixement i la mort. No torna mai però ha estat, «irreversiblement ple, fulgurant, generós com tota revelació».

Entre l'emblema científic del pèndol i la consciència lírica d'un *instant,* Eco no té, al final de la novel·la, cap dubte: tria aquesta darrera. ¿I la poesia, què és sinó un esforç per afinar la consciència —la pròpia i la d'altri— per percebre l'*instant,* i un treball per sintetitzar-ne la infinitud i la profunditat, per mantenir-ne el ressó i per fer-lo durador i expansiu?

Al final, més que en el pèndol de Foucault pensem en els corrents de Foucault. Els transformadors de tots els vostres aparells estan fets per làmines, i no per blocs, per a evitar els corrents induïts per les variacions del camp magnètic. Fou precisament Foucault qui els estudià amb detall a partir de la teoria de Faraday, i qui intentà trobar la millor manera de reduir les pèrdues energètiques que impliquen. La solució, ja l'he dita: dividir el bloc en compartiments. O en termes de la novel·la, passar del bloc de l'ordre universal als compartiments de les revelacions personals.

Sigui com sigui, la ciència no seria, probablement, si no oferís, ella també, revelacions atuïdores. Foucault, la nit del 8 de gener de 1851, va viure, amb el seu primer pèndol, un d'aquests moments màgics. A la primavera, l'artefacte, magnificat i gloriós, oscil·là al Panteó de París davant el gran públic. Eco ha tingut prou sensibilitat per a descobrir-ne l'atractiu vagament còsmic, desapercebut pel visitant distret o pel físic a qui els arbres del càlcul fan perdre, sovint, la visió del bosc de l'univers.

David Jou
Departament de Física. Universitat Autònoma de Barcelona

LECTURES

El funcionament de la natura

Història Natural dels Països Catalans: Sistemes naturals. Enciclopèdia Catalana. Barcelona, 1989.

L'estudi de la natura d'un país és sempre una tasca difícil i laboriosa que requereix una capacitat de síntesi molt gran i una coordinació rigorosíssima. La *Història Natural dels Països Catalans,* obra editada per Enciclopèdia Catalana, SA, ha aconseguit vèncer aquests inconvenients, per tal de realitzar un treball d'una qualitat inusual, d'una vàlua difícilment trobable en els nostres dies. Dirigida pel botànic Ramon Folch i Guillén, fins ara han eixit al carrer onze toms dels quinze que componen l'obra total.

L'últim volum publicat, *Sistemes naturals,* és, si això és possible, dels més interessants. Coordinat pels prestigiosos ecòlegs Jaume Terradas, Narcís Prat, Antoni Escarré i Ramon Margalef, han ajudat, a més, a la seua elaboració vint-i-vuit altres investigadors catalans, cada un d'ells encarregat d'un tema de la seua especialització.

L'obra es divideix en quatre grans parts: «Generalitats», «La mar i els ecosistemes marins», «Els ecosistemes terrestres» i «Les aigües continentals i els ecosistemes limnètics». Aquesta estructuració permet una ràpida divisió dels ecosistemes, molt recomanable per la facilitat que dóna al lector per a endinsar-se en les

diverses problemàtiques de cada sistema natural. El capítol de *Generalitats,* part necessària i força útil per a introduir-se en el complex món de l'ecologia, es divideix en dos grans blocs: en una «Introducció al coneixement de la biosfera» (la petita capa on hi ha la vida), i en els «Aspectes històrics dels estudis ecològics als Països Catalans». Tot seguit s'inicia l'anàlisi dels diversos sistemes naturals, començant amb els lligats a la mar, i realitzant un estudi força complet dels ecosistemes pelàgics i bentònics. Segueix amb la investigació dels sistemes naturals aquàtics, estudiant els cursos fluvials, els embassaments, els ecosistemes lacustres, etc. El resultat final és un llibre de gran valor, que permet entendre d'una manera definitiva la veritable essència de l'Ecologia, una ciència de la que avui tothom parla però que molt pocs coneixen bé.

Martí Domínguez Romero

El seductor alè de la mort

Gesualdo Bufalino, El sembrador de pesta. *Traducció de Xavier Riu. Venècies, 22. Edicions de La Magrana/Edicions 62. Barcelona, 1989. 194 pàgs.*

Gesualdo Bufalino començà a escriure *El sembrador de pesta,* poemet narratiu que recull l'experiència

de l'escriptor en un sanatori de tuberculosos: «en els primers anys després de la guerra, en el temps de la glaciació neorrelista. Ho vaig abandonar gairebé immediatament, confós perquè no aconseguia reprimir els efectes de fúnebre *liberty* amb què, a pesar meu, anava adobant l'escriptura. M'ho vaig pensar de nou cap al 1970 i em vaig lliurar a la tasca. D'ençà de llavors, una revisió ininterrompuda fins a aquest moment» (pàg. 187). Quan un s'acosta a la història del cas, s'adona que Bufalino s'avança a la tasca dels crítcs en incloure, als darrers fulls, un «Apèndix: Instruccions per a l'ús d'aquest llibre», com si es tractés d'un electrodomèstic de difícil manipulació. Bromes a part, sembla, talment, que l'autor hi estableixi les normes d'un joc per a lletraferits. I és que el ludisme es passeja per entre les seves pàgines mentre es gronxa debatent-se entre la vida i la mort. Perquè *El sembrador de pesta* és una història, primordialment, de mort, que, a voltes, hi apareix, és clar, transvestida de joc. D'un joc com el que planteja una representació teatral: ¿qui és qui? «Quina platea de pijames, (...) potser nosaltres també érem actors en aquesta altra banda» (pàg. 47).

¿Qui és qui? El protagonista i narrador principal (moltes són les veus que entonen un cant fúnebre...) és un doble mental de l'autor, un *stuntman* o especialista, és a dir, que s'arrisca en lloc seu, però només se li assembla d'esquena» (pàg. 191). El protagonista-narrador-autor és l'únic sobrevivent del drama. Immortalitat efímera per abastar la immortalitat total tot transformant-la en escriptura via memòria, via somni i utititzant múltiples recursos que fan d'*El sembrador de pesta* una petita obra mestra de pulcritud estilística: el·lipsis, anticipacions, recurrències mítico-heroiques, una extraordinària riquesa lèxica i, finalment, una amarga ironia que fa de contrapès respecte a un lirisme galopant i entendridor...

M. Milian Batista

El govern, en imatges

LLIBRES

A.A. V.V. Acció del Govern de Catalunya, 1987, *Generalitat de Catalunya, Barcelona, 1989, 358 pàgs.*

Acció del Govern de Catalunya, 1987 és un ampli document, profusament il·lustrat, que aplega les actuacions més significatives del Govern de Catalunya durant l'any esmentat.

En primer lloc, però, cal prestar atenció al remarcable i orientador preàmbul que, amb el títol «L'Estatut d'Autonomia, un pacte d'estat que cal fer complir», encapçala i emmarca la miscel·lània d'actuacions que el segueix. En ell trobem sintetitzada la posició del govern de Convergéncia i Unió en un dels debats culminants celebrats al Parlament de Catalunya des de la seva reinstauració fins a l'acabament de l'any 1987. En aquell debat, el president de la Generalitat, seyor Jordi Pujol, digué: «Cal arribar a la conclusió, que expresso amb recança, que tal com està sortint, és a dir, tal com va quedant després de les interpretacions que de 1979 ençà s'han fet dels textos estatutari i constitucional, l'Estatut és insuficient quant a rang, quant a competències i econòmicament, i també ho és en determinats reconeixements. I preciso que és insuficient quant a rang, perquè Catalunya és una nació. No és un eslògan dir que Catalunya és una nació: és expressar una realitat, la qual no es reflecteix en l'Estatut actual. Per tant, l'Estatut tal com va quedant, és una eina insuficient per a construir Catalunya». I després afegí el president: «Naturalment, si al cap d'un temps es consolidés la interpretació actual de l'Estatut, que en fa una versió irrisòria, hauríem de plantejar-ne la revisió (...)».

Evidentment, cal situar aquests judicis i apreciacions en el context polític en què foren pronunciats, però mostren les línies de força constants i sense concessions a la vel·leïtat, del govern actual de Catalunya, fidel tant a les seves conviccions nacionalistes com a la seva preocupació per la governabilitat de l'estat. Ara, al 1989, dos anys després, aquestes posicions continuen sent igualment vàlides.

Un segon aspecte previ a la presentació de les actuacions en els diversos terrenys competencials és el de la projecció política de Catalunya a l'exterior, protagonitzada, molt especialment, pel mateix president de la Generalitat. Durant l'any de què fem memòria, el President Pujol viatjà a Israel, a la república iugoslava d'Eslovènia i a diversos països de la Comunitat Europea. En aquests últims, i des de la seva posició de vice-president del Comitè Executiu, de l'Assemblea de les Regions d'Europa, desenvolupà una intensa activitat, que ha anat contribuint tant a la potenciació d'aquest organisme com al reforçament de la incidència de Catalunya en l'àmbit europeu. Sense abandonar el caràcter de mostrari que té aquesta resenció, assenyalem un viatje del president Pujol a Suècia, on dissertà sobre el tema «La importància política i econòmica de la Mediterrània nord-occidental», en un fòrum de debats a alt nivell empresarial, a Estocolm. En el transcurs de l'any 1987, el president Jordi Pujol va fer onze estades a Madrid.

En el terreny de la cultura, remarquen les accions de promoció exterior de la cultura catalana, i la creació de la Institució de les Lletres Catalanes per a la promoció i difusió de la literatura catalana —una entitat que havia tingut el seu homònim històric l'any 1937.

El nou Institut Català de Consum —instrument per a defensar els drets del consumidors i usuaris—, i l'impuls al foment de l'exportació i a l'atracció d'inversions estrangeres, foren dues realitzacions cabdals del Departament de Comerç, Consum i Turisme. Per acabar, la inauguració de la Llibreria de la Generalitat, en un lloc cèntric de la ciutat de Barcelona, i la creació de l'Entitat Autònoma del Diari Oficial i de Publicacions contribuïren a impulsar el coneixement i l'accés dels ciutadans de Catalunya als materials impresos, gràfics i àudio-visuals produïts per la Generalitat.

Josep Ma. Puig Janer

QUADERN DE TREBALL

Més llibres-testimoni de La Campana. El proper serà *Famosos i oblidats,* del pintor i gravador **Jaume Pla,** que en aquesta ocasió donarà el seu punt de vista personal i valent sobre una sèrie d'artistes i escriptors que ha conegut personalment. La llista de personatges la formen, tal com surten escrits a la portada, **Xavier Nogués, Carner, C. J. Cela, Dalí, Josep Pla, Picasso, Eugeni d'Ors, J. V. Foix, Josep Obiols, Grau Sala, Mallol Suazo, B. Palència, Carles Riba, R. Benet, E. C. Ricart, F. Serra, Granyer, F. Elies, J. Badrinas, Clarà, F. Lloveras, R. Zabaleta, A. Ferrant, F. Domingo, Juana Mordo, P. Cossío, Sagarra, R. Widmarck, C. Soldevila, Vázquez Díaz, Tristan Tzará, Delibes, Marià Manent, Miquel Villà, Mompou i Llorens i Artigas.** L'editorial assegura que són retrats provocatius.

.....

L'últim capitulet del número dos de la col·lecció «Enciclopèdia de Temes Catalans», d'Edicions Mil·lenari, *El naixement polític de Catalunya,* de **Frederic Udina i Martorell,** es titula «El nom de Catalunya» i acaba, a la pàgina 30, amb aquestes paraules. «Ens sembla que més d'un lector d'aquestes planes es preguntarà i bé d'on procedeix aquest nom de català, i com s'ha engendrat el topònim de Catalunya? Això ens portaria molt lluny i escapa a la finalitat de l'escrit que estem acabant».

.....

El suplement «Livres» del diari francès *Liberation* anunciava el dia 10 de març del 1988 que, entre els editors que havien comprat els drets del *Diccionari Khàzar,* de **Milorad Pavic,** hi havia «les éditeurs Anagram (Espagne) et Columna (Catalogne)».

.....

La festa de celebració del desè aniversari de Quaderns Crema serà teatral. Es farà el dia 15 de desembre al Palau Güell de Barcelona, Museu del Teatre de l'Institut del Teatre. La festa consistirà en «copes i amics» i a la sortida, els convidats seran obsequiats, a canvi de la invitació, amb un llibre especial, un recull de textos lliures dels autors de la casa. La festa del cinquè aniversari es va celebrar al bar Universal del carrer Marià Cubí i, entre altres, van actuar el conjunt osonenc Duble Buble, que va cantar una cançó amb llatí, i **J. V. Foix** que va declarar: «Visca el brogit!».

.....

Deia **Balzac** que quan llegia un bon llibre, un llibre excepcional, sentia la mateixa joia que tens quan fas una bona acció. Aquesta és la sensació que tenen els afortunats lectors de *La Biblia de neó,* la novel·la d'adolescència de **John Kennedy Toole,** publicada per La Magrana en una impecable traducció de **Carles Llorach.** Cal advertir als no-lectors del llibre que no es tracta de cap muntatge comercial ni de cap obra de caritat, contra el que pot semblar a primera vista; recuperació d'un text primerenc d'un autor de fama. En aquest cas, la joia dels lectors serà doble, la de la lectura i la de la bona acció que se'n deriva: recomanar-la.

Víctor Ripoll

PRESTATGERIA

Pelham Grenville Wodehouse, *Aigua calenta, Barcelona, Columna, 1989, 257 pàgs.*

Malgrat les pressions familiars, Wodehouse va deixar el seu treball al Shangai Bank per a dedicar-se a escriure. Les seves col·laboracions a *The Globe* el van convertir en el periodista més popular de començaments de segle. Ara, l'editorial Columna s'ha lliurat a fer una Biblioteca Wodehouse; l'autor anglès, possiblement el més llegit del segle entre els britànics, va escriure més de setanta novel·les. *Aigua calenta* és una excel·lent comèdia de portes que s'obren, finestres que es tanquen, lladregots sentimentals i enamoraments arrauxats... Un embolic en plena ebullició.

.....

Luigi Malerba, *Les gallines pensatives, Barcelona, La Galera, 1989, 108 pàgs.*

Malerba ha conreat nombrosos oficis —agricultor, director d'una societat publicitària, realitzador cinematogràfic—, però destaca com a escriptor de novel·les per a nois i noies. En *Les gallines pensatives* agafa les gallines com a personatges de cent trenta-una historietes que ens ofereixen una variada galeria d'il·lustres gallinàcies en una curiosa sàtira on tots els humans quedem ben retratats.

.....

Josep Ramon Roig, Ricard Martínez, Emili Clarí, Norbert López, Crístian Porres, Albert Aragonès, Jep Colomé i Andreu Subirats, *L'illa dels bous, Tortosa, La Finestra, 1989.*

Un excel·lent recull, gairebé una antologia, de poetes tortosins que, amb il·lustracions de Emili Clarí i Norbert Lopez i fotografies de Jep Colomé, ens donen una acurada perspectiva de quines són les preocupacions poètiques del Baix Ebre. Tot plegat resulta un llibre engrescador i bastant profètic.

.....

Rafael Bertran Montserrat, *Els camins hi són, Barcelona, Edi-Liber, 1989, 137 pàgines.*

Proses curtes integren aquest llibre de Bertran, que ha escrit teatre i poesia, proses ben enllestides que expressen un pensament amb gran subtilesa psicològica. Del llibre s'ha dit que oxigena l'abatiment fins a aconseguir la llum dins la mirada.

X. R. T.

CIÈNCIA I MEDI AMBIENT

L'evolució del clima de la Terra és una incògnita

Clima, això s'escalfa

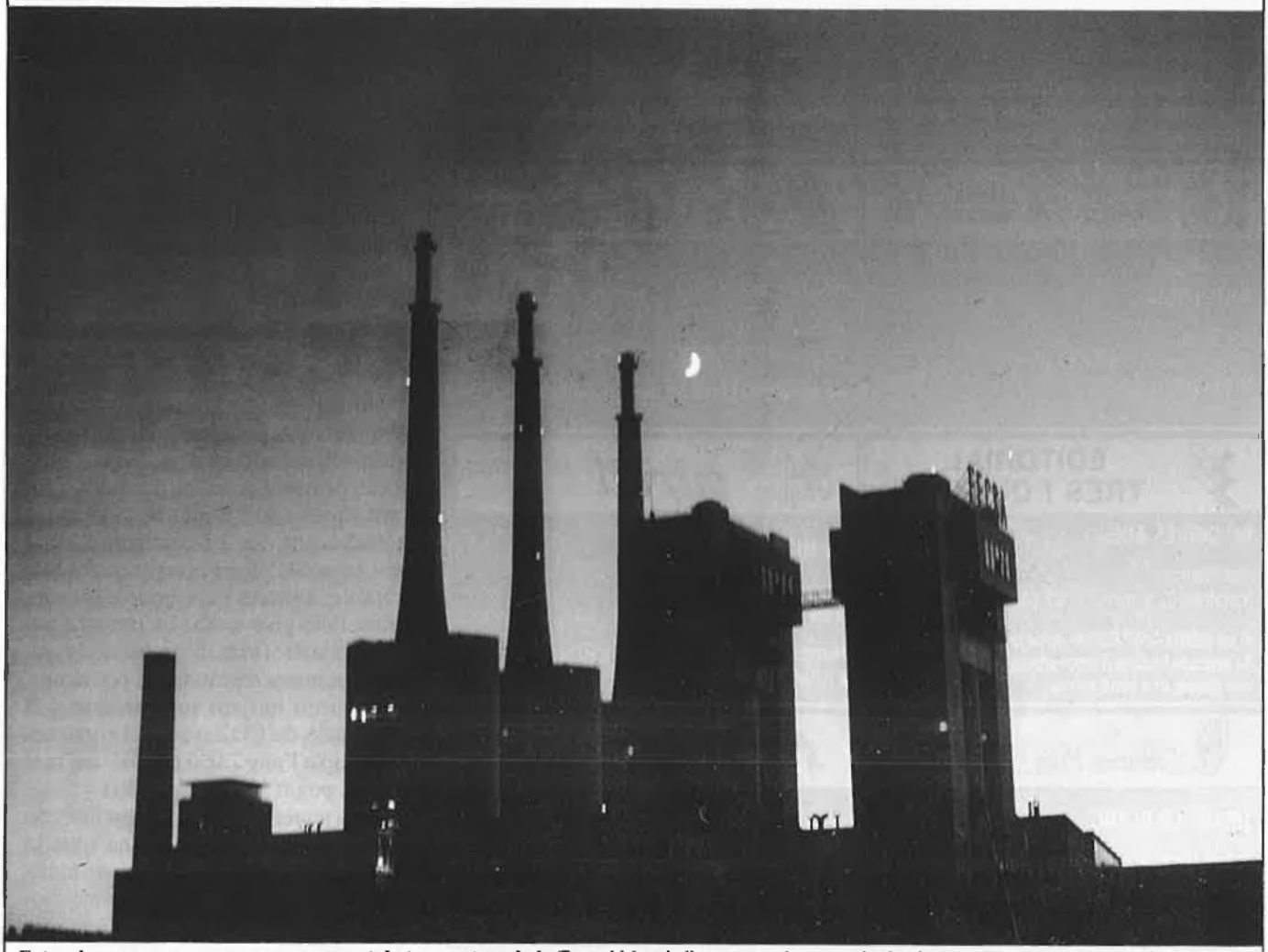
L'efecte hivernacle pot produir un gran augment de la temperatura mitjana del planeta en els pròxims anys. Tot i així, els diversos països no es posen d'acord sobre les mesures a prendre.

Fa uns mesos, representants de diversos països es van reunir per parlar del forat d'ozó. Ara, ho han fet per parlar de l'efecte hivernacle. Els temes referits al medi ambient estan de moda, gràcies a la despreocupació amb què s'han viscut fins no fa gaire per part de molta gent.

L'efecte hivernacle s'anomena així perquè recorda les propietats d'aquestes instal·lacions, que permeten mantenir durant tot l'any unes condicions adients per a certes plantes. En els hivernacles, la llum solar pot entrar, però una part de la radiació queda retinguda al seu interior, on manté una certa temperatura.

Un bon percentatge de la radiació solar arriba a la superfície del nostre planeta, mentre que una part rebota en els núvols. La terra torna a emetre una part de la radiació solar, en forma d'infraroig. Però els gasos que produeixen l'efecte hivernacle impedeixen que aquesta radiació escapi. La conseqüència és un augment de la temperatura mitjana del planeta.

Hi ha diversos gasos que provoquen l'efecte hivernacle. El que hi contri-

Entre els gasos que provoquen un augment de temperatura de la Terra hi ha els llançats per les centrals tèrmiques. DOMÈNEC UMBERT

edicions 62 s/a

CARRER SENSE RETORN

David Goodis
Seleccions de la Cua de Palla, 95. 176 pàgines.

La novel·la que ha servit de base a l'últim film de Samuel Fuller.

Editorial Laia

LA REBEL·LIÓ

Josep Roth
Col·lecció L'Escala

Amb la llicència corresponent a la butxaca, una condecoració al pit i un orgue de maneta, l'Andreas Plum va sortir al carrer disposat a guanyar-se la vida honradament.

Edicions BROMERA

LA BUTACA MALEÏDA

Gaston Leroux
A la lluna de València, 11.

Tots els aspirants a ocupar la butaca buida de l'Acadèmia Francesa moren misteriosament. Una novel·la amb grans dosis d'intriga i humor.

EDITORIAL EMPÚRIES

QUAN ELS PARES SE SEPAREN

Françoise Dolto.

El llibre pòstum de la gran psicoanalista francesa que tracta un dels problemes més vius de la societat actual.

GREGAL LLIBRES
consorci d'editors valencians s.a.

ANTOLOGIA

Blai Bonet
Pròleg i selecció de Xavier Lloveras.
Gregal poesia, 23.

La Galera

PASTÍS DE LLOP

Andrew Matthews
Els grumets de mar enllà, 66.

Un conte molt bèstia per partir-se de riure.

EDITORIAL TRES I QUATRE

NO DIGUES ADÉU

Adolf Beltran
Narratives 3 i 4, núm. 11. 128 pàgines.

El periodista Adolf Beltran inicia la seua carrera literària amb una història d'amor urbana i moderna que ens farà passar una bona estona.

curial

L'AMIC DEL VENT

Francesc Lleal
(Fora de col·lecció).

Narració que ens mostra la vida d'un senzill mariner a mitjan segle XIX.

Edicions Proa

TIRANT LO BLANC

Joanot Martorell
El fanal de Proa, 10
Adaptació de Maria Aurèlia Capmany.
Il·lustracions de Manuel Boix.
96 pàgs. 1.200 ptes.

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

LA SEXUALITAT DELS UNIVERSITARIS VALENCIANS

F. Bayarri i J. A. Benavent
Col·lecció Cultura Universitària Popular

bueix de manera més notable és el diòxid de carboni, produït en la crema de combustibles fòssils. D'altres són el metà, els clorfluorocarburs —que també destrueixen la capa d'ozó—, els òxids de nitrogen i d'altres.

L'efecte hivernacle s'ha associat sobretot a la producció de diòxid de carboni —CO2—. S'ha observat una correlació entre l'augment de la temperatura global de la Terra i els nivells de CO2 a l'atmosfera. Cal dir que sense l'efecte hivernacle la Terra es trobaria a una temperatura de 10 o 15 graus sota zero. Per tant, aquest efecte no és del tot negatiu.

Entre els segles XIII i XVII, la Terra vivia el que s'ha anomenat la *petita glaciació*. Les temperatures eren molt baixes i el Tàmesis, per exemple, estava glaçat. Coincidint amb la revolució industrial i, per tant, amb l'augment de les emissions de CO2, s'ha produït un escalfament. Però la producció de CO2 ha augmentat molt durant aquest segle. I la temperatura també ho ha fet. Segons els càlculs més acceptats, la temperatura mitjana del planeta ha augmentat uns 0,5 graus en cent anys.

Això pot semblar un augment petit. Però fa uns 18.000 anys, durant l'era glacial, la temperatura mitjana del planeta només era uns 5 graus inferior a l'actual. Per això, l'augment d'algunes dècimes de grau pot provocar efectes notables.

NIVELL DEL MAR

Un dels efectes que més s'anomena és que els gels polars es podrien fondre i el nivell del mar pujaria. Aquest augment de nivell ja es va produïnt. Durant aquest segle, el mar ha pujat aproximadament uns 2,5 centímetres cada deu anys. Si l'efecte hivernacle fos més notable, aquesta puja podria ser més gran. Però això també ha portat a notícies catastrofistes. S'ha parlat de ciutats costaneres destruïdes en poc temps. Uns càlculs mitjans suposen que si la producció de CO2 seguís al ritme actual, cap a l'any 2.050 el nivell del mar hauria pogut pujar mig metre.

Però aquests pronòstics són molt difícils de fer. El clima és una qüestió molt complexa i hi intervenen molts factors. No se sap quins tenen més importància. Per ara, no hi ha uns models prou exactes per a predir què pas-

Durant aquest segle el nivell del mar ha pujat uns 2,5 cm. cada deu anys a causa de l'efecte hivernacle. RAFA GIL

saria a la Terra en unes condicions concretes. I això fa que les discussions sobre l'efecte hivernacle no acabin en un acord global.

El que sí que es pot donar com a cert és que el diòxid de carboni té certa —o potser molta— influència en l'augment global de temperatura. A més, hi ha uns factors addicionals que fan més preocupant l'efecte hivernacle provocat per aquest gas. Així, el CO2 és absorbit pels vegetals durant el dia. Però en els darrers anys s'han destruït grans superfícies de boscos. Per tant, ha disminuït l'eliminació de CO2.

D'altra banda, l'aigua del mar dissol CO2. Però en dissol menys quantitat com més calenta està. Si la temperatura global augmenta, el mar admetrà menys CO2. Per tant, l'efecte hivernacle s'incrementarà. Però també hi ha efectes que es poden compensar. Si es van fonent gels que cobreixen terres, augmentarà la superfície que es pot dedicar a plantacions. Per tant, hi hauria més vegetals que ajudarien a eliminar el CO2. És difícil saber, però, quin d'aquests efectes predominaria sobre els altres.

Es creu que d'una banda ha de minvar la producció de CO2, limitant la utilització de combustibles fòssils. Això implica donar un paper més important a altres tipus d'energies, com les renovables —eòlica, solar— o, com diuen alguns, l'energia nuclear. Però com s'ha vist a la recent reunió feta als Països Baixos, és difícil posar d'acord tots els estats.

Així, els Països Baixos, els escandinaus, Canadà, Alemanya Federal i França són partidaris d'una immediata reducció de la producció de CO2. Els Estats Units i l'URSS creuen que es pot esperar. I els països del Tercer Món no volen sacrificar el seu actual creixement industrial i, per tant, no volen reduir l'ús de combustibles fòssils, tot i que se'ls promet ajuda financera. A la reunió feta a Holanda no es va arribar a cap acord per a planificar la reducció de les emissions de CO2. Tot i que s'ha reconegut la necessitat d'estabilitzar aquestes emissions, els Estats Units, el Japó i Gran Bretanya no van voler signar una declaració per a mantenir fins l'any 2.000 els nivells d'emissions actuals. Aquests països no han volgut fixar cap data.

TERRES MÉS FÈRTILS

Hi ha científics soviètics que no admeten el protagonisme del CO2 en l'augment global de la temperatura. Però n'hi ha d'altres que troben l'efecte hivernacle beneficiós. Diuen que hi ha zones a l'URSS i al Canadà, per exemple, que no són rendibles agrícolament per les seves temperatures excessivament baixes. Creuen que, si la temperatura mitjana del planeta augmenta, aquestes terres serien aptes per a plantacions agrícoles i que això seria un benefici per als seus països.

Això és una petita mostra dels canvis profunds que l'efecte hivernacle podria provocar. Zones actualment fèrtils es podrien tornar més àrides. En canvi, zones massa fredes podrien assolir una temperatura més temperada. Però, a més, molts ecosistemes es veurien afectats i la vida en el planeta patiria, en general, grans canvis.

Com hem dit, no se sap ben bé la manera com evolucionarà realment el clima a la Terra. La fosa d'una part dels gels polars no seria sobtada, sinó gradual. Per tant, imaginar-se ciutats costaneres morint aviat sota les aigües sembla exagerat. Això no vol dir, però, que en un procés d'unes quantes dècades no s'arribés a una situació més perillosa.

Encara que es discuteixi si el CO2 és realment el causant que el planeta s'escalfi, si el nivell del mar pujaria sensiblement o si aquests canvis beneficiarien algú, és lògic pensar que reduir les emissions de CO2 aportaria alguns avantatges, com la disminució de la contaminació a les grans ciutats. A més, encara que alguns soviètics pensin que guanyaran terres per a plantacions agrícoles, l'escalfament continuaria augmentant i un dia o altre s'hauria d'aturar. Per això, cal recordar les paraules del ministre holandès del medi ambient: «Hem d'esperar el millor, però ens hem de preparar per al pitjor».

Xavier Duran

Són sis milions

TUB D'ASSAIG

Les 24 hores de cada dia, sigui festiu o feiner, estiu o hivern, els alemanys federals gasten una mica més de sis milions de marcs —uns 360 milions de pessetes— en R&D —recerca i desenvolupament—. Aquesta és, si més no, la mitjana que resulta de dividir el seu pressupost anual per les 8.760 hores d'un any.

Els resultats d'aquesta política d'inversió salten a la vista en aquell país, una de les potències econòmiques i tecnològiques mundials. El contrast amb els Països Catalans és massa fort per a calcular quant gastem cada hora. El percentatge del Producte Interior Brut dedicat a R&D és molt inferior al dels països desenvolupats. Prenent com a referència tot l'estat, aquest percentatge també és inferior, tot i que ara va augmentant. Però la solució no està a fer-lo pujar artificialment, posant milions a cabassos, sense saber ben bé en què gastar-los, sinó en organitzar una estructura coherent per a explotar les possibilitats en ciència i tecnologia.

Un recent estudi de la Universitat Catòlica de Lovaina mostra que el Principat està molt per sota d'altres regions industrials d'Europa. Un dels punts que apunta l'estudi com a causa és que el 58,11% de les inversions en R&D estan centrades a Madrid. Catalunya rep un 20,8% i el País Valencià i les Illes tenen percentatges molt inferiors.

Hi ha moltes empreses catalanes que encara no donen prou importància al R&D. Però també cal pensar que la inversió pública no ajuda gens i que això ens afecta molt negativament de cara als reptes del futur. I la Generalitat de Catalunya no posa gaire èmfasi a canviar aquesta situació i exigir les seves competències en recerca. Ens hi juguem massa per a seguir pensant que tot va molt bé i oblidar que podem quedar fàcilment enrere. Empreses i governs autonòmics haurien de fer un nou plantejament.

Xavier Duran

Per a observar ocells

PRESTATGE

L'ornitologia és una ciència que ha permès i permet un treball molt valuós dels aficionats. La gent que es dedica a l'observació i la fotografia d'ocells fa una feina útil, que serveix per a elaborar censos, aconseguir més dades i, en definitiva, ajudar a protegir les espècies d'aus.

El llibre *On observar ocells a Catalunya* (Lynx Edicions, 1989; 309 pàgs.) és una eina important per a aquests aficionats. No és la primera que s'edita als Països Catalans, perquè ja n'hi ha una sobre les Illes Balear, en anglès. I precisament, a causa de la gran afició que existeix a Anglaterra, aquest llibre també ha estat traduït a l'anglès i amb una tirada igual que la de l'edició catalana.

El llibre, molt ben editat i amb uns magnífics dibuixos, presenta diversos itineraris. Per cada un hi ha una descripció, consells per a realitzar l'excursió, les espècies que s'hi poden observar, llocs per a menjar i dormir i altres indrets interessants de visitar. Valgui aquest exemple per a mostrar com són de detallades les explicacions: «Al km 1,5, just en un revolt molt pronunciat a la

L'etern diàleg

FREC DE PELLS

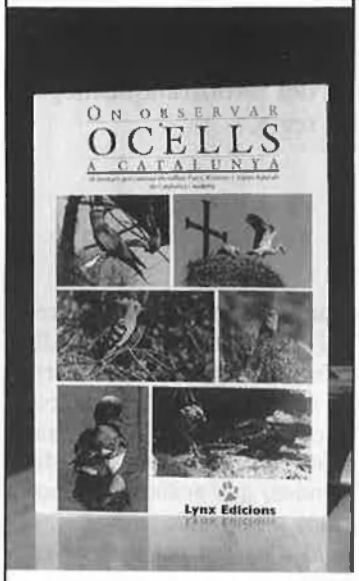
El gruix de la troposfera, la part més baixa de l'atmosfera, la que conté els núvols i els vents, és d'uns deu quilòmetres de gruix. Els oceans, tenen un gruix mitjà de l'ordre dels 4 quilòmetres. Per sota del mar i dels continents, la part més externa de la crosta del planeta es deixa sentir tot sovint: s'esberla, ens sotragueja i escup gasos i lava. Els terratrèmols que més ens afecten es produeixen dins les desenes de quilòmetres més externes de la Terra. Tot plegat, una pell d'una cinquantena de quilòmetres de gruix, per a un planeta d'uns sis mils quilòmetres de radi.

El diàmetre d'una persona, si la seva massa estigués replegada en una esfera, seria d'uns cinquanta centímetres. La nostra pell té un gruix mitjà d'uns pocs mil·límetres: si fa no fa, la mateixa proporció que la pell del planeta, menys d'un 1% del seu diàmetre.

És a través d'aquestes pells que dialoguem diàriament, secularment amb la Terra, i és entre aquestes pells que es produeixen els miracles de la comunicació.

Però les pells no són llises, ni la seva ni la nostra. Des d'un satèl·lit, el nostre planeta es dibuixa ras, brillant i blau. Des de la platja, ens enlluernen els cossos humits dels banyistes sortint del regueró. Si ens hi atansem, tant a l'un com als altres, veurem aparèixer textures primer, estructures definides després. Com més a prop, els solcs i les bosses s'enriqueixen de formes, abruptes o suaus, sòlides o fluides. La pell de la Terra es replega i es torna infinita en els núvols, els rius, els boscos o la sorra de la platja. La nostra pell s'estén cap endins i la seva superfície esdevé immensa en el tub digestiu i els pulmons. En tots dos casos, aprofundint i tallant trobem arrels; algunes d'elles ben efectives, com les que ixen

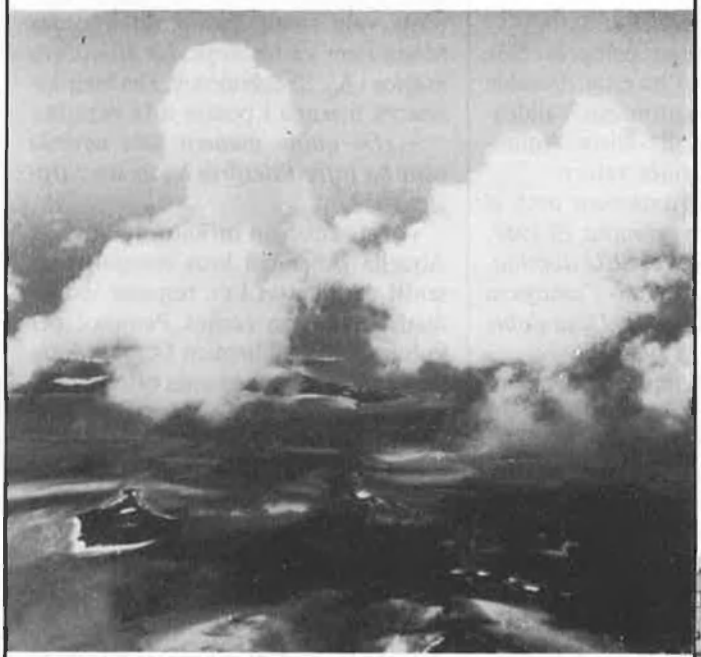
dreta, veiem a l'esquerra un cartell i un petit espai on aparcar (si l'aparcament és ple, una mica més endarre-

re trobarem lloc), on cal parar si volem visitar el dolmen de la Creu d'en Cobertella, el monument megalític més gran de Catalunya. El camí de pujada al dolmen, a peu, transcorre entre brolles i oliveres. És un bon lloc d'observació de tallarols, sobretot el de casquet i la tallareta.

El llibre, el completen una descripció d'espècies remarcables, una llista dels ocells presents a Catalunya, amb indicació de fenologia i freqüència per cada itinerari, altres taules i adreces d'interès. Ben segur que serà una eina útil per als observadors catalans i els *bird watchers* anglesos.

X. D.

dels ulls cap als plecs misteriosos del cervell.

Una mesura infinita per a dues pells finites que acaben en una fotografia de calendari. No hi ha perill que el diàleg s'acabi, que d'aquest contacte íntim naixin éssers estranys i eteris, que ens commouen, que ens fan gaudir o que ens fan mal. Tot deixant els seus senyals a la pell, intervenen en el diàleg i s'hi sumen, a voltes tímidament, a voltes amb geni.

Intentaré que des d'aquest racó d'EL TEMPS pugueu captar, un breu ressó d'un frec de pells que genera alhora idees i sensacions, científiques les unes, indescriptibles les altres.

Jordi Flos

UN DE LLETRES

Contra els ordinadors

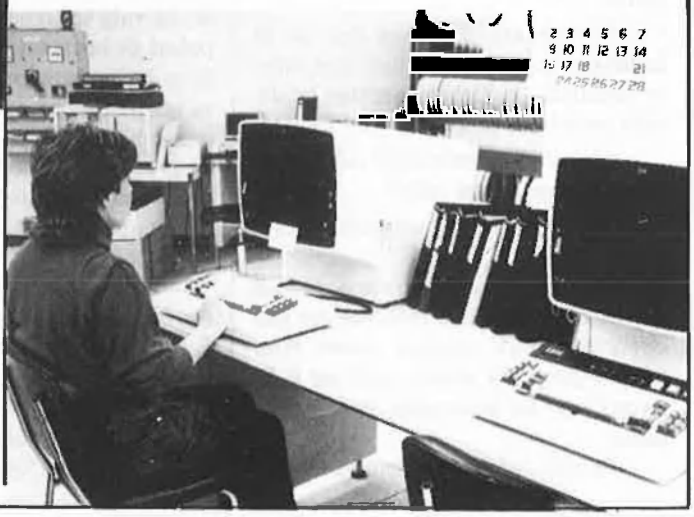
És possible que amb l'hèlix d'un avió supersònic —si és que els avions supersònics tenen o poden tenir hèlix, que em penso que no— es pugui fer punta a un llapis. Ara, ¿m'he de comprar un avió supersònic per fer punta als llapis del meu despatx? Si la maquineta de plàstic groc de tota la vida me'ls deixa perfectes per a escriure, ja en tinc prou. Perquè, francament, no tinc cap interès de volar per sobre la barrera del so entre casa meva i el despatx, a vuit quilòmetres.

Una mica, davant certs embadocaments informàtics, la sensació personal és aquesta mateixa: és clar que amb això es pot fer punta al llapis i a més volar, però si jo no vull volar sinó només fer punta al llapis, em compra una maquineta, si no li fa res. És clar que això que m'intenta vendre té piles i piles de prestacions i piles i piles de virgueries. Però mentre que la punta al llapis l'he de fer cada dia, tota la resta potser abans del 2.020 ho hauré necessitat mitja dotzena de vegades. Em compra la maquineta per deu duros, i l'avió supersònic ja el llogaré quan em faci falta.

Com que les meves necessitats i obsessions a la vida són força limitades, a això dels ordinadors personals no els he vist encara la gràcia. Em sembla que es tracta no de si saben fer coses que no m'interessen, sinó de si saben fer millor les coses que sí que m'interessen. I en això hi ha casos i casos. ¿Un ordinador com a màquina d'escriure? Doncs potser ja en tinc prou amb una màquina d'escriure. O potser no. Però, si el vull per això, ¿què m'importa que a més sàpiga memoritzar la guia de telèfons? L'embadocament per allò que es pot fer pot arribar a tapar la necessitat que et porta a comprar-ho. Els avions supersònics fan punta al llapis. Però, per fortuna, encara no en venen a les papereries.

Vicenç Villatoro

ECONOMIA

Fabià Estapé, testimonis de primera má

L'exercici de l'heterodòxia

Mestre de Pasqual Maragall, Narcís Serra i Ernest Lluch, l'economista Fabià Estapé que fou rector de la Universitat de Barcelona i responsable econòmic del tardofranquisme, ara milita a CC.OO i UGT i observa amb ironia aquest final de segle.

Exhibeix Fabià Estapé una doble rodonesa. Convexitat física, producte d'una acurada complicitat amb la gastronomia, i esfericitat ideològica, fruit d'una trajectòria que l'ha dut des del rectorat de la Universitat de Barcelona fins la militància en CCOO, passant pel gens menyspreable càrrec de comissari adjunt del tercer Pla de Desenvolupament franquista. L'accent a aquest perfil el posa un havà eternament encès amb el qual subratlla les seues afirmacions.

I és que Estapé no ha estat mai home de territoris definits, tal vegada per influència de les seues arrels, a Port Bou, on la frontera amb Europa sempre ha estat més que un simple pas duaner. Aquest empordanès ha sabut fer de la transgressió instrument de diàleg i de la conversa, seducció. Ara, als 66 anys, sap més per vell que per economista i ocupa un lloc privilegiat des d'on fer una ullada a l'entramat econòmico-polític que ordena les nostres vides.

—Senyor Estapé, ¿vostè fuma havans per plaer o per rebel·lia cap al seu metge?

—És una afició que la tinc de fa molts anys, que la continuo i que espero mantenir-la. Del meu metge he decidit prescindir ja que ell també fuma.

—¿Vostè és un rebel amb causa o un rebel per necessitat vital?

—Potser ho sóc per necessitat biològica.

—Li dic això, senyor Estapé, perquè la seua trajectòria està marcada per una doble condició: malgrat haver estat sempre prop del poder, això no li ha impedit ser un heterodox amb majúscules.

—És cert, i això m'ha comportat costos. Mantenir aquesta actitud no és gratuït.

—¿A quins costos es refereix?

—Potser hauria pujat més amunt i, per tant, hauria obtingut més poder. Però això hauria estat falsejar la meua manera de ser i, per tant, no estic penedit de res.

—¿Mai l'ha atret l'eròtica del poder?

—No he entès mai què volia dir això. Si s'entén perquè m'agrada manar, sí que m'agrada.

—¿Li agrada ser obeït?

—No, m'agrada ser comprès. Sóc mestre de deixebles i he estat deixeble d'un gran mestre, el professor Valldeavellano, un gran medievalista. Aquesta és la relació que més valoro.

—Les seues confrontacions amb el poder comencen ben prompte. El 1942, quan estudiava dret i el SEU dominava la Universitat, vostè no s'amagava per a parlar català i exhibia una doble condició d'anglòfil i russòfil.

—Ser anglòfil en aquella època era equivalent a ser filocomunista. Desitjar que perdessin la guerra els alemanys, els italians i els japonesos ja suposava que volies que vinguessin els russos a Madrid, cosa que no era certa. Jo vaig ser rebel i si no vaig ser expulsat de la facultat de Dret, tot i que hi va haver peticions oficials del SEU, va ser perquè em va protegir Pau Porta, un home que ha estat molt discutit després i al qual se li han atribuït activitats feixistes dures i agressives. Jo he de dir que d'ell, pel que sigui, vaig tenir protecció.

—Vostè va ser company d'estudis de Carlos Barral, Albert Oliart, Manuel Sacristán, Angel Latorre, Gil de Biedma, Joan Raventós i Antoni de Senillosa... Un grup curiós.

—Un grup literari que es reunia a casa d'Antonio de Senillosa, en unes sessions que començavan a les quatre, prenent cafè, i acabaven a mitjanit. Allí discutiem de Sartre i Camus com a primers temes i després es parlava de tot, de Machado, de Lorca. Allí vam passar a màquina els primers versos de Miguel Hernández, que acabava de morir tuberculós a la presó.

—Un baló d'oxigen per a vostè en aquella època.

—Absolutament. D'allí va sortir la lectura condicionada. En aquell ambient vaig sentir parlar de Thomas Mann i em va fer llegir *La muntanya màgica* i *Els Buddenbrock*. Era tenir assessors literaris i poetes a la vegada.

—¿De quina manera tota aquella gent ha influït després en la seua trajectòria?

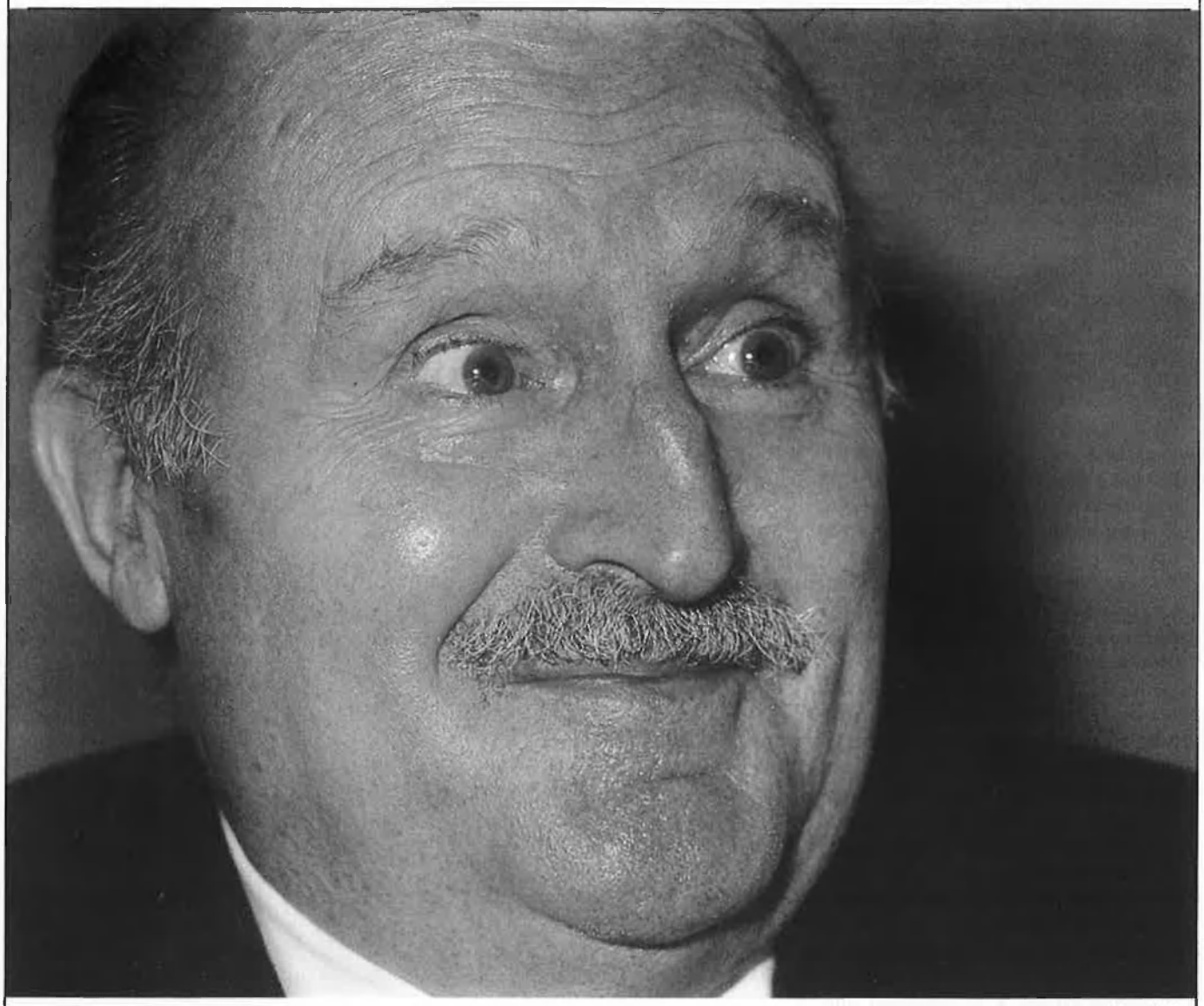
—Tots ens hem influït tota la vida. Aquella generació hem compartit un sentit de llibertat i de respecte individual. Lluitàvem contra Pemán i per lluitar contra ell llegíem Lorca; lluitàvem contra la propaganda oficial, aleshores teníem la BBC i els primers viatges a l'estranger.

—El 1960, després de passar 4 anys a Saragossa, vostè torna a Barcelona per fer-se càrrec de la càtedra de Política Econòmica de la Facultat d'Econòmiques, un centre que gaudia d'un dels claustres més demòcrates, on comunistes com Manuel Sacristán convivien amb posicions més moderades.

—Una càtedra que he ocupat fins l'any passat quan em jubilaren. La Facultat d'Econòmiques va ser una facultat única, la punta de llança del moviment universitari, que després va desembocar en el Sindicat Democràtic.

—Vostè va ser el primer degà elegit democràticament.

—I per ser degà vaig poder demanar professors i vaig poder nomenar Manuel Sacristán en Filosofia Jordi Na-

«Després de vuit anys de creixement, és l'hora de redistribuir la riquesa». DOMÈNEC UMBERT

dal en Història Econòmica. Van ser tres anys molt importants per a mi al llarg dels quals vaig tenir deixebles destacats que després serien amics, com ara Ernest Lluch, Narcís Serra, Pasqual Maragall, Raventós, Rafael Sunol. Pràcticament la plana major del PSC.

—És a dir que la formació econòmica dels que avui dirigeixen aquest estat ha passat per les seues mans. ¿Com valora la gestió que estan fent?

—Jo trobo que ho fan prou bé tal com va tot plegat, clar que sempre es pot millorar, ¿no?

—Com a degà vostè va fer ús del seu tarannà liberal i va aconseguir que, amb motiu de la festa de Sant Tomàs d'Aquino, els alumnes d'Econòmiques pogueren representar una obra d'Alfonso Sastre.

—Sí, el rector que hi havia aleshores, Antonio Torroja, era un home molt íntegre, però no en el sentit d'honest sinó d'integrista, era un home fossilitzat. Cada vegada que el grup de teatre de la facultat demanava permís per a representar *En la red,* d'Alfonso Sastre, els ho prohibia. Quan em van fer degà, vaig dir: «jo l'autoritzo, però el dia de Sant Tomàs d'Aquino tots a missa», i ha estat la missa més nodrida que s'ha fet mai, però van representar *En la red.*

És la meua teoria del cost i el benefici: la solució ideal a la vida és tenir un monopoli sense costos, però això és teòric. A la vida has de pagar i has de comparar constantment el cost i el benefici, si el benefici supera el cost, tira endavant. Això pot semblar materialista, però és una guia de conducta.

—Una conducta que li va fer signar la Carta dels 9, de suport als estudiants en el seu alçament contra el rector García Valdecasas.

—Vam ser 9 els que vam signar al despatx de Trias Fargas la carta de suport a la constitució del Sindicat Democràtic. Hi érem Trias Fargas, Latorre, Teixidor, Sureda, Comas, Jiménez de Parga, Díez de Velasco i Baquer. L'escrit, quan va arribar al jutge, havia estat interferit i havien desaparegut dues signatures, la de Baquer i Teixidor, que eren de Ciències; de manera que es feien caure totes les culpes sobre Dret i Econòmiques. Baquer i Teixidor van vindicar la seua signatura i quan el jutge em va interrogar, en lloc de contestar-li en termes d'ideologia, ho vaig fer en termes de dret administratiu. Vaig dir que no tenia notícia que el Fuero de los Españoles hagués estat suspès, i

com que l'article 35 diu que el correu és inviolable, no admetia que aquesta carta havia estat violada, i així vam aconseguir sobreseure el cas.

—I d'aquella Universitat va ser vostè rector des del 1969 fins al 1971. El nomenament va ser a proposta del ministre Villar Palasí, ¿com valora aquella etapa?

—Des d'aquell càrrec jo vaig poder fer algunes coses, com ara retornar a la Universitat de Barcelona el seu escut originari, que havia estat substituït a començaments del franquisme pel de Cervera, revivint així el càstig que Felip V va infringir a la Universitat de Barcelona traslladant-la a Cervera per la seua adhesió a l'arxiduc d'Àustria després de la guerra de Successió. Això és simbólic, però de fet ja no ha tornat mai més.

—Junt amb aquests fets simbòlics, vostè va fer altres coses no tan cridaneres, com ara explicar el marxisme en les seues classes.

—És que explicar economia passa per explicar Marx, com explicar el catolicisme requereix explicar Sant Tomàs d'Aquino. Fins i tot va haver-hi pares que van portar els meus apunts a la comandància de policia com a denúncia.

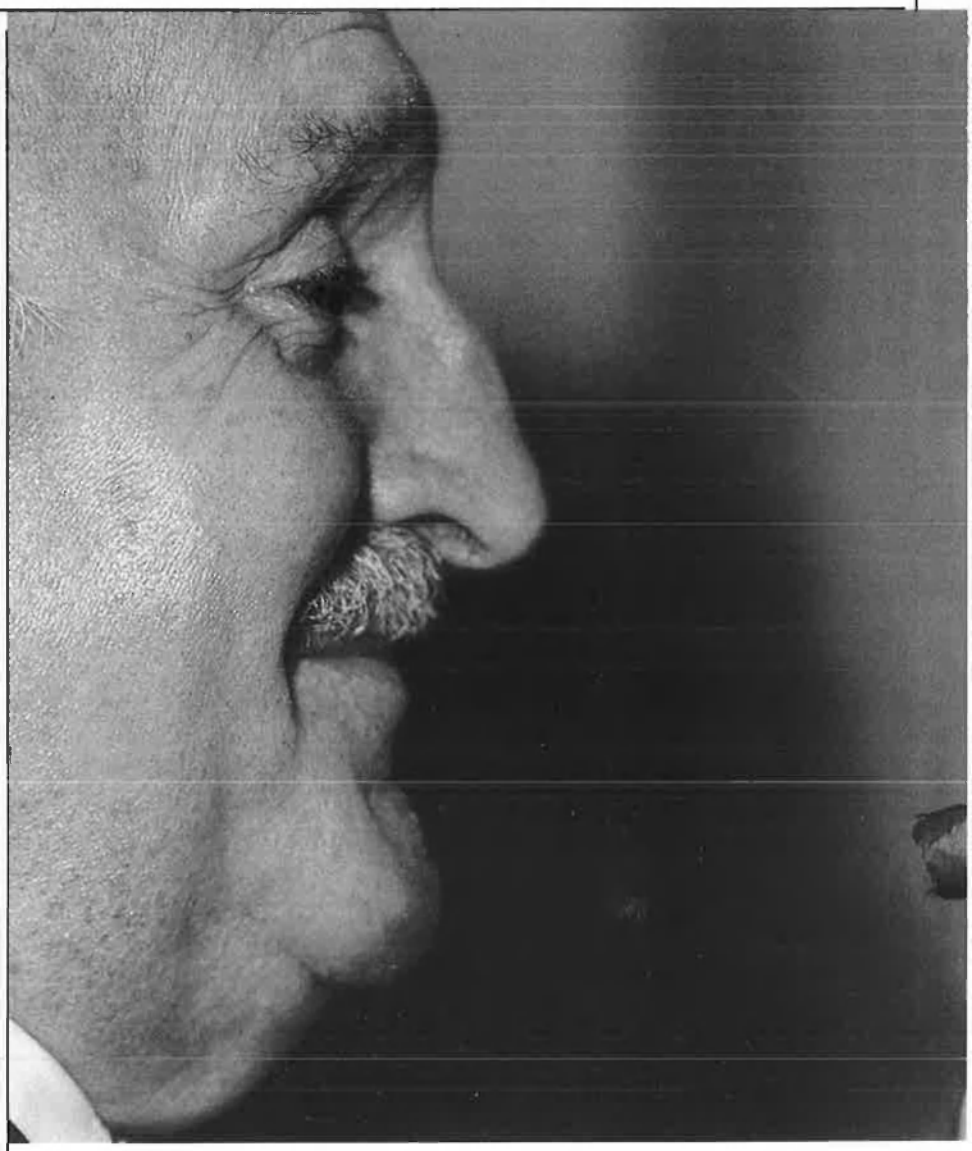
—Hi ha un moment de la seua vida que vostè és reclamat per tres ministres franquistes: Monreal Luque, López Rodó i Villar Palasí. ¿Com es pot ser alhora tan contestatari i caure-li tan bé al poder?

—Vaig arribar a la conclusió que, quan es necessita un expert, no li pregunten si és del Barça o de l'Espanyol, si és d'esquerres o de dretes. En aquell moment van pensar que jo tenia coneixements vàlids per als tres llocs i jo vaig optar per la Universitat de Barcelona.

—Després d'aquesta etapa, finalment López Rodó se'n va eixir amb la seua i el va fitxar com a comissari adjunt del Tercer Pla de Desenvolupament, ¿perquè va acceptar aquest càrrec?

—Vaig acceptar perquè en aquell moment em va semblar que havia de contribuir perquè el tercer pla fos una eina per al poble, creient que el creixement econòmic és una condició per a aconseguir més llibertat. Allí vaig estar fins que Carrero Blanco va prendre una de les decisions més encertades de la seva vida, destituir-me.

—¿Per què?

«Un empresari bo és un empresari ètic».

—Perquè no tenia cap sentit que convivíssim. A l'edifici de Castellana 3, de Presidència del Govern, a la planta baixa hi havia el despatx de López Rodó, a la planta primera el de Carrero i a la segona el meu, que havia estat decorat per Azaña. A les seues memòries Fraga diu que «Fabià Estapé, amb les seves idees i els seus cigars no podia conviure sota el mateix sostre que Carrero Blanco». I és una de les frases més encertades del llibre.

—Fins i tot Sáez Guerrero, aleshores director de La Vanguardia, *va signar allò de «la unió de López Rodó i Estapé és la unió d'un sàdic i un masoquista». El que no se sap molt bé és quin paper interpretava vostè en aquest repartiment...*

—El de sàdic... crec.

—¿Què va pensar vostè quan va sentir cantar al carrer allò de «y Carrero voló, voló...»?

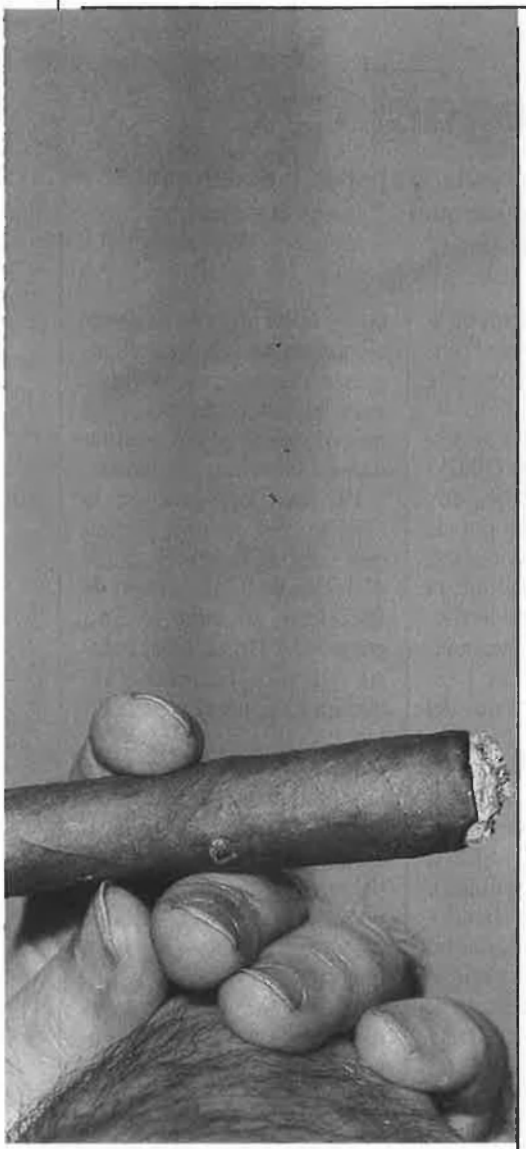
—Un assassinat sempre és trist, però li he de dir que si li haguessin donat a triar, segurament hauria triat això: morir eixint de missa i comulgat, com un bon catòlic, i sent president del govern.

—¿Quin va ser el seu paper en el Pla de Desenvolupament?

—Vaig intentar donar al pla un aspecte més social i més regional, que acabara amb la separació entre l'Espanya rica i l'Espanya pobra i posara fi a les injustícies socials.

—¿Com va influir vostè a favor de Catalunya des del seu càrrec?

—Especialment amb la creació de l'empresa nacional de petroli a Tarragona, i em va ajudar aleshores Jordi Pujol, que sempre ha cregut que cal

DOMÈNEC UMBERT

traure el màxim en tots els moments. El que passa és que el Pla va nàixer mort per circumstàncies diverses: la crisi del petroli i la crisi del règim, que va ser total amb la mort de Carrero Blanco. Es va entrar en una etapa de transició amb Arias Navarro i un punt d'inflexió que venia marcat pels discursos del rei Joan Carles, el dia de la seua coronació, i del cardenal Tarancón dos dies després. I va entrar en joc com a executor un home que jo coneixia molt, Adolfo Suárez.

—També de Castellana, 3.

—Adolfo Suárez jo el coneixia perquè, sent ell director general de TVE, venia cada dijous a Presidència a passar comptes de la setmana televisiva a l'almirall, a rebre queixes i elogis, m'imagino que més queixes que elogis. I Suárez solia esperar per entrar al despatx de Carrero en el meu despatx, prenent cafè amb llet, que és el seu aliment fonamental.

—¿Com valora la posterior trajectòria d'Adolfo Suárez?

—És un home que s'ha sobreviscut a si mateix per a desgràcia seva. Té un moment estel·lar, històric, que quedarà en la història d'Espanya. Això no obstant, després del 1982 no troba el seu lloc. Aquest home, retirat, escrivint, quedant com a reserva del país, seria molt més que el que és ara al capdavant de 14 diputats i pendent de què li passarà a Galícia.

—¿Vostè no ha tingut mai la sensació de notar que és l'hora de la retirada?

—Jo m'he considerat sempre en el seient de primera fila i quan he pujat a l'escenari, sempre l'he deixat en reserva.

—En morir Franco, sent vostè rector de la Universitat de Barcelona per segona vegada, el primer que va fer va ser canviar el retrat de Franco per un altre de Pompeu Fabra, un altre símbol en la seua trajectòria.

—Sí, no sabia que en teníeu coneixement, d'això. Aquell retrat de Franco estava dedicat i com a document històric el vaig enviar a la biblioteca. El vaig substituir per un de Pompeu Fabra que la seua filla, Clara Fabra, em va regalar per haver-li tramitat la pensió de filla de catedràtic a què tenia dret i que li era denegada sistemàticament per tots els rectors.

—La seva presència a la Universitat va fer possible que a l'estat espanyol es coneguera l'obra d'economistes aleshores desconeguts, com Galbraith i Schumpeter.

—Jo sóc responsable indirecte de la segona edició en català de *Capitalisme i socialisme en democràcia,* de Schumpeter. Jo crec que són tesis molt vàlides i, de fet, la seva obra ja s'anticipava a tot el que està passant als països de l'Est. Els països comunistes no estan donant un salt cap el neoliberalisme a la manera de Thatcher, sinó cap a un punt intermedi com és la socialdemocràcia. Aquesta evolució ja l'havia profetitzada jo.

—Posat a ser profeta, ¿que li augura a l'economia espanyola?

—Uns anys difícils per a acostumarse al 1993, però jo crec que el ressort de vitalitat és molt gran i per tant és capaç d'afrontar-lo.

—Com Galbraith, vostè anteposa les despeses públiques a les privades.

—Crec que és la forma de democratitzar el poder i de donar, no diners, sinó prestacions, serveis socials, ensenyament, sanitat, etc., tot allò que permet a l'individu anar més lluny. Junt amb la balança comercial i l'IPC cal atendre les necessitats socials, per això jo li dono tanta importància a l'informe de Cáritas com al del Banc d'Espanya.

—Els protagonistes econòmics del moment, Boyer, Mario Conde, els Albertos, són més matèria de premsa sensacionalista que de teories econòmiques, ¿com ho valora?

—Diguem que és pornografia econòmica, encara que ja fa molts anys un gran historiador alemany de l'economia, Werner Sombart, situava un dels vicis del capitalisme en els despatxos de luxe amb les cortesanes.

—¿Quants anys li augura a l'actual ideologia imperant, on vals tant com especules?

—Això ho haurà d'acabar Hisenda amb un impost sobre l'especulació i un altre sobre les grans fortunes. Dir-ho i fer-ho. Després de vuit anys de creixement és l'hora de redistribuir la riquesa.

—¿Gestió empresarial i ètica són incompatibles?

—No, un empresari bo és un empresari ètic. Un empresari que prescindeixi de les normes de justícia i solidaritat, pot ser una màquina però està condemnat al fracàs.

—Però l'experiència demostra justament el contrari.

—Espero que aquests exemples només ho siguin a curt termini.

—Vostè milita en dos sindicats, CCOO i UGT, ¿té l'ànima dividida?

—No, jo participo del moviment obrer i no he trobat cap partit que m'encaixi, però sí sindicats. A mí en això dels partits em passa com a Unamuno, no milite en cap perquè el partiria.

—El seu passat el situa un poc per damunt del bé i del mal. ¿Se sent alliberat?

—Jo suposo que ja he fet prou per a dir el que penso. Ho vaig fer quan era costós, ara és gratuït.

Albert Vicent

Anar a mitges en els negocis

Les Societats d'Economia Mixta (SEM) tenen cada vegada un paper més rellevant en la prestació de serveis i en la realització d'obres públiques. França ha estat la pionera a Europa i ara s'hi incorporen els Països Catalans.

L'objectiu de les SEM és el desenvolupament local, és a dir, la construcció de vivendes, equipaments i ordenació del territori, gestió de serveis públics i d'altres. Aquestes societats estan formades per persones jurídiques, amb una participació majoritària de les col·lectivitats locals. La majoria de les SEMs adopten la forma de societats anònimes que estan controlades per uns representants de la majoria del capital. Però, a més, aquest tipus de societats s'associen amb qualsevol societat pública o privada per a tirar endavant diferents projectes.

A França hi ha gairebé un millar de SEMs, amb un volum econòmic proper als 18.000 milions de francs, uns 338.400 milions de pessetes. El principal soci d'aquestes societats franceses és la Caisse des Depôts et Consignations (CDC). Així, l'accionariat d'aquestes SEM són els particulars, les col·lectivitats locals i la CDC, amb diferent grau de participació en cada cas.

Fins el 1987, la Federació Nacional Francesa de les SEMs va censar 869 SEM i es preveu que en menys de cinc anys el seu nombre es duplicarà. De fet, l'economia mixta ja fa uns trenta anys que existeix i actualment, per exemple, la Tour Eiffel està gestionada per una SEM, com també el servei d'autobusos de Tolosa, Baiona, Orleans o Montpeller; 15 de les 19 marques d'interès nacional franceses són SEM, a Marsella administra 200.000 metres quadrats d'activitats industrials o es fa càrrec del Parc Aquàtic d'Estrasburg.

De les 860 SEMs censades, 230 pertanyen a la xarxa SEM/SCET (Societat Central per a l'Equipament del Territori) i al grup CDC. La SCFT, filial del grup Caisse des Dépôts-Développement (C3D), es va crear a mitjan anys 50 per a respondre a les necessitats de reordenació del territori després de la guerra. Actualment és la prestatària de serveis d'una xarxa de 230 empreses. La SCET du a terme projectes urbans que explota directament, cas del Centre Tècnic Nacional de Futbol, o bé a través de filials, com en el cas dels pàrquings i equipaments lúdics.

Igualment, les SCET aporten la seva assistència a la gestió de les SEM, les quals exploten 5.000 quilòmetres d'autopistes franceses i l'any passat va desemborsar 11.000 milions de francs (206.800 milions de pessetes) en inversions, en col·laboració amb les col·lectivitats territorials.

Des de l'administració de 97.000 places de pàrquing a la construcció d'escoles, equipaments socials i culturals, agençant barris nous o restaurant els nuclis antics dels vells, parcs tecnològics o revitalització de zones poc industrials. D'aquesta manera, el 1988 han intervingut en 3.690 municipis, tots ells de més de 100.000 habitants i en la majoria dels municipis d'entre 10 i 100.000 habitants.

Evidentment, per a fer tot això es necessita un bon capital que, en el cas de la SCET és de 146 milions de francs (3.744,8 milions de pessetes), en mans, principalment, de la C3D, el Crèdit Local de França, el Crèdit Agrícola i la CEPME.

D'altra banda, la llei de descentralització tramesa (1982) i la posterior reforma de l'any següent, donà un nou impuls a aquest tipus de societats. Aquesta llei disposa que la participació de les col·lectivitats locals (ajuntaments, mancomunitats, províncies i regions) sigui d'un màxim del 80% del capital social i imposa igualment que el mínim del 20% del capital social sigui per els socis privats (empreses, associacions, altres SEMs, bancs o organismes públics). D'aquesta manera s'abandona el principi de territorialitat i s'actua sobre tot el territori francès i fora d'ell. En aquest sentit, el 1992, amb el Mercat Únic, obre noves perspectives a aquest tipus de societats i es crearan les Euro-SEMs, on la propietat estarà repartida entre col·lectivitats i empreses de totes les nacionalitats. Ja ara, la SERL ha creat una societat a la Xina.

ELS INICIS ALS PPCC

El primer de desembre se celebra a Barcelona la clausura del 22 Congrés de les SEM, amb la participació del Sr. Robert Lion, president, entre altres coses, de la SEM nacional Tête Défense i membre dels consells d'administració de la C3D i del Crédit Local de France; i el Sr. Pierre Malachard, president d'ADSEM (Associació de SEM).

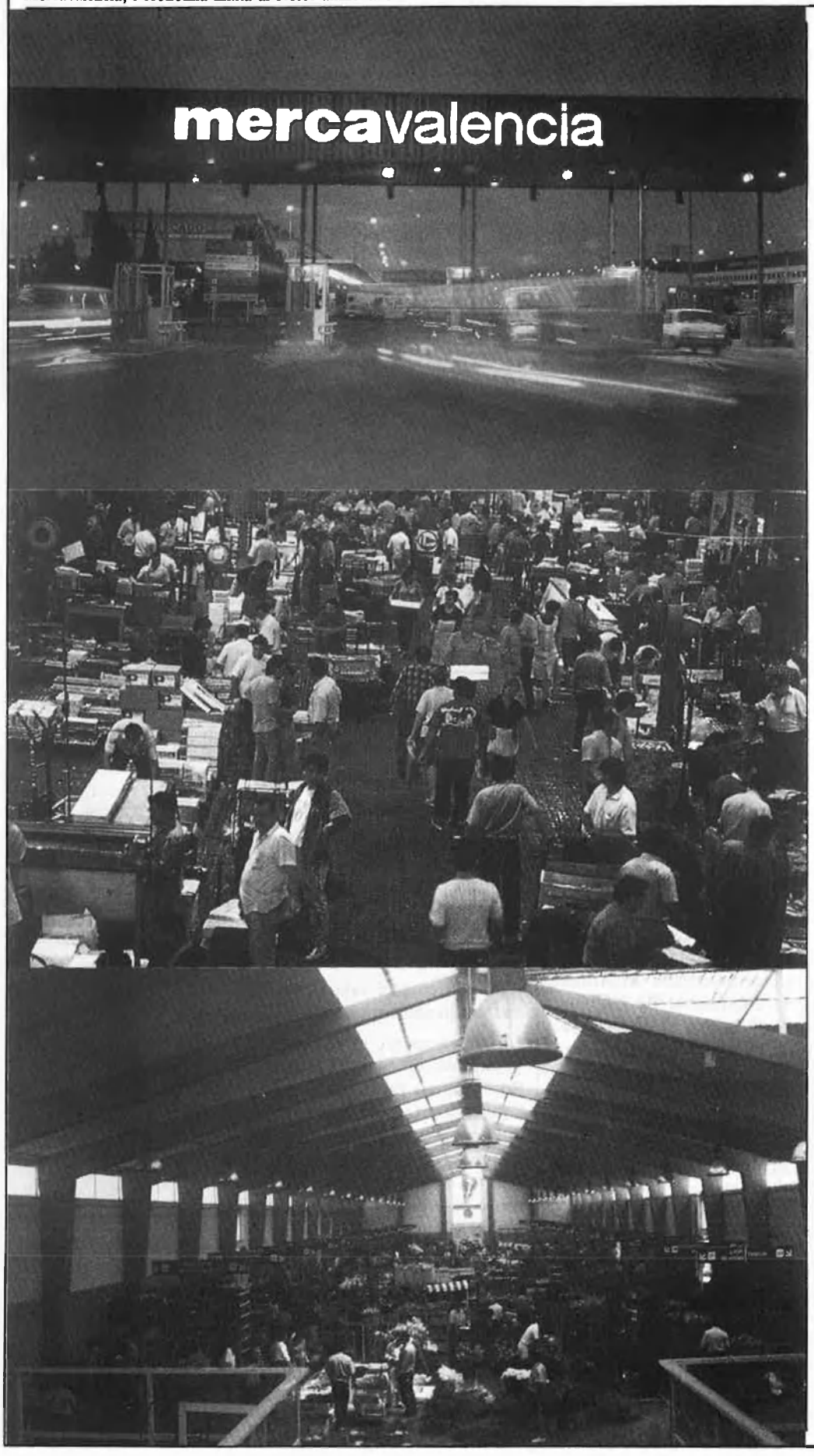
En aquest congrés participen gairebé uns 200 directors de les societats més importants, amb l'objectiu de donar a conèixer aquest tipus d'empreses i entrar en contacte amb les autoritats locals del país i conèixer-ne més profundament la realitat econòmica.

Per part catalana, en la clausura del congrés participen Francesc Raventós, tinent d'alcalde de l'Ajuntament de Barcelona, Joaquim Molins, conseller d'Urbanisme, i Macià Alavedra, conseller d'Indústria i Economia, entre altres.

En els Països Catalans són els ajuntaments, diputacions, consells insulars i governs autonòmics els que poden participar, juntament amb empreses privades, en la gestació i creació d'empreses d'economia mixta.

Hi ha, de fet, un tipus d'empresa, la de venda a l'engròs de productes alimentaris, que en el cas de les Illes, el País Valencià i Catalunya, estan participades pels ajuntaments respectius. Es tracta de Mercapalma (51% en mans de l'Ajuntament de Palma de Mallorca), Mercavalència (51% en mans de l'ajuntament valencià) i Mercabarna (50,68% en mans de l'Ajuntament de Barcelona). En els tres casos, Mercasa n'és també copropietària, encara que en diferents graus de participació. Així, a les Illes i al País Valencià ho és amb el 48-49% i en el cas de Barcelona ho és amb el 36,70%.

Quant a ajuntaments, el de Barcelona, a més, participa en l'empresa TERSA (Tractament i Eliminació de Residus) amb un 25% (un altre 25% en mans de l'Entitat Metropolitana de Serveis Hidràulics i

Tractament de Residus; un 12,5% respectivament per la Maquinista Terrestre i Marítima, Obras y Servicios Hispania, Hidroeléctrica de Catalunya i Von Roll, A. G.) i en la de Promoció Ciutat Vella, SA (Provicesa), amb un 50,01% de la titularitat, compartida amb un 13,33% per la Caixa de Barcelona, la Caixa de Catalunya; un 6,67% pel Banco Exterior de España i Promoció Ciutat Nova; i un 3,33% per EURSA, Banco Bilbao-Vizcaya i Societat d'Aparcaments de Barcelona.

Quant a Diputacions, només la de Barcelona participa en l'empresa PROELSA en un 95%, però en aquest cas es tracta d'una societat anònima sota la forma de capital risc, participada i creada per la Diputació de Barcelona amb l'objectiu de promoure projectes i ajudar al desenvolupament econòmic, en contacte amb els ajuntaments de la província.

Pel que fa a als governs autonòmics, la Generalitat valenciana acaba de firmar un acord de participació en la primera empresa mixta d'enginyeria de sistemes i servei de telecomunicacions que es crea a l'estat. Els socis, fins ara, són la filial de Telefònica (Telefònica Sistemes) i la societat valenciana de *software* LCS, del grup Drac, especialitzada en tecnologies de la informació. La Generalitat valenciana participa en aquest projecte aportant el 48% del capital a través de la Conselleria de l'Administració pública i de l'IMPIVA.

La comunitat autònoma de les Illes en l'única empresa que participa és en l'anomenat Projecte Giovani, dedicat a la promoció i comercialització de calçat menorquí a França. El pressupost global del projecte és de 60 milions, dels quals, la comunitat autònoma té el 24% de les accions.

Sílvia Monfort

PANORAMA ECONÒMIC

L'ombra de Leguina arriba a València

CCOO i UGT han entrat a fons els darrers dies en la seua estratègia de presentació de la Proposta Sindical Prioritària (PSP) a diferents bandes. La patronal i els governs autonòmics han estat els destinataris del missatge en el marc del que ja s'anomena una *concertació descentralitzada.*

La maniobra ha tingut el seu primer test a la comunitat autònoma de Madrid, on el crític Leguina ha sabut donar joc als sindicats.Ha estat la bretxa que les forces sindicals han aprofitat per a intentar l'assalt als respectius governs autonòmics. Astúries, Andalusia i el País Valencià, tres autonomies amb president socialista, són els escenaris on es lliura ara l'escaramussa.

Pel que fa al País Valencià, el primer pols ja ha tingut lloc. El president de la Generalitat, Joan Lerma, ha aguantat els preliminars exhibint la que sembla ser l'única fórmula que té en cartera per a resoldre qualsevol tipus de reivindicació econòmica: el PVE II. El segon Pla Econòmic Valencià, amb vigència fins al 1991, és per ara el calaix de sastre que tant serveix per a respondre a la patronal en les seues reivindicacions com per a negociar amb els sindicats.

En aquest cas, però, la maniobra del titular del Palau de la Generalitat ha anat més enllà. Lerma ha intentat que els sindicats s'obliden de la PSP i adapten les seues reivindicacions exclusivament el PEV II. Fins i tot ha sondejat primer la UGT servint-se de les bones relacions que sempre ha mantingut amb el secretari general de la UGT del País Valencià, Rafael Recuenco. Si en un moment donat UGT va firmar el PEV II sense sumar-se al boicot plantejat per CCOO, també ara podria entrar en el joc socialista i negociar per lliure. Fins ací el plantejament del president autonòmic.

Això no obstant, la situació ha canviat i ja no és comparable a la del 1987. Nicolás Redondo ha donat a les seves federacions ordres estrictes de mantenir la unitat sindical i, de fet, ha sabut entrar en la concertació descentralitzada aprofitant la complicitat de Leguina. Però Lerma no és Leguina. Això ho sap Recuenco i també ho té en compte el secretari general de CCOO, Antonio Montalbán, que ha volgut tallar de soca-rel qualsevol maniobra per part dels socialistes de dividir el front comú que les dues forces sindicals han alçat. En aquest sentit, ha estat decisiva la reunió mantinguda per Recuenco i el secretari d'acció sindical d'UGT-PV, Fernando Casado. A més d'estructurar en sis blocs els punts de la PSP aplicables al País Valencià, la cita ha servit per a dissipar el recels motivats pel primer encontre Lerma-Recuenco. La unitat d'acció entre CCOO i UGT quedarà reforçada els pròxims dies mentre Lerma fa les seues amèriques al Japó.

Els sindicats saben que alguns punts de la PSP, com ara la formació de joves, la millora de la sanitat, la vivenda social, les condicions sanitàries a les empreses o la protecció del medi ambient, poden trobar el seu marc al PEV II.

Altres, com el salari social, no hi són contemplats.

Ni, de moment, el govern autonòmic ha estudiat partides que en facin possible l'aplicació. Aquesta és la batalla pendent. I Lerma, que no pretén desmarcar-se de la política econòmica que dissenye el pròxim gabinet de Felipe González, no obrirà la boca més enllà del PEV II fins que el Ministeri d'Economia no tinga titular. I és que seguir els passos de Leguina no està ben vist per l'Executiva Federal del PSOE.

Albert Vicent

Recuenco, d'UGT i Joan Lerma.

Balears: turisme al 2000

Manteniment de l'estacionalitat, excés de l'oferta hotelera, necessitat de regulació del transport aeri, major atenció al paisatge i al medi ambient, necessitat de planificar l'activitat turística i potenciar els trets diferencials

de les Illes són les conclusions a què arriba un estudi elaborat per la Conselleria de Turisme i la Universitat de les Illes sobre el turisme de fi de segle.

Tot i que existiran noves condicions (com l'alliberament del transport aeri i la conseqüent disminució dels preus), l'estacionalitat continuarà caracteritzant el turisme de les Illes, que es concentrarà entre els mesos de maig i de setembre. La lluita contra aquest desequilibri ha de venir per la via del turisme residencial d'alta qualitat que es veurà afavorit pel descens dels preus del transport aeri.

Aquesta tendència de lluitar contra l'estacionalitat necessita, assegura l'informe, «l'eurocontrol de vols sobre la CEE», ja que si no, existeix el perill d'«un col·lapse de l'espai aeri europeu», atesa l'existència de 44 centres de control amb 20 sistemes diferents per a Europa occidental.

L'intent de tenir un turisme de millor qualitat passa necessàriament per reordenar l'oferta hotelera existent, amb un excés de 50.000 places, que si s'eliminassin, «el resultat seria una millora de la imatge i de la mateixa qualitat del servei».

Antoni Subirà.

L'ascens d'Alavedra

El pròxim consell executiu de la Generalitat de Catalunya, a celebrar entre l'11 i el 15 de desembre, decidirà si l'actual conseller d'Economia en funcions, *Macià Alavedra,* es consolida en el departament, o si bé continua en la Conselleria d'Indústria i Energia.

Fonts de la Generalitat apunten que Alavedra té un 90% de possibilitats de quedar-se en Economia. «De fet, ell està actualment compartint els dos despatxos, però en Economia no solament es dedica a firmar els acords pendents sinó que es mostra interessat per altres projectes futurs». Com a substitut al capdavant d'Indústria, s'apunta cap a **Antoni Subirá,** portaveu de CiU al Parlament català.

Deute públic

La Generalitat de Catalunya ha aprovat l'emissió de Deute Públic per valor de 6.000 milions de pessetes, amb venciment semestral i una amortització que finalitzarà el desembre del 1993. Des del 1981, al llarg dels diferents exercicis, la Generalitat ha efectuat emissions per un valor total de 55.043 milions.

Reorganització en CCOO-Banca

Josep Duart ha estat elegit secretari general de la Federació de Banca i Estalvi del País Valencià de CCOO en el seu congrés constituent. Hi han assistit 53 delegats en representació dels més de 2.000 afiliats que CCOO té en aquest sector. El sindicat abandona així la seua estructura comarcal i planteja la seua acció en termes de País Valencià, amb 248 delegats, seguida d'UGT, amb 189, i la Federació Independent de Treballadors del Crèdit, amb 79.

Consum comunitari

Reflexionar sobre el que serà la societat de serveis del 2.000 és l'objectiu de les Jornades Europees sobre els consumidors en una societat de serveis, organitzades per la Conselleria de Comerç i Consum juntament amb l'Institut Català de Consum.

A celebrar els dies 1 i 2 de desembre, l'encontre és el primer que reuneix associacions de consumidors i usuaris, empreses de serveis i administracions públiques a nivell comunitari.

El mar a mà

Més de 500 expositors de 25 països participaran del 2 al 10 de desembre en el 28 Saló Nàutic de Barcelona, que ocuparà una superfície de 45.000 metres. L'oferta, que passa per la vela, el motor, els clubs nàutics, ports esportius, material subaquàtic, planxes de vela, aparells de precisió i navegació electrònica, incorpora com a novetats una exposició de moda nàutica i demostracions d'embarcacions petites controlades per ràdiocontrol.

"A la meva mida"

Programa Personal de Pensió

Pere Riera, 37 anys, advocat, casat.

"Quan em vaig plantejar fer un pla de jubilació, el que més m'interessava en aquell moment era aconseguir un bon nivell de desgravació.

Gràcies a l'assessorament del Banc de Sabadell em vaig poder fer un pla de jubilació a la meva mida. Vaig aconseguir els avantatges fiscals que necessitava, obtenint una bona rendibilitat dels meus estalvis i conservant-ne la disponibilitat d'una part. A més, vaig assegurar el futur de la meva família".

Ara Vostè també pot fer-se el seu Programa Personal de Pensió a mida, en funció de les seves necessitats i possibilitats. Podrà fixar la quantitat que desitgi invertir cada any i determinar el grau de disponibilitat que vulgui donar als seus estalvis. Beneficiar-se quan a deducció i desgravació d'impostos (1) i obtenir una bona rendibilitat. Escollir el nivell de seguretat que vulgui oferir els seus. I tot això, podrà fer-ho amb l'ajud i l'assessorament d'un professional.

Si vol un pla de jubilació a la seva mida vingui a veure'ns o truqui'ns de franc al telèfon **900 323 323.** Junts estudiarem un pla a la seva mida, el que millor s'ajusti a la seva situació personal.

(1) Sempre que es compleixin els requisits establerts per Reial Decret número 1307/1988 de 30 de setembre

Un gran Programa al seu servei.

BANC DE SABADELL

ABE 17953

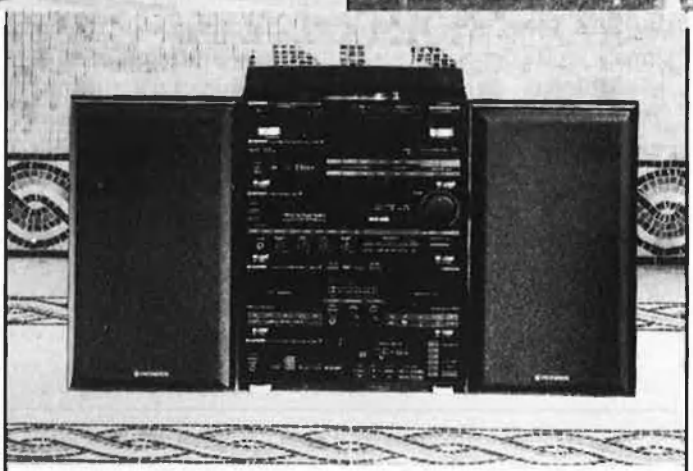
EMPRESES

La directiva d'Alfa Romeo

Alfa Romeo acaba d'obrir la quarta botiga a Barcelona destinada a l'exposició de vehicles. Amb aquest nou punt de venda s'espera «poder cobrir la demanda actual d'uns vehicles que posseeixen un 2,5% de penetració en el mercat de vehicles d'importació», segons apunta el cap de vendes de Motoralia. Les vendes previstes per a enguany se situaran entre les 700 i les 800 unitats, una xifra que es justifica perquè Alfa Romeo no produeix en sèrie.

Inversions d'alta fidelitat

Pioner Electronics España ha invertit 1.700 milions de pessetes en les noves instal·lacions que s'inauguren aquesta setmana a Barberà del Vallès. De moment, la filial de la companyia japonesa fabricarà equips d'alta fidelitat. La superfície construïda és de 25.000 metres quadrats i la plantilla inicial serà de 115 treballadors.

L'expansió d'ATO

L'empresa làctia **ATO** fusionarà les tres centrals làcties que té a Cantàbria, Lleó i Astúries per tal de poder absorbir-les posteriorment. Segons **Josep Maria Balcells,** president de Celbasa-ATO «aquest és un pas necessari per a formar una sola companyia molt més forta i poder arribar a les grans empreses franceses de cara al Mercat Únic, on hi haurà una competència molt més desproporcionada des del punt de vista de l'obtenció de recursos de primera matèria, recursos humans i capacitat financera i industrial». L'operació permetrà racionalitzar la producció i l'administració, a més d'obtenir beneficis fiscals.

Visat per a arquitectes

Aquesta setmana ha començat a funcionar la nova **Oficina de Visat** per als arquitectes de la demarcació de Barcelona. Amb seu a l'edifici central de **Banca Catalana,** aquesta oficina es la primera de tipus descentralitzat i es completa amb altres 3 amb seu a Manresa, Vic i al Col·legi d'Arquitectes de Barcelona.

Relleu de l'ICVV

Heribert Fortuny i Figueres substituirà Eduard Puig i Vayreda en el càrrec de la Direcció General de l'**Institut Català de la Vinya i el Vi.** Eduard Puig passarà a ocupar la presidència delegada de l'Institut atenent les funcions delegades pel conseller d'Agricultura de la Generalitat de Catalunya.

Inversions japoneses

Una delegació d'**Osaka Industrial Association (OIA),** agrupació empresarial força influent al Japó, ha visitat Barcelona per tal de contactar amb empresaris catalans de diferents sectors amb l'objectiu d'establir contactes i estudiar futures possibilitats de cooperació.

L'OIA, que enguany celebra les seues noces de diamant, ha decidit, en un viatge organitzat per la Spain Business and Technology Office, visitar diverses capitals de l'estat per tal d'ampliar la seua projecció internacional.

Túnel del Cadí, en expansió

El **túnel del Cadí** celebra el cinquè aniversari de la seua posada en servei. El túnel, que des del 1985 està inclòs dins la Xarxa Viària d'Interès Europeu, és l'únic itinerari d'aquesta xarxa que hi ha arreu de l'estat. En els primers deu mesos de l'any en curs, l'increment de densitat de trànsit que ha assolit ha estat del 21% i s'espera que per a finals d'any s'arribi a un trànsit diari de 4.350 vehicles i s'arribarà als 5.000 per dia l'any que ve una vegada hagin finalitzat les obres de construcció de la variant a les poblacions de l'Eix del Llobregat. La societat té en marxa una ampliació de capital de 3.500 milions de pessetes que forma part del nou pla econòmic financer, aprovat per la Generalitat de Catalunya.

PAÍS VALENCIÀ

DIJOUS

Música. Orquestra Filharmònica d'Israel, dirigida per Zubin Metha. Interpretarà les obres: *Memòries,* de Kopytam; Suite núm. 2 de *Daphnis et Chloé,* de Maurice Ravel; i la *Simfonia núm. 7 en* re *menor Op. 70,* de Dvorak. Palau de la Música. 20.15 hores. València.

Teatre. *Matí de drama,* de Manel Cubedo. Intèrprets: Teresa Sànchez i Rosa Gómez. Centre Dramàtic de la Generalitat valenciana. Sala Moratín. Fins al 20 de desembre. 10 a 14 hores.

DIVENDRES

Música. Orquestra Municipal de València; director: Arpad Joo. Interpretarà: *Concert per a piano núm. 2 en* la major, de Franz Liszt; i *Simfonia núm. 5, en* mi *menor Op, 64,* de Txaikovski. Palau de la Música. 20.15 hores. València.

DISSABTE

Exposició. Joaquim Sorolla. 97 obres de museus i col·leccions privades de diversos estats. IVAM. Centre Julio González. Guillem de Castro, 118. Fins el 28 de gener. Dimarts a diumenge, d'11.00 a 22.00 hores.

Cinema. *Interferencias (Switching chanels;* 1986), de Ted Kotchef. 18.00 hores. *Trono de sangre (Komonosu Djo,* 1961), d'Akira Kurosawa. 20.00 hores. *Primera plana (The front Page;* 1974), de Billy Wilder. 22.30 hores. Filmoteca de la Generalitat. Sala Juan Piqueras, Ajuntament, 17.

CATALUNYA

Exposició. «L'arquitectura entre la casa i la ciutat», entorn de l'obra de l'arquitecte Josep Puig i Cadafalch. Centre Cultural de la Caixa de Pensions. Passeig de Sant Joan, 108. Barcelona.

«Millorem ciutat vella». Projectes i actuacions urbanístiques ja en marxa per a la part més degradada de la ciutat de Barcelona. Caserna de la Guàrdia Urbana del districte de Ciutat Vella. La Rambla, 43. Barcelona.

Projecció permanent del vídeo «Miró i Mallorca» a la Fundació Miró en una producció del Consell insular de les Illes Balears. Fundació Miró. Avinguda de l'Estadi, 75. Barcelona.

Contaminció química del sol. I seminari d'autoformació ecologista, a càrrec de Teresa Felipo i Damià Barceló. Centre Cívic L'artesà de Gràcia. 19.30 hores. Travessia Sant Antoni, 6. Barcelona.

Inauguració del 28 Saló Nàutic Internacional. Recinte Firal de Montjuïc. Avinguda de la Reina Maria Cristina, s/n. Barcelona.

Últim dia per a veure documentals sobre coves al VIII Festival de Cinema Espeleològic de Barcelona. Fundació Caixa Barcelona. Carrer de Jaume I, 2. Barcelona.

Inici del campionat de Rallyslot organitzat per l'Associació de Rallyslot de Barcelona. Centre Cívic del Guinardó, Avinguda de la Mare de Déu de Montserrat, 136. Barcelona.

BALEARS

A la Sala de Convencions de l'Associació Platja de Palma, concert de flauta de bec i llaüt a càrrec de Miriam Eichberger i Jachim Held. 17.00 hores.

Al passeig del Born de Palma, actuació dins del IX Festival de Jazz, de Jamm Session. 19.00 hores.

Al Casal d'Entitats Ciutadanes (carrer Montenegro, 8), de Palma, conferència a càrrec d'Eduardo Rojo que versarà sobre «Polítiques d'Ocupació». 20.30 hores.

A l'Auditòrium de Palma, actuació dins del Festival de Jazz del grup illenc Swing Grup Balear. 22.00 hores.

Al mateix escenari i dins del mateix festival, actuació del grup danès Balanced Action, representant de l'estil conegut com a *hardhop,* cartacteritzat per passar d'elements atonals a altres de melòdics. 23.00 hores.

A l'Auditòrium de Palma, dins del Festival de Jazz, actuació del grup Dollar Brand i Ekaya liderat pel pianista sud-africà Abdullah Ibrahim. 22.00 hores.

Campionat de Mallorca de Vela, categoria Finn. Al Club Nàutic de S'Arenal de Llucmajor.

Copa del Món del billar professional. Al teatre Principal de Palma, a partir de les 17.00 hores.

DIUMENGE

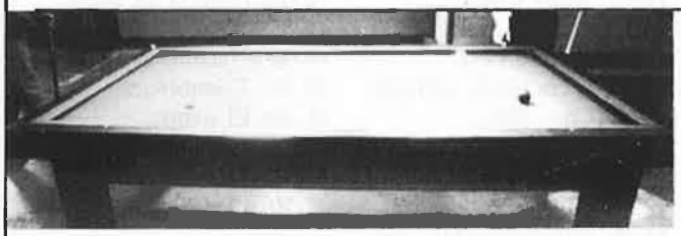
Música. Orquestra de Cambra de Salzsburg. Harald Nerat, director. Sandra McMaster, *mezzosoprano. Sonata per a cordes, núm. 1,* de Rossini. *Psalm 126, Nisi Dominus,* de Vivaldi. *Simfonia núm. 29 en* la *major KV 201,* de Mozart. Palau de la Música. 19.30 hores.

«L'art i la cultura tradicional japonesos», exposició al museu etnològic. Passeig de Santa Madrona, s/n. Parc de Montjuïc. Barcelona.

Darrer mes de l'espectacle de Music Hall a la sala Llantiol del Poble Espanyol. 23 hores. Poble espanyol de Montjuïc. Avinguda del Marquès de Comillas, 25. Barcelona.

Projecció de l'àudio-visual *Barcelona experience.* Poble Espanyol de Montjuïc. Avinguda del Marquès de Comillas, 25. Barcelona.

Final de la Copa del Món de billar professional, en la seva edició del trofeu jugat a Palma. Al Teatre Principal de Palma. A partir de les 17.00 hores.

Al Parc de la Mar de Palma, actuació del grup de *pop-rock* Murder in the Born. 12.00 hores.

DILLUNS

Exposició. Paper de paret (Dibuixos d'Escultor). Exposen: Antoni Abad, Jordi Canudas; Ramon Parramon; Joan Rom; i Aureli Ruiz. Galeria Paral·lel 39. Pau, 23. València.

Exposició. «La fundació de la ciutat»; i «Art contemporani en les col·leccions privades valencianes. Museu de la Ciutat (Palau del Marqués de Campo), plaça de l'Arquebisbe. D'11.00 a 14.00 i de 18.00 a 21.00 hores. València.

Exposició fotogràfica «El Salvador, tiempos de victoria». Imatges del convulsionat país centramericà al Centre cultural del barri de Prosperitat. Carrer Conflent, 4. Barcelona.

Concert del Tokyo String Quartet amb temes de Mozart, Beethoven i Ravel. 21 hores. Dins l'Ibercàmera VIa. temporada. Palau de la Música Catalana. Amadeu Vives, 1. Barcelona.

Fira Baleart'89, d'artesania regional de tot l'estat i de diversos països d'arreu del món. Recinte firal IFEBAL, al Polígon de Llevant de Palma. Fins al 10 de desembre.

Al Palau Solleric de Palma, exposició de fotografia dels darrers festivals de Jazz celebrats a Palma.

DIMARTS

Cinema. *El fantasma de la ópera (The phantom of the opera,* 1925), de Rupert Julian. 18.00 hores. *Bola de fuego (Ball of fire;* 1941), de Howard Hawks. 20.00 hores. Filmoteca de la Generalitat. Ajuntament, 17. València.

«**Mercamusic 89**». Avui s'inaugura a la Fira de Barcelona el gran aparador del món de la música. Recinte firal de Montjuïc. Avinguda de la Reina Maria Cristina, s/n. Barcelona.

Música íntima, pel quintet de vent Harmonia i Trompeta, 19.30 hores, al centre cultural de Cajamadrid. Plaça de Catalunya, 9. Barcelona.

Al Palau Solleric de Palma, dins del cicle «Lliçons de Literatura Universal», organitzat per l'Ajuntament de Palma amb motiu de les activitats Cultura Fi de Segle, conferència a càrrec d'Aránzazu Usandizaga amb el títol «Dickens». 20.00 hores.

Al Teatre Principal de Palma, actuació de la Banda Municipal amb interpretació d'obres de Vives, Serrano, Weber, Chapí i Rimski-Korsakov. 12.00 hores.

DIMECRES

Exposició. Pilar Urbano. Últimes creacions de la pintora de Saragossa. Sala d'Exposicions d'Ibercaja. Baró de Càrcer, 17. Fins al 22 de desembre. Laborables: de 19.00 a 21.00 hores. València.

Inscripció a la Cavalcada dels Reis Mags 1990 (fins al dia 9 de desembre). Obert a totes les entitats comercials i ciutadanes. Organitza el Negociat de Joventut de l'Ajuntament de Palma.

Finalitza el termini de preinscripció a les «Activitats de Vacances Nadal'89» organitzat per l'Ajuntament de Palma. Activitats dedicades als joves d'entre 11 i 14 anys que podran conèixer Doñana, les rutes dels contrabandistes a Cadis o aprendre a esquiar a La Molina.

CANAL 9

TV3

DIJOUS

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Els guardians de la Galàxia. Cap. 1.
19.55: Super agente 86.
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: Tal com show.
22.50: Temps de joc.
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.
Nota.—La programació podrà modificar-se amb motiu de la retransmissió en directe del partit de fitbol corresponent a la Copa del Rei entre el Reial Madrid i el Atlètic de Madrid.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. (Dual). Geologia: «¿Què se n'ha fet del granit?».
11.15: Segona vegada: «Informatiu cinema». «Basquetmania». «60 minuts».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. (Capítol 44).
14.30: Telenotícies.
15.00: El Temps.
15.15: Veïns.
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert.
17.20: Els Picapedra.
17.45: Víctor.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: Tres pics i repicó.
22.45: Esports flash.
23.45: Telenotícies.
00.05: Tot l'esport 2V.
00.30: Fi d'emissió.

DIVENDRES

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Els guardians de la Galàxia. Cap. 2.
19.55: Allo, allo. (Cap. 7).
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: Hui cinema: «Acorralado».
23.30: George y Mildred.
24.00: Bona nit.
24.05: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. (Dual). La Il·lustració: «La il·lustració als midlands».
11.15: Segona vegada: «Esports flash» (11.15). «Concert 33» (11.40). «Actual» 12.40).
13.40. TN comarques.
13.55: La senyoreta (Cap. 45).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns.
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert, «Atordiment (Cap. 106).
17.20: Els Picapedra.
17.45: Víctor.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club. «Superagent 86».
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: La vida en un xip.
23.35: Telenotícies.
23.55: Tot l'esport 2V.
00.20: Cinema de mitjanit: «Joves de vacances».
01.55: Fi d'emissió.

DISSABTE

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: El llapis encantat.
15.30: Sessió Contínua: «El tigre dels set mars».
17.15: Popeye.
17.55: Flash Gordon.
18.15: Buster Keaton.
18.25: Vídeo cine: «La desfilada».
20.00: Llocs i Paratges: «El Lledó».
20.30: Supersentits: «Seguint el rastre».
21.00: Notícies 9.
21.30: Dossiers.
22.00: Els Borja.
23.00: Contes imprevisibles: «Mrs. Bixby i el coronel Coat».
23.30: Cinema nit: «Portero de noche».
01.00: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Sardanes.
10.25: Resum setmanal: «Matraca, no».
13.30: Resum setmanal: «Mikimoto Club».
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Bona cuina.
15.45: Festival Tex Avery.
16.15: El retorn de Sherlock Holmes.
17.10: L'home-animal.
18.00: Esports en acció.
19.55: Vida salvatge: «Els estranys nassuts de Borneo».
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Lotto 6/49.
21.15: Bona cuina.
21.20: Telefilm: «Square dance».
22.35: Cagney i Lacey.
23.30: El lleó de Singapur. (5).
00.30: Fi d'emissió.

DIUMENGE

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Contes Populars Europeus.
15.30: Sessió contínua: «A escapament lliure».
17.15: Tires còmiques.
17.45: El món salvatge dels animals: «Rius africans».
18.00: Avanç esportiu.
18.05: Bàsquet: Pamesa Valencia-Forum Filatélico.
19.45: Pan comido.
20.45: Menjar i viure.
21.00: Notícies 9.
21.30: Cagney y Lacey.
22.30: Minut a minut.
23.50: Fi d'emissió.

DILLUNS

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Els guardians de la Galàxia.
19.55: Phyllis.
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: Primera fila: «Retorn a Bountifull».
24.00: Oficis i beneficis.
24.30: Bona nit.
24.35: Fi d'emissió.

DIMARTS

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Els guardians de la Galàxia.
19.55: Mary.
20.25: El show de Joan Monleón.
21.00: Notícies 9.
21.30: 1 de 5.
22.50: Los objetivos de Andros.
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.

DIMECRES

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Avanç de programació.
19.32: Els guardians de la Galàxia.
19.55: «Newhart».
20.25: El show de Joan Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: En pantalla: «Los tres mosqueteros».
23.20: Fulles grogues.
23.50: Bona nit.
23.55: Fi d'emissió.
Nota.—La present programació podrà modificar-se amb motiu de la retransmissió del partit de futbol Celta-València.

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Els Picapedra 2V.
11.00: Signes dels temps.
11.30: Cadència 2V.
13.00: Gol a gol.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Més enllà de la llei. (Capítol 7): «El novel·lista».
16.20: Tarda d'Arsène Lupin: «Les aventures d'Arsène Lupin».
18.00: Gol a gol.
20.30: Telenotícies.
20.55: El Temps.
21.00: Trenta minuts.
21.35: Dallas. 60: «Hola i adéu».
22.35: Gol a gol.
24.00: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. (Dual). Ciències: «La llum: A la recerca d'un model».
11.15: Segona vegada: «Gol a Gol» 11.15. «Tres, catorze, setze» (11.50). «Senyals» (12.50).
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta Ca. 14).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns.
15.45: Com a casa.
16.30: A cor obert «Atordiment» (Cap. 106).
17.20: Els Picapedra.
17.45: Víctor.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: Tres estrelles.
21.50: Pantalla. (Dual): «Barcelona Sud».
23.50: Telenotícies.
00.10: Tot l'esport. 2V.
00.35: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. (Dual). Matemàtiques: «Iteració i convergència».
11.15: Segona vegada: «Trenta minuts» (11.15). «Thalassa» (11.45). «A debat» (12.15).
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns.
15.45: Com a casa.
16.30: Campionat del Món de patinatge artístic sobre gel, professional.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club: «Oh, Bongònia!».
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.15: La parada.
23.00: L'hora d'Alfred Hitchcock: «A que no m'atrapes».
23.50: Telenotícies.
00.10: Tot l'esport. 2V.
00.35: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat oberta. (Dual). Genètica: «La cursa d'un gen».
11.15: Segona vegada: «La parada» (11.15). «La caixa sàvia» (12.05).
13.40: T/N comarques.
13.55: La senyoreta.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. (Dual). 155.
15.45: Com a casa.
16.30: Campionat del Món de patinatge artístic sobre gel, professional.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club: «Motor a fons».
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Bona cuina.
21.10: Lotto 6/49.
21.15: Bona cuina.
21.20: Informatiu cinema.
22.00: Cinema 3 (Dual); «Viatge a Bountiful».
24.00: Telenotícies.
00.20: Motor a fons. 2V.
00.45: Tot l'esport.2V.
01.10: Fi d'emissió.

CANAL 9

DIJOUS

DIVENDRES

Acorralado *(First blood,* 1982; 94 minuts), de Ted Kotcheff. Primer film de la sèrie «Rambo», que té poc a veure amb les seues seqüeles. Un veterà del Vietnam és perseguit per la policia en una brutal cacera de l'home. El personatge de Rambo, creat a la mesura d'un actor mancat de tota qualitat interpretativa com Silvester Stallone, s'ha convertit en un fenomen social del vuitanta. 21.30 hores.

DISSABTE

El tigre dels set mars (1967; 92 minuts), de Sergio Bergonzelli. Lamentable coproducció entre Espanya, França i Itàlia sobre la vida del corsari Surcouf. 15.30 hores.

Portero de noche *(Il portiere di notte,* 1975; 110 minuts), de Liliana Cavanni. Prestigiós film, que no respon a la seua fama. Charlotte Rampling i Dirk Bogarde fantàstiques. 23.30 hores.

TV3

Joves de vacances *(Fraternity Vacation,* 1985; 90 minuts), de James Frawley. Dos amics se'n van de vacances a Palm Springs, amb un tercer que no és gens espavilat. Comèdia que no té cap atractiu. Amb Stephen Geoffreys i Cameron Dye. És una bona ocasió per a realitzar qualsevol altra feina que li resulte plaent. 0.20 hores.

TV-1

Un, dos, tres, al escondite inglés (1969; 85 minuts), d'Ivan Zulueta. Film pop, en el qual, amb l'excusa d'un festival de la cançó es fa un repàs a tots els grups musicals espanyols de finals dels seixanta. En el guió va participar, a més de Zulueta, Jaime Chàvarri. Amb Patty Shepard, Judy Stephen i José María Inigo. La pel·lícula no passa de ser una curiositat. 1.00 hores.

El enemigo público *(The public enemy,* 1931; 81 minuts), de William A. Wellman. Obra mestra del cinema negre, que va crear escola. La pel·lícula, brillantment dirigida per Wellman, va descobrir James Cagney com a gran estrella. El ritme de la realització és perfecte, i l'escena final, inoblidable per als amants del bon cinema. 1.00 hores.

Misterio en el barco perdido. *(The wreck of the Mary Deare,* 1969), de Michael Anderson. Amb Gary Cooper, Charlton Heston i Michael Redgrave. 16.10 h.

Star Treck III: En busca de Spock *(Star Treck III. The search for Spock,* 1984; 96 minuts), de Leonard Nimoy. 22.20 hores.

El cielo de cristal *(Der glaserne Himmel,* 1987; 83 minuts), de Nina Grosse. 0.55 h.

TV-2

Ángel (1983; 90 minuts), de Robert Vincent O'Neill. *Thriller* que recupera l'estètica de les sèries B, mentre juga amb el mite de la doble personalitat: una jove que durant el dia va a classe i duu una vida normal, i de nit exercita la prostitució. En la seua vida nocturna es creuarà un sàdic assassí que busca víctimes entre les bagasses. 22.50 hores.

El sobre verde (1971; 89 minuts), de Rafael Gil. Comèdia ambientada en el món de la revista, en la qual Esperanza Roy interpreta algunes cançons. En el teatre Apolo de Madrid, durant la representació d'*El sobre verd*, l'actriu que interpreta la Fortuna té un fill. Tothom pensa que aquest xiquet serà afortunat però no és així. Mala. 17.41 hores.

DIUMENGE

A escapament lliure (1964; 94 minuts), de Jean Becker. Film d'acció protagonitzat per Jean Paul Belmondo i Jean Seberg, que tornen a actuar junts després d'haver-ho fet en la mítica *Al final de la escapada,* de Jean Luc Godard. Es pot veure. Al repartiment també hi ha Fernando Rey i Fernando Sancho. 15.30 hores.

Les aventures d'Arsène Lupin (1956; 99 minuts), de Jaques Becker. Interessant comèdia sobre la vida del famós lladre de guant blanc, creat per Maurice Leblanc. El repartiment està encapçalat per actors provinents del teatre, com ara Robert Lamoreux o Lisselote Pulver. Recomanable per als amants del cinema d'aventures. 16.20 hores.

Mi bello legionario (*The last remake of Beau Geste,* 1977; 81 minuts), de Marty Feldman. Disbaratat film. 16.10 hores.

Stico (1984; 105 minuts), de Jaime de Armiñán. Ós de plata del Festival de Berlín per a Fernando Fernán-Gómez. 22.00 hores.

El relevo *(Breaking away,* 1979; 100 minuts), de Peter Yates. Oscar al millor guió el 1979. 0.05 hores.

DILLUNS

Retorn a Bountiful *(Trip to Bountiful,* 1985; 107 minuts), de Peter Masterson. Una fenomenal pel·lícula plena de tendresa, que es va convertir en un oasi enmig d'un panorama plagat de Stallones i Schwarzennegers. Una viuda vella torna després de molts anys al poble on va viure el seu amor. Geraldine Page va guanyar l'Oscar per la seua interpretació. 21.30 hores.

Barcelona Sud (1980; 96 minuts), de Jordi Cadena. Coproducció en la qual va participar Mèxic. *Thriller* ambientat en els suburbis barcelonins. Tot i tenir un bon plantetjament argumental, es perd molt prompte en la xaroneria. Malgrat això, pot veure's com a curiositat. Amb Marta Molins i Àngel Jové. 21.50 hores.

La prima Angélica (1973; 103 minuts), de Carlos Saura. Pel·lícula que obtingué el Premi Especial del Jurat al Festival de Canes deL 1974. Luis torna a Segovia, després de passar molts anys a Barcelona per inhumar les despulles de la seua mare. Allí troba la seua cosina Angélica, que li va despertar les seues primeres fantasies sexuals. 1.00 hores.

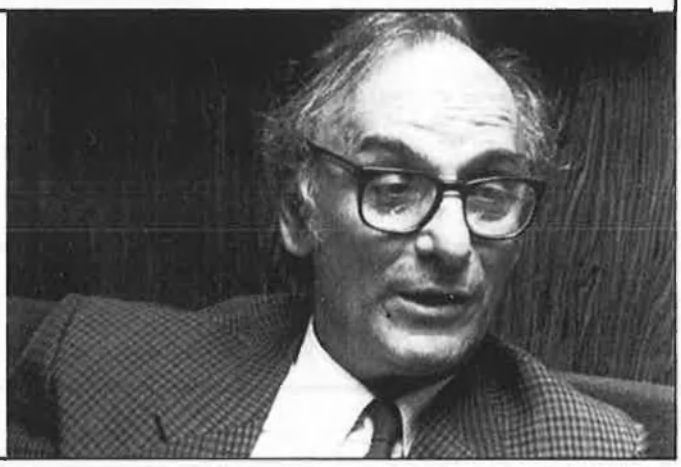
La ley del Talión *(The last wagon,* 1956; 94 minuts), de Delmer Daves. Richard Widmark interpreta un assassí condemnat, que salva els supervivents d'un atac dels indis. Excel·lent interpretació de Widmark per a una joia del *western* com és aquest film. 22.35.

DIMARTS

Río salvaje *(Wild river,* 1960; 108 minuts), d'Elia Kazan. Interessant pel·lícula on es posa en evidència la lluita entre l'amor a les arrels i la realitat canviant. Kazan ens ho mostra a través d'una vella que es nega a abandonar la seua casa quan les aigües del riu amenacen d'inundar-la. Amb Montgomery Clift i Lee Remick. 22.20 hores.

DIMECRES

Los tres mosqueteros (1948; 120 minuts), de George Sidney. Una de les millors adaptacions cinematogràfiques de l'obra d'Alejandro Dumas. Protagonitzada per un magnífic Gene Kelly i una Lana Turner més atractiva que mai. Gran film d'aventures. 21.30 hores.

Viatge a Bountiful *(The trip to Bountiful,* 1985; 110 minuts), de Peter Materson. Enèsima vegada que coincideixen els films entre TV3 i Canal 9. Aquesta és la primera, però, que totes dues seran en català. 22.00 hores.

Raphael en Raphael (1976; 95 minuts), d'Antonio Isasi. Pel·lícula realitzada per al lluïment del protagonista. Els resultats són pobres. 6.25 hores.

El misterio de Oberwald *(Il misterio di Oberwald,* 1980; 123 minuts), de Michelangelo Antonioni. Adaptació d'una obra de Cocteau. Amb Monica Vitti i Paolo Donacelli. 1.00 hores.

Novetats

Octubre **89**

Publicacions de la Generalitat de Catalunya

XIV Jornades iberoamericanes del Dret Aeronàutic o de l'Espai i de l'Aviació Comercial
PVP 1.225 ptes. 21×14,75 cm. Pàg.: 520.

Recull de ponències presentades per experts de diversos països iberoamericans a les XIV Jornades del Dret Aeronàutic, organitzades per la Secció de Dret Aeronàutic i de l'Espai del Col·legi d'Advocats de Barcelona.

Ramon d'Abadal i de Vinyals: commemoració del centenari del seu naixement
PVP 900 ptes. 17,5×12,2 cm. Pàg.: 176.

Volum que aplega els textos del cicle de conferències pronunciades a Vic i a Barcelona sobre aspectes de la personalitat i l'obra de l'historiador Ramon d'Abadal.

68 Compositors catalans
PVP 2.000 ptes. 29,5×22 cm. Pàg.: 240.

Catàleg de l'Associació Catalana de compositors que recull les dades fonamentals que constitueixen la personalitat artística dels 68 membres associats.

L'avantguarda de l'escultura catalana
PVP 3.500 ptes. 29,7×21 cm. Pàg.: 232.

Publicació que és quelcom més que un catàleg, pels estudis introductoris i constants de l'escultura catalana d'avantguarda elaborats per especialistes reconeguts.

Gralles i Grallers
PVP 200 ptes. 22×13,9 cm. Pàg.: 40.

Catàleg d'exposició sobre aquest instrument musical i sobre el grup musical format al voltant d'aquest. Amb aquesta publicació es vol posar en relleu una tradició molt arrelada al nostre país.

Cens oficial d'exportadors de Catalunya
PVP 7.950 ptes. 30×20,8 cm. Pàg.: 872.

Cens de les empreses —en total 5.816— que durant l'any 1987 van exportar en un volum superior als 2.000 milions de pessetes, que posa en relleu la realitat exportadora empresarial catalana.

Disposicions generals de Serveis Socials
PVP 1.000 ptes. 20,5×14,8 cm. Pàg.: 172.

Primer volum d'una col·lecció dedicada a recopilar tota la normativa existent a Catalunya sobre els serveis socials.

Informe de les actuacions realitzades: juliol 1988-juny 1989
PVP 500 ptes. 21×15 cm. Pàg.: 122.

Anàlisi de la marxa del Departament de Benestar Social pel que fa a l'acompliment del programa fixat per a la legislatura 1988-1992, a partir de les seves realitzacions.

Les novetats que figuren en aquest anunci es poden trobar a les llibreries.
Si desitgeu rebre llibres contra reembossament, empleneu la butlleta.

Nombre d'exemplars i títol

Nom i cognoms

Adreça

CP i població Telèfon

Generalitat de Catalunya
E. A. del Diari Oficial i de Publicacions
Llibreria

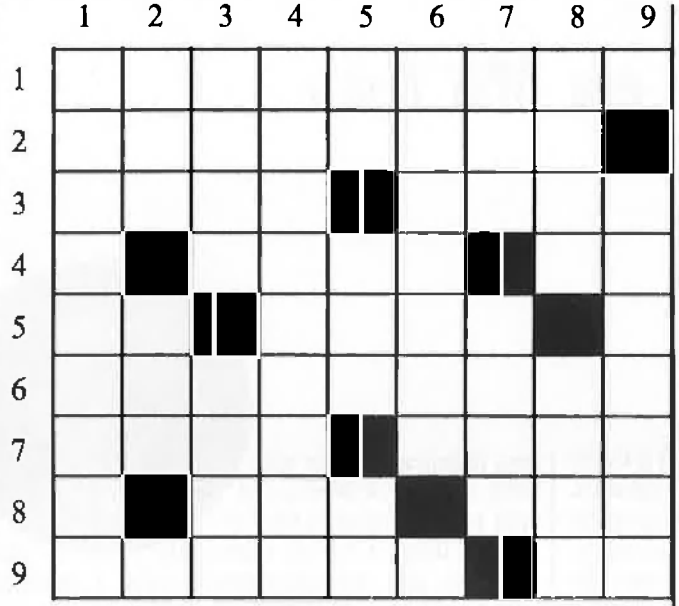
Rambla dels Estudis, 118
08002 Barcelona
Telèfon (93) *302 64 62

Data

Signatura

Text explicatiu

Per resoldre aquest encreuat negre cal respondre normalment a les definicions verticals, que marquen la pauta de la graella, i intuir els mots amagats en el conte breu que hi ha sota l'epígraf d'horitzontals. Aquestes paraules ocultes van marcades ordenadament per la numeració habitual en qualsevol moment de la narració.

Horitzontals: La meva companya d'aquests últims mesos té el vici del joc. Ho vaig descobrir una nit a Sitges, quan vam decidir treure el nas pel Casino i en vam sortir ben escaldats. La Sònia es va posar a cent. Vam començar guanyant i acabàrem amb les butxaques buides, com era d'esperar, però vaig descobrir en els seus ulls la lluentor del vici arellat i em van espantar els tremolors que la sacsejaren durant les cinc hores llargues que vam passar al Casino. He de reconèixer que la meva mentalitat és més aviat quadriculada (1), i que mai no he cregut en l'èxit atzarós (2) d'una boleta que roda entre tantes xifres negres i roges, però aquella nit jo també em vaig excitar una mica. Des de llavors, mal m'està el dir-ho, som habituals del Casino sitgetà. Cada cap de setmana ens instal·lem en un apartament que tenim a Vilanova i ens passem les nits del divendres i el dissabte jugant.

La Sònia continua jugant a la ruleta, però jo m'he especialitzat en el black jack i la vida ha adquirit un altre color. Reconec que moltes vegades, assegut davant d'una bella croupier, donaria la vida per una carta (3a), però sortosament em sé controlar prou com per no tenir daltabaixos notables. Guanyo discretament i perdo amb dignitat, sense escarafalls. Tinc molt clar que l'èxit d'un bon jugador es recolza en una ment equilibrada (3b). La Sònia és diferent. Ella ha recorregut moltes vegades els soterranis de la perdició i l'he de controlar. Hem arribat a un pacte just: estalviem salvatgement durant la setmana per inflar al màxim el nostre pressupost de joc i, quan arriba el divendres, em passa la seva part. Així puc racionar-li els recursos assenyadament. Si comença guanyant, doncs perfecte, no em demana res i va fent la seva. De tant en tant em ve a veure a la taula de black jack i em mossega l'orella, per donar-me sort, o em tracta d'ésser diví (4). Si perd, la nit es complica i he de deixar de jugar, abans no em munti un numeret. Aquestes nits són nefastes i normalment acabem en qualsevol taverna de Sitges bevent moscatell (5a). L'alcohol és l'única cosa que li apaivaga l'ànim.

El més curiós és que, al seu costat, he començat a adquirir les típiques fixacions dels jugadors. Només jugo a gust si m'assec sempre a la mateixa cadira i cada vegada porto més amulets a sobre. Ara fa quince dies em vaig comprar l'últim, una polsera de coure (5b, capgirat) que em va portar dues nits seguides de sort. I, la veritat, una nit de sort en el joc és una experiència fantàstica (6), una de les millors coses que li pot passar a un en la vida. És clar que després hi ha l'altra cara de la moneda, la més habitual, però si mantens el cervell fred res no t'afecta. I jo, per sort, sempre he estat un home força equilibrat en aquestes coses. No com la Sònia, que està carregada de manies. Més d'una vegada se li ha girat l'enteniment i l'he haguda de deixar a la porta, només perquè aquella nit el recepcionista del Casino s'havia canviat la jornada de treball (7a) amb un company i la Sònia considerava que aquell paio d'aspecte hebraic que a més portava una placa amb el seu nom bíblic (7b) a la solapa li seria malastruc. Avui ha estat un dia d'aquests, però no m'he deixat endur per les seves dèries i he entrat sol. De fet porto tots els calés i no vull pas haver de renunciar a una nit de joc per una ximpleria. El problema és la sort. He perdut molt al black jack i ara fa una estona que m'he passat al pòquer, en una taula privada d'uns industrials vilanovins que han tingut l'amabilitat de convidar-me. Tinc el convenciment que la mala sort no em pot durar tota la nit, de manera que vaig aguantant la tempesta com puc.

Els meus oponents són tot un poema (8a). L'empresariat local és bastant impresentable i això em fa creure en la recuperació prodigiosa que tant anhelo. De fet, aquesta mà és l'última possibilitat que em resta. M'ha pujat un pòquer de reis de mà i he començat a apostar com un bèstia. Al principi m'han seguit tots, però ara ja només quedem un vell constructor i jo. La partida és meva. Finalment, aquest Núñez comarcal m'iguala i comença a ensenyar les cartes. Deixa caure un vuit i tres asos sobre la taula. Després m'ensenya les dents (8b). Suo. Descobreixo amb un calfred que porta algunes dents postisses de color groc (9a). M'encenc un cigarret i li dic que acabi de mostrar el seu joc amb veu tremolosa. L'home em fa cas i llença el cinquè naip despectivament sobre la taula. ¿Us imagineu quina carta és? (9b). Justa la fusta.

Verticals: 1. Venedor de ganivets. 2. Consonant. Prefix que significa «igual». Euskadi. 3. Surten a la moneda de 500. Bocí. 4. Mapa de la Terra. 5. El gat ha perdut el cap. Company d'horta de la col. Mitja Anna. 6. Ens pertanyen. Anarquia. 7. Fúria. Abans de venir. 8. Cinema. Portava. 9. Alfa. Fill del sud d'Espanya.

Solucions en el pròxim número.

Problema de lògica

Som a l'última mà d'una timba de pòquer. Tenint en compte que els jugadors fan servir només les cartes 9-10-J-Q-K-A i 2 comodins, cal esbrinar el nom dels cinc jugadors, la quarta i cinquena carta que ha rebut cadascun d'ells, el joc total que obtenen un cop repartides les cinc cartes, i els guanys o pèrdues que havien aconseguit abans de jugar-se aquesta última mà.

Nom					
4a. Carta					
5a. Carta					
Joc total					
Guanys o pèrdues					

1. En Sergi no és qui havia perdut 3.700 ptes. ni qui n'havia guanyat 3.200.

2. De les cartes repartides en quart lloc tres eren nous; d'entre les que es reparteixen en cinquè lloc hi ha tres jotes.

3. En Xavier portava guanyat el doble del que perdia en Daniel.

4. En Bernat va treure un *foul* i l'Esteve un trio de nous.

5. Només hi havia 3 reines en mans dels jugadors i totes les tenia la mateixa persona.

6. En Xavier i en Daniel van rebre tots dos un 10 de cinquena carta.

7. En Daniel es va repartir els comodins amb l'Esteve i els reis amb el Xavier a raó d'un 50% de percentatge en cada cas.

8. En Sergi va treure 3 asos i la quarta carta d'en Daniel va ser 1 rei.

9. En Xavier, que duia guanyades 1.600 ptes. —la meitat de les que havia guanyat en Bernat—, va treure una doble parella.

10. En Sergi i en Daniel només van coincidir en una carta.

M. Serra i A. Genis

Joan F. Mira

CONTRAPUNT

Eros era una festa

Fa pocs dies, el corresponsal a París d'un diari de televisió explicava una notícia doble, o les dues cares de la mateixa notícia, un èxit i un fracàs. L'èxit era una exposició de peces de l'art clàssic, grec i romà, de contingut directament eròtic, d'aquelles que els museus solen tenir púdicament allunyades de la contemplació del públic, per si de cas fereixen sensibilitats. Estàtues de petits Eros juganers, d'Afrodites llànguides, Psyches delicioses o Hermafrodites perversament adormits. Però sobretot —i aquestes són les peces que solen estar amagades— faunes i sàtirs en acció, vasos atenesos de temàtica classificada «adults only», de clarissim dibuix en roig o en negre. Sembla que el públic s'hi abocava en massa.

Al mateix temps, segons el mateix corresponsal, fracassava penosament un festival de cinema *porno* i una mena de fira del sexe comercial. Les sales de projecció eren tristament buides, com si les més *atractives* imatges d'enormes i humides anatomies panoràmiques hagueren deixat de despertar cap emoció. I els locals de la fira es veien freqüentats per dispersos personatges amb aire circumspecte, capcots, seriosos, que es miraven la infinita exhibició d'artilugis retorçuts, plàstics, corretges negres, nines de boca vaginal i totes les variacions de la ciència i de la tècnica sobre el tema únic de l'anatomia genital estàtica o en acció. S'ho miraven, es veia d'una hora lluny, amb cares d'avorriment o de curiós-morbós-reprimit. I a Pigalle, diu que no paren de tancar locals. Un desastre.

La meua impressió és que la indústria del sexe i de la pornografia té un futur molt limitat. No perquè haja de ser víctima d'un rebrot de puritanisme, ni únicament per una crisi d'excés d'oferta. Té mal futur, perquè és una indústria trista. L'oferta comercial del ram gira substancialment sobre dos temes: les diferents variants de l'anatomia i la fisiologia, i les diferents aplicacions de la idea de *vici*. Tot plegat, una cosa forçada, sistematitzada i classificada, i sobretot sense gota d'alegria. Aquest és el mal: sense alegria. El sexe és lliure, disponible, abundant i variat, l'oferta inesgotable, i tot el que voldran; però en el fons ha triomfat Luter, Calví, el concili de Trento i els exercicis espirituals de Sant Ignasi: pecareu tant com voldreu, però en el pecat mateix us avorrireu mortalment.

El nostre gran papa Borja va ser, en realitat, el darrer gran representant de la idea contrària. A la TVV fan un serial sobre la família valenciano-vaticana, de producció britànica (de passada: en la versió que ens presenten, els Borja i companyia sempre són «espanyols», ¡mai són catalans o valencians!), i passablement correcta. En un episodi, el Papa mateix, en una festa al Vaticà en honor del seu fill Cèsar, organitza una cursa de senyoretes en pèl («¡Despulleu-vos, va, despulleu-vos totes!», crida el papa Alexandre) i a quatre potes, seguida de competicions molt més dures i estrènues, que en el film no apareixen, però que jo recorde haver llegit en la vida de Lucrècia Borja que va escriure Maria Bellonci. Era un temps en què pecant (aquella gent pensaven, en efecte, que tot allò era pecar: després es confessaven rigorosament) es divertien; pecar era una festa.

Va durar pocs anys. L'últim exemple, just abans de la Contrareforma, són potser les pintures de Giulio Romano. Ara mateix, fa pocs dies (el 12 de novembre) s'ha tancat l'exhibició extraordinària dels sues murals a Màntua, al Palau del Te del duc Federico II Gonzaga, home de grans proeses bèl·liques, amatòries i equines (i avantpassat del Lluïset de Gonzaga, patró de la castedat juvenil, ¡vés per on!). El cas és que el duc de Màntua va cridar com a pintor i arquitecte en cap Giulio Romano, i el va cridar en el moment més oportú: el tal Giulio Romano, Giulio Pippi de ver nom, tenia la carrera difícil a la Roma postborjana, especialment perquè acabava d'il·lustrar, molt explícitament, els *Sonetti Lussuriosi* de Pietro Aretino, una sèrie de gravats altrament coneguts com *I Modi,* és a dir les *maneres* de fer-ho. Mal moment, per a fer de pornògraf a Roma. A Pàdua, no, que encara no havien arribat els nous aires. I allà, a Padua, va deixar una de les més altes mostres de la festa d'Eros, restaurada ara, i a disposició del públic.

No és pornografia, la festa d'Eros, ni res que s'hi aproxime. És això: una festa. Angelets coronats que llancen floretes, sàtirs naturalment priàpics (res de magna tragèdia, en això: era el seu estat propi), nimfes pre-rubenianes o pre-tizianesques daurades i glorioses, nàiades que vessen aigua entre les cuixes, robustos ancians olímpics jugant amb cignes blancs, homes, dones i criatures innocentment (?) barrejats en la diversió, llacs, prats, nuvolets, taules parades i garlandes. I sobretot, un aire general de bona salut, d'alegria serena, carn abundant, somriure i cares plàcides. Giulio Romano va pintar el temps en què no s'havia inventat la repressió. Sense la qual, ara, no existirien ni les *sex-shops* ni la pornografia.

15 AVANTATGES DEL PAPER PER A FOTOCOPIADORA KANGUROS

1. Paper tallat «full a full» (evita embussos).
2. Grandària de full exacta (Tolerància: ±0,1 mm.).
3. Gramatge constant.
4. 500 fulls en cada paquet.
5. Paquet protegit amb maculatura 100 per 100 antihumitat.
6. Paquets hermèticament tancats per laterals i centre.
7. Paquets referenciats i amb indicació del contingut.
8. En caixes de 5 paquets hermèticament tancats.
9. Estalvi i comoditat, en la versió 5 paquets en retràctil.
10. Fulls sense polsina, sense arrugues, sense unions.
11. Fulls perfectament escairats.
12. Sense electricitat estàtica.
13. Condicionat amb la humitat necessària.
14. Termini d'entrega: menys de 12 hores per a qualsevol quantitat.

15. «LA COMANDA PROGRAMADA, o com estalviar més del 21% en el paper de les vostres fotocòpies». Ara, només en 5 minuts, podeu reduir dràsticament els costos de paper de la fotocopiadora de la vostra empresa. L'estalvi, l'aconseguiu perquè avui podeu reservar en Kanguros la quantitat de paper de fotocopiadora que hàgeu de necessitar durant els mesos vinents. Amb això obteniu tres avantatges: 1) que tot el paper reservat us serà servit al preu d'avui; 2) gaudiu de la taula de descomptes per volum que Kanguros us brinda; 3) sense costos a la bestreta. Aboneu per separat cada una de les entregues només després de rebre-les. Si feu números veureu que val la pena. Esmerceu aquests 5 minuts a aconseguir un estalvi per a la vostra empresa.

Per a més informació crideu a:

KANGUROS

MADRID. Tel.: 675 59 00.
BARCELONA. Tel.: 654 53 12.
VALÈNCIA. Tel.: 132 15 50.
BILBAO. Tel.: 447 37 62.
GUIPÚSCOA. Tel.: 65 22 50.
ALACANT. Tel.: 10 35 22.

El nostre país avança a la velocitat de la llum.

L'any passat, al nostre país l'economia va créixer un 5 %. I, paral·lelament, el consum d'energia elèctrica va augmentar d'un 4,8 %. Aquestes dades demostren clarament que la llum és progrés. I a FECSA ens sentim molt orgullosos d'haver contribuït al fet que aquest progrés sigui una realitat.

FECSA

La llum és progrés.